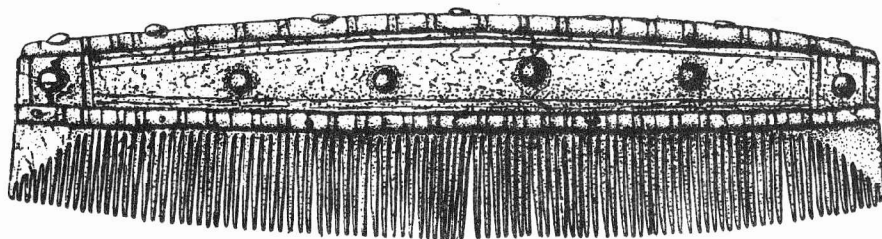

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1988

BRNO 1991

V 210, -

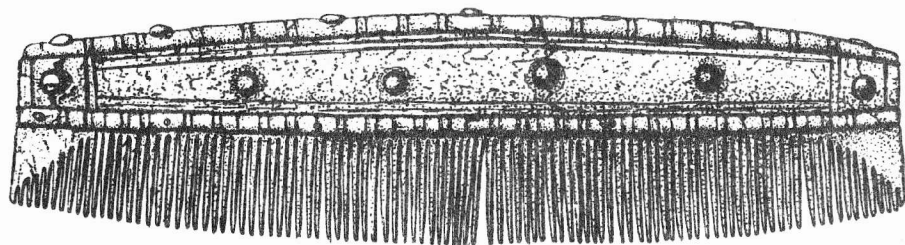

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1988

BRNO 1991

PD 1520/1988. (1991.)

04655/94 W

K l í m a B.: Zachraňovací akce nad cihelnou u Dolních Věstonic /okr. Břeclav/ - Bergungsaktionen oberhalb der Ziegelei bei Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/.....	9
S v o b o d a J.: Beendigung der Untersuchungen der Anhäufung von Mammutknochen bei Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/.....	9
N e r u d a P.: Nové paleolitické nálezy u obce Mašovice /okr. Znojmo/ - Neue paläolithische Funde bei der Gemeinde Mašovice /Bez. Znojmo/.....	10
P a v e l č í k J.: Neolitická osada v Pašovicích /okr. Uherské Hradiště/ - Eine neolithische Niederlassung in Pašovice /Bez. Uh. Hradiště/.....	11
P a v e l č í k J.: Weitere Untersuchungen auf neolithischen Niederlassungen bei Dolní Němčí /Bez. Uherské Hradiště/.....	11
Š m í d M.: Objekty kultury volutové ze Smržic /okr. Prostějov/ - Objekte der Volutenkultur aus Smržice /Bez. Prostějov/.....	11
K a z d o v á E., K o š t u ř í k P.: Die systematische archäologische Grabung auf der neolithischen Siedlung bei Těšetice-Kyjovice im Jahre 1988 /Bez. Znojmo/.....	12
K a z d o v á E., K o š t u ř í k P.: Záchranný výzkum pod neolitickou osadou u Těšetice-Kyjovic /okr. Znojmo/ - Rettungsgrabung unterhalb der neolithischen Niederlassung bei Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/.....	12
Š m í d M.: Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou u Prostějova /okr. Prostějov/ - Siedlung des Volkes mit mährischer bemalter Keramik bei Prostějov /Bez. Prostějov/.....	13
B á l e k M., R a k o v s k ý I.: Zjišťovací výzkum přfkopu kultury s moravskou malovanou keramikou v Němčičkách /okr. Znojmo/ - Feststellungsgrabung eines Grabens der Kultur mit mährischer bemalter Keramik in Němčičky /Bez. Znojmo/.....	14
K o š t u ř í k P.: Zjišťovací výzkum "Na hrádku" u Lhánic /okr. Třebíč/ - Feststellungsgrabung auf "Na hrádku" bei Lhánice /Bez. Třebíč/.....	14
P ř i c h y s t a l A.: Určení surovin štípané a hlazené kamenné industrie z výšimného sídliště "Na hrádku" u Lhánic /okr. Třebíč/ - Rohstoffbestimmung der gespaltenen und geschliffenen Steinindustrie von der Höhensiedlung "Na hrádku" bei Lhánice /Bez. Třebíč/.....	15
Č i ž m á ř M., G e i s l e r M.: Ověřovací výzkum u Velešovic /okr. Vyškov/ - Tastgrabung bei Velešovice /Bez. Vyškov/.....	16
P r u d k á A.: Výzkum na eneolitickém mohylníku u Alojzova na Spáleném kopci /okr. Prostějov/ - Untersuchungen auf dem äneolithischen Hügelgräberfeld bei Alojzov auf Spálený kopec /Bez. Prostějov/.....	16
Š m í d M.: Dva nové eneolitické mohylníky na střední Moravě /okr. Olomouc, Prostějov/ - Zwei neue äneolithische Hügelgräberfelder in Mittelmähren /Bez. Olomouc, Prostějov/.....	17
P a v e l č í k J.: XXII. Grabungsetappe auf der Höhenniederlassung in Illinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/.....	17
Č i ž m á ř M., G e i s l e r M.: Záchranný výzkum pohřebiště KŠK na katastru Komořan /okr. Vyškov/ - Rettungsgrabung eines Gräberfeldes der Kultur mit Schnurkeramik am Kataster von Komořany /Bez. Vyškov/.....	18
P a v e l č í k J.: Sekeromlat lidu se šňurovou keramikou z Linhartov /okr. Bruntál/ - Hammeraxt des Volkes mit Schnurkeramik aus Linhartov /Bez. Bruntál/.....	18
T y m o n o v á M.: Kostrový hrob kultury zvoncovitých pohárů v Bolelouce /okr. Olomouc/ - Körpergrab der Glockenbecherkultur in Bolelouc /Bez. Olomouc/.....	19
S t l o u k a l M.: Kostra z hrobu kultury se zvoncovitými poháry z Bolelouce /okr. Olomouc/ - Das Skelett aus dem Grab der Glockenbecherkultur in Bolelouc /Bez. Olomouc/.....	19

	Str.
Š m í d M.: Prähistorische Keramik vom Hausberg bei Teplice nad Bečvou /Bez. Přerov/.....	20
P a v e l č í k J.: Dílna zpracovávající radiolarit v Sidonii /okr. Zlín/ - Eine Radiolarit verarbeitende Werkstätte in Sv. Sinonie /Bez. Zlín/.....	21
P a v e l č í k J.: Kamenný sekeromlat z Vlkovic /okr. Nový Jičín/ - Eine steinerne Hammeraxt aus Vlkovice /Bez. Nový Jičín/.....	21
P a v e l č í k J.: Parohový mlat ze Spálova /okr. Nový Jičín/ - Geweihschlegel aus Spálov /Bez. Nový Jičín/.....	22
P a v e l č í k J.: Nález měděné sekery v Praci /okr. Brno-venkov/ - Fund einer Kupferaxt in Prace /Bez. Brno-venkov/.....	22
P e š k a J.: Starobronzová sídliště v trati Kamenné u Mikulova /okr. Břeclav/ - Altbronzezeitliche Siedlungen in der Flur Kamenné bei Mikulov /Bez. Břeclav/.....	22
Š m í d M.: Objekt kultury únětické a lužické ze Slatinek /okr. Prostějov/ - Ein Objekt der Úněticer- und der Lausitzer Kultur aus Slatinky /Bez. Prostějov/.....	24
Š m í d M.: Kostrový hrob starší doby bronzové z Lutotína /okr. Prostějov/ - Ein Körpergrab aus der älteren Bronzezeit in Lutotín /Bez. Prostějov/.....	24
P r u d k á A.: Kostrový hrob z Hrubčic /okr. Prostějov/ - Ein Körpergrab aus Hrubčice /Bez. Prostějov/.....	25
S a l a š M.: Šestá výzkumná sezóna na Cezavách u Blučiny /okr. Brno-venkov/ - Sechste Grabungssaison auf Cezavy bei Blučina /Bez. Brno-venkov/.....	25
R a k o v s k ý I., P e š k a J., V i t u l a P.: Věteřovské a horákovské sídliště v Perné /okr. Břeclav/ - Eine Věteřover und Horákovver Siedlung in Perná /Bez. Břeclav/.....	27
D v o ř á k P., P e š k a J.: Záchranný výzkum u Bulhar /okr. Břeclav/ - Rettungsgrabung bei Bulhary /Bez. Břeclav/.....	28
S t u c h l í k S.: Třináctá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/ - Dreizehnte Saison auf der Ausgrabung in Borotice /Bez. Znojmo/.....	28
S t u c h l í k S.: Záchranný výzkum v Přibicích /okr. Břeclav/ - Rettungsgrabung in Přibice /Bez. Břeclav/.....	30
P r u d k á A.: Lužické sídlištní objekty ze Slatinek /okr. Prostějov/ - Lausitzer Siedlungsobjekte aus Slatinky /Bez. Prostějov/.....	30
P r u d k á A.: Bronzová sekerka z Hrubčic /okr. Prostějov/ - Eine Bronzeaxt aus Hrubčice /Bez. Prostějov/.....	31
D o h n a l V.: Keramické nálezy na hradisku "Obersko" /okr. Šumperk/ - Keramische Funde am Burgwall "Obersko" /Bez. Šumperk/.....	31
H o r á l k o v á P.: Rettungsgrabung in Mokrá /Bez. Brno-venkov/.....	32
Č i ž m á ř M.: Feststellungsgrabung auf der hallstatt- und latènezeitlichen Höhensiedlung in Prštice /Bez. Brno-venkov/.....	32
Č i ž m á ř M., H o r á l k o v á P.: Erforschung des keltischen Oppidums Staré Hradisko im Jahre 1988 /Bez. Prostějov/.....	32
Č i ž m á ř M., P e š k e L., V o r l í č k o v á D.: Výzkum púchovského hradiska "Požaha" /okr. Nový Jičín/ - Erforschung des Púchover Burgwalles "Požaha" /Bez. Nový Jičín/.....	32
Č i ž m á ř M.: Zjišťovací výzkum púchovského hradiska "Hrádek" u Všeminy /okr. Zlín/ - Feststellungsgrabung auf dem Púchover Burgwall "Hrádek" bei Všemina /Bez. Zlín/.....	33
P e š k a J.: Die Entdeckung eines reichen Fürstengrabes aus der römischen Kaiserzeit bei Mušov /Bez. Břeclav/.....	33
T e j r a l J.: Die Ergebnisse der Grabungssaison auf der römischen Station bei Mušov im Jahre 1988 /Bez. Břeclav/.....	35
P a v e l č í k J.: Ein Fund von Keramikbruchstücken aus der Zeit des römischen Imperiums in Suchá Loz /Bez. Uherské Hradiště/.....	36

K l a n i c a Z.: Erforschung eines Gräberfeldes aus dem VI. Jahrhundert in Hodonín-Lužice im Jahre 1988 /Bez. Hodonín/.....	36
Š m í d M.: Kostrové hroby z období stěhování národů ve Vyškově /okr. Vyškov/ - Körpergräber aus der Völkerwanderungszeit in Vyškov /Bez. Vyškov/.....	37
J e l í n k o v á D.: Beendigung der Rettungsgrabung einer Siedlung aus dem frühslawischen Abschnitt in Pavlov /Bez. Břeclav/.....	38
K l í m a B., jr.: Výsledky třetí výzkumné sezóny na velkomoravském výšinném hradišti sv. Hypolita ve Znojmě /okr. Znojmo/ - Ergebnisse der dritten Grabungssaison auf dem grossmährischen Burgwall in Znojmo /Bez. Znojmo/.....	39
K l í m a B., jr.: Dosavadní výsledky archeologického výzkumu u rotundy sv. Kateřiny ve Znojmě /okr. Znojmo/ - Die bisherigen Ergebnisse der archäologischen Forschung bei der Rotunde der Hl. Katharina in Znojmo /Bez. Znojmo/.....	41
K l a n i c a Z.: Mikulčice im Jahre 1988 /Bez. Hodonín/.....	43
K l a n i c a Z.: Die Erforschung des slawischen Gräberfeldes Prušánky II. im Jahre 1988 /Bez. Hodonín/.....	45
D o s t á l B., V i g n a t i o v á J.: Břeclav - Pohansko 1988 /okr. Břeclav/ - Břeclav - Pohansko 1988 /Bez. Břeclav/.....	46
S o u c h o p o v á V.: Velkomoravská hutnická dílna v polesí Olomučany u Blanska /okr. Blansko/ - Grossmährische Verhüttungswerkstätte im Forstrevier Olomučany bei Blansko /Bez. Blansko/.....	48
K o u ř i l P.: Výzkum na hradisku Chotěbuz-Podobora u Českého Těšína v roce 1988 /okr. Karviná/ - Ausgrabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora bei Český Těšín im Jahre 1988 /Bez. Karviná/.....	49
K a l i s z o v á D.: 9. sezóna výzkumu na Otakarově ulici v Uherském Hradišti /okr. Uherské Hradiště/ - Neunte Grabungssaison auf der Otakarova Gasse in Uherské Hradiště /Bez. Uh. Hradiště/.....	50
K a v á n o v á B., V i t u l a P.: Siedlung und Gräberfeld aus der mittleren Burgwallzeit in Břeclav - Poštorná /Bez. Břeclav/.....	51
G e i s l e r M., Š t r o f A.: Archeologický průzkum vinných sklepů v Borkovanech /okr. Břeclav/ - Archäologische Erforschung der Weinkeller in Borkovany /Bez. Břeclav/.....	51
Š m í d M.: Mittelburgwallzeitliches Material vom Burgwall bei Ústí /Bez. Přerov/..	52
P r u d k á A.: Hradištní hrob z Víceměřic /okr. Prostějov/ - Burgwallzeitliches Grab aus Víceměřice /Bez. Prostějov/.....	52
P r o c h á z k a R.: Jungburgwallzeitliche Siedlung bei Boskovice /Bez. Blansko/....	53
P a v e l č í k J.: Záchranná akce v historickém jádru Uherského Brodu /okr. Uherské Hradiště/ - Rettungsaktion im historischen Kern von Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/.....	53
K o u ř i l P., J a n á k V.: Záchranné archeologické výzkumy v Hradci nad Moravicí /okr. Opava/ - Archäologische Rettungsgrabungen in Hradec nad Moravicí /Bez. Opava/.....	53
K o u ř i l P.: Archäologische Rettungsgrabung in Opava - Gottwaldova Gasse /Bez. Opava/.....	54
P r o c h á z k a R.: Záchranný výzkum v Boskovicích - Komenského ul. /okr. Blansko/ - Rettungsgrabung in Boskovice - Komenského Gasse /Bez. Blansko/....	54
P o l á č e k L.: Archäologische Grabung und neue Lesefunde in Moravské Budějovici /Bez. Třebíč/.....	55
M ě ř í n s k ý Z.: Archäologische Untersuchung der Burg Rokštejn bei Panská Lhota im Jahre 1988 /Bez. Jihlava/.....	56
K u n d e r a L., M ě ř í n s k ý Z.: Archeologické nálezy z hradu Bítova /okr. Znojmo/ - Archäologische Funde aus der Burg Bítov /Bez. Znojmo/.....	56

	Str.
U n g e r J.: Die fünfte Saison der Vorsprungsgrabung der mittelalterlichen Burg in Lelekovice /Bez. Brno-venkov/.....	57
G r e p l E.: Archäologische Rettungsgrabung der Burgruine Šostlín /Bez. Nový Jičín/.....	58
P l a č e k M.: Povrchový průzkum hradu Aueršperk /okr. Žďár n.S./ - Oberflächenuntersuchung der Burg Aueršperk /Bez. Žďár n.S./.....	59
P l a č e k M.: Povrchový průzkum zbytků hradu ve Stražisku /okr. Prostějov/ - Oberflächenuntersuchung der Burgreste in Stražisko /Bez. Prostějov/.....	60
P l a č e k M.: Povrchový průzkum středověkého tvrziště ve Vnorovech /okr. Hodonín/ - Oberflächenuntersuchung der mittelalterlichen Feste in Vnorovy /Bez. Hodonín/.....	60
P l a č e k M.: Povrchový průzkum fortifikací v Nevojcích /okr. Vyškov/ - Oberflächenuntersuchung der Fortifikation in Nevojice /Bez. Vyškov/.....	61
P l a č e k M.: Povrchový průzkum fortifikací v Kobeřicích /okr. Vyškov/ - Oberflächenuntersuchung von Fortifikationen in Kobeřice /Bez. Vyškov/.....	62
P l a č e k M.: Povrchový průzkum neznámého opevnění v Dobřínsku /okr. Znojmo/ - Oberflächenuntersuchung einer unbekanntenen Befestigung in Dobřínsko /Bez. Znojmo/.	63
Š m í d M.: Mittelalterliche Befunde auf dem Hausberg bei Přílepy /Bez. Kromč-říž/.....	64
P a v e l č í k J.: Středověká tvrz ve Hlinsku u Lipníku nad Bečvou /okr. Přerov/ - Die mittelalterliche Feste in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/.....	64
K o u ř í l P.: Záchranný archeologický výzkum drobného středověkého opevnění Štándl /okr. Frýdek-Místek/ - Archäologische Rettungsgrabung der kleinen mittelalterlichen Befestigung Štándl /Bez. Frýdek-Místek/.....	64
K o u ř í l P.: Archäologische Feststellungen am Kataster der Gemeinde Bukovice /Bez. Šumperk/.....	65
P a v e l č í k J.: Středověká zaniklá osada Vojšice u Hrubé Vrbky /okr. Hodonín/ - Die mittelalterliche Ortswüstung Vojšice bei Hrubá Vrbka /Bez. Hodonín/.....	65
P a v e l č í k J.: Středověká komunikace u Stříteže /okr. Přerov/ - Mittelalterliche Kommunikation bei Střítež /Bez. Přerov/.....	65
P r o c h á z k a R.: Záchranné výzkumy v Brně v roce 1988 /okr. Brno-město/ Rettungsgrabungen in Brno im Jahre 1988 /Bez. Brno-město/.....	66
H o r á l k o v á P., R a k o v s k ý I., V i t u l a P., P e š k a J.: Rettungsgrabungen am Bau des Wasserwerkes Nové Mlýny im Jahre 1988 /Bez. Břeclav/.....	68
J e l í n k o v á D.: Beendigung der Rettungsgrabung einer Siedlung aus der frühslawischen Periode in Pavlov /Bez. Břeclav/.....	69
Č i ž m á ř M., G e i s l e r M.: Ukončení záchranných výzkumů na stavbě dálnice v úseku Holubice - Tučapy /okr. Vyškov/ - Beendigung von Rettungsgrabungen am Bau der Autobahn Holubice - Tučapy /Bez. Vyškov/.....	69
G e i s l e r M., Š t r o f A.: Druhá sezóna záchranného výzkumu v Těšanech a Borkovanech /okr. Brno-venkov, Břeclav/ - Zweite Saison der Rettungsgrabung in Těšany und Borkovany /Bez. Brno-venkov, Břeclav/.....	70
P r o c h á z k a R., Š t r o f A.: Výzkum hradiska u Svitávky v roce 1988 /okr. Blansko/ - Erforschung des Burgwalles bei Svitávka im Jahre 1988 /Bez. Blansko/..	71
Č i ž m á ř o v á J., Š m í d M.: Rettungsgrabung am Hostlín /Bez. Kromčříž/.....	73
Š e b e l a L.: Die Ergebnisse der archäologischen Feststellungsgrabung in Hulín /Bez. Kromčříž/.....	73
Č i ž m á ř M., H o r á l k o v á P.: Výzkum neolitického a pozdně laténského sídliště v Bořitově /okr. Blansko/ - Erforschung einer neolithischen und spätlatènezeitlichen Siedlung in Bořitov /Bez. Blansko/.....	74

Š e d o O.: Záchrané akce a průzkumy v severní části okresu Vyškov. - Rettungsaktionen und Untersuchungen im Nordteil des Vyškover Bezirkes.	75
K o v á r n í k J.: Nové archeologické nálezy ze Znojemska a Třebíčska /okr. Znojmo, Třebíč/ - Neue archäologische Befunde aus dem Znojmoer und Třebícher Raum /Bez. Znojmo, Třebíč/.....	76
R o m a n o v s k ý A.: Povrchové sběry na hradišti Staré Zámky v Brně-Lišni v roce 1988 /okr. Brno-město/ - Lesefunde auf dem Burgwall Staré Zámky in Brno-Lišen /Bez. Brno-město/.....	78
O p r a v í l E.: Zuhelnatělé obilí ze Smilova hradiska /okr. Prostějov/ - Verkohltes Getreide vom Burgwall Smilovo /Bez. Prostějov/.....	79
B á l e k M.: Výsledky leteckého snímkování na Moravě v roce 1988. - Die Ergebnisse der Luftaufnahmen in Mähren im Jahre 1988.	81
P á g o L.: Nové možnosti konzervace archeologických kovů plasmachemickou metodou. - Neue Konservierungsmöglichkeiten archäologischer Metalle mit der plasmachemischen Methode.	82
H a š e k V., M ě ř í n s k ý Z., P á g o L.: Interdisziplinäre Rationalisierungsbrigade /IRB/ - Arbeitsergebnisse für den Zeitabschnitt der Jahre 1987 - 1988..	84
Výzkumy a záchrané akce na Moravě v roce 1988 - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren im Jahre 1988.	87
Seznam hlášení o výzkumech z mimoústavních pracovišť provedených na Moravě v roce 1988 a evidovaných v archivu Archeologického ústavu ČSAV v Brně.	89
Nálezové zprávy z mimoústavních archeologických pracovišť odevzdané v roce 1988 do archivu Archeologického ústavu ČSAV v Brně.	90

ZACHRAŇOVACÍ AKCE NAD CIHELNOU U DOLNÍCH VĚSTONIC /okr. Břeclav/

Bohuslav K l i m a , AÚ ČSAV Brno

Po velkoplošných zachraňovacích pracích v letech 1986 a 1987 se výzkum paleolitického osídlení nad cihelnou u Dolních Věstonic jakoby pozastavil. Hlavní prováděcí podnik výstavby vodního díla na Dyji se omezil, za stálého dohledu pracovníků ústavu, jen na odběr malého množství zemin a na některé rekultivační zásahy. Přitom se zemní stroje dotkly sice ještě nálezového horizontu, ale vážněji ho již nenarušily. Opakovaně připravovaná úprava závěrečné stěny horní etáže se však neuskutečnila.

Kromě zbytků otevřeného ohně vystupuje právě zde v délce čtyř metrů čůčka kulturní vrstvy, která byla sledována dvěma profilovými sondami již v roce 1986. Její slibné pokračování překrývá směrem proti svahu na pět metrů mocná spraš. Přístupný výchoz popelovité vrstvy musel být prošetřen znovu alespoň úzkým pruhem podél stěny, aby se nestal příliš lákavým předmětem zájmu a nebyl ničten nepovolanými zásahy. Poskytl přitom menší kolekci kamenné industrie a kostí lovné zvěře, prozrazující spíše jen přfležitostný a krátkodobý pobyt.

K odstranění většího množství zemin pro plošný odkryv se však zatím nepodařilo přimět výstavbu vodního díla provádějící podnik, ani vedení JZD Palava, a to ani za cenu zahrnutí přílehajícího hlubokého úvozu. JZD by při navrhovaném terasovitém řešení vhodné úpravy svahovitěho terénu dosáhlo větší rozlohy a celistvosti honu. Takový zásah by současně vytvořil i příznivé podmínky pro přešetření těžce dostupné paleolitické kulturní vrstvy, kterou by bylo možno pak plošně otevřít pro účastníky exkurze mezinárodního kongresu v roce 1991. K podobné rekultivační akci bezpochyby dojde dříve nebo později. Proto byla archeologicky již připravena podrobným ověřením stěny úvozu, v níž byl již dříve pozorován na několika místech slabý nálezový horizont s popelovitými zbytky ohniště. Ale kupodivu bez průvodních dokladů pobytu. Třináct očištěných profilových sond mohlo jen potvrdit předchozí zjištění: v dosahu úvozu se nevykytuje žádná sídlištní koncentrace. Vysvětlení těchto pozoruhodných okolností vyplynulo teprve z poznatků posledních výzkumů zkoumaného sprašového hřbetu, na němž docházelo k dočasnému setrvání menší lovecké skupiny, doprovázené jen omezenou a zpravidla specializovanou výrobou.

Bergungsaktionen oberhalb der Ziegelei bei Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/. Nach den grossflächigen Arbeiten in den vergangenen Jahren als hätte die Erforschung der paläolithischen Besiedlung oberhalb der Ziegelei bei Dolní Věstonice im Jahre 1988 stagniert. In der Lehmgrube kam es nur zu einer beschränkten Erdabnahme und im Rahmen der Rekultivation realisierte sich nicht einmal die vorbereitete Herrichtung der Abschlusswand, in welcher bereits im Jahre 1986 eine kleine Linse der Kulturschicht verfolgt worden war. Ihr zugänglicher Ausgang wurde in einem weiteren schmalen Streifen längs der Wand untersucht. Er gewährte nur eine zahlenmässig geringe Kollektion an Steinindustrie und Tierknochen. Zu der Abnahme des mächtigen Lösses oberhalb der Fortsetzung der Kulturschicht gelang es jedoch bisher weder den baudurchführenden Betrieb noch die LPG zu bewegen, nicht einmal um den Preis des Zuschüttens des anliegenden tiefen Hohlweges, in welchem früher ebenfalls ein Horizont mit aschigen Überresten von Feuerstellen beobachtet wurde. Dreizehn Profilsonden in seinem Verlauf bestätigten lediglich die früheren Feststellungen, dass im Bereich des Hohlweges keine Siedlungskonzentration vorkommt. Die Möglichkeit der Abdeckung einer solchen Stelle für die Teilnehmer des internationalen Kongresses im Jahre 1991 wird hier jedoch auch weiterhin verfolgt werden.

BEENDIGUNG DER UNTERSUCHUNGEN DER ANHAUFUNG VON MAMMUTKNOCHEN BEI DOLNÍ VĚSTONICE /Bez. Břeclav/

Jiří S v o b o d a , AÚ ČSAV Brno

/Abb. 1 - 3, Taf. 1/

Im Frühjahr und im Sommer 1988 führte der VEB Ingstav die Abschlussherrichtung des Terrains der paläolithischen Station Dolní Věstonice II für die Übergabe zur landwirtschaftlichen Nutzung durch. In diesem Zusammenhang verliefen kleinere Rettungsarbeiten auf dem Scheitel der Station. Gleichzeitig haben wir uns auf die komplexe Erforschung einiger Quartärprofile

in der breiteren Umgebung /Horní Věstonice - "Soutěska", Velké Pavlovice - Ziegelei/, in Zusammenarbeit mit den Geologen des ÚÚG Praha und ÚCG ČSAV Praha, eingestellt.

Im Juli 1988 wurde die Hauptaufmerksamkeit der Beendigung der Erforschung der Anhäufung von Mammutknochen gewidmet, die in der Schlucht westlich von der Lokalität Dolní Věstonice II liegt. Die bisherigen Erforschungen /siehe PV 1986/ zeigten, dass der Ablagerungsplatz wenigstens teilweise mit der Siedlung auf dem Scheitel der Station gleichzeitig ist und zur Zeitschichtenfunktion periodisch mit Wasser ausgefüllt wurde. Es wird von zwei sich kreuzenden Streifen von Mammutknochen gebildet. Zahlenmässig am häufigsten sind Rippen und Wirbel. Dann folgen Zehenglieder, lange Extremitätsknochen und Zähne. Am wenigsten sind Becken, Schulterblätter und Schädelknochen vertreten /Abb. 1/.

Die Steinindustrie umfasst 16 Silizitartefakte, überwiegend aus Feuerstein: 3 Klingen mit abgestumpftem Rücken /Abb 2:1-3/, 1 Klinge mit abgestumpfter Retusche /Abb. 2:6/, 1 ausgesplittertes Stück /Abb. 3:4/, 1 Kern /Abb. 3:1/, 1 Stück Stichelabfall, 1 Klinge, 6 Abschläge und 2 Absplisse.

Die großförmige Industrie aus verschiedenem Gestein /5 Stück/ ist morphologisch atypisch. Vertreten ist ein grosser ausdrucksloser Chopper /Abb. 2:12/, 1 Schaber /Abb. 3:5/ und drei Abschläge /Abb. 3:3, 6/.

Die Kollektion ergänzt ein durchbohrtes Gehäuse der tertiären Muschel *Melanopsis* /Abb. 2: 11/.

Die Holzkohlen wurden von E. Opravil als *Abies* sp. bestimmt.

NOVÉ PALEOLITICKÉ NÁLEZY U OBCE MAŠOVICE /okr. Znojmo/

Petr Neruda, FF MU

/Obr. 4/

Povrchový archeologický průzkum okolí Znojma přinesl v roce 1988 několik nových paleolitických kamenných artefaktů od obce Mašovice.

Náhodný nález paleolitické industrie z této oblasti předal již dříve L. Pokorný J. Skutilovi, který nález publikoval /Skutil 1935-1936; 1936-1937/. Zmínuje se o odštěpu rydla, který se našel u obce Mašovice /Skutil 1936-1937/. Ani novější literatura neuvádí však přesnější polohu lokality /Podborský - Vildomec 1972, 185/. Je proto dokonce možné, že poslední nálezy paleolitických kamenných předmětů přísluší témuž nalezišti. Leží 2 km severně od obce Mašovice na táhlém hřbetu, jehož podélná osa sleduje přibližně východozápadní orientaci, v nadmořské výšce kolem 387 m. Roztroušené paleolitické artefakty se vyskytují v protáhlé čoče /podélná osa je orientována V - Z/, jejíž plocha činí cca 200 m², aniž by tvořily dílčí koncentrace.

Sebraná kolekce obsahuje 52 kusů a materiálově i tvarově se jeví dosti jednotnou. Všechny předměty jsou pokryty převážně bílou, někdy i modrobílou skvrnitou patinou, která znemožňuje přesnou klasifikaci použité kamenné suroviny.

Ve vyobrazeném výběru je pouze 7 artefaktů, které lze typologicky zařadit. Skupinu škrabadel zastupuje odlomená hlavice čepelovitého škrabadla /obr. 3:1/ a kýlovité škrabadlo, které bylo upraveno z rezidua jádra /obr. 3:2/. Do skupiny rydel patří hranové rydlo na masivní přelomené čepeli /obr. 3:3/. Čepele jsou v kolekci zpravidla neretušované. Výjimku snad tvoří jemně retušovaná středová část čepel, u níž retuš přechází z dorzální strany i do strany ventrální /obr. 3:4/. K téže skupině lze přiřadit i čepelovitý úštěp se šikmo retušovaným terminálním koncem a ventrální místní retuší /obr. 3:5/. Vybranou kolekci uzavírá nepravidelné kulovité jádro /obr. 3:6/ a reziduum jádra /obr. 3:7/.

Přítomnost těchto jader a velkého množství /71,16% vzhledem k celkovému množství nasbírané industrie/ úštěpů, třísek a šupin dokládá, že aspoň některé nástroje byly vyráběny na této lokalitě.

Množství zatím získaných předmětů neumožňuje spolehlivou klasifikaci. Paleolitická industrie od obce Mašovice je v Vildomec a J. Skutilem kladena do období aurignacienu /Skutil 1936-1937, 271; Podborský - Vildomec 1972, 185/. Některé tvarové prvky v kolekci by tomu nasvědčovaly. Nápadná je její celková drobnost, která však může být podmíněna uloženými poměry. Příští nález snad tyto předpoklady potvrdí.

L i t e r a t u r a :

Podborský, V. - Vildomec, V. 1972: Pravek Znojemska. Brno.

Skutil, J. 1935-36: Nové stopy pobytu diluviálního člověka na jihozápadní Moravě, HlP XII, 4-5.

- 1936-37: Některé dosud blíže neznámé paleolitické nálezy na Moravě, OP X, 259-280.

Neue paläolithische Funde bei der Gemeinde Mašovice / Bez. Znojmo/. Bei einer Oberflächenuntersuchung der Znojmoer Umgebung wurden einige Steinartefakte bei der Gemeinde Mašovice entdeckt. Die Fundstelle liegt 2 km nördlich der Gemeinde auf einem langgezogenen Rücken, dessen Längsachse in der Seehöhe um 387 m die O-W Orientierung verfolgt. Die Steingegenstände kommen in einer langgestreckten Linse auf einer Fläche von ca. 200 m² vor. Die Kollektion enthält 52 Stück, die Oberfläche der Gegenstände bedeckt überwiegend eine weisse, bläuliche oder fleckige Patina. J. Skutil, V. Podborský und V. Vildomec /Skutil, 1936-1937; Podborský - Vildomec 1972/ reihen die früheren Funde der Steinindustrie bei der Gemeinde Mašovice in das Aurignacien und die neuen Funde neigen sich zu dieser Klassifikation.

NEOLITICKÁ OSADA V PAŠOVICÍCH /okr. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Při kopání septiku na dvoře své usedlosti v Pašovicích čp. 156 narazil J. Hořínek na pravěký objekt. Dle výpovědi nálezce se jednalo o jámu dřívotého tvaru o rozměrech ca 120 cm ústí, 180 cm dno a 100 - 120 cm hloubka. Vypĺňovala ji sytá černá hlína. Z ní zachránil nálezce poměrně velké množství keramiky, kterou můžeme datovat do období kultury s lineární keramikou/fáze jednoduchých obloukovitých linií s ojedinělými "notovými" hlavičkami, umístěnými na konci, resp. vedle linie/.

Uváděná jáma je součástí rozsáhlé osady zjištěné již dříve povrchovým průzkumem v polní trati "Prostřední stávaní". Její západní část je v současnosti ničena výstavbou rodinných domků. Nasvědčují tomu i zprávy sousedů J. Hořínka, J. Blahy /čp. 153/ a J. Běťšíka, který údajně při stavbě domku rozrušil pec.

Eine neolithische Niederlassung in Pašovice / Bez. Uh. Hradiště/. Beim Aushub einer Jauchgrube am Hofe seines Anwesens in Pašovice Nr. 156 störte J. Hořínek eine trogförmige Grube, in den Zeitabschnitt der Linearkeramik /vermutlich mittlere Phase/ datiert.

WEITERE UNTERSUCHUNGEN AUF NEOLITHISCHEN NIEDERLASSUNGEN BEI DOLNÍ NĚMČÍ /Bez. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Bei Terrainuntersuchungen gemeinsam mit Fr. Janečka aus Korytná gewannen wir weiteres Material /Pavelčík, im Druck/ aus dem Zeitabschnitt der Linearkeramik - des Želiezovce Types und der mährischen bemalten Keramik.

L i t e r a t u r :

Pavelčík, J. im Druck: Neolitické osady u Dolního Němčí /okr. Uh. Hradiště/, PV 1987.

OBJEKTY KULTURY VOLUTOVÉ ZE SMRŽIC /okr. Prostějov/

Miroslav Šmíd, AÚ ČSAV Brno

V měsíci květnu 1988 pokračovaly práce na výstavbě vodovodního zásobovacího řádu pro Prostějov - západ na katastru obce Smržice. Skrývka byla provedena v prostoru mezi potoky Romžl a Českým potokem. Na skryté ploše v trati Trávníky u ostrova byly nalezeny střeby kultury

volutové a popelnicových polí. Vzhledem k tomu, že černé půdy dosahují v těchto místech mocnosti až 150 cm, nebylo možné jednotlivé objekty rozlišit. Proto byla v místech největší koncentrace volutové keramiky vyhloubena sonda o rozměrech 6 x 1,2 m, orientovaná delší osou ve směru SV - JZ. Touto se podařilo zachytit hliník kultury volutové s množstvím keramiky a další menší objekt se dvěma velkými kameny, keramikou, kostěným šídlem a stopami červeného barviva, rozptýleného na ploše 50 x 50 cm. V nadložní vrstvě bylo nalezeno několik střepů kultury jordanovské a KNP.

Keramik a broušená industrie kultury volutové byla rozptýlena v prostoru celé skrývky.

Objekte der Volutenkultur aus Smržice / Bez. Prostějov /. Im Monat Mai 1988 setzten die Arbeiten am Aufbau der Wasserversorgungsordnung für Prostějov West am Kataster der Gemeinde Smržice fort. Auf der vom Humus entblößten Fläche wurden Objektreste der Voluten- und der Urnenfelderkultur erfasst. An Stellen der grössten Scherbenkonzentration der Volutenkultur hat man eine Sonde ausgehoben, in der es gelang zwei Objekte der o. a. Kultur festzustellen. In der hangenden Schicht wurden einige Scherben der Jordanow- und der Trichterbecherkultur geborgen.

DIE SYSTEMATISCHE ARCHÄOLOGISCHE GRABUNG AUF DER NEOLITHISCHEN SIEDLUNG BEI TĚŠETICE - KYJOVICE IM JAHRE 1988 /Bez. Znojmo/

Eliška Kazdová, Pavel Košťáček, FF MU Brno

/Taf. 2, 3/

Die Terrainarbeiten setzten im Sektor A /Taf. 2/, im Abteil 2 auf der neu abgedeckten Fläche von 50 x 40 m fort, die NO von dem bereits untersuchten Rondell liegt. Hier wurden an 40 Siedlungsobjekte erfasst, von denen die Mehrzahl aus dem Zeitabschnitt der Kultur mit mährischer bemalter Keramik /weiter MBK/ stammt. Man hat auch Objekte gefunden, die Linear- und Stichbandkeramik enthielten.

Ausser dem wurde ein gestörtes Körpergrab II₁₄ entdeckt, das teilweise durch ein anderes eingetieftes Objekt zerstört worden war. Nach dem unkompletten Gefäss, auf dem sich die charakteristische Ritzverzierung befindet, gehört es zweifellos in die I. Stufe der Kultur mit MBK. Die Grabgrube hatte die längere Achse in O-W Richtung orientiert, der Schädel lag auf der Ostseite. Das Antlitz des Hockers war nach SW orientiert. Ausser dem Schädel blieb nur der obere Skeletteil erhalten /Taf. 3/. Das Fragment des verzierten Gefässes befand sich an der Stelle zwischen dem Unterkiefer und dem Ellbogen des gewinkelten Armes. Das angeführte Körpergrab II₁₄ gehört zu den ältesten Befunden dieser Art aus dem Zeitabschnitt der Kultur mit MBK in Mähren.

Im SW Abschnitt des Sektors A2 verlief auch ein Teil der äusseren Palisade /Obj. 73/. Diese hat man jedoch in dieser Saison eingehender nicht untersucht; mit ihrer Erforschung wird erst im nächsten Jahr gerechnet. Nahe der äusseren Palisade befinden sich weitere Siedlungsobjekte, die sich an einigen Stellen mit dem Palisadengräbchen gegenseitig stören.

Die Ausfüllung der 24 untersuchten Objekte gewährte wertvolles Material: bemalte Keramik, Bruchstücke figuraler Plastiken, Obsidiangeräte, Farbstoff und zahlreiche Tierknochen. Die archäologische Untersuchung des Sektors A2 wird im Jahre 1989 beendet werden und erst dann wird die Gesamtbewertung dieses Teiles der neolithischen Niederlassung durchgeführt werden.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM POD NEOLITICKOU OSADOU U TĚŠETIC-KYJOVIC /okr. Znojmo/

Eliška Kazdová, Pavel Košťáček, FF MU Brno

Nad údolím závlahové přehrady vybudované na Únanovce, jižně od známého systematicky zkoumaného sídliště, byla v létě 1988 odhrnuta ornice na protáhlé ploše ve směru V-Z o rozměrech 56 x 25,5 m. Zemní úpravy zde provádělo JZD Mír Práče v souvislosti s plánovanou výstavbou dvou seníků. Pracovníci těšetické expedice ohrožené místo prozkoumali a zjistili pouze jediný pravěký objekt, který se nacházel v SV části odkryvu. Ukázalo se, že neolitické osídlení do těchto svažitých míst již nezasahuje.

Objevená zahloubená jáma měla pravidelný obdélný půdorys s mírně zaoblenými rohy a téměř rovným dnem. Obsahovala větší zlomky keramiky, dva přesleny, několik kusů mazanice a zvířecí kosti. Objekt náleží podle výrazné halštatské keramiky k horákovské kultuře, jejíž sídlištní aktivita byla již dříve doložena především na ploše sektorů C a D systematického výzkumu.

Rettungsgrabung unterhalb der neolithischen Niederlassung bei Těšetice - Kyjovice / Bez. Znojmo /. Südlich von der bekannten systematischen Grabung in der Flur "Sutny" wurde im Jahre 1981 eine Fläche im Ausmass von 56 x 25,5 m abgedeckt. Den durch Terrainherrichtungen gefährdeten Platz untersuchten Mitglieder der Těšetice Expedition. Auf der abgedeckten Fläche befand sich lediglich ein einziges prähistorisches Objekt - eine seicht eingetiefte Grube vom regelrechten länglichen Grundriss, die nach den Keramikfunden der Horákov Kultur gehört.

SÍDLIŠTĚ LIDU S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U PROSTĚJOVA /okr.

Prostějov/

Miroslav Šmíd, AÚ ČSAV Brno

Při stavbě vodovodního zásobovacího řádu pro Prostějov západ byly narušeny sídlištní objekty kultury s moravskou malovanou keramikou. Tři objekty /I, II, III/ byly zjištěny po skrývce ornice a jejich výzkum byl proveden ve dnech 24. - 30. 3. 1988, dva objekty /IV, V/ protнула rýha pro vodovodní potrubí a byly prozkoumány ve dnech 2. - 6. 5. 1988.

Lokalita se nachází v SZ části katastru města Prostějova v trati "Za kovárnou" /vlevo silnice a železniční trať z Prostějova do Kostelce na Hané/ a je rozložena na nevýrazném sprašovém návrší obráceném k JV, které tvoří levobřežní terasu říčky Hloučely.

Popis objektů.

Objekt č. I se nacházel společně s objektem č. II ve středu zkoumané plochy. Na povrchu se rýsoval jako tmavá oválná skvrna s drobnými říčnými valouny. Po provedení výzkumu bylo možné objekt charakterizovat jako oválnou jámu mísovitého profilu s malou prohlubní v JZ části. Delší osa byla orientovaná ve směru JZ/SV a měřila 260 cm, kratší 200 cm. Maximální hloubka vykazovala hodnotu 40 cm. Keramika datuje objekt do fáze IIa MMK.

Objekt č. II byl vzdálen pouze 60 cm S od objektu č. I. Nepravidelná mísovitá jáma o rozměrech 220 x 200 cm a max. hloubce 54 cm byla vyplněna černou hutnou hlínou a množstvím říčních valounů. Velmi chudý a neprůkazný keramický materiál nedovoluje bližší časové zařazení v rámci MMK.

Objekt č. III byl na JZ okraji zkoumané plochy. Na podloží se rýsoval jako velká tmavá skvrna nepravidelného půdorysu. Pro značnou rozlohu a rychlý postup zemních prací byla odkryta pouze jeho SV část. Vzhledem k rozměrům a tvaru lze objekt interpretovat jako hliník. Ve střední části hliníku, na střepcech z velké nádoby, ležel shluk lidských a zvířecích kostí, které byly záměrně kráceny na menší kusy. Získaná keramika patří fázi IIb MMK.

Objekt č. IV byl zcela zničen hloubením vodovodní rýhy. V profilu SZ stěny výkopu se rýsovaly pouze jeho zbytky v podobě jámy se zahroceným dnem, široké na úrovni sprašového podloží 125 cm a hluboké 80 cm. Keramika datuje objekt do fáze IIa MMK.

Objekt č. V byl rovněž narušen hloubením vodovodní rýhy. Jáma kotlovitého profilu s rozměry 150 x 180 cm byla zahloubena 80 cm pod úroveň sprašového podloží. Dno pokrývala 15 cm mocná vrstva mazanice destrukce. Získaná keramika, zvláště pak hrdlo pohárovité nádoby zdobené žlutou a bílou malbou, patří přelomu mezi starším a mladším stupněm MMK.

Vedle materiálu MMK byla z objektů získána i keramika kultury volutové a vypíchané.

Siedlung des Volkes mit mährischer bemalter Keramik bei Prostějov / Bez. Prostějov /. In den Monaten März und Mai 1988 wurde eine archäologische Rettungsgrabung in der Flur "Za kovárnou" NW der Stadt Prostějov durchgeführt, wo bei Terrainarbeiten auf der Wasserversorgungsordnung Objekte der Kultur mit mährischer bemalter Keramik gestört worden waren. Wenn wir die Erkenntnisse zusammenfassen, die vor allem das keramische Material gewährte, können wir die Objekte I, IV und V in Phase IIa der MBK einreihen, wobei das Material aus Objekt Nr. V im Rahmen dieser Phase das älteste ist /Auftreten von gelber und weisser Bemalung/. Andererseits hat das Material aus Objekt Nr. III alle typischen Merkmale der Phase IIb.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM PŘÍKOPU KULTURY S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU V NĚMČIČKÁCH /okr. Znojmo/

Miroslav Bál ek , Ivo R a k o v s k ý , AÚ ČSAV Brno

/Tab. 4/

Ve druhé polovině července proběhl zjišťovací archeologický výzkum příkopu kultury s moravskou malovanou keramikou /MMK/ v poloze "Barták" na katastru obce Němčičky. Lokalita se nachází na plošině mírně se svažující k jihovýchodu na levém břehu řeky Jevišovky 300 m severně od jejího údolí v nadmořské výšce 270 m. Informace o tvaru a přesné poloze příkopu byly získány v letech 1983 - 84 leteckou prospekci a geofyzikálními měřeními.

Příkop má tvar elipsy s delší osou ve směru přibližně severozápad - jihovýchod. Odchylna osy od severu je 35° západně. Vnější délka hlavní osy příkopu je 75 m, kratší má 65 m. Příkop je na 4 místech přerušen vstupy, které jsou orientovány podle hlavních světových stran.

V první fázi výzkumu byl mechanismem proveden řez v šíři 80 cm do hloubky 2,5 m. Tato sonda byla umístěna do jihovýchodního kvadrantu příkopu 3 m východně od jižního vstupu. Na podkladě této informace byl příkop v šířce 90 cm prozkoumán, délka položené sondy činila 9 m. Jeho hloubka od úrovně dnešního terénu je 2,9 m, šířka 5 m. Má hrobité dno avšak bez typického zúžení nade dnem. Na vnitřní straně byla zahloubena pravděpodobně starší oválná jáma. O její časové odlišnosti svědčí rozdílný sklon a zbarvení vrstev, dále i to, že vrstvy příkopu tento objekt překrývají. Přítomnost vnitřní palisády v sondě nebyla zjištěna. Vnější stěna příkopu nesměřuje přímo k jeho dnu, ale v horní části je vyhlouben 1 m široký stupen. Členění základních vrstev příkopu lze v zásadě ztotožnit s geologickým rozbohem příkopu v Těšetvicích - Kyjovicích. Pod 30 cm mocnou vrstvou ornice nastupuje horní vrstva I, která se zahlubuje do 80 cm a je tvořena degradovanou černozemí. Vrstva obsahovala kromě střepů kultury s MMK též jeden keramický fragment náležející KNP a další patřící snad únětické kultuře. Nejmocnější vrstva II od 80 cm do 270 cm je tvořena kulturním souvrstvím s řadou tmavších a světlejších mikrovrstev. Obsahovala převážnou část střepového a kosterného materiálu. Poslední vrstva III je cca 20 cm mocná a lze ji považovat za vrstvu z období existence a udržování příkopu.

Na základě nálezů keramiky můžeme příkop datovat do nejstaršího období kultury s MMK, do její fáze I a.

Feststellungsgrabung eines Grabens der Kultur mit mährischer bemalter Keramik in Němčičky /Bez. Znojmo/. Bei der Feststellungsgrabung wurde zuerst über den Graben mit mechanischen Mitteln ein Suchschnitt in einer Breite von 80 cm, einer Länge von 9 m und einer Tiefe von 2,5 m ausgehoben. Händisch hat man diesen dann um 90 cm erweitert. Der Graben erreichte hier eine Breite von 5 m, war 2,9 m tief und hatte einen spitzigen Boden. Auf seiner Innenseite war eine wahrscheinlich ältere Grube eingetieft. In seiner Aufschüttung liessen sich drei Hauptschichten /I - III/ unterscheiden, die Keramik, Spaltindustrie, Lehmewurfbrocken und Tierknochen enthielten. Anhand des keramischen Materiales datieren wir den Graben in die älteste Phase der Kultur mit mährischer bemalter Keramik I a.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM "NA HRÁDKU" U LHÁNIC /okr. Třebíč/

Pavel K o š t u ř í k , FF MU Brno

V roce 1988 byl proveden menší zjišťovací výzkum "Na hrádku" u Lhánic, odkud již dříve pocházejí archeologické nálezy a lokalita byla známa mnoha badatelům /Košťuřík a kol. 1986, 211/.

Těsně za valem uvnitř výšinného sídliště byla položena menší sonda, která hned po odkrytí první vrstvy o mocnosti 20 cm poskytla velké množství archeologického materiálu. Nejvíce se našlo keramiky, méně kamenných artefaktů a ojedinělé zastoupení má i osteologický materiál. Nejpočetnější jsou keramické fragmenty z období eneolitu, především z období kultury jevišovické a snad i nálevkovitých pohárů. Nesporná je i přítomnost kultury s moravskou malovanou keramikou, kterou představují výrazné zlomky mísy na nožce a několik charakteristických výčnělků. Tato kolekce bude patřit s největší pravděpodobností do II. stupně této kultury. Eneol-

litického stáří jsou nálezy s lištou na okraji, pod níž se občas objeví výčnělek, dále fragmenty s vhloubenou a plastickou výzdobou na jednom střepu a poměrně časté jsou zlomky keramiky zdobené slámováním. Bylo zde rovněž nalezeno několik neúplných přeslenů.

Nepočítaná, ale velmi zajímavá je i kolekce kamenných nástrojů, kterou vyhodnotil A. Přichystal /viz příspěvek v tomto čísle PV/. Podle A. Přichystala byla broušená kamenná industrie zastoupena hlavně sekerkami zhotovenými ze suroviny z širšího okolí lokality a stejné proveniencce je i klínek. Štípanou kamennou industrii reprezentují artefakty zhotovené z rohovce typu Krumlovský les, opálu, plazmy, moravského jurského rohovce a křemičité zvětraliny serpentinitu. Cizí surovinou jsou nálezy rohovce typu Olomučany a silicitu z glacienních sedimentů. Jedna čepelka byla dokonce zhotovena ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury. V průzkumu hodláme pokračovat i v roce 1989.

L i t e r a t u r a :

Koštuřík, P. a kol. 1986: Pravěk Třebíčska. Brno.

Feststellungsgrabung auf "Na hrádku" bei Lhánice /Bez. Třebíč/. Im Jahre 1988 wurde eine kleinere Feststellungsgrabung auf "Na hrádku" bei Lhánice durchgeführt. Den Suchgraben hat man im Inneren des Areales der Höhensiedlung nahe des Walles angebracht. In seiner Ausfüllung fand man eine grössere Menge keramischer Fragmente, die wir in die Kultur mit mährischer bemalter Keramik, Trichterbecher- und Jevišovicer Kultur datieren. Vertreten ist auch gespaltene und geglättete Steinindustrie - es überwiegt Rohstoff aus unmittelbarer Umgebung der Lokalität.

URČENÍ SUROVIN ŠTÍPANÉ A HLAZENÉ KAMENNÉ INDUSTRIE Z VÝŠINNÉHO SÍDLIŠTĚ "NA HRÁDKU" U LHÁNIC /okr. Třebíč/

Antonín Přichystal, PŘF MU Brno

Z archeologického výzkumu výšinného sídliště u Lhánic /viz příspěvek P. Koštuříka v tomto čísle Přehledu výzkumů/, který byl proveden v roce 1988, pochází menší kolekce štípané a hlazené kamenné industrie.

Štípaná kamenná industrie /hodnoceno 31 artefaktů/ je převážně zhotovena z rohovce typu Krumlovský les /68%/, dále se objevují artefakty z opálu západomoravské proveniencce /2 ks/, moravského jurského rohovce /2 ks/ a z křemičité zvětraliny serpentinitu - plazmy /3 ks/. Za zaznamenání stojí ojedinělá přítomnost rohovce typu Olomučany /1 ks/ a silicitu z glacienních sedimentů /1 ks/.

Broušenou kamennou industrii zastupují ploché sekerky z metabazitů, jemnozrnného amfibolitu a silně zvětralé sillimanit-biotitické ruly. Zajímavé je použití křemen-sillimanitové čočky z ruly; tato zvláštní surovina již byla zjištěna na eneolitickém výšinném sídlišti "Hradisko" u Křepic /Přichystal 1986/ a rovněž je z ní vyrobena sekerka nalezená ve Výčapech u Třebíče. Jediný klínek, jenž byl při výzkumu lokality "Na hrádku" nalezen, je pravděpodobně z metabazitu. Nebyly zjištěny charakteristické suroviny neolitických hlazených nástrojů - aktinolitické zelené břidlice. Zastoupení surovin svědčí pro zařazení do eneolitu. Pokud jde o jejich provenienci, dá se předpokládat, že převážná část surovin pochází ze širšího okolí Lhánic. Geologicky se jedná o moravskou část moldanubika. V budoucnosti je třeba dořešit určení převládajících metabazitů ve výborech a srovnat je s horninami v okolí zkoumané lokality.

L i t e r a t u r a :

Přichystal, A. 1986: Ergebnisse der petrographischen Untersuchung der Spaltindustrie, der geschliffenen Steingeräte und anderer Steinindustrie von Hradisko bei Křepice, Bez. Znojmo. - In: Medunová - Benešová, A.: Křepice, Bez. Znojmo. Aeneolitische Höhensiedlung "Hradisko". Katalog der Funde. FontArchMor XIX, 64-66. Brno.

Rohstoffbestimmung der gespaltene und geschliffenen Steinindustrie von der Höhensiedlung "Na hrádku" bei Lhánice /Bez. Třebíč/. Die Kollektion der Spaltindustrie ist überwiegend aus Hornsteinen des Types Krumlovský Wald hergestellt /68%/, mit einigen Stücken ist westmährischer Opal, mährischer Jurahornstein und eine Kieselen Verwitterungen des Serpentinits - Plasma

vertreten. Vereinzelt wurde Hornstein des Types Olomučany /die Rohstoffquelle liegt im Mährischen Karst/ und Silizit aus glazigenen Sedimenten festgestellt.

Die geschliffene Steinindustrie repräsentieren Beile aus Metabasiten, aus sillimanit - biotitischem Gneis und aus der Quarz-sillimanit Linse aus westmährischem Gneis. Ein vereinzelter Keil war wahrscheinlich aus Metabasit gefertigt.

OVĚŘOVACÍ VÝZKUM U VELEŠOVIC /okr. Vyškov/

Miloš Č i ž m á ř , Martin G e i s l e r , AÚ ČSAV Brno

Na základě výsledků letecké prospekce prováděné M. Bálkem jsme ověřili jeden ze tří objektů shodného charakteru, patrných na letecké fotografii. Lokalita se nachází východně od obce, na svahu obráceném k SZ v n.m. výšce kolem 250 m, v trati "Padělky". Její polohu určuje na ZM ČSSR 1:50 000 list Šlapanice 24-43 bod vzdálený 31 mm od S a 207 mm od V sekční čáry.

Zásyp oválné jámy o rozměrech 320 x 280 x 170 cm byl tvořen v horní části sytě černou hlínou, od hloubky 50 cm prokládanou vrstvami spráše, přecházející v hloubce 120 - 130 cm v jednolitou vrstvu stěží rozeznatelnou od rostlého podloží. Na dně jámy byla excentricky umístěná dětská kostra v natažené poloze na břiše, s rukama skrčenýma pod hrudníkem. Kostře chyběla část levé dolní končetiny. Mezi femury byla nalezena miska a přibližně v místě levého chodidla pohárek, datovatelný do II. fáze kultury s MMK.

T a s t g r a b u n g b e i V e l e š o v i c e / B e z . V y š k o v / . Auf dem Kataster von Velešovice untersuchten wir eine Grube /320 x 280 x 170 cm/, auf deren Boden sich ein Kinderskelett in Strecklage auf dem Bauch befand, mit eingezogenen Armen unter dem Brustkorb. Dem Skelett fehlte ein Teil der linken unteren Extremität. Zwischen den Femuren wurde eine kleine Schüssel, an der Stelle der linken Fußsohle ein kleinerer Becher gefunden, in die II. Phase der Kultur mit MBK datierbar.

VÝZKUM NA ENEOLITICKÉM MOHYLNÍKU U ALOJZOVA NA SPÁLENÉM KOPCI

/okr. Prostějov/

Alena P r u d k á , Muzeum Prostějovska v Prostějově

/Tab. 5/

Výzkum jedné z mohyl na tomto pohřebišti byl proveden v roce 1986, v roce 1988 byl proveden výzkum druhé mohyly položené na západním okraji pohřebiště v těsné blízkosti lesní školky. Hlinitý oválný násyp měl rozměry 11,80 x 8,10 m, jeho největší výška ode dna mohyly byla 70 cm. Orientace mohyly byla ve směru SZ - JV. Jednotlivé mohylové násypy, tvořené lehkou okrovou hlínou, kryl čtyři žárové hroby. Tři z nich byly rozloženy na podélné ose, jeden vybočoval z této linie jižně. Hroby byly kryty shluky kamenů, keramika v nich byla různě zachována. Hroby byly uloženy na rovné dno mohyly, dno nebylo zpevněno. Keramika náleží bolerázské fázi kultury s kanelovanou keramikou.

U n t e r s u c h u n g e n a u f d e m ä n e o l i t h i s c h e n H ü g e l g r ä b e r f e l d b e i A l o j z o v a u f S p á l e n ý k o p e c / B e z . P r o s t ě j o v / . Die Erforschung eines von den Grabhügeln auf dieser Nekropole wurde im Jahre 1986, des zweiten Hügelgrabes dann im Jahre 1988 durchgeführt. Die erdige ovale Aufschüttung hatte Ausmasse von 11,80 x 8,10 m, ihre maximale Höhe von dem geraden nicht gefestigten Boden betrug 70 cm. Orientierung - NW - SO. Drei Brandgräber waren auf der Längsachse beigesetzt, das eine scherte aus dieser Linie südlicher aus. Die Gräber waren von Steinhäufungen gedeckt. Die Keramik gehört der Bolerázer Phase der KK an.

Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

V měsíci květnu 1988 bylo 800 m směrem severním od výšinného eneolitického sídliště Rmíz u Laškova objeveno rozsáhlé mohylové pohřebiště, které počtem 58 zřetelně viditelných mohyl představuje největší dosud známé mohylové pohřebiště z přelomu staršího a středního eneolitu. Je situováno na mírném jihovýchodním svahu kóty 406 m - Křemela v katastru obce Náměšť na Hané, okr. Olomouc /ZM 33-95-A-a Náměšť na Hané, 50 - 56 mm od Z s.č. a 81 - 86 mm od J s.č./ . Delší osa všech mohyl je orientována ve směru SZZ - JVV a sleduje přirozený sklon terénu. Mohyly jsou oválné s délkou od 6 do 29 m a šířkou od 5 do 12 m. Rovněž výška násypů je rozdílná a kolísá od 50 do 200 cm. Zjišťovacím výzkumem byla prozkoumána mohyla č. 2 na severním okraji pohřebiště. Uvnitř kamenné konstrukce v podobě obvodové zidky byly odkryty dva žárové hroby. Keramika z hrobů datuje nálež do bolerázského stupně kultury kanelované.

Druhé mohylové pohřebiště bylo objeveno 600 m jižně od výšinného eneolitického sídliště Obrova noha u Otaslavic, okr. Prostějov. Nachází se na mírném východním svahu kóty 413 m - U chaloupky /ZM 34-24-21, 119 - 133 mm od J s.č. a 123 - 113 mm od V s.č./ . Celkem lze v nepřehledném terénu spolehlivě rozpoznat 23 mohyl oválného půdorysu s delší osou orientovanou ve směru Z - V.

Z w e i n e u e ä n e o l i t h i s c h e H ü g e l g r ä b e r f e l d e r i n M i t t e l m ä h r e n / B e z . O l o m o u c , P r o s t ě j o v / . I m M o n a t M a i 1988 w u r d e i n d e r N ä h e d e r ä n e o l i t h i s c h e n H ö h e n s i e d l u n g R m í z b e i L a š k o v e i n a u s g e d e h n t e s H ü g e l g r ä b e r f e l d e n t d e c k t , d a s m i t d e r Z a h l v o n 58 d e u t l i c h s i c h t b a r e n G r a b h ü g e l n , d a s b i s h e r g r ö s s t e H ü g e l g r ä b e r f e l d a u s d e r W e n d e d e s ä l t e r e n u d e s m i t t l e r e n Ä n e o l i t h i k u m s v o r s t e l l t . E s i s t a u f e i n e m m ä s s i g e n S O H a n g d e r K o t e 406 m - K ř e m e l a i m K a t a s t e r d e r G e m e i n d e N ä m ě š ť n a H a n é , B e z . O l o m o u c , s i t u i e r t . D i e l ä n g e r e A c h s e a l l e r G r a b h ü g e l i s t i n N N W - S S O o r i e n t i e r t u n d i h r e L ä n g e b e w e g t s i c h v o n 6 - 29 m . D i e B r e i t e s c h w a n k t v o n 5 - 12 m . B e i d e r v o g e n o m m e n e n F e s t s t e l l u n g s g r a b u n g w u r d e G r a b h ü g e l N r . 2 a m N o r d r a n d d e s G r ä b e r f e l d e s u n t e r s u c h t . I m I n n e r e n d e r i n G e s t a l t e i n e r U m f a n g s m a u e r e r r i c h t e t e n S t e i n k o n s t r u k t i o n h a t m a n 2 B r a n d g r ä b e r a b d e c k t . D i e K e r a m i k d a t i e r t d e n B e f u n d i n d e B o l e r á z e r S t u f e d e r K u l t u r m i t k a n e l i e r t e r K e r a m i k .

Das zweite Hügelgräberfeld wurde 600 m südlich der äneolithischen Höhensiedlung Obrova noha bei Otaslavice, Bez. Prostějov entdeckt. Es befindet sich am Osthang der Kote 413 m - U chaloupky. Im unübersichtlichen Terrain lassen sich verlässlich 23 Grabhügel ovalen Grundrisses unterscheiden, mit der längeren Achse in Richtung W - O orientiert.

XXII. GRABUNGSETAPPE AUF DER HOHENNIEDERLASSUNG IN HLINSKO BEI LIPNÍK NAD BEČVOU /Bez. Přešov/

Jiří P a v e l č í k , AÚ ČSAV Brno

In den Tagen vom 4. Juli bis 5. August 1988 realisierte sich die 22. Etappe der systematischen Grabung der Höhenniederlassung des Volkes mit kanelierter Keramik in der Lage "Nad Zbružovým" bei Hlinsko bei Lipník nad Bečvou. Die Terrainarbeiten konzentrierten sich diesmal:

1/ auf die Verfolgung des weiteren Verlaufes des Steinwalles im nordöstlichen Siedlungssektor, d.h. auf der Westkante des Cañons "Židova debřa". Aufgabe dieser langfristigen Aktion ist, den Verlauf der Befestigung in Richtung zum zungenartigen Ausläufer zu erforschen, der in das Bečvatal sinkt. Mit Sonde S-92/88 erfassten wir eine 90 cm breite und 52 cm hohe steinerne Wallmauer und eine Steindestruktion am Osthang des Cañons liegend. Westlich von dem Steinwall stellten wir in einer Länge von 224 cm ein Gräbchen fest, das in Südrichtung auslief. Die Beziehung des Gräbchens und der Wallmauer ist nicht klar, sie sind jedoch nicht gleichzeitig. Das Gräbchen hob sich erst unter Lössschicht ab, auf welcher die Wallmauer errichtet war. Offensichtlich ist es älter, östlich der Wallmauer, d.h. bereits auf dem Hang des Cañons, erfassten wir unter einer Steindestruktion drei Objekte.

2/ In den Sonden S-93/88 und S-94/88 verfolgten wir die Siedlungsverhältnisse im Raume des abgedeckten Töpferofens S-21/72. Besonders wollten wir feststellen, ob hier nicht weitere Belege der Töpferproduktion existieren. Auf der durchgrabenen Fläche stellten wir 11 Ob-

jekte, überwiegend Keller und Lehmgruben, fest. Leider lässt sich keines von ihnen mit der Keramikerzeugung in Verbindung bringen. Aus den Funden - ein Depot von 14 geschliffenen Steinwerkzeugen und ihre Halbfabrikate, Kollektion von Schleifsteinen und Rohstoff - ging im Gegenteil hervor, dass wir uns im Areal einer Werkstätte zur Erzeugung von geschliffener Industrie bewegten. Unter den Funden erweckt Interesse ein ovales ockergefärbtes Plättchen mit Reliefschnitzerei, der Teil einer Gussform, ein keramisches Prisma und ein speziell geformter Steinschlegel mit einer Rille zum Ansetzen des Stieles.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM POHŘEBIŠTĚ KŠK NA KATASTRU KOMOŘAN /okr. Vyškov/

Miloš Č i ž m á ř , Martin G e i s l e r , AÚ ČSAV Brno

Při letecké prospekci zjistil M. Bálek porušené objekty na katastru Komořan /obec Komořany - Podbřežice/. Dalším průzkumem jsme ověřili, že zde bylo hlubokou orbou naoráno sprášové podloží, v němž byly jasně patrné černě zbarvené záস্যy objektů. Výrazná barevná odlišnost umožňuje i bez skrývky ornice předpokládat, že byly na této ploše /cca 2 ha/ všechny zachyceny. Lokalita se nachází na mírném svahu skloněném k JV v nadmořské výšce 265 - 270 m, v trati "U zastávky" na ZM ČSSR 1 : 50 000 list Vyškov 24-41 40 mm od J a 150 mm od V sekční čáry. Celkem jsme zde ve dnech 1. - 12. dubna 1988 prozkoumali 10 objektů, z toho pět kostrových hrobů KŠK. V objektu II6 byli uloženi dva shodně orientovaní jedinci na levém boku, při nich bylo nalezeno 13 špatně dochovaných nádob, dvě měděné spirálky a kostěný nástroj. Dvacet pět cm nade dnem hrobu byla v záস্যu nalezena spodní část zvoncovitého poháru poškozeného orbou. Pohřeb nejméně dvou jedinců obsahoval i objekt II4, který byl však druhotně otevřen a jeho obsah rozmetán, takže části skeletů včetně dvou lebek ležely 30 cm nade dnem při JZ stěně, zatímco dlouhé kosti končetin byly nahromaděny zhruba ve stejné výšce při protilehlé stěně. Rovněž části nádob se nacházely 10 až 30 cm vysoko v záস্যu.

Zbývajících pět objektů tvořily nepřliš pravidelné obdélníkovité či oválné, mělce zahloubené jámy. Nález části nádoby v objektu 3 a lidského zubu v objektu 5 dokládá, že alespoň část z nich lze považovat rovněž za hroby.

Rettungsgrabung eines Gräberfeldes der Kultur mit Schnurkeramik am Kataster von Komořany /Bez. Vyškov/. Wir untersuchten hier zehn durch Luftbildprospektion festgestellte Objekte. Fünf von ihnen waren Körpergräber der Kultur mit Schnurkeramik, bei den übrigen, in denen Keramikbruchstücke, ein menschlicher Zahn, gefunden wurden, oder die ganz fundlos waren, lässt sich dies voraussetzen. In Objekt II6 waren zwei übereinstimmend orientierte Individuen auf der linken Seite beigesetzt, bei diesen fand man 13 Gefäße KSchK und 25 cm oberhalb des Bodens den unteren Teil eines Glockenbeckers. In Objekt II4 waren ebenfalls zwei Individuen bestattet, das Grab wurde jedoch sekundär geöffnet und sein Inhalt auseinander geworfen.

SEKEROMLAT LIDU SE ŠŇŮROVOU KERAMIKOU Z LINIHARTOV /okr. Bruntál/

Jiří P a v e l č í k , AÚ ČSAV Brno

Pracovník Státního statku v Bruntále našel na pásu vyorávače brambor sekeromlat a o něco později na téměř poli otloukač z říčního valounu.

Lokalita se nachází v katastru obce Linhartovy /okr. Bruntál/ na východním úbočí kóty 437,5 v nadmořské výšce cca 400 m. Kóta sama je svázána se severním předhůřím Jeseníků, které lemuje pravobřeží tzv. Zlaté Opavy /dnes zvané Opavice/. Nálezové okolnosti nasvědčují tomu, že se zřejmě jedná o narušený hrob.

Sekeromlat má kruhovitý tyl s rovnou až mírně vypouklou úderovou plochou. Dorzální a ventrální strana jsou ploché. Ostří je obloukovité, mírně ubíhající. Boční stěny jsou v dolní části těla vypouklé. Provrt je umístěn ve střední části nástroje. Tělo mimo pasáž kolem ostří nese stopy nekvalitně nabroušené piketáže. Nástroj byl vyroben ze sedimentované metamorfované horniny šedo-červenohnědé barvy. D - 155 mm, š tylu - 40 cm, š - 66 mm, š ostří - 43 mm, s - 47 mm, ot - 21 mm.

Hammeraxt des Volkes mit Schnurkeramik aus Linhartov / Bez. Bruntál / . Beim Kartoffelsammeln wurde am Band des Kartoffelaushebefluges eine Hammeraxt des Volkes mit Schnurkeramik gefunden. Die Lokalität befindet sich am Osthang der Kote 437,5 in der Seehöhe von 400 m. Die Fundumstände deuten an, dass es sich vermutlich um einen gestörten Grabkomplex handelt.

KOSTROVÝ HROB KULTURY ZVONCOVITÝCH POHÁRŮ V BOLELOUCI /okr. Olomouc/

Markéta T y m o n o v á , Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci

/Obr. 5/

Počátkem listopadu 1988 ohlásili pracovníci JZD Rozkvět se sídlem v Dubu nad Moravou, že v jejich středisku v Bolelouci narazili při hloubení základového žlabu skladu obilovin na lidskou lebku, u níž ležely dvě do sebe zasunuté nádoby. Ty však nálezcce p. L. Havran již vyzvednul, takže jejich původní poloha byla později určena podle několika střípků, které zůstaly na místě. Vlastní lokalita, umístěná v severní části areálu JZD na jihozápad od sedimentační jámky, se vzhledem k okolnímu terénu nalézá na táhlé, vyvýšené pravobřežní vlně se sprašovým podkladem. Od toku Moravy je vzdálena přibližně půl kilometru s nadmořskou výškou 230 m. Po začištění štěrkového lože přímo na sprašové podloží se hrobová jáma nevytýsovala zcela zřetelně. Byla přibližně oválného tvaru o max. průměru 180 cm. Vypĺnovala ji světle šedohnědá hlína poměrně špatně odlišitelná od okolní žlutky. Na jejím dně ve hloubce 140 - 150 cm ležela na pravém boku silně skrčená lidská kostra, hlavou orientovaná k JV. Paže měla v loktech pokrčeny a ruce spočívaly volně před obličejem. Kostí spodních končetin byly silně pokrčeny, a to tak, že kotníky a nártní kůstky ležely pod kostmi stýdkými, přičemž spodní pravé koleno bylo mírně předsunuto. Podle této nepřirozené polohy můžeme usuzovat o posmrtném svázání nebožtíka. U kolen zemělehlého stál zvoncovitý pohár, v němž byl zasunut menší džbáněk.

Popis nálezů:

zdobený zvoncovitý pohár okrové barvy /v. - 11 cm, max. ϕ okraje - 15 cm/ s široce rozevřeným, vyhnutým okrajem je vyroben z jemně plaveného, drobnými zrny písku ostřehého materiálu. Povrch kryje tenká, původně hlazená vrstvička engoby, která je na vnější straně výdutě na několika místech částečně setřena. Vhloubenou výzdobu tvoří řady nad sebou kladených horizontálních pásů. Prázdné pásy oddělují pásy uvnitř vyplněné rádkovým ornamentem /2/ a otisky kosočtverečných kolků /4/.

Malý džbáněk /v. - 6,4 cm, max. ϕ výdutě - 6,5 cm, ϕ okraje - 6,5 cm/ má mírně ven vyhnutý okraj, prohnuté hrdlo esovitě přechází ve stlačenou polokulovitou výdut. Je z jemně plaveného hlinitopísčitého materiálu s organickou příměsí. Barva je na povrchu šedohnědá, uvnitř přechází ve světlehnědé tóny. Ucho džbánku chybí a okraj je v místě nasazení částečně rekonstruován. Také pohár byl slepen a na několika místech doplněn. Keramika z kostrového hrobu v Bolelouci tvoří běžnou pohřební výbavu a lze ji zařadit do středního stupně kultury zvoncovitých pohárů. Rozbor antropologického materiálu provedl dr. M. Stloukal, CSc.

Körpergrab der Glockenbecherkultur in Bolelouc / Bez. Olomouc / . Im November 1988 wurde beim Bau eines Getreidelagers der LPG Bolelouc /Richtung Olomouc - Tovačov/ ein Körpergrab der Glockenbecherkultur gestört. In einer ovalen Grube / ϕ ca. 180 cm/, im gelben Lössliegenden eingetieft, lag auf der rechten Seite ein stark angehocktes Frauenskelett, mit dem Kopf nach SO orientiert. Die Grabausstattung bildete ein verzierter Glockenbecher, der zu den Knien der Verstorbenen gelegt worden war. In dem Becher fand man nach dem Aushaben noch ein kleines Krüglein von grauschwarzer Farbe.

KOSTRA Z HROBU KULTURY SE ZVONCOVITÝMI POHÁRY Z BOLELOUČE /okr. Olomouc/

Milan S t l o u k a l , Národní muzeum v Praze

Záchranný výzkum M. Tymonové z Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, k němuž došlo ve dnech 14. až 16. listopadu 1988 v Bolelouci, obohatil antropologické sbírkové fondy o poměrně dobře zachovanou kostru z hrobu kultury se zvoncovitými poháry. Jde o kostru ženy, která

zemřela ve věku mezi 40 a 50 lety a byla uložena do hrobu ve skrčené poloze na pravém boku, hlavou k jihovýchodu s pohledem na východ.

Pro určení pohlaví zemřelé je zejména důležitý tvar pánevních kostí se širokou incisura ischiadica major a s oboustranně výrazně vytvořeným preaurikulárním žlábkem. Na ženu ostatně ukazuje i tvar lebky se strmým čelem, výraznými čelními hrboly, velmi slabě vytvořenými nadobočnými oblouky, plochou glabelou I. stupně a středně tlustými horními okraji očí; na týlu je slabě vytvořena protuberantia occipitalis externa a bradavkové výběžky jsou malé. Určení stáří se opírá především o fakt, že lebeční švy jsou na lamina interna i externa plochých kostí mozkovny ve stavu pokročilého srůstu, v některých úsecích jsou už zcela vymizelé. Chrup zemřelé je silně abradován, lůžka po horní levostranné čtyřce a dolní levostranné sedmičce jsou zhojeny po intravitální ztrátě.

Lebka mohla být poměrně dobře proměřena:

největší délka lebky /1/	173	délka baze lebky /5/	107?
největší šířka lebky /8/	147	nejmenší šířka čela /9/	100
největší šířka čela /10/	128	aurikulární šířka /11/	123
biasteriální šířka /12/	110	výška lebky ba-b /17/	146
nadušní výška /20/	117	obvod lebky /23/	510
příčný oblouk /24/	329	podélný oblouk /25/	359
čelní oblouk /26/	126	temenní oblouk /27/	130
týlní oblouk /28/	102	čelní tětiva /29/	110
temenní tětiva /30/	112	týlní tětiva /31/	86
kapacita lebky /38/	1562	délka obličeje /40/	94
šířka horního obličeje /43/	104	biorbitální šířka /43-1/	97
bizygomatická šířka /45/	124?	šířka středního obličeje /46/	97
výška obličeje /47/	110	výška horního obličeje /48/	67
šířka očníce /51/	41	výška očníce /52/	31
šířka nosu /54/	26?	výška nosu /55/	50
výška brady /69/	31		

Indexy:

délkošířkový /1 1/	85,0	délkovýškový /1 2/	84,4
šířkovýškový /1 3/	99,3	transv. frontoparietální /1 13/	68,0
obličejový /1 38/	88,7	horního obličeje /1 39/	54,0
očníce /1 42/	75,6	index nosu /1 48/	52,0
alveolární /1 60/	87,9		

Lebka je tedy v absolutních mírách středně dlouhá, ale široká a vysoká, má středně široký a středně vysoký obličej i horní obličej a kapacita lebky /vypočítaná/ je aristencefalní. V indexech je lebka hyperbrachykranní, hypsikranní a akrokranní, metriometopní, mesoprosopní a mesenní, chamaekonchní a chamaerrhinní, ortognátní. Tuto metrickou charakteristiku lebky je možno doplnit ještě výškou postavy zemřelé, která byla vypočítána na 163 cm, tedy vysoká.

Z antropologického hlediska kostra z Bolelouce plně odpovídá představě typického zástupce lidu s kulturou zvoncovitých pohárů.

Das Skelett aus dem Grab der Glockenbecherkultur in Bolelouce /Bez. Olomouc/. Bei der Rettungsaktion in Bolelouce wurde im Jahre 1988 ein Grab der Glockenbecherkultur abgedeckt, in dem ein gut erhaltenes Skelett einer Frau lag, die im Alter zwischen 40 und 50 Jahren verstorben ist. Dies ist ein typischer Repräsentant dieses Volkes, von hoher Gestalt und mit brachykranem Schädel.

PRÄHISTORISCHE KERAMIK VOM HAUSBERG BEI TEPLICE NAD BEČVOU /Bez.

Přerov/

Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

Im Monat Juli 1988 habe ich eine Tastgrabung auf dem mittelalterlichen Hausberg bei Teplice nad Bečvou durchgeführt, wo Dalibor Kolbinger aus Hulín festgestellt hat, dass es im Einschnitt des von NO den mittelalterlichen Graben unlaufenden Weges, zur Störung eines Objektes gekommen ist. Das geborgene keramische Material stammt wahrscheinlich von dem Rest der ursprünglichen prähistorischen Befestigung und lässt sich anhand der Verzierung rahmenhaft in das jüngere Aneolithikum einreihen. Ferner wurde am Gipfel der Burgstätte - östlich des Hausberges

- ein Hügelgrab festgestellt, welches jedoch nicht untersucht wurde.

DÍLNA ZPRACOVÁVAJÍCÍ RADIOLARIT V SIDONII /okr. Zlín/

Jiří P a v e l č í k , AÚ ČSAV Brno

Ve dnech 7. a 8. května 1988 se uskutečnila druhá etapa průzkumu zdrojů nekovových surovin /silicítů/, využívaných pravěkým obyvatelstvem v severní části Bílých Karpat. V jejím rámci byla pořízena terénní dokumentace již dříve zjištěných /viz PV 1987/ těžebních jam v Bolešově /okr. Povážská Bystrica/- trati Tri kopce. Zejména byly zamapovány a zakresleny obě těžební jámy při vápencovém bradle a jámy na sutové planině. Na odvalových kuželech všech zkoumaných objektů jsme při dokumentačních pracích našli mezi úlomky hlušiny /vápenec/ a ovětralého radiolaritu i nástroje drasadlovitého tvaru a otloukače z říčních valounů. V prostoru Tri kopců byl těžěn radiolarit temně červenohnědé barvy. Na sousedním ložisku šedomodré suroviny jsme stopy po těžbě nezjistili.

Na pozemku přiléhajícím k hájovně Chrastková, ležícím v severozápadním uzávěru Košariánské doliny, jsme zjistili dílnu zpracovávající červenohnědý a šedomodrý radiolarit. Další výchoz jsme zjistili v prostoru Králova vrchu, ten však bude zkoumán až v roce 1989.

Rovněž byl proveden podobný průzkum výrobní dílny Sidonie - U železniční stanice Vlárský průmysk. Zde jsme získali 67 silexů, především úštěpů. Z artefaktů stojí za zmínku levostranné hranolové rydlo na oboustranně retušované čepeli se šikmo retušovaným čelem z červeného radiolaritu, oboustranné rydlo z červeného radiolaritu a čepelovitý úštěp z červeného radiolaritu s obloukovitě retušovanou bází. Dále jsme získali sedm jednodstavových pyramidálních jader ze zeleného a červeného radiolaritu, otloukače a odštěpovače z říčních valounů i radiolaritu.

Rozbor současného stavu poznání výchozů a těžebních děl na území Horního Srní, Bolešova a Vršateckého Podhradí nás opravňuje vyslovit tézi, že dílna ze Sidonie - U železniční stanice nezpracovávala surovinu z těchto výchozů, neboť na nich není výrazně zastoupen radiolarit zelené barvy. Toto zjištění by podporovalo zprávu J. Skutila a J. Čubuka o výchozech a těžebních jamách v prostoru kóty 655 - Okrouhlá, které se nám zatím nepodařilo objevit. Přesné datování zjištěných dílen a těžebních děl není zatím možné. Předpokládáme, že náleží do neolitu a eneolitu.

Eine Radiolarit verarbeitende Werkstätte in Sv. Sidonie / Bez. Zlín/. Im Verlauf der zweiten Erforschungsetappe von Radiolaritlagern in den Bílé Karpaty /Gebirge/ verfolgten wir das Förderungsfeld im Raum von Bolešov /Bez. Povážská Bystrica/ - Tri kopce und eine Werkstätte in Sv. Sidonie und beim Hegerhaus Chrastková /Gem. Bolešov, Bez. Povážská Bystrica/, die neu entdeckt wurde.

KAMENNÝ SEKEROMLAT Z VLKOVIC /okr. Nový Jičín/

Jiří P a v e l č í k , AÚ ČSAV Brno

Fr. Šustek ze Spálova zapůjčil autorovi kamenný sekeromlat, který byl nalezen na blíže neurčené polní trati v katastru obce Vlkovice /okr. Nový Jičín/. Osada se rozkládá severně od Fulneku v místě soutoku Kamenného a Ilusího potoka v jižním předhůří Nízkého Jeseníku.

Sekeromlat štíhlého trojúhelníkovitého tvaru byl vyroben z většího, lehce klenutého a v provrtu přelomeného kusu. Boční stěny má lehce klenuté, ostří obloukovité a jednostranně ubíhající. Nástroj byl vyroben ze světle šedozelené horniny. Datovat ho můžeme s největší pravděpodobností do období mladšího neolitu až staršího eneolitu. D - 105 mm, š - 53 mm, s - 44/37 mm, ot - 21 mm.

Eine steinerne Hammeraxt aus Vlkovice / Bez. Nový Jičín/. Herr Fr. Šustek aus Spálov lich dem Referenten eine steinerne Hammeraxt jungneolithischen bis alteneolithischen Alters, die auf einer näher nicht bestimmten Lokalität im Kataster der Gemeinde Vlkovice /Bez. Nový Jičín/ gefunden wurde.

PAROHOVÝ MLAT ZE SPÁLOVA /okr. Nový Jičín/

Jiří P a v e l č í k , A Ú ČSAV Brno

Fr. Šustek ze Spálova čp. 21 zapůjčil autorovi parohový mlat, který byl nalezen při úpravách tzv. Švamlova mlýna. Ten stojí na okraji první levobřežní terasy Odry nedaleko od obce Klokočůvek. Nedaleko od lokality se nachází křižovatka okresní silnice Odry - Vítkov s odbočkou na Klokočůvek. Na pravé straně Odry proti mlýnu se rozkládají na vysoké ostrožně pozůstatky středověkého hrádka Hradišče, zvaného též Švédský zámek.

Parohový mlat náleží k typu 1 dle třídění Ondruš - Pavelčík /Pavelčík, 1989 / a je datován do období eneolitu. D - 154 mm, š - 52 mm, s - 40 mm, ot vně - 30 x 27 mm, ot uvnitř - 22 x 16 mm.

L i t e r a t u r a :

Pavelčík, J. 1989: Kostěná a měděná industrie z Illinska u Lipníku nad Bečvou /okr. Přešov/, PA LXXX, 241-281.

G e w e i h s c h l e g e l a u s S p á l o v / B e z . N o v ý J i č í n / . Bei Herrichtungen der sog. Švandův mlýn /Mühle/ fand man einen Geweihschlegel des Types 1 nach Ondruš - Pavelčík /Pavelčík, 1989/.

NÁLEZ MĚDĚNÉ SEKERY V PRACI /okr. Brno-venkov/

Jiří P a v e l č í k , A Ú ČSAV Brno

Mimořádný člen ČSSA při ČSAV L. Krumpolc ze Zubří /okr. Vsetín/ předal P. Kouřilovi měděnou sekeru, kterou našel detektorem kovů v poloze Pracký kopec /Kóta 352/ u obce Prace /o. Brno-venkov/. K nález došlo při vyhledávání pozůstatků výstroje a výzbroje na známém napoleonském válečnickém místě.

Uváděný nález není v této poloze první a nález bezesporu pochází z rozoraného depotu měděných seker, z něhož publikoval A. Procházka /1903/ pět exemplářů. J. Dobeš /os. informace/ jich znal v roce 1986 již osm. Mnou uváděný devátý kus je typologicky shodný se sekerou č. 1, publikovanou A. Procházkou /1903/.

Lokalita se nachází na jižním svahu Prackého kopce, skloněném k Hostěrádkám. Sekera ležela v hloubce 70 cm pod ornici na hladině podložní žlutky. Jedná se o plochou, oboustranně lehce klenutou sekeru. Ostří má obloukovitě, tyl rovný s nezabroušenou stopou po nálitku. D - 161 mm, š - 53/70 mm, s - 14 mm, váha 750, 10 g.

L i t e r a t u r a :

Procházka, A. 1903: Hromadný nález měděných seker z Prace, Pravěk I, 145-147.

F u n d e i n e r K u p f e r a x t i n P r a c e / B e z . B r n o - v e n k o v / . Den Mitgliedern der Opavaer Expositor übergab L. Krumpolc aus Zubří eine Kupferaxt, die er bei Detektionsarbeiten am Südhang der Pracký kopec /Anhöhe/, /Kote 352/, gefunden hat. Das Gerät ist Bestandteil eines grösseren zersackerten Depots von Kupferäxten, aus welchem die ersten fünf schon A. Procházka /1903/ publizierte. Das geborgene Stück entspricht typologisch der von ihm unter Nr. 1 publizierten Axt.

STAROBRONZOVÁ SÍDLIŠTĚ V TRATI KAMENNÉ U MIKULOVA /okr. Břeclav/

Jaroslav P e š k a , Regionální muzeum Mikulov

/Tab. 6/

Začátkem července 1988 bylo muzeu hlášeno narušení archeologických objektů při budování rozsáhlých teras pro pěstování vinné révy SZ města v trati Kamenné, parc. č. 4605/3. Lokalita se nachází asi 1,5 km od středu města, vpravo asi 300 m nad státní silnicí Mikulov - Brno.

Tvoří ji návrší ostrožního charakteru skloněné k J. Na Základní mapě ČSSR 1:25 000, list 34-142 Mikulov, vydané v roce 1975, ji najdeme v prostoru bodu vzdáleného 160 mm od S sekční čáry a 107 mm od V sekční čáry v nadmořské výšce 260-263 m.

Díky dobré spolupráci s investorem /Státní statek Mikulov/ i dodavatelem /STS Hlustopeče/ akce mohla být neprodleně zahájena rozsáhlý záchranný výzkum. Na ploše zhruba 10 000 m² bylo prozkoumáno celkem 161 objektů. Pro nedostatek času byly některé zkoumány pouze částečně, jiné jen vzorkovány. Výzkum bezpečně zachytil S a Z okraj osídleného areálu, V část lokality je zničena dnes již zavezenou strží. S dalším výskytem osídlení můžeme počítat pouze na J v místě stávajících vinohradů. Pravěké objekty se koncentrovaly na ploše asi 80 x 100 m. Ve většině případů šlo o starobronzové sídlištní jámy kruhového průměru s kónickými stěnami nebo o hluboké zásobnice totožné profilace s úzkým ústím a rovným dnem. Z jejich nepříliš výrazného obsahu bylo získáno množství zlomků keramiky, kolečka vykroužená ze střepů, závaží, desítky zvířecích kostí, kostěných a parohových nástrojů s převahou šidel a hrolů atd. Poměrně vysoký byl počet kamenných podložek, zrníčerek a brousků. Na dně věteřovské jámy č. 33 ležela lidská lebka bez spodní čelisti, také ze dvou dalších objektů pochází antropologický materiál, většinou v podobě úlomků lebečních kostí. Objekt II 92, porušující starší stavební jámu MMK, obsahoval na dně nehluboké hrobové jámy slabě skrčenou kostru na pravém boku hlavou k Z bez milodarů. Mimo to bylo na zkoumané ploše odkryto více kúlových jamek a dva kratší žlábků bez zjevného vzájemného uspořádání.

Největším přínosem výzkumu je bezesporu odkryv základů tří nadzemních staveb, jejichž půdorys byl vymezen do podloží zahloubeným žlábkem, na několika místech se stopami po kúlech. První dvě kolmo na sebe orientované a vzájemně se porušující stavby /objekt 20 a 21/ měly mírně lichoběžníkovitý půdorys, u první doplněný navíc jakousi "předstíni" na J straně /orientace stavby I: SSV - JJZ, stavby II: ZSZ - VJV/. I přes částečné zničení obou půdorysů těžkou mechanizací ještě před zahájením výzkumu činila prozkoumaná délka stavby I 14 m, šířka 6,5 m, stavby II 11 x 5 m. Otázkou zůstává příslušnost několika nepravidelně rozmístěných kúlových jamek uvnitř stavby II, vnitřní plocha první stavby byla zcela prázdná. O mohutnosti tohoto objektu svědčí i rozměry žlábků, který byl místy až 40 cm široký a přes 60 cm hluboký /měřeno od zachovalé úrovně podloží/. Stavbu III /obj. 100/ zcela na SZ okraji sídlištně orientovanou ve směru S - J, vzdálenou od výše uvedených asi 50 m, charakterizoval na Z nepravidelně přerušovaný žlábek o délce 18 m s jednou zachycenou vnitřní kúlovou příčkou. S uzavěr stavby tvořila asi 14 m široká, do oblouku postavená stěna. Objekt byl situován na poměrně příkrém Z svahu, takže nemohla být zachycena 2. delší stěna domu, neboť zřejmě díky převýšení nebyla vůbec do podloží zahloubena. Nálezová situace přinejmenším u první stavby, která jako jediná poskytla z výplně žlábků střepový materiál, obecně datovatelný do doby bronzové, a superpozice s mladší věteřovskou jámou č. 22 i stavbou II, nevylučují možnost časového řazení do starší doby bronzové, spíše do únětické kultury. Pokud vyhodnocení výzkumu tento předpoklad potvrdí, máme zde dočasně s prvním typem starobronzové stavby /obydlí, shromažďovací dům ?/ svého druhu na Moravě.

Nejstarší osídlení naleziště dokládá asi 10 nepravidelných stavebních jam kultury s moravskou malovanou keramikou. Přibližně 6 menších kruhových jam při SZ okraji zkoumané plochy patří bádenské kultuře. Za jeden z mála dokladů přítomnosti nositelů jevišovické kultury v tomto prostoru lze pokládat zlomek okraje nádoby zdobené na hrdle motivem "přesýpacích hodin" technikou brázděného vpichu, který byl nalezen ve výplni jedné z únětických jam. Jedna nekompletně prozkoumaná jáma obsahovala zlomky středověké keramiky. Ostatních asi 100 objektů, nacházejících se po celé ploše, lze zařadit do únětické nebo věteřovské kultury. Nevýrazný obsah některých lze však datovat pouze rámcově do starší doby bronzové. Přesný poměr počtu objektů, ani rozsah osídlení obou osad, není bez zpracování materiálu možné stanovit. Poněkud intenzivnější se prozatím jeví osídlení únětické, spadající spíše do staršího období vývoje této kultury.

Altbronzezeitliche Siedlungen in der Flur Kamenné bei Mikulov /Bez. Břeclav/. Anfang Juli 1988 kam es bei der Herrichtung von umfangreichen Terrassen für den Weinbau in der Flur Kamenné, Parz. Nr. 4605/3 zur Störung von prähistorischen Objekten. Die Lokalität bildet eine sporenlagenartige Anhöhe, die sich nach Süden neigt. Auf der Grundkarte der ČSSR 1:25 000 Blatt 34-142 Mikulov aus dem Jahre 1975 begrenzen sie die Koordinaten der Punkte, die 160 mm von der N Sektionslinie und 107 mm von der O Sektionslinie in der Seehöhe von 260 - 263 m an fern sind. Auf der untersuchten Fläche von ungefähr 1 ha erfasste die Ausgrabung 160 Siedlungsobjekte und 1 fundloses Körpergrab. Die älteste Besiedlung der Lokalität stellen 10 Baugruben der Kultur mit mährischer bemalter Keramik vor, weitere 6 Objekte im NW Teil der Lokalität gewährten Material der Badener Kultur. Aus der Einschüttung einer Úněticer Grube stammt ein Scherben mit Furchenstichverzierung in Form des "Sanduhrmotives", vermutlich der Jevišovicer Kultur gehörend. Ein Objekt

kennen wir in das Mittelalter datieren. Der Rest gehört der Úněticer- und Věteřover Kultur an. Der grösste Beitrag der Ausgrabung ist die Abdeckung von drei oberirdischen Bauten mit Grundrissen in Fundamentgräbchenform. Die Fundumstände, mindestens beim ersten Bau, schliessen die Möglichkeit einer Datierung in den Zeitabschnitt der Úněticer Kultur nicht aus.

OBJEKT KULTURY ÚNĚTICKÉ A LUŽICKÉ ZE SLATINEK /okr. Prostějov/

Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

Koncem roku 1987 a počátkem roku 1988 byla severně obce Slatinky hloubena rýha pro vodovodní zásobovací řád. Při provádění výkopů bylo narušeno větší množství pravěkých objektů. V měsíci dubnu 1988 byl v trati Za humny proveden záchranný archeologický výzkum objektu kultury únětické a lužické. Lokalita se nachází severně obce Slatinky a je vymezena od JV silnicí Slatinky - Třebčín, od S vozovou cestou na Malý Kosíř a na straně jižní korytem Dešného potoka, který protéká středem obce. Tvoří ji poměrně rozsáhlá plošina s mírným sklonem k jihu.

Objekt kultury únětické byl silně narušen výkopem pro vodovodní řád. V severní stěně rýhy se rýsoval velmi nezřetelně. Zásyp byl takřka k nerozeznání od okolního sprašového podloží. Objekt lze označit jako klasičtější zásobní jámu s úzkým hrdlem, stěnami silně oblé vyklenutými a rovným dnem. Byl zahluoben 100 cm pod úroveň sprašového podloží a ve spodní části široký 155 cm. Na dně jámy bylo uloženo větší množství mladoúnětické keramiky /10 celých nebo rekonstruovatelných tvarů/ záměrně poškozené úderem ostrého předmětu. Pozornost si zaslouží tvary na nízkých dutých nožkách.

Objekt kultury únětické byl superponován objektem kultury lužické. Šlo o oválnou jámu za-puštěnou pouze 20 cm do sprašového podloží. Delší osa, orientovaná ve směru S-J, měřila 270 cm. V severní části byl objekt široký 155 cm a v jižní 130 cm.

Ein Objekt der Úněticer- und der Lausitzer Kultur aus Slatinky /Bez. Prostějov/. Im Monat April 1988 wurde die archäologische Rettungsgrabung eines Objektes der Úněticer- und der Lausitzer Kultur durchgeführt, die durch Terrainarbeiten beim Aushub einer Wasserleitungsrinne nördlich der Gemeinde Slatinky in der Flur Za humny gestört worden waren. Aus dem Objekt der Úněticer Kultur gewann man eine grössere Menge an Keramik, die absichtlich durch den Schlag eines scharfen Gegenstandes beschädigt waren. Interessant sind zwei Formen auf niedrigen Füsschen. Das Objekt der Úněticer Kultur war vom Objekt der Lausitzer Kultur superponiert.

KOSTROVÝ HROB STARŠÍ DOBY BRONZOVÉ Z LUTOTÍNA /okr. Prostějov/

Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

/Obr. 6/

Počátkem měsíce listopadu 1988 byly při srovnávání svažitého terénu na parcele č. 133/1 v Lutotíně nalezeny četné zlomky pravěké a středověké keramiky. Majitel pozemku M. Holásek hlásil nález AÚ ČSAV v Brně. Ve dnech 5. a 6. 11 byl v místě nálezů proveden záchranný archeologický výzkum, při kterém byla odkryta válcovitá jáma / Φ - 120 cm a hloubka 170 cm/, datovaná keramikou do 13. století a pohřeb v sídlištní jámě ze starší doby bronzové. Lokalita se nachází na mírném jz. svahu levobřežní terasy říčky Romže, od jejíhož dnešního toku je vzdálena 280 m.

Kostra nedospělého jedince byla uložena na dně oválné jámy v hloubce 100 cm pod úrovní dnešního terénu. Spočívala v silně skrčené poloze na pravém boku ve směru JZ - SV s obličejem k JV. V okolí pohřbu byly nalezeny shluky propálené hlíny a střepy z hrubších nádob. V prostoru břicha se nacházel velký kus mazanice a horní část větší hrncovité nádoby /obr. 5:2/, v blízkosti klíční kosti bronzová spirálka a u lokte pravé ruky zvířecí zub. Ze strany východní byla jáma s pohřbem narušena středověkým objektem.

Ein Körpergrab aus der älteren Bronzezeit in Lutotín /Bez. Prostějov/. Im Monat November 1988 wurde eine archäologische Rettungsgra-

bung auf der Parzelle Nr. 133/1 in Lutotín, Bez. Prostějov durchgeführt. Bei der Terrainplanierung kam es zur Störung eines zylinderförmigen Objektes, durch Keramik in das 13. Jahrhundert datiert und einer Siedlungsgrube mit einer Körperbestattung aus der älteren Bronzezeit. Das Skelett ruhte in stark angehockter Lage auf der rechten Seite in SW - NO Richtung mit dem Gesicht nach SO. Neben Scherben von größeren Gefässen wurde in der Nähe des Schlüsselsbeines eine kleine Bronzespirale gefunden.

KOSTROVÝ HROB Z HRUBČIC /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska v Prostějově

Nález kostrového hrobu v trati "Podlučí" za šlechtitelskou stanicí byl ohlášen žákem 7. třídy ZŠ Martinem Ivanem z Hrubčic č. 229. Prohlídkou místa bylo zjištěno, že úzká rýha pro plynové potrubí narušila pravěké objekty - dva velmi lehce probarvené zásypy hrobů. Lépe zachovaný objekt byl vybrán k záchrannému výzkumu /proveden 3.10.1988/. Po odebrání ornice o mocnosti 50 cm byl zachycen obdélníkový půdorys hrobové jámy se zaoblenými rohy o rozměrech 160 x 75 - 80 cm a hloubce 70 cm od podloží. Orientována byla ve směru Z - V. Na dně jámy byl uložen skrčený kostrový pohřeb orientovaný shodně s delší osou jámy. Byl uložen na pravém boku, hlava směřovala k Z, obličej otočen k J. Zachovala se horní část kostry: poškozená lebka, hrudník, část páteře, část pánve a dlouhých kostí dolních končetin. V druhé části hrobové jámy za plynovou rýhou se zachovaly pouze kosti patní.

U kostry se nenalezl průvodní materiál /ani ve vybagrované hlíně nebyly střepy, které by bylo možno přiřadit k hrobu/. Orientace nevylučuje možnost zařazení hrobu k únětické kultuře; podle starších nepublikovaných zpráv zde narazili v 50. - 60 letech na únětické hroby při zakládání chmelnice /údaj z obecní kroniky/.

Ein Körpergrab aus Hrubčice /Bez. Prostějov/. Beim Aushub einer Gasleitungsrinne in der Flur Podlučí hinter der Zuchtstation wurde ein Körpergrab gestört. Die Ausmasse der Grabgrube betragen 160 x 75 - 80 cm, die Tiefe 70 cm unter der Akkerkrume, Orientierung W - O. Der Hocker lag auf der rechten Seite mit dem Kopf nach W und dem Gesicht nach S gewendet, ohne weiteren Funden. Nach den Angaben in der Gemeindechronik stiess man hier beim Anlegen eines Hopfenfeldes /50. - 60. Jahre u. Jh./ auf Úněticer Körpergräber.

ŠESTÁ VÝZKUMNÁ SEZÓNA NA CEZAVÁCH U BLUČINY /okr. Brno-venkov/

Milan Salaš, MM Brno

V roce 1988 pokračoval systematický výzkum výšinné lokality na nově otevřené ploše čtverců 12L, 11L a 10L /celkem 75 m²/. Zcela dotčen byl pouze prostor čtverce 12L, čímž byl současně ukončen výzkum na parcele č. 2056/2, další odkryvy jsou situovány již na č. 2056/1.

Ve čtverci 12L byla ornice o mocnosti 0,4 - 0,6 m zčásti odtěžena již v roce 1988 /Salaš 1989/. Nasedala na 0,6 - 0,9 m mocnou vrstvu II, přičemž její horní dvě třetiny /IIa/, tvořené šedou až tmavošedou hlínou, představují druhotné splachy, spodní, avšak nikterak ostře ohraničená část /IIb/ se světle šedou až popelovitou hlínou je vlastní sídlištní vrstvou s intaktními nálezovými situacemi. V hloubce 1,2 - 1,3 m při severní a 1,4 - 1,5 m při jižní stěně nasedala vrstva IIb, probarvená místy již kusy a nepravidelnými vrstvičkami jílu, na černožemní horizont /vrstva III/, představující z hlediska osídlení doby bronzové intaktní podloží. Vrstva III dosahovala na severním konci mocnosti 0,3 m, na jižním ale již 0,6 m a dorovnávala tak původní jižní vyspádování žlutozeleného vápnitého jílu a světle žlutohnědé spraše. V polovině čtverce, zhruba ve směru V - Z nabývaly jíly ostřejšího sklonu, indikujícího výraznější terénní depresi terciárního původu, kterou z větší části pak již v pleistocénu zaplnily sprašové návěje. Intaktní jílový a sprašový terén byl tedy odkryt při severní stěně 1,5 - 1,6 m a při jižní 1,9 m hluboko pod úroveň stávajícího povrchu.

Původní horizont velatického osídlení se podařilo zachytit ve vrstvě IIb v abs. hloubce 1,1 - 1,2 m, kde ve volnějším kumulaci neopracovaných kamenů, zvířecích kostí a převážně velatických zlomků keramiky byly zjištěny i lidské kosterné pozůstatky. Byl to především neúplný

skelet 4 - 6 letého dítěte, z něhož se v anatomickém pořádku a snad i v náznaku rituální polohy zachovaly pokrčené dolní končetiny s pánví, z horní části skeletu byly nalezeny jen některé, většinou dislokované kosti /obratle, žebra, zlomek lebky, ulna a radius s metatarsálními kůstkami/. Zhruba ve stejné úrovni bylo na ploše čtverce 12L nalezeno i několik izolovaných kostí dospělého jedince a podobně jako v dřívějších analogických situacích zde nechyběly ani bronzové artefakty /např. zlomek kopí, dvě pučičky/. V kontrolním bloku 12 - 11L, 1,8 m od pánve dětského skeletu, se nacházel v abs. hloubce 1,2 m ve vrstvě IIb dokonce další bronzový depot /č. XVIII/, obsahující srp s řapem, čepel srpů, sekerku se symetricky vykrojenou tulejí a pět měděných slitků, v těsné blízkosti ležel i střep z těla amfory s výzdobou tzv. gotického žebrovaní na plecích /Říhovský 1982, 19/.

V abs. hloubce 1,3 m, zcela na bázi vrstvy IIb, začínaly vystupovat původní situace a objekty věteřovského osídlení. Zhruba uprostřed plochy čtverce bylo možno pozorovat s narůstající hloubkou stále více lokálně koncentrovanou kumulaci věteřovské keramiky, která posléze končila v menší kotlovité jámě /obj. 24/, zahloubené přes vrstvu III až do jílu. Objekt představoval vlastně lůžko pro keramickou zásobnicí, z níž se v jámě dochovala již jen spodní třetina, některé střepy z vyšších partií zásobnice však byly spolu s množstvím částí dalších nádob spadené uvnitř. Analogický byl i 0,8 m vzdálený objekt 27, tvořený až po okraj do vrstvy III a do jílu zapuštěnou celou hrncovitou zásobnicí, v níž se nacházely opět střepy z několika dalších nádob a ve spodní části i lastury. Východně a jihovýchodně od obou objektů se zásobnicemi se v abs. hloubce 1,4 - 1,5 m ve zbytcích jílem probarvené vrstvy IIb, avšak jinak již na úrovni vrstvy III, nacházela poslední výraznější plošná kumulace nálezů s věteřovskou keramikou, zvířecími kostmi a větším množstvím lastur. Kromě objektů 24 a 27 byly ve čtverci 12L zjištěny ještě čtyři další, již běžné sídlištní jámy /obj. 16, 23, 25-26/, z toho obj. 16 sem zasahoval ze čtverce 13L a byl zahlouben pouze 0,2 m do vrstvy III, ostatní byly zapuštěny až do jílového nebo sprašového podloží. Poslední objekt /č. 28/ zasahoval do prostoru čtverce 12L jen jižním okrajem, takže se jej podařilo identifikovat až na severním profilu čtverce, kde se jevil jako 0,3 m hluboká a 1,0 m široká zapuštěná vrstva IIb do vrstvy III. Plošně bude objekt 28 odkryt až po otevření východní části kontrolního bloku 12L.-M v příští sezóně.

Výzkum na ploše čtverců 11-10L dosáhl zhruba úrovně původního velatického horizontu, který se s postupem proti svahu nacházel ve stále větší hloubce /11L: 1,1 - 1,3 m; 10L: 1,4 - 1,6 m/, což je v tomto prostoru dáno celkovou konfigurací terénu, tvořeným zde plynkou terasou. Ve čtverci 11L byla v absolutní hloubce 1,1 - 1,3 m v západní části volněji koncentrace kamenů a velatických střepů /převážně ze zásobnic/, která je pokračováním situace s dětským skeletem ve čtverci 12L. Z ostatních zde nalezených předmětů /nepočítáme-li ojedinelé bronzové zlomky a měděné slitky z vyšších, splavených částí vrstvy II/, je třeba vzpomenout dalšího depotu /č. XVII/, tvořeného tělem sekerky, mezi jejímiž středovými laloky je z jedné strany vložen břít sekerky, z druhé hrot srpů. Ve čtverci 10L se nová, mnohem výraznější kumulace nálezů nacházela při jižní stěně s pokračováním do dosud nezkoumaného čtverce 9L v abs. hloubce 1,4 - 1,6 m. Kumulaci tvořily opět menší neopracované kameny s množstvím zlomků velatické keramiky /zejména ze zásobnic a dvojkónických nádob/, menší měrou se vyskytovaly zlomky mazanice, zvířecí kosti a lastury. Ojedinelé se objevily i bronzové artefakty /polotovár náramku, tyčinkovité dláto/ a zlomkem lebky je zastoupen také antropologický materiál. Celou tuto situaci provázelo ve vrstvě rozptýlené poměrně značné množství spáleného obilí.

Podobně jako ve čtverci 11L i na ploše čtverce 10L bylo v ornici a splavené části vrstvy II nalezeno několik pozoruhodnějších předmětů, které přes degradaci své vypovídací hodnoty sekundární polohou mohou mít určitý význam typologicko-chronologický. To je i případ bronzové trojhrbité šípky, nalezené na rozhraní ornice a vrstvy II, která spolu s ojedinelými horákovskými střepy ze starších Tihelkových výzkumů potvrzuje osídlení Cezav také v pozdním halštatu.

L i t e r a t u r a :

- Říhovský, J. 1982: Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě. Studie AÚ ČSAV v Brně X, 1. Praha.
Salaš, M. 1989: Pátá výzkumná sezóna na Cezavách u Blučiny /okr. Brno-venkov/. PV 1987, v tisku.

Sechste Grabungssaison auf Cezavy bei Blučina /Bez. Brno - venkov/. Die systematische Erforschung des Zentralteiles der Höhlenlokalität setzte im Jahre 1988 mit der Abdeckung einer neuen Fläche im Ausmass von 75 m² fort. Die eigentliche Siedlungsschicht aus der Bronzezeit /IIb/ mit intakten Fundsituationen und Objekten war von der Ackerkrume /I/ und sekundären Anschwemmungen aus höheren Lagen /IIa/ über-

deckt, so dass sie sich 1,1 - 1,4 m unter der Oberfläche befand. Schicht IIb setzte auf den sterilen Schwarzerdehorizont an /Schicht III/ und erst in einer Tiefe von 1,5 - 1,9 m wurden im Westteil der untersuchten Fläche /Quadrat 12L/ intakte Mergel und Löss abgedeckt. Auf der übrigen Fläche, höher gegen den Hang /Quadrat 11L, 10L/, erreichte die Grabung ungefähr das Niveau von Schicht IIb und wird in diesem Raum noch im nächsten Jahr fortsetzen.

Im Quadrat 12L und im anliegenden Teil des Quadrates 11L hat man zuerst im oberen Teil von Schicht IIb /Tiefe 1,1 - 1,2 m/ eine Situation erfasst, die mit der Velaticer Besiedlung der Lokalität zu Beginn der jüngeren Bronzezeit zusammenhängt. Inmitten einer loseren Kummulation mit unbearbeiteten Steinen, Tierknochen und Bruchstücken Velaticer Keramik befand sich auch das unkomplette Skelett eines 4 - 6 jährigen Kindes; von einem weiteren, Erwachsenen Individuum, waren hier nur einige isolierte Knochen zerstreut. Ausser einigen vereinzelt kleineren Bronzeartefakten waren Bestandteil dieser Situation auch zwei Bronzdepots /Nr. XVII - XVIII im Anschluss auf die Nummerierung von J. Řihovský 1982/; das erste bildet der Körper eines Beiles, zwischendessen Mittellappen von der einen Seite die Schneide eines Beiles und von der anderen die Spitze einer Sichel gelegt sind, das Depot XVIII enthält eine Zungensichel, die Klinge einer Sichel, ein Tüllenbeil und fünf kupferne Gußstücke. Im unteren Teil von Schicht IIb /Tiefe 1,3 - 1,4 m/ setzte eine immer mehr lokal konzentrierte Flächenkummulation nunmehr nur mit Věteřover Keramik, Tierknochen und Muscheln fort. Gleichzeitig begannen hier Věteřover Objekte hervorzutreten, die in Schicht III eingetieft waren und von denen einige mit ihrem unteren Teil bis in den Tegel oder Löss reichten. Zwei Objekte /Nr. 24, 27/ bildeten eigentlich Lager zum Einsetzen von keramischen Vorratsgefäßen; von einem blieb nur der untere Teil erhalten, das zweite /Obj. 27/ war dank dem Einlassen in das Liegende bis zum Rand komplett. Die übrigen Objekte /Nr. 16, 23, 25-26/ stellten übliche Věteřover Siedlungsgruben vor.

Im Quadrat 10L äusserte sich der ursprüngliche Velaticer Horizont in einer Tiefe von 1,4 - 1,6 m mit einer ausdrucksvollen Flächenkummulation von Funden mit kleineren unbearbeiteten Steinen, Bruchstücken Velaticer Keramik, Lehmewurfbrocken, Tierknochen und Muscheln. Vereinzelt erschienen Bronzeartefakte und durch das Bruchstück eines Schädels ist auch das anthropologische Material vertreten. Die gesamte Situation begleitete in der Schicht zerstreutes verbranntes Getreide. Die Befunde aus der Ackerkrume und dem abgeschwemmten Teil von Schicht II haben zwar infolge der sekundären Lage eine verminderte Aussagekraft, können jedoch eine gewisse typologisch-chronologische Bedeutung haben. Ein Beispiel dafür ist auch die bronzene dreiflügelige Pfeilspitze, die gemeinsam mit vereinzelt Horákovover Scherben aus älteren Ausgrabungen nun verlässlich eine Besiedlung von Cezavy auch in der späten Hallstattzeit belegt.

VĚTEŘOVSKÉ A HORÁKOVSKÉ SÍDLIŠTĚ V PERNÉ /okr. Břeclav/

Ivo R a k o v s k ý , AÚ ČSAV Brno, Jaroslav P e š k a , Petr V i t u l a , RM Mikulov

Počátkem února 1988 začaly práce na rekultivaci terénu v katastru obce Perná. Skryvkou ornice a následnými přesuny zeminy byla narušena poměrně rozsáhlá sídliště věteřovské skupiny a horákovské kultury.

Lokalita se nachází na jihozápadním svahu vrchu Obory, asi 100 m vlevo od silnice Perná - Klentnice, v trati "Pod lomem". Strmé úbočí zde přechází ve stupňovité plató, které je nejpřístupnější od západu. Záchranný archeologický výzkum zde provedli pracovníci RM Mikulov ve spolupráci s AÚ ČSAV Brno. Na ploše o rozloze přibližně 100 x 40 m bylo prozkoumáno celkem 45 objektů, z toho 20 náleželo věteřovské skupině a 25 kultuře horákovské. Výzkumem byl získán velmi početný a důležitý materiál. V hmotné náplni věteřovské skupiny lze mimo jiné sledovat doklady jihovýchodních kontaktů či vlivů. Datování sídliště odpovídá zhruba průběhu stupně BA2. Z 25 horákovských objektů můžeme 5 považovat za obytné zemnice nebo polozemnice. Nejzajímavější je polozemnicová chata 10, jejíž půdorys tvoří čtverec se stranami dlouhými přibližně 4,5 m. Ve dně po obvodu jsou rozmístěny řady kulových jamek, které dokládají svistou nadzemní konstrukci stěn. Tento typ halštatského obydlí je na jižní Moravě neobvyklý. Jeho analogie bude nutné hledat v Dolním Rakousku, případně na jihozápadním Slovensku v prostředí kultury kalenderberské. Hmotnou náplň horákovského sídliště tvoří velmi bohatý keramický soubor, který vykazuje značnou relativně chronologickou nesourodost, vypovídající o tom, že jednotlivé skupiny objektů nejsou současné. Tento jev byl sledován již dříve na jiných sídlištích s větším počtem objektů /Troubsko; Rajhradice, Brno - Královo Pole/. Jeho potvrzení a objasnění je otázkou dalšího podrobného rozboru větších náleзовých celků. Rámcově můžeme zatím sídliště v Per-

né datovat do průběhu stupňů IIC a IID Reineckova třídění.

Eine Vöteřover und Horákovver Siedlung in Perná / Bez. Břeclav/. Im Februar 1988 wurden bei der Terrainrekultivierung im Kataster der Gemeinde Perná in der Flur "Pod lomem" prähistorische Siedlungen gestört. Auf einer Fläche im Ausmasse von 100 x 40 m hat man insgesamt 45 Objekte untersucht, wovon 20 der Vöteřover Gruppe und 25 der Horákovver Kultur gehörten. Die Siedlung können wir rahmenhaft in den Verlauf der Stufen BA2 und IIC/IID Reineckes Gliederung datieren.

ZÁCIIRANNÝ VÝZKUM U BULHAR /okr. Břeclav/

Petr Dvořák, AÚ ČSAV Brno, Jaroslav Peška, RM Mikulov

Na základě upozornění J. Benady z Bulhar byly zjištěny na podzim roku 1988 narušené archeologické objekty v meliorační rýze JV od obce. Lokalita se nachází v trati "Přední díly" vpravo i vlevo od silnice na Lednici, asi 400 m od okraje obce. Na základní mapě ČSSR 1:10 000, list 34-23-02, ji vymezují souřadnice bodů vzdálených 40 mm od J sekční čáry a 166 mm od Z sekční čáry.

Vlevo od silnice 7 m široká meliorační rýha narušila asi 20 sídlištních jam vöteřovské skupiny, z nichž 11 bylo prozkoumáno. Ve všech případech se jednalo o kónické objekty vyplněné tmavým zásypem, z něhož bylo získáno velké množství keramiky, zvířecích kostí, mušlí a mazanice.

Vpravo od silnice do Lednice bylo sledováno pokračování rýhy, která protála další návrší, kde byly v roce 1977 zjištěny hroby KZP a kultury mohylové /Měřínský - Stuchlík 1980/. Byl tedy oprávněný předpoklad, že budou zjištěny další hroby z těchto období. Výzkumem však byly zachyceny 4 hroby s kostrovými pohřby v natažené poloze s orientací SZ - JV, bez milodarů, vzdálené od sebe vždy několik desítek metrů. Jejich datování je nejasné. Vzhledem k intenzitě terénních prací budou lokalita a její okolí nadále sledovány.

L i t e r a t u r a :

Měřínský, Z. - Stuchlík, S. 1980: Hroby kultury se zvoncovitými poháry a středodunajské mohylové kultury v Bulharech, okr. Břeclav, AR XXXII, 368 - 379.

Rettungsgrabung bei Bulhary / Bez. Břeclav/. In der Flur "Přední Díly", bei der Strasse von Bulhary nach Lednice, erfasste ein Meliorationsgraben die Siedlung der Vöteřover Gruppe und 4 Gräber mit Bestattungen in Strecklage von NW-SO orientiert, ohne Grabbeigaben.

TŘINÁCTÁ SEZÓNA NA VÝZKUMU V BOROTICÍCH /okr. Znojmo/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 7 - 9/

V červenci a srpnu 1988 pokračoval systematický výzkum mohylového pohřebiště v Boroticích na Znojemsku již třináctou sezónou /viz PV 1976 - 1987/. Terénní práce se soustředily na odkryv mohyly 27, která se rozkládá v jižní části mohylníku: S jejím průzkumem se začalo již v závěru výzkumné sezóny 1987, kdy se podařilo ve východní polovině mohyly objevit jeden hrob z doby bronzové a tři pohřby z období stěhování národů, přičemž některé znaky signalizovaly pravděpodobnost výskytu ještě dalších pohřbů v tomto prostoru.

Mohyla 27 je poměrně velký, velmi dobře patrný objekt kruhového tvaru o průměru přibližně 17 m a výšce asi 90 cm. Odkryv v roce 1988 potvrdil správnost tohoto předpokladu. Celkem bylo v mohyle 27 zjištěno 23 objektů, což představuje zatím největší soustředění hrobů pod jednou mohylou na borotické lokalitě. Na rozhraní sterilního štěrpkopískového podloží a nadložní černé humusovité vrstvy se na zhruba oválné ploše o průměru přibližně 1 m našlo značné množství střepového materiálu /obj. IX/, který je možno rámcově datovat do mladého eneolitu. Bohužel se v tomto místě nepodařilo zachytit žádné náznaky terénních úprav, takže cha-

rakter objektu nelze blíže specifikovat. V předchozích letech jsme v násypu několika mohyl již narazili na sekundárně umístěné eneolitické střepy, ale teprve tento objekt lze spolehlivě považovat za doklad eneolitického osídlení na katastru Borotic. Menší skupina laténských střepů, objevená v severní části mohyly, znovu potvrzuje využití lokality i v tomto období.

Pět hrobů z mohyly je možno datovat do doby bronzové. Většina z nich obsahovala jen minimální výbavu nebo byla dokonce zcela bez nálezů, takže pro přesnější chronologické zařazení lze použít pouze hrob XIII. Pravděpodobně dětský pohřeb se nacházel na západním okraji mohyly, avšak kostra byla značně strávená, takže polohu zemřelého jsme již nemohli zjistit. Milodary tvořil náramek z bronzové tyčinky a 11 drobných bronzových hřebíčků, které snad původně byly součástí dřevěné schránky. K té zřejmě náležel i bronzový terčík kruhového tvaru s vybíjenou výzdobou na obvodu. Obdobné předměty jsou dosud velmi vzácné a známe je pouze z věteřovského sídliště v nedalekých Hodonicích /Rakovská - Stuchlík 1980, 12, obr. 4:13/ a 2 exempláře z věteřovského hrobu II v mohyle 13 v Boroticích /Stuchlík 1985, 30/. Na základě těchto analogií můžeme tento hrob a s ním patrně i další pohřby z doby bronzové z této mohyly přisoudit věteřovské skupině:

Zvláště bohaté nálezy přinesla tato sezóna z období stěhování národů, do kterého můžeme zařadit celkem 16 hrobů. Všechny ležely v natažené poloze na zádech a byly orientovány Z /hlava/ - V. Stejně jako na dalších pohřebištích z této periody, nezůstal ani jediný v neporušeném stavu. Mezi nejobohatší patřil hrob II, který i po vyloupení obsahoval 2 stříbrné a pozlacené klešovitě spony, železnou přezku, další železný předmět, náhrdelník ze skleněných korálků a keramický hrnek. Velmi pěknou kolekci poskytl i hrob bojovníka VI, jehož výbavu tvořila železná štítová puklice, železné kopí, hrncovitá nádoba, velký kostěný hřeben s bronzovými nýty a bohatou rytou výzdobou a konečně z parohu zhotovená schránka se 3 nožkami. Z dalších hrobů z období stěhování národů pochází poměrně rozsáhlá kolekce nálezů, z nichž za zmínku stojí několik kostěných hřebenů, skleněné korálky různých velikostí, železné a bronzové přezky, pinzety, střepy ze skleněných nádob a soubor keramiky.

Výzkum v roce 1988 poskytl i důležité poznatky pro zjištění rozsahu langobardského pohřebiště v Boroticích. V prostoru mezi mohylami 10 /Stuchlík 1980, 19/ a 27, které obsahovaly 11 a 16 pohřbů z období stěhování národů, byly položeny ve směru S - J čtyři sondy široké 0,5 m a mezi nimi byly ponechány bloky o šířce 1 m. V sondách se nezjistily žádné objekty. Pokud by v tomto úseku byly uloženy hroby z období stěhování národů orientované Z - V, muselo by se na ně pomocí sond narazit. Když navíc vezmeme v úvahu, že ve všech mohylách se hroby z tohoto období nacházely vždy jen ve středové části, zdá se velmi pravděpodobné, že pro ukládání zemřelých na mohylníku v Boroticích vybírali pozůstalí vždy mohylové násypy. Lze to vysvětlit tím, že v mohylách dosahovala černá humusovitá vrstva značné mocnosti, zatímco na jiných místech činila pouze 30 - 40 cm, takže hloubení hřobové jámy mimo mohyly vyžadovalo mnohem větší pracovní úsilí. Hroby XXII a XXIII, nacházející se při jižním a západním okraji mohyly 27, naznačují jediný směr, v němž je možno se pokusit o vysledování dalších pohřbů uložených mimo mohyly.

L i t e r a t u r a :

- Rakovská, J. - Stuchlík, S. 1980: Záchraný výzkum sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou a věteřovského typu v Hodonicích /okr. Znojmo/, PV 1978, 12, obr. 4.
Stuchlík, S. 1980: Třetí sezóna výzkumu mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1978, 19.
Stuchlík, S. 1987: Desátá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1985, 30, tab. 3.
Stuchlík, S. v tisku: Dvanáctá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1987.

Dreizehnte Saison auf der Ausgrabung in Borotice /Bez. Znojmo/. Im Jahre 1988 verlief bereits die dreizehnte Saison der systematischen Erforschung des Hügelgräberfeldes in Borotice im Raume von Znojmo. Die Terrainarbeiten konzentrierten sich auf die Abdeckung des Grabhügels 27, der sich im Südteil des Hügelgräberfeldes befindet. Der Grabhügel 27 ist verhältnismässig gross, kreisförmig, von einer Höhe ungefähr 90 cm und Durchmesser von etwa 17 m. Insgesamt hat man im Grabhügel 27 dreiundzwanzig Objekte festgestellt. Ein neues Element, nicht nur im Rahmen der Hügelnekropole, sondern auch im Kataster der Gemeinde, stellt Objekt IX vor, den eine Menge von Scherben bildet, die man rahmenhaft in das junge Aeneolithikum datieren kann. Die Latènezeit ist durch eine Scherben-gruppe im Nordteil des Hügelgrabes vertreten. Fünf Gräber gehören in die Bronzezeit. Das Kindergrab XIII, mit einem Bronzearmring, 11 kleinen Nägeln und einer bronzenen Scheibe mit gestanzter Verzierung ausgestattet, lässt sich zur Věteřover Gruppe einreihen. Die übrigen

Gräber enthielten nur eine minimale oder überhaupt keine Ausstattung und wir können sie lediglich nach dem Grab XIII chronologisch einreihen.

Sechzehn Gräber stammen aus der Völkerwanderungszeit. Alle Bestatteten waren in Strecklage auf dem Rücken in Richtung W /Kopf/ - O und alle waren beraubt. Zu den reichsten gehört Grab II mit 2 silbernen und vergoldeten Zangenfibeln, einer eisernen Schmale, einem weiteren Eisengegenstand, Glasperlen und einem Töpfchen und ebenfalls die Bestattung eines Kriegers VI, die eine eiserne Lanzenspitze, einen eisernen Schildbuckel, einen reich verzierten beinernen Kamm mit Bronzenieten, einen Topf und einen aus Geweih hergestellten Schrein auf 3 Füßchen, enthielt.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V PŘIBICÍCH /okr. Břeclav/

Stanislav Stuchlík; AÚ ČSAV Brno

Na jaře 1988 ohlásil V. Effenberger z Přibic, že při bagrování pro základy stavby domu č. 32 byly porušeny pravěké objekty. Při záchranné akci provedené autorem se ukázalo, že v profilu výkopu se rýsují zbytky 3 objektů, zatímco ze čtvrtého, ležícího uvnitř vybagrované plochy, zůstalo zachováno pouze dno. Naleziště se rozkládá při silnici odbočující z Rajhradské ulice na jih v místech, kde již v minulosti byly zachyceny různé pravěké objekty /Ondráček 1971; Unger 1971/. Materiál z výzkumu v Přibicích není dosud laboratorně zpracován a nelze o něm blíže referovat. Objekty je možno pouze rámcově datovat do mladší doby bronzové.

L i t e r a t u r a :

Ondráček, J. 1971: Únětická jáma s kostrou z Přibic /okr. Břeclav/, PV 1969, 10-12.

Unger, J. 1971: Únětická jáma v Přibicích /okr. Břeclav/. PV 1970, 24.

Ret t u n g s g r a b u n g i n P ř i b i c e / B e z . B ř e c l a v /. Bei einer Rettungsgrabung untersuchte hier im Frühjahr 1988 der Verfasser Reste von vier Siedlungsobjekten aus der jüngeren Bronzezeit.

LUŽICKÉ SÍDLIŠTNÍ OBJEKTY ZE SLATINEK /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska v Prostějově

V trati "Za humny" na mírném svahu otočeném k JV prořála vodovodní rýha sídlištní objekty různých kultur. Z narušených objektů náležely kultuře lineární 2 objekty, kultuře únětické 1 objekt, době bronzové /blíže neurč./ 1 objekt, kultuře lužických popelnicových polí 16 objektů, 1 objekt byl určen jako laténský a 2 objekty zůstaly neurčeny. Záchranný výzkum zde prováděl AÚ ČSAV Brno a Muzeum Prostějovska ve dnech 4. - 9.4.1988. K výzkumu byly vybrány 4 objekty, v tomto příspěvku jsou popsány dva /další dva objekty viz příspěvek M. Šmída v tomto ročníku PV/.

Sídlištní objekt platěnický. Objekt byl částečně narušen vodovodní rýhou. Po odkrytí ornice se v půdorysu jevil jako lehce oválný, nepatrně vybiňhající na Z straně. Jeho rozměry byly 216 x 160 cm. Dno objektu bylo mísovité zahloubeno /max. hloubka pod spodní úrovní ornice 35 cm/. Tmavošedá humózní výplň objektu byla probarvena drobnými uhlíky a kousky mazanice a obsahovala poměrně značné množství zvířecích kostí. Zlomky keramiky pocházely většinou z hrubších nádob, ojediněle se objevily střepy s tuhovaným povrchem a jemnou rytou výzdobou. Střepy se soustřeďovaly v horní vrstvě výplně objektu, přestože tato nebyla opticky odlišitelná. V severozápadním kvadrantu objektu byla výplň velmi intenzívně probarvena a obsahovala značnou koncentraci uhlíků. Tato koncentrace - možný zbytek ohniště - byla ohraničena dvěma kameny.

Druhým objektem byla zásobnicová jáma dřívovitého tvaru s úzkým hrdlem a mísovité zahloubeným dnem. Výška objektu /od spodní hranice ornice/ byla 70 - 80 cm, Φ dna 270 cm, Φ ústí 95 cm. Ve východní části dna byla zahloubena jamka /30 cm pod úroveň dna zásobnice/. Tmavá výplň byla souvislá s množstvím zlomků keramiky. Velká část střepů pocházela z větších silnostěnných nádob bez výzdoby, event. plast. žebry, jemnější keramika měla většinou tuho-

vaný leštěný povrch a rytou výzdobu. Rámcově náleží střednímu - slezskému stupni lužické kultury. Kromě toho obsahovala výplň množství zvířecích kostí. Z jiného materiálu byl zachycen pouze drobný fragment bronzového nože. V hrdle objektu ležel téměř horizontálně větší plochý kámen.

Lausitzer Siedlungsobjekte aus Slatinky / Bez. Prostějov /. In der Flur Za humny schnitt eine Wasserleitungsrinne Siedlungsobjekte verschiedener Kulturen durch /Lineark., Úněticer, Lausitzer Urnenfelder, Laténe, unbestimmbar/. Im April 1988 führte hier eine Rettungsgrabung das AÚ ČSAV Brno und das Muzeum Prostějovska durch. Das Platěnicer Siedlungsobjekt im Ausmasse von 316 x 160 cm hatte einen ovalen Grundriss, war seicht eingetieft und enthielt den Rest einer Feuerstelle, Keramikbruchstücke, Tierknochen. Das zweite untersuchte Objekt war eine trogformige Vorratsgrube /Tiefe 70 - 80 cm, ϕ des Bodens 270 cm, ϕ der Mündung 95 cm/. Die dunkle Ausfüllung enthielt Keramikfragmente, Tierknochen, das Bruchstück eines bronzenen Messers. Die Keramik gehört der mittleren schlesischen Stufe der Lausitzer Kultur an.

BRONZOVÁ SEKERKA Z HRUBČIC /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska v Prostějově

Muzeu Prostějovska v prosinci 1988 předala Dagmar Dokoupilová z Hrubčic, studentka prostějovského gymnázia, bronzovou sekerku, kterou našla v květnu téhož roku při jednocení řepy. Místo nálezu bylo těsně SV obce Hrubčic, sekerka ležela na povrchu. Jde o štíhlou sekerku s tulejkou a ouškem, ostří má nepravidelně vějířovitě rozšířené, ústí tulejky je lemováno dvěma horizontálními plastickými žebry, níže jedním obvodovým horizontálním žebříčkem, pod ním je dvojice žeber ve tvaru V; ostří je lehce poškozeno. Povrch patinovaný. Délka sekerky je 108 mm, max. ϕ tulejky 44 mm.

Eine Bronzeaxt aus Hrubčice / Bez. Prostějov /. Dem Museum in Prostějov übergab Dagmar Dokoupilová aus Hrubčice eine Bronzeaxt, die sie bei Feldarbeiten knapp am Nordostrand der Gemeinde Hrubčice auf der Feldoberfläche gefunden hat. Die Bronzeaxt mit Tülle und Ose ist schlank, die Schneide ist unregelmässig fächerartig erweitert, die Tüllenmündung von zwei plastischen Rippen gesäumt, tiefer ist eine Umlaufrippe und darunter ein Paar Rippen in V-Form; Länge der Axt 108 mm.

KERAMICKÉ NÁLEZY NA HRADISKU "OBERSKO" /k. ú. Lechovice, okr. Šumperk/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

Na podzim roku 1987 sesbíral ing. Z. Sasák na hradisku "Obersko" střepový materiál, který našel v okolí čerstvých výkopů v opevněném areálu /vojenské okopy ?/. Ve střepích, odevzdávaných do olomouckého muzea, převažovala halštatská keramika, objevily se však kromě mísy s hrdlem /tab. 1:2, 6/ také šálky s hrdlem, zdobené žlábkováním a rytím na vnitřní i vnější straně /tab. 1:3, 8-9/, typické pro závěrečné etapy pozdně bronzového vývoje lužických popelnicových polí. Našel se i zlomek hliněného kadlubu na odlévání masivních tyčinek /tab. 1:11/. Mezi nálezy je dále zlomek hliněného kruhu /tab. 1:10/, jaké bývají v materiálu z pozdně bronzových hradisek /např. Jívová nebo Roštín "Hradisko"; viz V. Dohnal, Opevnění sídliště z doby popelnicových polí na Moravě, Studie muzea Kroměřížska 88, tab. 18:1; 28:1/ a také střep z velké kruhové "pokličky", rovněž časté v nálezech z opevněných sídlišť. Uvedená keramika svým pozdně bronzovým původem znovu otevírá otázku, vzniklo-li opevnění už na sklonku doby bronzové, anebo máme-li ho datovat do stupňů IIC-IIID, kam patří převážná část dosud známého materiálu.

Keramische Funde am Burgwall "Obersko" im K. G. Lechovice / Bez. Šumperk /. Im Areal der bekannten Wallanlage /Dohnal 1988, 50/ konnten hallstattzeitliche als auch spätbronzezeitliche Scherben gesammelt werden, was wiederum die Datierungsfrage der Wallbefestigung /IIB, IIC-IIID ?/ aufwirft. Aufmerksamkeit verdient das Bruchstück einer tönernen Gussform, die zum Abgießen von massiven Stäbchen diente.

RETTUNGSGRABUNG IN MOKRÁ /Bez. Brno-venkov/

Pavla H o r á l k o v á , AÚ ČSAV Brno

Ende April 1988 meldete der Student P. Kos aus Horákov den Fund einer grösseren Menge von Keramik aus einem beim Ackern gestörten prähistorischen Objekt in der Flur Dlouhé kopaniny, nordwestlich der Gemeinde Mokrý. Anhand dieser Nachricht führten hier Mitglieder des AÚ ČSAV Brno die Rettungsgrabung einer eingetieften Hütte /5 x 5 m, Tf. 80 cm/ mit Pfostenkonstruktion durch, die eine reiche Kollektion an Keramik der Horákovter Kultur und Tierknochen enthielt.

FESTSTELLUNGSGRABUNG AUF DER HALLSTATT- UND LATÈNEZEITLICHEN HOHENSIEDLUNG IN PRŠTICE /Bez. Brno-venkov/

Miloš Č i ž m á ř , AÚ ČSAV Brno

Im Monat April 1988 wurde eine Testgrabung, verbunden mit geodetischen Vermessungen der Höhenlokalität in der Lage "Horka" durchgeführt. Auf ihrem südlichen Umfang hat man eine Kulturschicht mit Horákovter und frühlatènezeitlicher Keramik festgestellt; Belege einer Fortifikation gelang es jedoch in dem ausgehobenen Suchgraben nicht verlässlich zu beweisen.

ERFORSCHUNG DES KELTISCHEN OPPIDUMS STARÉ HRADISKO IM JAHRE 1988 /Gemeinde Malé Hradisko, Bez. Prostějov/

Miloš Č i ž m á ř - Pavla H o r á l k o v á , AÚ ČSAV Brno

Die weitere Etappe der systematischen Grabung wurde in der Zeit vom 1.7. bis 30.8. durchgeführt und nahm sich als Ziel vor, die Erkenntnisse über das System der Fortifikationsgräben im Raum vor dem Innentor zu präzisieren. Auf die im Jahr 1983 abgedeckte Fläche knüpfte eine Sonde an, die in Ostrichtung senkrecht zur Befestigung in einer Breite von 5 m und einer Länge von 20 m geführt worden war. In ihr wurde ein in den Felsen gehauener Graben, 3 m breit und 1,2 m tief untersucht, dessen Abschluss man in einer weiteren Sonde vor dem Tor erfasste und erforschte. Entlang des Südrandes der in den Jahren 1984-85 abgedeckten Fläche hat man ferner eine 35 m lange und 3 m breite Sonde gelegt, in der sich verhältnismässig zahlreiche Belege von Siedlungsobjekten befanden. In ihrem Ostbereich konnte der Teil eines im Jahr 1925 von K. Snětina untersuchten Grabens festgestellt und somit die Lage seiner Ausgrabung präzise lokalisiert werden.

VÝZKUM PÚCHOVSKÉHO HRADISKA "POŽANIA" /obec Jičina, okr. Nový Jičín/

Miloš Č i ž m á ř , AÚ ČSAV Brno, Lubomír P e š k e , AÚ ČSAV Praha, Dagmar V o r l í č k o v á , AÚ ČSAV Brno

V červenci proběhla na lokalitě závěrečná sezóna, opět zaměřená především na získání osteologického materiálu. Na jižním obvodu hradiska navázal na sondu z minulého roku výzkum plochy 6 x 6 metrů, na níž byla odkryta další část terasovitě upraveného prostoru za fortifikací. Prozkoumány zde byly kúlové jámy a podařilo se také identifikovat průběh dvou starších sond L. Jisla a J. Krále.

Dalšími dvěma na sebe kolmými sondami o délkách 19 a 7 metrů a šířce 1 - 2 metry byl zachycen vlastní průběh opevnění v jihovýchodní části. Na terasovitě upraveném prostoru se nacházela palisádová řada obdélníkových kúlových jam o rozměrech asi 20 x 50 cm a hloubce 20 - 50 cm, jejichž středy byly vzdáleny od sebe přibližně 60 cm. Asi 6,5 metru vně této řady kúlových jam se zachytil průběh mělkého žlabu o šířce 120 cm a hloubce 30 cm, o další 2 metry dále příkop hluboký 90 cm a široký 380 cm, v horní části zaplněný kamennou destrukcí.

Erforschung des Púchover Burgwalles "Požaha" / Gemeinde Jičina, Bez. Nový Jičín/. In der Grabungsabschlussaison wurde mit Suchgräben am südlichen und südöstlichen Lokalitätenumfang ein terrassenartig hergerichteter Fortifikationsraum abgedeckt. Man hat den Teil einer Palisadenreihe von Pfostengruben untersucht, auf deren Aussenseite sich ein seichtes Gräbchen und ein 380 cm breiter und 90 cm tiefer Graben befand.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM PÚCHOVSKÉHO HRADISKA "HRÁDEK" U VŠEMINY /okr. Zlín/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno

Jihozápadně od obce Všemina se nachází lokalita "Hrádek", která je známa v literatuře již od konce minulého století a byla dosud kladena do středověkého období. V blízkosti byly sice již v minulosti učiněny známé nálezy keltských mincí, teprve však objev pozdně laténských železných předmětů pomocí detektoru kovů v letech 1984-87 aktualizoval potřebu ověření jejího datování. Ve dnech 31.5. - 2.6.1988 se zde proto uskutečnila menší zjišťovací sondáž spojená s podrobným geodetickým zaměřením, které provedl M. Bálek.

Sonda č. 1 dlouhá 6 m a široká 1 - 2 m byla položena na jihovýchodním obvodu, kde byly jediné patrné v terénu náznaky existence fortifikace. Zjistilo se však pouze výrazně ztesané skalnaté podloží, na jehož hraně se nacházela vytesaná kúlová jáma; další tři kúlové jámy byly zachyceny na jejím vnějším obvodu. V prostoru odtesaného stupně byla spláchnutá kulturní vrstva. Opevnění lokality je však bezpečně doloženo na severovýchodním obvodu, kde na jeho existenci ukazoval na povrch vystupující a po odhrabání listů patrný pás propálené vrstvy, který respektoval obvod lokality. Byla zde proto vykopána sonda č. 2 dlouhá 11 m, široká 1 m, rozšířená na SV konci na 1,8 m. Byla v ní skutečně zjištěna v šířce asi 4 m propálená vrstva mocná 20 - 40 cm, na jejímž vnějším obvodu se nacházela kamenná destrukce a dvě kúlové jámy o Φ 30 - 40 cm a hl. 25 - 30 cm se středy od sebe vzdálenými 1,2 m. Sonda č. 3 o rozměrech 1,5 x 2,5 m byla položena ve vnitřním prostoru lokality a byla v ní zjištěna pouze kulturní vrstva. Ze všech sond byl získán pouze keramický materiál, který lze bezpečně datovat do pozdně laténského období a obsahující kromě keltské keramiky také tvary příznačné pro púchovskou kulturu. Zjišťovacím výzkumem se tak prokázalo, že jde o další, dosud neznámé hradisko púchovské kultury na východní Moravě.

Feststellungsgrabung auf dem Púchover Burgwall "Hrádek" bei Všemina /Bez. Zlín/. In der Nähe der Lokalität wurden schon in der Vergangenheit die bekannten Funde keltischer Münzen getätigt, jedoch erst die Entdeckung von spälatenezeitlichen Eisengegenständen mit Hilfe des Detektors für Metalle in den Jahren 1984-87 aktualisierte die Notwendigkeit der Beglaubigung ihrer Datierung. Im Rahmen einer Feststellungsgrabung wurden hier daher drei Sonden gelegt, zwei von diesen am Umfang der Lokalität. In einer von ihnen stellte man in der Breite von ungefähr 4 m eine 20 - 40 cm mächtige durchbrannte Schicht fest, auf deren Aussenumfang sich eine Steindestruktion und zwei Pfostengruben befanden im Φ von 30 - 40 cm und einer Tiefe von 25 - 30 cm mit den Mittelpunkten 1,2 m voneinander entfernt. Aus allen Sonden gewann man nur keramisches Material, das man verlässlich in den spälatenezeitlichen Abschnitt datieren kann und welches ausser keltischer Keramik auch für die Púchover Kultur charakteristische Formen enthält.

DIE ENTDECKUNG EINES REICHEN FURSTENGRABES AUS DER ROMISCHEN KAISERZEIT BEI MUŠOV /Bez. Břeclav/

Jaroslav Peška, Regionální muzeum v Mikulově

/Taf. 7, 8/

Am 21.10.1988 gab der Mitarbeiter des Museums L. Měšťan aus Šakvice den Fund archäologischer Gegenstände aus einem gestörten Objekt am Kataster der ehemaligen Gemeinde Mušov bekannt. Zum Fund kam es bei der Sandförderung für den Bau einer, die Fundstelle mit dem nahe liegenden Campingplatz verbindenden Kommunikation, als der Fahrer des VHS Břeclav J. Svobo-

da aus Hustopeče im ausgeführten Schutt bronzene und eiserne Gegenstände bemerkte und seine Entdeckung durch Vermittlung von L. Měšťan dem Museum zur Kenntnis gab. Bei der Untersuchung an Ort und Stelle wurde festgestellt, dass es sich um eine ziemlich umfangreiche gestörte Grabgrube handelt. Von den Findern wurde der Teil der Grabausstattung übernommen und zwar eine ziemlich deformierte bronzene Schüssel, ein grosser Bronzeimer von doppelkonischer Form und die dazu angehörende Auflängevorrichtung mit Resten einer eisernen Hülse und einem eisernen Griff. Ferner gelang es Bestandteile eines bronzenen zusammenlegbaren Dreifusses mit zwei realistisch geformten Pferdeprotomen und dem unteren Teil in Form eines Satyrenfusses, den Teil eines grossen eisernen Bratspiesses mit dem stylisierten Kopf eines Stieres und zwei Untersätze eines weiteren, eine 1 m lange eiserne Zange und eine Menge zerbrochener eiserner Bestandteile von einer Kochgeschirrkollektion zu bergen.

Die Lokalität befindet sich knapp an der SW Grenze des Katastralgebietes von Mušov, ungefähr 1,25 km SO von der Gemeinde Pasohlávky in der Schottergrube direkt am Ufer des Mušover Sees /Parz. Nr. 3763/1; Seehöhe ca. 170 m/, etwa 2 km in Luftlinie südlicher vom römischen Militärlager der X. Legion am "Römerberg" /Hradisko/. Es handelt sich um eine Anhöhe, die von tertiären Schottern und Sanden gebildet ist - Randklastik des unteren Badens /Neogen/ mit dem Liegenden in Gestalt von feinkörnigen Siltsanden, in welche das Grab eingetieft war /gefälliges Gutachten von P. Havlíček/. Auf der Grundkarte der ČSSR 1:25 000 Blatt 34-124 Pouzďany aus dem Jahre 1975 finden wir sie im Raum der von der N Sektionslinie 195 mm und von der W Sektionslinie 167 mm entfernten Punkte.

In den Tagen vom 24. - 25.10.1988 realisierte das Museum auf dem Fundort eine Rettungsgrabung, deren Ergebnis die einmalige Entdeckung eines fürstlichen Körperkammergrabes aus der römischen Kaiserzeit ist. Die Grabung deckte den grösseren Teil einer rechteckigen Grabgrube mit abgerundeten Ecken und mässig sich verjüngenden Wänden ab, ungefähr in W-O Richtung orientiert, die in der Längsachse ca. um ein Drittel durch den Bagger vernichtet war. Sie erreichte eine Länge von 5,75 m und die erforschte Breite von 2,5 - 3,1 m. Die festgestellte Tiefe von 1,4 m wird offensichtlich nicht die ursprüngliche sein, denn noch zur Grabungszeit war in unmittelbarer Nachbarschaft des Grabes eine ungestörte Schottersandwand gut sichtbar, die das heutige Niveau des Liegenden ungefähr um 1,8 m überragte. Dies zeugt von der früheren Nützung der Schottergrube. Die gesamte ursprüngliche Grabtiefe lässt sich also etwa auf 3,2 m berechnen. Fraglich bleibt die Überdeckung der Gruftoberfläche mit einer Hügelauflage. Von einer gewissen Art der Bezeichnung zeugt indirekt auch die gute Orientierung der Diebe, deren Eingriff am Profil sehr deutlich gewesen ist. Mit senkrechten Wänden zielte er bis auf den Grabboden, nahm mindestens 2/3 der Fläche ein und unterschied sich mit einer dunkelbraunen Verfärbung von der eigentlichen hellen gelbbraunen Grabaufschüttung, gebildet aus feinkörnigem Sand, der sich nur wenig von der umliegenden Sandlinse unterschied. Eine Menge von Steinen verschiedener Provenienz /z.B. Kalksteine im Gewicht von 50 - 70 kg/, die zwischen den Funden lagen, umgab scheinbar ursprünglich oder besser gesagt überdeckte die vorausgesetzte hölzerne Grabkammer, deren Reste jedoch nicht erfasst wurden.

In allen Schichten des sekundären Eingriffes befand sich in sekundärer Lage eine Menge von eisernen, bronzenen, aber auch silbernen und goldenen Gegenständen, Bruchstücke gläserner und keramischer Gefässe, auseinander geworfene Fragmente von Menschen- und Tierknochen. In ursprünglicher Lage blieb bloss ein eiserner Bratspiess, bronzene Gefässe und das Skelet eines Opfertieres bei der W und O Wand der Grabgrube. Trotz der Beraubung gewährte das Grab eine einzigartige Kollektion von etwa 150 Artefakten provinzialrömischen sowie "barbarischen" Charakters. Nennen wir wenigstens 8 Bronzegegenstände, unter denen tritt hervor eine Situla mit zwei Gesichtsattachen mit Mänadenköpfen und einem gekanteten Griff, der mit Widderköpfen beendet ist, ein Bronzekessel mit zylinderförmigem Hals und 4 Attachen, die Männer mit einer Haartracht darstellen, welche zu dem sog. swedischen Knoten zusammengesetzt ist. Der grosse eiserne Bratspiess hat die Seiten in Gestalt von Stierköpfen mit Hörnern stilisiert, die mit Bronzeköpfen beendet sind. Bemerkenswert sind auch drei silberne Gefässgriffe, die mit Pflanzen- und Tiermotiven verziert sind, der deformierte Boden eines anderen Gefässes, ein Paar silberner Löffel und eine zweiflammige Bronzelampe.

Die Ausrüstung stellen 6 eiserne Lanzen spitzen, das Bruchstück einer einschneidigen Waffe, versilberte Seitenbeschläge von zwei Schilden, das Paar prunkvoller viernietiger silberner vergoldeter Plattensporen mit unechtem Filigran verziert, ein anderes Paar eiserner Sporen desselben Types mit Gold eingelegten Platten, weitere ungefähr 5 Paar eiserner Knopfsporen, mindesten 3 Pfeilspitzen und Bruchstücke von Messerchen vor. Von der Ausstattung blieben erhalten zwei silberne vergoldete Garnituren von Gürtelbeschlägen reich mit Granulierung und Filigran verziert, kleine silberne und bronzene Riemenenden, zwei goldene kapselförmige Anhänger, ein zweiteiliges bronzenes Riemenende /pteryx/ und ein röhrenförmiger Beschläg

eines römischen Gürtels usw. Von der weiteren Ausstattung erwähnen wir die beschädigte vasenartig geformte Spitze eines Trinkhornes aus dünnem Silberblech, einen rechteckigen Silberbeschläg mit relief goldfolienbezogener Verzierung und Resten eines organischen Stoffes /Leder ?/ auf der Innenseite. Sehr zahlreich sind Bruchstücke eiserner Gegenstände, als auch Fragmente antiker Glasgefäße, unter denen man vorläufig ca. 5 Flaschen quadratischen Querschnittes mit Osen, Schüsseln aus Milchglas mit flachem Griff, den Randteil eines Gefäßschens aus Millefioriglas sowie einige Glasscherben mit Bemalungsspuren, unterscheiden kann. Die Keramik repräsentieren Fragmente von ungefähr 8 Gefäßen provinzialrömischer Drehscheibenkeramik.

Als Opfer legte man in das Grab den zerlegten Körper eines hochgewachsenen 1,5 - 2 jährigen Kalbes ohne Kopf und Nacken. Nach dem osteologischen Gutachten von L. Peške scheint es, dass auch die weiteren Opfertiere /Haushuhn, Gans/ vor der Beisetzung in das Grab zubereitet wurden /es fehlen die distalen Teile der Extremitäten/. Unter den Tierknochen unterschied man ferner auch das ganze Skelett eines sehr jungen Spanferkels, Überreste eines Bibern, eine Fischgräte, Knochen von Schaf/Ziege, eine Bärenkrallen vermutlich als Bestandteil eines Bärenfelles und zwei fragmentarische Artefakte, vielleicht aus Elfenbein /?/ /mein Dank gebührt für die Begutachtung L. Peške/.

Nach der anthropologischen Begutachtung von M. Šiloukal gewann man aus dem Grab nur wenige Knochenbruchstücke von zwei erwachsenen Individuen, höchstwahrscheinlich von Männern im Alter maturus einer ähnlichen körperlichen Konstruktion /ich danke an dieser Stelle M. Šiloukal für die Beurteilung des ganzen Befundes/.

Die Ausstattung des Grabes, trotz seiner Beraubung, deren Zeit wir bislang nicht anstandslos präzis zu bestimmen, weist auf eine sehr gehobene gesellschaftliche Stellung des Bestatteten resp. der Bestatteten, indem wir uns vergegenwärtigen, dass uns in dem Komplex einige persönliche Schmucksachen /Fibeln, Armringe, Halsketten, Fingerringe, eventueller Kopfschmuck/ oder andere Wertgegenstände /Münzen, Körper von Silbergefäßen/, die aus edlen Metallen hergestellt waren, fehlen, mit denen man bei einem solchen Befund rechnen müsste und die offensichtlich bei dem sekundären Gruftöffnen entwendet worden waren. Nichtsdestoweniger wurde eine ausserordentliche Kollektion von völlig einzigartigen und ausserordentlichen Gegenständen in unserem Milieu gerettet. Einige davon wird es möglich sein nach der Bewertung des Gesamtbefundes als direkte Erzeugnisse antiker Werkstätten zu bezeichnen, die zu uns gerade zum Zwecke des Ausstattens dieses germanischen Fürstengrabes eingeführt wurden, das vorläufig in die 2. Hälfte des 2. Jahrhunderts u.Z. datiert ist.

DIE ERGEBNISSE DER GRABUNGSSAISON AUF DER RÖMISCHEN STATION BEI MUŠOV IM JAIRE 1988 /Bez. Břeclav/

Jaroslav Tejral, AÚ ČSAV Brno

Die heurige Grabungssaison, die am 11. Juli begonnen hat und bis 19. August dauerte, konzentrierte sich auf die Beendigung jener Arbeiten, deren Ziel es war, die stratigraphische Situation in der Wallumgebung zu klären. In den Abschnitten -A, A, B und C wurde mit Ausnahme von einigen Kontrollblöcken die tegelige Wallaufschüttung bis zur dunklen Herrichtungsschicht unter der Wallbasis abgenommen. In den Quadraten -A/3, A/2, B/2 und C/2 wurde nach dem Reinigen der dunklen Schicht eine lange Reihe von Pfostengruben festgestellt, die in OOS - WVN verlief und den Verlauf des Grabens verfolgte, der ungefähr 10 m in Nordrichtung untersucht worden war. Die Pfostengrubchen hoben sich in der dunklen Schicht durch eine gelbliche tegelige Aufschüttung ab, die in ihre Ausfüllung nach dem Abbrennen der Holzpfosten gelangte. Feuerspuren waren auch in der tegeligen Wallmasse oberhalb der Pfostengrubchen wahrnehmbar. Die Pfostenkonstruktion hängt offensichtlich mit der baulichen Absicherung der inneren Wallwand zusammen, dessen Stütz es jedoch bisher nicht gelang zu erfassen und es ist nicht auszuschliessen, dass sie mit späteren Eingriffen vernichtet worden war. Wichtig in diesem Jahr waren auch die Feststellungen, die mit der Datierung der Schotterherrichtung und mit der gesamten stratigraphischen Situation zusammenhängen. Bereits die vorherigen Untersuchungen zeigten, dass sich die Mehrzahl der antiken Funde in der dünnen Schicht oberhalb der Schotterherrichtungsschicht befindet. Bei der absolut chronologischen Datierung dieser Situation ist eine Reihe von Münzen behilflich, von denen die späteste zum Jahre 177 datiert ist, was ermöglicht die Zeit der grössten Aktivität der Römer auf

"Hradisko" in die Zeitspanne der sog. Markomannenkriege zu legen. Diese zeitliche Einreihung bestätigte heuer der Fund einer bronzenen Kniefibel provincial-römischen Ursprunges, deren Analogien auf römischen Boden im letzten Drittel des 2. Jh. aufzutreten beginnen. Gewissermassen gelang es auch die Frage der oberen mit erdigen Flecken durchmengten Tegelschicht zu lösen, die auf die Wallkrone aufsitzt und in südlicher Richtung auf der erdigen Rampe in das Innere von "Hradisko" sinkt. In ihren in eine sekundär ausgehobenen Grube einsinkenden Resten, welche die Schottererschicht stören, gelang es rechteckige Gebilde brauner Tonerde zu präparieren, die sich als Reste tönerner Ziegel betrachten lassen. Diese Annahme bestätigten vor allem die weiteren Untersuchungen in Schnitt I, der schon in den vergangenen Jahren östlich von der untersuchten Fläche durchgeführt wurde, wo eindeutig eine stratigraphische Situation konstatiert wurde. Fassen wir die Ergebnisse aller bisherigen Beobachtungen zusammen, kann man schliessen, dass in der allerersten Aufbauphase der römischen Objekte eine Schotterherrichtungsschicht ausgebreitet worden war, auf welcher der Mörtelfussboden des sog. Kommandantenhauses errichtet, als auch teilweise der Wallkörper angehäuft wurde. Die Tegelschicht mit Überresten der Tonziegel hängt vermutlich mit dem Überbau auf der Wallkrone zusammen, der auf die Wallrampe einfiel. Erst in dieser Situation wurden später die Tonöfen eingebaut, für deren Datierung die Funde germanischer Keramik im Feuerherd eines von diesen nicht ohne Bedeutung sind. Alle diese Schichten sind durch rezente Eingriffe gestört, von denen die ausdrucksvollsten aus der Zeit des zweiten Weltkrieges stammen. In den Quadraten B/-2 und C/-2 setzte man mit dem Aushub des Umlaufgrabens mit spitzigem Boden fort, in welchem sekundär Anschwemmungen aus der abschüssigen Umgebung einsanken. In der Grabenausfüllung fand man ausser Fragmenten römischer Ziegel, Keramik und weiteren Kleinfunden eine ganze Sohle eines römischen Soldatenschuhs - "kaliga", die im barbarischen Raum nördlich der mittleren Donau bisher die einzige ihrer Art ist. Ebenfalls die heurigen Untersuchungen bestätigten den Militärcharakter der römischen Objekte auf "Hradisko" bei Mušov und im Widerspruch mit einigen früheren Ansichten, festigten sie ihre Datierung in die Zeit der Markomannenkriege in der zweiten Hälfte des 2. Jahrhunderts.

EIN FUND VON KERAMIKBRUCHSTÜCKEN AUS DER ZEIT DES RÖMISCHEN IMPERIUMS IN SUCHÁ LOZ /Bez. Uherské Hradiště/

Jiří P a v e l ě í k , AÚ ČSAV Brno

Herr Fr. Janečka aus Korytná übergab dem Verfasser Keramikbruchstücke aus dem Abschnitt des römischen Imperiums, die er am Bauplatz des Teiches am Hradecký Bach im Kataster der Gemeinde Suchá Loz gefunden hat. Die Scherben stammen von grober handgemachter Keramik und sind mit Ritzlinien und Nagelabdrücken verziert.

ERFORSCHUNG EINES GRÄBERFELDES AUS DEM VI. JAHRHUNDERT IN HODONÍN - LUŽICE IM JAHRE 1988 /Bez. Hodonín/

Zdeněk K l a n ě í c a , AÚ ČSAV Brno

Nach den Saisonen in den Jahren 1981, 1982, 1986 und 1987 betrug die Zahl der auf dem Gräberfeld untersuchten Gräber 85. In der fünften Saison wurde in Lužice eine Fläche von 1120 m² abgedeckt, auf dieser 23 Gräber festgestellt und dokumentiert, davon das eine als Brandgrab/Gr. 86 - 108/. Es beteiligten sich hier fast alle Mitglieder der Expedition in Mikulčice, an der Ausführung der Arbeiten und der Terraindokumentation haben besonderen Verdienst die technischen Kräfte des AÚ ČSAV Otto Marek und Rostislav Skopal.

Das erste Brandgrab auf dem Gräberfeld Nr. 86 war ein Urnengrab, das Gefäss blieb jedoch schlecht erhalten, offensichtlich infolge des Ackerns. In den Überresten der Urne war eine Menge von verbrannten Knochen und Kleinfunde mit starken Feuerspuren vermischt. Anzuführen ist das Bruchstück eines beinernen Plättchens mit dem Ornament aus geritzten Ringen, durch Feuer deformierte Glasperlen vom Millefiori Typus und formlose Gußstücke bronzenener Gegenstände. Unter den Funden aus dem Brandgrab 86 ist am interessantesten eine runde Almandineinlage, deren Ausmasse präzis den Steinen auf den S-Fibeln entsprechen und das

- durch Feuer stark beschädigte Bruchstück des mittleren Teiles einer Fibel mit rechteckiger farbiger Einlage.

Wesentlich wurde die Keramikkollektion aus den Gräbern in Lužice erweitert. Neben Gefässen, die durch ihre Formen und vor allem durch die technologische Verarbeitung mit der charakteristischen geglätteten Graphitoberfläche das letzte Ausklingen urgeschichtlicher Traditionen vorstellen, tritt Keramik des frühmittelalterlichen Types auf. Besonders interessant ist der Komplex aus Grab 87, welcher eine handgemachte Schüssel und einen zylinderförmigen Topf gemeinsam mit dem Bruchstück eines bronzenen spiralförmigen Zierates brachte. Zylinderförmige handgemachte Gefässe sind verhältnismässig oft zum Beispiel in Želovec sowie auf weiteren sog. Frühawarischen Nekropolen im Karpatenbecken, wo auch spiralförmige Drahtverzierungen vorkommen. Die niedrige Bauchform der handgemachten Keramik, die wir auch von einigen Brandgräbern auf dem Gräberfeld in Přítluky kennen, begleitete in Lužice im Grab 91 eine bronzene Schnalle, deren rechteckiges Nackenplättchen mit farbigen Steinen oder Gläsern verziert ist. Die Schnalle hat Analogien im Material, welches die meisten Forscher mit der byzantinischen Kultur in Verbindung bringen.

Verhältnismässig reiche Funde brachte Grab 94. Neben einem grossen Gefäss mit Rippenverzierung am Bauch und einem beschädigten Kamm, waren hier Reste eines Elfenbeinringes mit silbernem Beschlag und einem dazugehörenden durchbrochenen gegossenen Bronzeschildchen, verziert mit konzentrischen Ringen. Auch dieser Fund erinnert an einige byzantinische Arbeiten und hat eine Reihe von Analogien in Gräbern aus dem 7. Jh. im Karpatenbecken. Von Kriegergräbern verdient Aufmerksamkeit Grab 104, in welchem zum erstmal in Lužice Überreste eines Schildes gefunden wurden. Chronologisch handelt es sich um eine verhältnismässig altertümliche Form, die in den Beginn des 6. Jh. datiert wird. Zu den neuesten Funden gehören zwei vergoldete Fibeln, vier kupferne Schlüssel, eine weitere Lanzenspitze usw. Eine Reihe der Funde meldet sich in die 2. Hälfte des 6. Jahrhunderts.

KOSTROVÉ HROBY Z OBDOBÍ STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ VE VYŠKOVĚ /okr. Vyškov/

Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

/Obr. 10:3-5/

Počátkem měsíce dubna 1988 upozornil archeolog vyškovského muzea O. Šedo AÚ v Brně na tmavý zásyp zjištěný po skrývce ornice v blízkosti koupaliště SV od Vyškova, kde byly prováděny zemní práce v souvislosti s výstavbou dálničního obchvatu města. Záchramným archeologickým výzkumem byl odkryt kostrový hrob z období stěhování národů. Lokalita se nachází na SV svahu, který je ohraničen od SV Marchanickým potokem, na SZ železniční tratí Vyškov-Ivanovice a na JV silnicí Vyškov-Ivanovice.

Hrobová jáma obdélníkovitého tvaru s rozměry 170 x 50 x 130 cm byla orientována ve směru V - Z. Celou západní část hrobu narušila vykrádací šachta, která se na sprašovém podloží rýsovala jako tmavý oválný zásyp. Vlastní zásyp hrobové jámy byl zachycen až 15 cm nad pohřbem, kde se jevil jako pruh tmavě šedé hlíny.

Pozůstatky dospělého jedince ležely rozptýleny v západní části hrobové jámy. V anatomických souvislostech byly uloženy pouze holenní kosti. Z celkové situace lze vyvodit, že pohřbený byl uložen na zádech v natažené poloze s hlavou k západu. V západní části hrobové jámy se našel trojdílný oboustranný hřeben, datující nález do 2. poloviny 5. století.

Zbytky dalšího hrobu byly zjištěny ve výkopu pro vodovodní potrubí východně Markovy cihelny. Hrobová jáma, orientovaná ve směru V - Z a široká 55 cm, byla zahlobena 150 cm pod úroveň dnešního terénu. Směrem k povrchu se mírně rozšiřovala a na úrovni sprašového podloží dosahovala její šířka hodnoty 80 cm. Zvrstvený zásyp hrobové jámy obsahoval drobné hrudky mazanice a nevýrazné úlomky keramiky popelnicových polí. Zbytky pohřbu, umístěné v západní části zachované hrobové jámy, neležely v anatomických souvislostech. S největší pravděpodobností se jedná o další hrob z již dříve známého a částečně prokopaného pohřebiště z období stěhování národů /Skutil 1947, 128-129; Tejral 1974/.

L i t e r a t u r a :

- Skutil, J. 1947: Moravské prehistorické výkopy a nálezy Oddělení moravského pravěku Zemského muzea 1937 - 1945, ČMM XXXIII, 45-134.
Tejral, J. 1974: Völkerwanderungszeitliches Gräberfeld bei Vyškov /Mähren/, Studie AÚ ČSAV v Brně II, 2. Praha.

Körpergräber aus der Völkerwanderungszeit in Vyškov / Bez. Vyškov/. Im Monat April 1988 hat man in der Nähe des Schwimmbades - NO von Vyškov, ein Körpergrab aus der Völkerwanderungszeit abgedeckt. Das Grab war beraubt. Der einzige Fund ist ein dreiteiliger beiderseitiger Kamm, der das Grab in die 2. Hälfte des 5. Jahrhunderts datiert. Überreste eines weiteren Grabes aus demselben Zeitabschnitt wurden östlich der Markova Ziegelei festgestellt. Höchstwahrscheinlich handelt es sich um ein weiteres Grab von dem früher schon bekannten Gräberfeld.

BEENDIGUNG DER RETTUNGSGRABUNG EINER SIEDLUNG AUS DEM FRÜHSLAWISCHEN ABSCHNITT IN PAVLOV /Bez. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

Im Jahre 1988 setzte die Grabung der Siedlung aus dem frühslawischen Abschnitt in Pavlov - Horní pole mit der Abdeckung von zwei weiteren Flächen fort, die am SW und W Hang einer mässigen Anhöhe derart gewählt wurden, um auf die in den vorigen Jahren untersuchten Flächen anzuknüpfen. Die Erforschung der slawischen Objekte war zeitlich anspruchsvoll. Die Abnahme der oberhalb des Liegenden befindenden Schichten musste an einigen Stellen händisch durchgeführt werden, da die Objekte bereits in die dunklen Anschwemmungsschichten eingetieft waren und manchmal reichte ihr Boden nicht einmal in das sandige Liegende.

Auf beiden Flächen im Gesamtausmass von 800 m² hat man 23 Objekte im Planum und eine bestimmte Zahl von Pfostengruben gereinigt, die entweder vereinzelt vorkamen oder ein bestimmtes System bildeten. Von dieser Zahl waren 12 Objekte slawisch, die übrigen gehörten prähistorischen Kulturen an und mit ihrer Erforschung wurde PhDr. I. Rakovský, CSc, beauftragt.

Ausser den Untersuchungen auf den angeführten Flächen setzte man auch in der Abdeckung einer Anhäufung von acht sich gegenseitig störenden und überdeckenden eingetieften Objekten fort, die sich auf der bereits im Jahre 1986 untersuchten Fläche befanden. Mit der Erforschung der slawischen Objekte 934 und 944 wurde die Grabung dieses Konglomerates beendet und ihre chronologische Nachfolge interpretiert. Ferner wurden 9 restliche slawische Gruben auf der Grabungsfläche aus dem J. 1987 ausgehoben.

Insgesamt hat man 23 Objekte aus dem slawischen Abschnitt untersucht. Darunter waren acht mehr oder weniger erhaltene Wohnbauten vertreten. Zwei von ihnen /Obj. 953 und 944/ hatten zwei Heizvorrichtungen /einen tönernen und einen steinernen Ofen/, Obj. 1071 kann als oberirdisches Objekt charakterisiert werden. Die übrigen Objekte lassen sich als eingetiefte Gruben mit kreisförmigem Grundriss bezeichnen. So, wie in den vorigen Grabungssaisonen, wurde auch in diesem Jahr besondere Aufmerksamkeit den einzelnen baulichen Details gewidmet. Ausser zahlreichen Funden von Keramik und Tierknochen fand man auch Bruchstücke von tönernen Röstpfannen und steinernen Handmühlen, Fragmente eiserner Gegenstände, einen bronzenen Beschlag und einen Schleifstein. Vorläufig lassen sich mindestens zwei der slawischen Objekte in den Umkreis von Funden mit Keramik des Prager Types einreihen, die übrigen Objekte waren jünger und einige von ihnen können in die ältere Burgwallzeit datiert werden.

Fassen wir die Ergebnisse der Rettungsgrabungen auf dieser Lokalität zusammen, können wir feststellen, dass ungefähr der N und W Rand der slawischen Siedlung erfasst worden war. Anhand weiterer Terrainbeobachtungen kann man folgern, dass auch die S Grenze der Siedlung nicht allzuviel von den Objekten entfernt lag, die in dieser Saison gegraben wurden. Inwieweit die Siedlung in östlicher Richtung fortsetzte, lässt sich nicht beurteilen, die Oberflächenerforschung deutet jedoch an, dass sie in dieser Richtung noch 200 - 300 m weiter verlief.

Im Oktober 1988 wurde mit dem Anlassen des III. Reservoirs der Stausees von Nové Mlýny begonnen und die Erforschung dieser bedeutenden Lokalität wurden somit ohne Beantwortung so mancher Fragen beendet.

VÝSLEDKY TŘETÍ VÝZKUMNÉ SEZÓNY NA VELKOMORAVSKÉM VÝŠINNÉM HRADIŠTI SV. HYPOLITA VE ZNOJMĚ /okr. Znojmo/

Bohuslav Klíma, jr., AÚ ČSAV Brno

Stejně jako v předchozích letech měly terénní práce na této významné lokalitě většinou stále ještě charakter předstihových a zachraňovacích akcí. Probíhaly od května do začátku září společně s rozsáhlým a náročným výzkumem u znojemské rotundy. Soustředily se především do dvou míst přibližně v centru hradiště. Technicky na nich spolupracoval dr. P. Dvořák.

1/ První, plošně malý odkryv, dosahující rozlohy necelých 20 m², byl proveden v přímém doteku s vnější - jižní zdi presbyteria a východní stranou chrámové lodi stávajícího kostela sv. Hypolita. Toto nároží bylo na východním okraji ohraničeno svažující se příjezdovou komunikací do areálu proboštství. Při postupném skrývání zeminy se v hloubce 40 cm zachytila horní partie souvislého kamenného zdiva, stavěného na kvalitní vápennou maltu. Zdivo představovalo JV nároží lodi starší stavební fáze chrámu sv. Hypolita. Bylo svázáno se základovými zdmi presbyteria stávajícího kostela i hranolovité věže. V úrovni tohoto nároží se podařilo rozpoznat a odkrýt čtyři horizonty hrobů. Především svrchnější pohřby obsahovaly svatostky, ozdoby šatu, křížky, korálky růženců a další předměty typické pro období 16. - 18. století. Někteří z nich, jako např. neúplná větší soška madony s dítětem, objevená mezi hroby druhého horizontu, nesla na podstavci vyrytý rok zhotovení /1683/. Také některé z bronzových svatostek bylo možno přesněji zařadit do uvedeného časového rozmezí. Inventář spodnějších pohřbů byl chudší. Pátý horizont hrobů, nalézající se přibližně v hloubce 200 cm, byl již narušen zdívaním lodi staršího kostela /nároží/. Patřil tedy období před jeho výstavbou. K němu náležel hrobový celek s průkazným datovacím inventářem, který představovaly velké bronzové záušnice s esovitou kličkou. Lze je vřadit do 12. - 13. století. V následném období, patrně někdy v druhé půli 13. století, musel být tedy kostel /starší stavba/ vybudován. Sloužil až do dvacátých let 17. století, kdy byl za válečných událostí, jak o tom hovoří historické prameny, značně poškozen. Vážný stav si ve druhé polovině 17. - pol. 18. století vyžádal poslední přestavbu, která dala chrámu dnešní podobu. Výrazným stavebním zásahem se prodloužilo presbyterium a tím se zkrátila délka lodi. Právě proto mohlo být v terénu výzkumem obnaženo kamenné nároží, představující zdivo JV rohu lodi starší stavební fáze chrámu.

Šestý horizont hrobů u kostela se rozkládal již těsně nad skalnatým podložím a nejspodnější horizont představoval hroby zapuštěné do skály a obložené většími kameny. Tyto již neporušené, ale zdívaním kostela překryté celky zabíhaly pod kamenné nároží lodi. Na druhé straně však přísně respektovaly prostor presbyteria. Z dobře datovatelných nálezů zde lze uvést silné stříbrné esovité záušnice menšího průměru, jejichž výskyt je spojován s obdobím 11. století. Hroby nejspodnějšího horizontu tedy přímo navozují existenci nejstaršího kostela sv. Hypolita již v 11. století. Tato skutečnost se potvrdila dokonalým očištěním a prohlédnutím zdiva presbyteria. Zcela zřetelně se v něm objevily tři na sobě stavěné, odlišně budované části. Z nich střední se vázala s výše popsaným kamenným nárožím. Spodní, nejstarší partie zdiva o výšce 60 cm výrazně obloukovitě vyklíňovala do prostoru. Dosahovala asi ve středu délky presbyteria maximálního vystoupení 23 cm. V místě vnější zdi triumfálního oblouku pod tupým úhlem vnikala do odlišného zdiva kamenného nároží. Současně také uvnitř nároží, tedy již v lodi střední stavební fáze kostela byla nad podložím pozorována značně zvětralá maltová úprava. Její okraj respektoval část kruhu. Z daných souvislostí lze vyvodit jednoznačný závěr, že nejstarší kamenná stavba kostela sv. Hypolita, kterou respektoují hroby s malými esovitými záušnicemi, sahá rozhodně již do první poloviny 11. století a byla rotundou. Její kněžiště - podkovovitá apsida, se částečně kryla s presbytářem střední a současné stavby chrámu a válcovitá loď se rovněž nalézala pod lodí mladších stavebních fází kostela.

Zmíněné výsledky tohoto plošně malého výzkumu přinesly tedy významný objev pozůstatků dosud nejstarší kamenné stavby - rotundy z 11. století na hradišti sv. Hypolita ve Znojmě. Zdivo rotundy mohlo být rozpoznáno pouze při jižní straně presbytáře dnešního kostela, protože plocha apsidy i velká část válcovité lodi jsou dnes stojící církevní stavbou zcela překryty.

2/ Druhý plošně rozsáhlejší terénní výzkum, o velikosti odkryvu 110 m², probíhal v hospodářském traktu bývalého proboštství, podél severní zdi objektu stáří /sonda Statek II/. Byl výzkumem předstihovým, započatým v souvislosti s připravovanou asanační zdejších budov a plánovanou výstavbou velkého hospodářství JZD "Mír" Práche pro chov závodních koní. Odkryv se soustředil právě do míst budoucí výstavby jedné z větších hal. Pod 60 - 70 cm mocnou vrst-

vou novodobých navážek, kterými byl terén stále vyrovnáván, se v hloubce 80 cm objevil původní půdní pokryv v podobě tmavě hlinité vrstvy, dosahující nad skalnatým podložím průměrně mocnosti 40 cm. Nejdříve se zde podařilo zachytit a obnažit části základového zdiva většího domu z 11. - 12. století. Kameny byly spojovány žlutou hlínou /jílovitou/, která v udusané podobě rovněž tvořila podlahu celého objektu. Ze záspy i nejbližšího okolí tohoto domu pocházel sídlištní materiál, reprezentovaný hlavně tuhovou, silnostěnnou keramikou, charakteristickou pro zmíněné období. Po snížení a začištění plochy na úrovni zvětralého skalnatého podloží se zcela zřetelně vyrýsovaly tmavé záspy zahloubených objektů. Patřilo k nim velkomoravské obydlí s kamennou pecí v severním rohu, menší hospodářský objekt se žernovy, žlábek po palisádě a žlab spolu se zdí, související patrně s vnitřním členěním hradiště. Nechyběla ani velká řada kúlových jamek. Vedle velkomoravských nálezů byl prozkoumán také prostorný pravěký sídlištní objekt.

3/ V prostoru bývalého hospodářského traktu proboštství byla při SZ vstupu do areálu dnešního charitního domova /Statek I/ dále prošetřena menší plocha /25 m²/. Výzkum zde odhalil značně porušenou stratigrafickou situaci s mocnou vrstvou novodobých navážek, obsahujících i sůlovou složku. Pouze slabý pruh tmavě hlinité půdy probíhal nad značně nerovným skalnatým podložím. Po očištění pevně rozeklané skály byl zachycen hlubší žlábek, velmi ostře a pravidelně zasekaný do podloží. Jeho význam však v rámci omezeného prostoru nebylo možno přesně vysledovat. Vzhledem ke směru, rovnoběžnému s okrajem ostrožny, je možno uvažovat buď o části centrálního opevnění hradiště či o úseku dlíčího ohrazení určitého sídlištního celku. Dále se při J okraji sondy vyrýsovalo nároží z větších kamenů svázaných hlínou. Představovalo zbytek /část/ objektu, který se z vnitřní strany přímo dotýkal palisádové stěny. Severní polovina odkryvu, jehož hranice probíhala ca 8 metrů od strmého srázu okraje ostrožny a současně od dneš stojící zdi proboštství, vykazovala zvrásněné podloží a nenesla již žádné výraznější stopy osídlení.

4/ Vedle zmíněných tří odkryvů uskutečnili pracovníci AÚ zachrňovací výzkum na trase výkopu pro vodovod, který vedl celým předhradím. Podařilo se jim zachytit několik slovanských objektů a prozkoumat řez valem. Dále provedli několik drobnějších sondážních a zjišťovacích akcí při různých stavebních zásazích do terénu. K nim patří dvě sondy v zahradě a u domu J. Mikudima a průzkum v základových rýhách pro stavbu sociálního zařízení na dvoře místního pohostinství. Tyto drobné akce sloužily spíše pro zmapování terénu a informaci o stratigrafii v daném místě.

Třetí sezóna výzkumu velkomoravského výšinného hradiště sv. Hypolita ve Znojme byla úspěšná. Vydala překvapivá, nová a hodnotná svědectví o značném významu této lokality. S výsledky práce i objevenými nálezy byla dne 12.9.1988 seznámena početná komise odborníků, svolaná akademikem J. Poulíkem. Její členové posoudili dosažené výsledky, potvrdili je a současně navrhli také cesty a způsoby dalšího dlouhodobějšího archeologického výzkumu.

Ergebnisse der dritten Grabungssaison auf dem grossmährischen Burgwall in Znojmo /Bez. Znojmo/. In der Grabungssaison des Jahres 1988 behielten die archäologischen Arbeiten auf dem grossmährischen Höhenburgwall des III. Hippolytus /Pöltzenberg/ immer noch den Charakter von Vorsprungs- und Rettungsaktionen. Sie verliefen von Mai bis Anfang September parallel mit der Untersuchung bei der Rotunde in Znojmo /siehe weiter/. Sie konzentrierten sich vor allem auf zwei Stellen im Zentrum von Hradiště.

1/ Die Abdeckungen in unmittelbarer Nähe der Südwand des Presbyteriums der Kirche des III. Hippolytus brachten die Entdeckung einer steinernen Ecke der älteren Bauphase des Tempels, aus dem Zeitabschnitt vom 13. - Mitte 17. Jahrhundert. In der untersten Wandpartie des Presbyteriums war der Teil des ältesten Baues - der Rotunde wahrnehmbar, die gewiss schon im 11. Jahrhundert entstanden ist. Durch den späteren Aufbau eines grösseren Tempels im 13. Jahrhundert sowie durch weitere grosse Bauherrichtungen im 17. - 18. Jahrhundert war die älteste Rotunde völlig überdeckt worden. Auf ihre Existenz machte heute nur der unterschiedliche Charakter der Steinwand aufmerksam, die durch einen ausdrückvollen Bogen aus der geraden Linie der Presbyteriumwand hervortrat. In der Umgebung der Kirche wurden insgesamt 87 Körpergräber untersucht, die in sieben Horizonten lagen. Die oberen vier Horizonte gehörten dem Kirchenfriedhof an, Zeitspanne 16. - 18. Jahrhundert. Häufiger erschienen in ihnen bronzene Reliquien, Kreuzchen, kleine Zieraten sowie metallene Kleidungsbestandteile. Der fünfte Grabhorizont, in einer Tiefe von 200 cm, war bereits durch den Kirchenaufbau im 13. Jahrhundert gestört worden. Von Funden ist ein grosser S-förmiger Schläfenring aus Bronzedraht von Interesse. Schliesslich gehörte die sechste und die siebente Gräberschicht der Zeit

vom 11. - 12. Jahrhundert an. Die untersten von ihnen waren in das felsige Liegende eingehauen und hatten um die Ränder eine steinerne Verkleidung. Vom gefundenen Inventar sind kleinere Schläfenringe mit S-förmiger Schlinge erwähnenswert, die aus einem starken Silberstäbchen hergestellt sind und die wir in die Zeitspanne des gesamten 11. Jahrhunderts einreihen können. Die Grabkomplexe mit beweisbarem Datierungsinventar halfen sehr bei der chronologischen Einreihung der einzelnen Bauphasen der St. Hippolytuskirche. Die Grabungsergebnisse auf dem Gräberfeld stimmten im Grunde mit den älteren Feststellungen von Prof. F. Kaulousek aus den fünfziger Jahren überein. Unter seiner Leitung wurde an diesen Stellen, aber auf der entgegengesetzten - nördlichen Kirchenseite, eine umfangreiche archäologische Flächenabdeckung durchgeführt /Dostál 1968, 7-66/. Völlig neu und überraschend enthüllte jedoch die gegenwärtige Untersuchung Überreste des bisher ältesten Tempelbaues - der Rotunde. Gleichzeitig konnte auch die Interpretation weiterer Baureste präzisiert und Informationen über das Gräberfeld sowie den Friedhof ergänzt werden.

2/ Die zweite, grössere Abdeckung realisierte man entlang der Nordwand der Stallungsobjekte im Wirtschaftstrakt der einstigen Probstei. Sie erreichte das Ausmass von 110 m². Es war eine Vorsprungsgrabung, die in Zusammenhang mit dem vorbereiteten Aufbau der neuen Wirtschaftsgebäude eröffnet wurde. Unter der im Durchschnitt 60 cm mächtigen Schicht von neuzeitigen Aufschüttungen erschienen auf der Fläche zuerst steinerne Fundamente eines grösseren Hauses aus dem 11. - 12. Jahrhundert. Sie waren mit gelbem Ton gebunden, der in gestampfter Gestalt ebenfalls den Objektfussboden bildete. Nach Abnahme der Schicht bis zum Niveau des verwitterten felsigen Liegenden hoben sich allmählich dunkle Objektverschüttungen ab. Aus dem grossmährischen Zeitabschnitt untersuchte man hier einen Wohnbau mit steinernem Ofen, ein kleineres Wirtschaftsobjekt mit steinernen Handmühlen, ein Palisadenfundamentgräbchen und ein grösseres Gräbchen mit einer Mauer, die vermutlich den Bestandteil der inneren Burgwallgliederung bildeten. Ausser etlichen Pfostengruben wurde auf der Fläche auch ein umfangreiches Siedlungsobjekt aus der jüngeren Bronzezeit erforscht.

3/ In der Nähe der NW Eintrittspforte in die eigentliche Probstei stellte man in der Abdeckung eine mächtige Schicht neuzeitiger Aufschüttungen fest, die beim S Sondenrand fast bis zum felsigen Liegenden reichte. Hier wurde auch der Teil eines Siedlungs- /slawischen/ objektes und ein in den Felsen gehauenes Gräbchen mit senkrechten Wänden erfasst. Dieses konnte, mit Rücksicht zu einer parallelen Richtung mit dem Rand der Sporenlage, entweder eine Spur nach dem Palisadenteil der Burgwallbefestigung oder, wahrscheinlicher, die Befestigung eines bestimmten selbständigen Siedlungskomplexes im Inneren der Burg vorstellen.

4/ Neben den erwähnten Abdeckungen unternahmen die Mitglieder des AÚ eine Terrainbegehung auf der Trasse des Aushubes für eine Wasserleitung. Es gelang ihnen eine Reihe von wertvollen stratigraphischen Informationen /Wallschnitt/ zu gewinnen und auch einige slawische Siedlungsobjekte zu bergen. Sie realisierten auch weitere kleinere Aktionen bei baulichen Eingriffen im freien Terrain.

Mit allen neuen Ergebnissen der Grabungssaison 1988, die ein überraschendes Zeugnis über die ziemliche Bedeutung des grossmährischen Höhenburgwalles des Hl. Hippolytus brachten, wurde eine breite Kommission von Fachleuten bekannt gemacht. Ihre Mitglieder empfahlen eine ständige erhöhte Aufmerksamkeit der Erforschung dieser Lokalität zu widmen.

DOSAVADNÍ VÝSLEDKY ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU U ROTUNDY SV.

KATEŘINY VE ZNOJMĚ /okr. Znojmo/

Bohuslav Klíma, jr., AÚ ČSAV Brno

/Obr. 11/

V souladu se závěry odborné komise z r. 1987 /viz zprávu v PV 1987/ přistoupili pracovníci AÚ ČSAV v Brně roku 1988 k přípravě plošně rozsáhlého archeologického výzkumu na vyhlídkovém prostranství pod znojemskou rotundou. Vlastní zahájení prací bylo podmíněno rozsáhlými asanacemi budovy starých pivovarských garáží. Následná náročná úprava terénu za pomoci početné skupiny brigádníků a techniky zde probíhala, do začátku letních prázdnin. Teprve od prvních dnů července mohl být na ploše přesahující 500 m² archeologický výzkum zahájen. Jedině velkou plošnou skryvkou bylo možné ve zdejších, staletí narušovaném terénu, zachytit důležité nálezové okolnosti.

Závažnější zjištění se očekávala právě v místech, která byla v druhé polovině minulého století překryta stavbou velké budovy garáží. Pod její podlahou, tvořenou silnou betonovou vrstvou, zůstaly zeminy zdánlivě méně porušeny a ušetřeny před nejnovějšími terénními úpravami a zásahy. Předpoklad se plně potvrdil. Záhy po vyčištění plochy se narazilo na 3,5 m široký a až 75 cm mocný pás šterků s valouny, jehož okraje ohraničovaly větší kameny. Pečlivým vypracováním tohoto celku se odhalila část středověké až novověké cesty. Na povrchu v tělese komunikace se stále objevovalo množství nejrůznějších železných předmětů - hřebů, podkov, kování kol, částí ostruh, udidel a hlavně nezřetelných železných zlomků. Cesta, která sloužila od 13. do 17. století, měla dvě hlavní stavební fáze a několik dalších dílčích horizontů. Na své jižní straně se na původním svažitěm terénu opírala o kamennou zeď a suť, která souvisela se středověkou zástavbou. Při dalším odkryvu zde bylo v podložních vrstvách zachyceno i opevnění původního přemyslovského hradu. Z tohoto prostoru výzkumu pocházely četné zlomky keramiky z 11. - 13. století. Samostatná velkomoravská vrstva na ploše nebyla prokázána.

Na protilehlé straně valounové cesty, blíže k rotundě, byly na silně skloněném skalnatém podloží zachyceny útržky původních vrstev zemin. Z nich jsou nejdůležitější dvě nejspodnější. Na svažitou skálu dosedala mocnější vrstva s nálezy z pozdní doby kamenné a doby bronzové. Do této pravěké vrstvy se ostrým schodovitým zahloubením zařezávala rozpadlá kamenná zídka, spojovaná s nejstarší fází slovanského opevnění prostoru kolem rotundy, a to již v 11. století. Zmíněný zásah patří ke svrchnějšímu z obou výše jmenovaných horizontů a obsahoval množství uhlíků ze spáleného dřeva. Mezi nálezy bohatého souboru keramiky z 11. - 13. století se rovněž objevila velká esovitá záušnice z bronzového drátu. Rovnoběžně se zídkou procházela ve vzdálenosti přibližně 4,5 m kamenná zeď z velkých plochých balvanů, kladených na jílu a hlínu. Jen ve svrchnějších vrstvách sesuté kry se objevila také málo kvalitní malta. Kamenná zeď byla interpretována jako součást opěrného systému, držícího na silně skloněném terénu v tylu původní fortifikace mocné souvrství zeminy.

Na rozsáhlé zkoumané ploše představovala dominantní celek část prostorné kamenné budovy palácového charakteru s vnitřními stěnami místy dozdívanými z cihel. Čtyři odkryté půdorysy místností vykazovaly podlahy s odlišnou keramickou dlažbou a představovaly pozůstatky suterénní části budovy. Za účelem získání chronologicky průkaznějšího materiálu protáhla dlažbu hluboká sonda, sahající až na skalnaté podloží. Odtud získaná nejmladší keramika dovelovala stavbu blíže datovat. Dokládala, že byla postavena patrně v polovině 14. století a sloužila velmi dlouho, s dílčími stavebními úpravami až do 17. století. Svědčí o tom jak keramický materiál a bronzové nálezy z nadloží podlahy, tak i jedna z nejstarších rytin Znojma a znojemského hradu, pocházející z r. 1523. Do východní místnosti budovy palácového typu ústila zavalezná podzemní chodba, původně 230 cm vysoká a necelých 100 cm široká. Byla vytesána do skály a směřuje do prostoru pod rotundou. Její stěny ještě dnes pokrývají zbytky velmi kvalitní vápenné a dobře vyhlazené malty. Chodba se mírně esovitě vine a po 12 m náhle rozšiřuje. Po dalších necelých 3 m byla přepažena mohutnou kamennou zdí. Až v závěru výzkumné sezóny se podařilo vniknout za tuto zděnou přepážku, kde již chodba zavalezná nebyla a v omezeném měřítku se mohla prozkoumat. Dětila se do tří větví a na její trase se objevilo několik dalších zadržení, z nichž některá se odstranila. Při průzkumu a čištění chodby se dospělo až do blízkosti rotundy. Vedlejší větev, která odbočovala přímo pod rotundu však byla slepá, ukončená 2 m mocným zazděním. Po částečném odstranění druhé kamenné přepážky v hlavní chodbě se objevil velký suťový kužel, zatím znemožňující pokračování průzkumu /obr. 11/. Podlahu velké části rozšířené a nezavalezné chodby kryla cihlová dlažba. Na ní se našla vrstva spáleného dřeva a uhlí. Ležely zde rovněž různé železné předměty, jako skoby, kusy obručí, plechy, ale i rozbíté skleněné pivní láhve. Jedna z nich nesla letopočet 1902. Podle těchto nálezů byla alespoň část staré chodby využívána k potřebě pivovaru, především pivovarské požahovny, ještě v počátku tohoto století.

Archeologický výzkum na velké ploše u rotundy nebyl v sezóně 1988 ukončen. I v následujícím roce zde bude pokračovat. Na nutnost dalšího průzkumu upozornili členové početné odborné komise, kterou k rotundě svolal akademik J. Poulík. Konstatovali, že výzkum, nacházející se v západní části areálu původního přemyslovského hradu, významně doplňuje poznání o počátcích historického jádra Znojma. I když nepřinesl převratné objevy, které se některými zájemci očekávaly, dospěl rozhodně k pozoruhodným výsledkům. Potvrdil, že nejstarší souvislé slovanské osídlení, dokumentované zřetelnou kulturní vrstvou, jednoznačně spadá do 11. století, tedy do doby výstavby břeťslavského hradu.

Die bisherigen Ergebnisse der archäologischen Forschung bei der Rotunde der Hl. Katharina in Znojmo /Bez. Znojmo/. Im Jahre 1988 realisierten Mitglieder des AÚ ČSAV Brno in der Nähe der Znojmer Rotunde eine

umfangreiche archäologische Grabung, welche eine Fläche von 500 m² überschritt. Schwerwie-
gendere Feststellungen erwartete man hier an Stellen, die in der zweiten Hälfte des vorigen
Jahrhunderts mit dem Bau eines grossen Garagengebäudes überdeckt wurden und nun assaniert
werden mussten. Unter seinem Betonfussboden blieb das Erdreich weniger gestört und vor den
neuesten Terrainherrichtungen und Eingriffen bewahrt. Bald nach dem Reinigen der Fläche
stiess man auf einen 3,5 m breiten und bis 75 cm mächtigen Streifen von Schotter mit Gerölle,
dessen Ränder grössere Steine begrenzen. Er stellte den Teil eines mittelalterlichen bis neu-
zeitigen Weges vor. Auf der Oberfläche sowie im Körper der Kommunikation erschien eine Men-
ge eiserner Gegenstände - Nägel, Räderbeschläge, Teile von Sporen, von Trensen u.a. Der
Weg, der seit dem 13. - 17. Jahrhundert diente, hatte zwei Bauhauptphasen. Auf der Südseite
stützte er sich auf eine Steinmauer und auf Schutt, der mit der mittelalterlichen Verbauung zu-
sammenhing. Auf der entgegengesetzten Seite des Gerölleweges setzte auf das abfallende felsige
Liegende eine mächtigere Schicht mit Befunden aus der späten Steinzeit und Bronzezeit auf.
In diese prähistorische Schicht schnitt mit einem scharfen stufenartigen Aushub der slawische
Horizont ein, begrenzt mit einem Steinstreifen. Bei der weiteren fortschreitenden Abdeckung
wurde in der Nähe des Weges, aber in den Basisschichten, ein Teil der Befestigung der ur-
sprünglichen Přemyslidenburg erfasst. Die steinerne Mauer aus grossen flachen Steinen, die
auf Tegel und Ton gelegt waren, hat man als den ursprünglichen Wall interpretiert. Das gewen-
nene zahlreiche Material gehört in das 11. - 13. Jahrhundert. Eine selbständige grossmähri-
sche Schicht wurde auf der Fläche nicht erfasst, wenn auch einige keramische Bruchstücke an
ältere slawische Keramik erinnern.

Auf der untersuchten Fläche stellte einen dominanten Komplex der Teil eines geräumigen
steinernen Gebäudes vom Palastcharakter mit inneren Wänden vor, die stellenweise mit Ziegeln ge-
mauert waren. Die vier abgedeckten Grundrisse der Räumlichkeiten wiesen Fussböden mit unter-
schiedlichem keramischem Pflaster auf und stellten Überreste des Souterrainteiles des Gebäu-
des vor, das vermutlich im Abschluss des 13. - Mitte des 14. Jahrhunderts erbaut worden war.
Mit baulichen Teilherrichtungen diente es bis in das 17. Jahrhundert. In den östlichen Raum
mündete ein verschütteter unterirdischer Gang. Er war im Felsen eingehauen und zielte in den
Raum unter der Rotunde /Abb. 11/. Seine Wände bedecken heute noch Reste eines sehr quali-
tätsmässigen gut geglätteten Kalkmörtels. Der Gang war in drei Zweige geteilt und auf seiner
Trasse erschienen einige Vermauerungen. Den Fussboden des zugänglichen Gangteiles, der hin-
ter der ersten mächtigen Vermauerung nicht mehr verschüttet war, bedeckte ein Ziegelpflaster.
Auf diesem befand sich eine Schicht verbrannten Holzes und Kohle. Es lagen hier ebenfalls ver-
schiedene eiserne Gegenstände und gläserne Bierflaschen, die die Benützung des Ganges noch
zu Beginn dieses Jahrhunderts belegten. Gleichzeitig wurde auch ein sekundärer Eintritt in den
Untergrund entdeckt und durchbrochen, der unter die Westwand der Brauhauswerkstätte situiert
war.

Die archäologische Grabung auf der Fläche bei der Rotunde war im J. 1988 nicht beendet wor-
den. Sie wird auch im darauffolgenden Jahr fortsetzen. Auf die Notwendigkeit einer weiteren Er-
forschung machten die Mitglieder der zahlreichen Fachkommission aufmerksam, die zur Rotunde
AKM J. Poulík einberufen hat. Sie konstatierten, dass die Grabung in einem bedeutenden Masse
die Erkenntnisse über die Anfänge des historischen Kernes von Znojmo ergänzt. Auch wenn sie
keine umstürzende Entdeckungen brachte, die von einer Reihe Interessenten erwartet wurden,
gelangte sie entschieden zu bemerkenswerten Ergebnissen. Sie bestätigte, dass die älteste zu-
sammenhängende slawische Besiedlung, dokumentiert von einer deutlichen Kulturschicht, ein-
deutig in das 11. Jahrhundert fällt, also in die Zeit des Aufbaues der Břetislaver Burg.

MIKULČICE IM JAHRE 1988 /Bez. Hodonín/

Zdeněk Klánica, AÚ ČSAV Brno

So wie in den vergangenen Jahren wurden die Terrainarbeiten in Mikulčice auch in der 35.
Saison zur Lösung einiger Teilprobleme orientiert. Vor allem handelte es sich um weitere Ab-
deckungen auf der Fürstenburg, einerseits im Raume der 5. Kirche, ferner östlich vom Palast
und schliesslich westlich der Basilika. Hier ging es um die Ergänzung und Präzisierung der Er-
kenntnisse zur Anordnung, zur Innenorganisation der Burg grossmährischer Fürsten. Eine immer
grössere Bedeutung gewinnt die Abdeckung südlich der Fürstenburg, in der Flur Kostelisko,
die im Jahre 1985 mit dem Ziel eröffnet worden war, Material zur Lösung chronologischer Pro-
bleme der altmährischen Kultur zu gewinnen. An den Untersuchungen beteiligten sich von fachli-
cher Sicht PhDr. Blanka Kavanová und PhDr. Zdena Himmelová, von technischer Sicht Otto Ma-

rek, Rostislav Skopal, Radovan Rutar und Jaroslav Škojec.

Eine Fläche von acht Quadraten im Gesamtausmass von 200 m² wurde im Nordteil der Fürstenburg, westlich der 5. Kirche untersucht. Insgesamt erschienen 22 Siedlungsobjekte, davon drei mit Resten von Heizvorrichtungen, neun tegelsandige Fussbodenherrichtungen und 10 in das Liegende eingetiefte Gruben. Stratigraphisch lässt sich die insgesamt 80 - 90 cm mächtige untersuchte Kulturschicht in drei zeitliche Horizonte einteilen. Der älteste von ihnen ist durch starke Holzkohlezwischenschichten, vor allem am Boden der Objekte charakterisiert, die unter das Niveau des Liegenden eingetieft sind. Chronologisch wichtig ist der Fund einer eisernen Schere im Quadrat 31/-19, 100 cm tief unter der Oberfläche, als auch eines eisernen Bügels, der in derselben Situation gefunden wurde. Von ziemlich grosser kultur-historischer Bedeutung ist der Fund von Resten eines Geflechtes aus kupfernen Ringen, in einer Tiefe von 110 cm im Quadrat 31/-21. Für den ältesten Siedlungshorizont sind Funde grosser Stücke von Keramik, die sich überwiegend zum 1. Typus unserer Klassifizierung meldet und natürlich selten auch gegossene Bronzezieraten sowie Ilakensporen charakteristisch. Anhand der angeführten Funde kann der älteste Siedlungshorizont rahmenhaft in das 8. Jahrhundert datiert werden. Im Terrain stellte er eine sandigerde Schicht dar, die bis 30 cm oberhalb des Liegenden reicht, der zweite Horizont äussert sich als dunkle erdige Schicht und verläuft in einer Tiefe um 40 - 50 cm unter der Oberfläche. Besonders im jüngsten Teil kommt eine Reihe grosser Eisengegenstände vor, die wahrscheinlich mit der Zeitspanne der Existenz und schliesslich auch des Unterganges Grossmährs zusammenhängen. Die jüngsten grossmährischen Sporen fand man zum Beispiel in einer Tiefe von 50 cm im Quadrat 31/-20 und 31/-15, in derselben Tiefe z. B. in Quadrat 32/-18 wiederum Schlüssel. Interessant ist der Fund eines vergoldeten grossmährischen Riemenendes mit plastischer Verzierung. Im Südtteil der geöffneten Fläche kam in diesem Horizont geglätteter, farbig bemalter Mörtel vor, wahrscheinlich von einer bisher unbekanntem Destruktion eines gemauerten Baues westlich der 5. Kirche. Der zweite Horizont kann in das 9. bis Beginn des 10. Jahrhunderts datiert werden. Der jüngste Horizont, knapp unter der Oberfläche deckt sich in etlichen Fällen mit der einstigen Ackerkrume am Burgwall. Typisch sind für diesen flache Steine, die in der nachgrossmährischen Zeit einen ziemlich Teil der Burgwalloberfläche bedeckten. Hier fand man landwirtschaftliches Gerät, Keramik sowie weitere Gegenstände.

Ostlich der Fürstenburg eröffnete man eine umfangreichere Ableckung, die Quadrate 23/12 bis 16 wurden in eine Tiefe bis zu 80 cm ausgehoben. Bisher hat man sechs Siedlungsobjekte, vier Körpergräber und zwei Depots von eisernem landwirtschaftlichem Gerät festgestellt, bemerkenswert vor allem durch die Absenz von Schlacke und weiterer Belege lokaler Eisenverhüttungsproduktion. Das eine in Quadrat 23/14 in einer Tiefe von 80 cm unter der Oberfläche gefundene Depot bestand aus einer eisernen Pflugschar, in die zwei Seche eingeschoben waren, aus einem Zaumteil mit S-förmigem Seitenstück und aus weiteren Eisenstücken. Das zweite Depot lag 40 cm unter der Oberfläche im Quadrat 23/12 und enthielt 7 Sichel. Vom Standpunkt des Studiums der gesellschaftlichen Struktur der Menschengruppe in unmittelbarer Nähe des sog. Fürstenpalastes können gewiss Depots von landwirtschaftlichem Gerät ein interessanter Impuls zu weiteren Erwägungen sein.

Beendet wurde die Erforschung der Umgebung der gemauerten Baudestruktion westlich der Basilikafundamente. Die Menge an Ziegeln in der Destruktion hat ausser dem Mörtel und den Steinen keine Analogien auf dem Burgwall. In der Umgebung war eine kleinere Gruppe von Körpergräbern. Ein goldener Ohrring mit drei grösseren Granulierungskügelchen, die eine einseitige Traube bilden, ist 105 cm unter der Oberfläche im Sandliegenden von Quadrat -11/-2 gefunden worden. Er ist ein Beleg der Existenz reicherer Gräber rings um den Bau, der auf der Südseite des westlichen Tores in die Fürstenburg den Gegenpol der nördlich von diesem errichteten 1. 2. Mikulčicer Kirche bildete.

Auf Empfehlung der ganzstaatlichen Fachkommission vom 20. 8. 1987 haben wir in der Flur Kostelisko einen weiteren Teil der Anhöhe mit einer reichen Nekropole der Angehörigen der grossmährischen herrschenden Schicht entwaldet. Seit dem Jahre 1985 wurden hier insgesamt 311 Körpergräber untersucht, eine Reihe goldener Schmuckgegenstände, silberne vergoldete Garnituren von Gürtelbeschlägen mit Analogien in Gräbern bei der Mikulčicer Basilika und ausser anderem auch zwei Gräber mit Schwertern gefunden. Das Bestatten beginnt auf Kostelisko verhältnismässig frühzeitig, um das Jahr 800, wie das Schwert des Types K zeugt, begleitet in Gr. 1750 von Sporen mit asymmetrischen Schlaufen. Es ist dies der erste Fund seiner Art in Mitteleuropa.

Im J. 1988 wurde auf Kostelisko eine Fläche von 300 m² abgedeckt und das Gräberfeld in nördlicher sowie südlicher Richtung verfolgt. Insgesamt hat man 40 Gräber und 5 Siedlungsobjekte untersucht. Als häufigster Fund sind eiserne Messer in 13 Gräbern und bronzene sowie silberne Ohrringe in 10 Gräbern. Weiter setzten Funde von prunkvollen Schmuckgegenständen fort, die bislang nur für Friedhöfe in der Umgebung grossmährischer Kirchenbauten charakteristisch

sind. So fand man zum Beispiel in Grab 1870 im Quadrat -18/160 ein Paar silberne granuliert Rundknöpfe und ein weiteres Exemplar gerippter. Im Nachbarquadrat -19/160 brachte Gr. 1871 zwei silberne Rundknöpfe mit reichem vegetabilem Dekor und Bruchstücke vergoldeter bronzenener Rundknöpfe, gemeinsam mit zwei Paar silberner granulierter Ohrringe. Ungewohnte vergoldete Bronzeceraten mit Pflanzenornamentik stammen aus Grab 1887. Eine Kirche, die mit dem beschriebenen Gräberfeld zusammenhängen würde, wurde nicht entdeckt, was völlig neue Möglichkeiten des Studiums der sozialen und politischen Struktur der altmährischen herrschenden Schicht enthüllt. Eine ausserordentliche Bedeutung haben die zahlreichen Beispiele der Grab-superposition für die Bearbeitung der chronologischen Problematik.

DIE ERFORSCHUNG DES SLAWISCHEN GRÄBERFELDES PRUŠÁNKY II IM JAHRE 1988 /Bez. Hodonín/

Zdeněk Klánica, AÚ ČSAV Brno

Nach dem Entfernen des Windbrecherstreifens wurde die Grabung des restlichen letzten Teiles des zweiten Gräberfeldes in Prušánky beendet. Es zeigte sich, dass sich unter dem Waldbestand eine verhältnismässig ziemlich grosse Grabkonzentration befand. Auf einer Fläche von 500 m² wurden 47 Körpergräber festgestellt, davon nur 9 fundlos. Es war hier eine Reihe von Mitgliedern der Forschungsstelle in Mikulčice tätig; um die Durchführung der Arbeiten und die Terraindokumentation machte sich besonders Radovan Rutar verdient. Die gesamte Gräberzahl auf den beiden Prušánker Gräberfeldern erreichte die Ziffer 676.

Von den Befunden im letzten Grabungsjahr sind bemerkenswert vor allem Gräber mit Axten und Sporen, welche die grösste Grabkonzentration mit dem Frauengrab 630 in der Mitte umgeben. In einem davon, Nr. 637 lag im Sarg bei der rechten Schulter des Bestatteten ein Eimer mit At-tachen in Form des Buchstaben T, beim linken Arm ein langes Messer, beim rechten Knie eine Axt mit kurzen Dörnern und einem Nacken im Querschnitt in Form eines langen Rechteckes. Die verhältnismässig massiven Sporen hatten die Arme an den Enden gehämmert und mit Nieten auf beiden Seiten des auslaufenden Armes versehen, zu ihnen gehörte eine Garnitur von Schnallen mit ovalen Schlaufen und einem Paar kleiner quadratischer Riemenenden. Ausserhalb des Sarges fand man in der Grabgrube bei den Füissen des Skelettes Holzkohlepartikel im Bruchstück eines Gefässbodens, von technologischer Sicht der Keramik des Blučiner Types ähnlich, mit einem komplizierten Töpferzeichen in Form eines Quadrates mit eingeschriebener Svastika.

Auch der Tote in Grab 644 war in einem Sarg deponiert. Beim linken Handteller hatte er Kleinigkeiten des persönlichen Bedarfes, ausser einem Klappmesser auch ein eisernes spitziges Gerät mit Schlaufe, ähnlich den Gabeln, wie wir sie aus altrussischen und nordischen Gräbern kennen. Die Axt hatte einen schmalen langen Nacken und lange Schaftbacken. Auf den Füissen wurden Sporen mit Bandarmen gefunden, die einzigen dieses Types auf den beiden Prušánker Nekropolen, ferner noch eine Garnitur zum Befestigen von Sporen, Schnallen mit ovalen Schlaufen und kleine Riemenzungen.

Das Skelett im Gr. 643 war in einem Sarg deponiert, der aus einem Baumstamm im Durchmesser von nur 30 cm ausgehöhlt worden war. Ausser einer Axt mit langen Seitenbacken enthielt das Grab Sporen mit Armen in Form des Buchstaben U mit ausdruckslosen, gehämmerten Plättchen versehen, auf denen sich zwei Nieten zu beiden Seiten des auslaufenden Armes befanden. Zu den Sporen gehörte auch eine Garnitur zu ihrer Befestigung. Eiserne Beschläge fand man auch unter den Knien.

Durch die Anzahl von Kriegergräbern mit Sporen und Axten übersteigt zahlenmässig das zweite Prušánker Gräberfeld vielfach das ältere Gräberfeld Prušánky I. Dagegen, sofern es das Keramikvorkommen betrifft, vermerkten wir auf dem Gräberfeld Prušánky II eine wesentlich kleinere Anzahl als in den Gräbern von Prušánky I. In der Abschlusssaison fand man in 47 Gräbern nur 8 Gefässe. In 25 Gräbern wurden verschiedene Holzkonstruktionen und Särge erfasst.

Die Frauengräber waren verhältnismässig wenig reich an Funden. Wir erwähnten schon die zentrale Lage des Grabes 630, das ausser einem Messer und einer Kupferniete in der Aufsclüttung ein einziges silbernes Ohrgehänge enthielt. Es handelt sich jedoch um einen erstklassigen Schmuckgegenstand mit feiner Mohngranulation, der wir oft nur auf Gräberfeldern bei den grossmährischen Kirchen begegnen. Ausserhalb der Hauptgruppe war Grab 631 mit Sichel, Messer und Feuerstahl situiert. Ohrgehänge waren insgesamt in 15 Gräbern, ausser silbernen fand man auch vergoldete, von Perlen ist interessant das Vorkommen von Millefioriexemplaren. Erwäh-nenswert ist Grab 660, gestört durch das jüngere Grab 652 mit silbernen granulierten Ohrgehängen. In Gr. 660 war ein Paar Ohrgehänge mit eisernem Bogen und vergoldeter Trommel des

Köttlacher Types. Der einzige Kugelknopf stammt aus Gr. 673, er ist weder gehämmert noch in einer anderen Art verziert.

Das Gräberfeld Prušánky II reicht in seinem Nordteil - ähnlich wie das Gräberfeld Nechvalín II - zeitlich mindestens in die zweite Hälfte des 11. Jahrhunderts, wie es die Münzfunde zeigen. Trotzdem sind offensichtlich auch in seinem Südteil relativ jüngere Gräber. Dies deutet der Fund von drei dreikantigen Pfeilspitzen aus Grab 663 an, die Analogien in den Funden spezieller Spitzen haben, welche zum Durchschlagen von Drahtpanzern dienten und auf der Russ bis in das 13. Jahrhundert datiert werden. Grab 633 besass ebenfalls eine Sonderlage, ausserhalb der Hauptgruppe um das Grab 630.

Mit der Grabung im Jahre 1988 wurde die Terrainuntersuchung des zweiten Gräberfeldes in Prušánky abgeschlossen und dadurch auch die Forschung auf dieser Lokalität. In Prušánky handelt es sich um die grösste komplett untersuchte grossmährische Nekropole, die zahlenmässig grössere in Dolní Věstonice ist leider nur ein Torso, da ein Teil der Gräber vor der Eröffnung der Grabungen vernichtet worden war. Wichtig ist die Gliederung der Nekropole in Prušánky, ihre Aufteilung auf den I. und II. Teil, was völlig übereinstimmend mit den bei der Grabung in Nechvalín gewonnenen Erkenntnissen ist und nach einer weiteren Bearbeitung überraschende Kenntnisse über die Entwicklung der grossmährischen Gesellschaft wird bringen können. Das gewonnene Material stellt, besonders sofern es die stratigraphischen Beobachtungen betrifft, eine ausserordentlich wertvolle Basis zur Lösung der Problematik der Chronologie der slawischen materiellen Kultur des 8. - 11. Jahrhunderts vor.

BŘECLAV - POHANSKO 1988 /okr. Břeclav/

Bořivoj Dostál - Jana Vignatiová, FF MU Brno

/Obr. 12 - 15/

V roce 1988 se na Pohansku pokračovalo ve výzkumu řemeslnického areálu v bývalé lesní školce v sv. části hradiska /obr. 12:A/. Odkrývaná plocha měla podobu písmene L a navazovala na úseky zkoumané v roce 1987 a 1986 /obr. 12:B/. Měřila celkem 2000 m² /téměř tři čtverce byly prozkoumány již v roce 1987/, nebyla však probádána celá; pro nedostatek pracovních sil již nemohl být otevřen objekt 240 a zejména při vých. okraji se jevily nejasné skvrny, které svědčí o přítomnosti dalších objektů, které budou vykopány až v příští sezóně. V jv. rohu zkoumané plochy terén výrazně klesal až o 60 cm. Vznikla tam značně rozsáhlá prohluben pokračující i na neprozkoumanou plochu, do níž zasahovaly rozsáhlé objekty /zejména obj. 241/.

Celkem bylo objeveno 21 zahloubených sídlištních objektů /č. 223-241; obj. 216 byl zachycen již v roce 1987/, 4 kostrové hroby /hr. 66-69/, pozůstatek kamenné pece z neočíslovaného povrchového objektu /čtv. B 81-92/, 78 kúlových jamek a 4 raně středověké žláby s šedavou výplní. Kromě toho zkoumanou plochu protínaly dva paralelní novověké žláby s tmavou výplní, vzdálené navzájem 10 m, a lomená řada 7 obdélníkových recentních kúlových jamek z oplocení lesní školky.

Nejhojnějším typem mezi prozkoumanými sídlištními objekty bylo devět obdélníkových až protáhlé oválných, převážně mělkých jam /obj. 225-227, 230-232, 237, 239, 240/, patrně hospodářského nebo výrobního určení. Jejich délka kolísala mezi 200 - 380 cm, šířka mezi 100 - 200 cm, hloubka obnášela 15 - 60 cm. Z nich objekt 227 zřejmě souvisel s úpravou obilí; našly se v něm zlomky tří žernovů /2 svorové, 1 ryolitový/ a zlomky hliněné pražnice; nápadné bylo i množství kamene v záspy, který obsahoval vedle keramických střepů a zvířecích kostí hliněné závaží, přesleny a proplétáček s ořezanou kloubní hlavicí /obr. 13:20-23/. Výrazně mělký byl objekt 225 /pouhých 15 cm/, který porušoval starší, podstatně hlubší objekt 225a, neznámého půdorysu a velikosti, zasahující do neprozkoumané plochy; obsahoval zlomky obrouček z vědra, kostěné proplétáčky a hliněnou kuličku /obr. 13:12-19/ vedle běžného inventáře. Stejně orientovaný vanovitý objekt 226 obsahoval kromě železné strusky nůž a zdobenou kostěnou ploténku /obr. 13:10-11/. Struska byla i v obj. 230 a 232. S obj. 231 a 237 souvisely blízko položené kúlové jamky; není ovšem jasné, zda tvořily součást zastřešení objektu nebo pozůstatek stěn. Složitější vnitřní utváření vykazoval objekt 239, v němž vedle mělkého postranního stupně byla užší podélná jáma /hl 60 cm/ a při SV rohu kruhová studnovitá jáma /p 110 cm, hl. 130 cm/; ve výplni byl mimo jiné hranolovitý brousek a poškozený proplétáček /obr. 15:8-9/.

Další skupinu tvořily dva žlabovité objekty 223 /d 600 cm, š 150 cm, hl 70 - 87 cm/ a 224 /d 775 cm, š 140 cm, hl 40 - 80 cm/. Objekt 224 prořízl objekt 223 a vyznačoval se sytě černou výplní, v níž byla patrna vrstva drobných přepálených kamenů a vrstva uhlíkovitá. Z výplně objektu 224, který pokračuje v neprozkoumané ploše, se podařilo rekonstruovat 3 nádoby, dále

z ní pochází značné množství strusky, zlomek přeslenu, nůž, zlomky obrouček a proplétáček /obr. 13:1-9/; s objektem patrně souvisí vrstva s drobnými kousky mazanice, zachycená v západním okraji výkopu ve spodní části povrchového humusu. Objekt 224 sloužil specializované - snad kovářské činnosti.

Zvláštní místo zaujímal pět velkých poměrně hlubokých objektů. Z objektu 216 byla zachycena zhruba čtvercovitá mělká vstupní část /260 x 290 cm, hl 20 cm/, vymezená zčásti kulovými jamkami, a přechod v hlubší hlavní prostor /hl 80 cm, délka s lonským výkopem 5 m/ s dvěma mělkými výklenky na západní straně. Celkové půdorysné rozměry objektu činily 740 x 300 cm. Již v roce 1987 byly v objektu 216 zjištěny kameny /z pece?/, zlomky ryolitových žernovů a pražnice; v roce 1988 přibyl další keramický, osteologický a jiný materiál. Obj. 233 - 236 v úrovni podloží splývaly. Nad podloží vyčnívala pouze skupina kamenů, patrně z otopného zařízení, která byla označena jako objekt 234; souvisela patrně s povrchovou stavbou s místy sníženým dnem. Zásyp splývavějších objektů byl rozdělen kontrolními bloky respektujícími typické výčnělky obrysu, a při jeho exploataci se podařilo ve větší hloubce jednotlivé objekty odlišit. Objekt 233 byl obdélníkovitý /d 965 cm, š až 310 cm/ s pravouhlým výklenkem na východní straně; sestával ze severní mělké části /d 570 cm, hl 30 cm/ a z výrazně stupněm oddělené jižní části /d 395 cm, hl. 60 cm/, jejíž podstatnou část vyplňovala propálená hlína, zuhelnatělé dřevo a kameny, snad z konstrukce zhořelé stěny nebo pece. Z výplně objektu 233 pochází značné množství střepů, kostí, železné strusky, železná hřívna, kostěné proplétáčky, zlomek zdobené kostěné trubičky, nůž, brousek a z kulturní vrstvy nad objektem zlomek misky /obr. 15:1-7/. Objekt 235 zaujímal střední část obrysu; byl v podstatě obdélníkovitý s vydutou východní stranou /d asi 9 m, š 4,2 - 6 m, hl 50 - 100 cm/, s třemi zahloubenými ve dně; mezi střepy byly zlomky velké nádoby s dvěma lištami na výduti, zlomek římské cihly, silně korodované zlomky srpu, železné hřívny, železného nákončí řemene, zlomek kostěné brusle, dále kamenný brousek /obr. 14:1-7/, železná struska, zlomek žernovu, mazanice aj. Objekt 235 narušoval okrajově půdorys objektu 233, není však jasný jejich stratigrafický vztah. Objekt 236 lichoběžníkovitého tvaru /4 x 4,7 m/ s rampovitě naznačeným vchodem na SZ straně a s mělkou jv. částí, měl v jižním rohu výklenek, v němž byla původně podle slabých stop vypálená hliněná pec. V zásypu se našel poškozený hákovitý klíč, zlomky atáše vědra a nožů /obr. 15:14-18/ a vedle zvířecích kostí, železné strusky, mazanice i množství střepů, z nichž se podařilo slepit větší nádobu typu Ib /obr. 15:13; Dostál 1975, 161, tab. 80:14/. Další rozměrnou stavbou byl objekt 241 /d asi 12 m, š 5 m, hl 40 cm/, nacházející se v nejnižším místě výkopu; v důsledku splachování byly jeho obrisy zvládnuté, s jedním výraznějším výklenkem na západní a s dalším na východní straně, průřez mělký, vanovitý. Na západní straně se podařilo zachytit tři kulové jamky z konstrukce stěny, další jamka byla na podélné ose mimo obrys zahloubení, a skupina 4 jamek při JV rohu. V sev. polovině objektu byly ve dně tři zahloubeniny nejasného účelu, při jižní straně ležela na dně skupina plochých kamenů. Ve výplni se nacházely jen drobné střepy, zvířecí kosti, mazanice, železná struska, zlomek nože a proplétáček /obr. 15:10, 11/.

Kulový objekt 238 /p 220 cm/, v němž se po vyhloubení objevil tmavý obdélný obrys /120 x 85 cm/, sahající až do hloubky 135 cm pod úroveň podloží, byl zřejmě studnou. Zbytky dřevěné konstrukce se nezachovaly. Nepodařilo se získat žádné nálezy ze dna studny, neboť voda začala nastupovat již v hloubce 125 cm.

Čtyři objekty /225a, 228, 229, 234/ zasahovaly do neprozkoumané plochy a nelze tudíž blíže charakterizovat jejich tvar a funkci.

V sv. části zkoumané plochy, poblíž objektu 240, byla objevena skupina 4 kostrových hrobů /hrob 66 - 69/, různě orientovaných. Pouze v hrobě 67 byla v nohách nádoba poměrně primitivního vzhledu /obr. 15:19/, zlomek železné ocílky a 2 kamenná křesadla /obr. 15:20-21/; tyto milodary prokazují velkomoravské stáří této skupiny hrobů a sociálně se řadí k jiným skupinám hrobů tohoto druhu zjištěným na hradišti /Dostál 1982/.

Čtyři raně středověké žlábky s šedavým zbarvením výplně se zachovaly porůznu v útržcích 7-25 m dlouhých. Nejdelší z nich byl lemován v třímetrových vzdálenostech kulovými jamkami a nacházel se poblíž splývavějších objektů 233 - 236, k nimž patřila i studna 238. Jde zřejmě o pozůstatky oplocení jednotlivých usedlostí výrobně řemeslnického rázu /Dostál 1988, 317/. Po ohradě se zřejmě zachovala i řada kulových jamek západovýchodního směru /d 35 m/ v západní části výkopu, do jejichž systému zapadala i čtveřice větších a hlubokých kulových jam, vymezujících zřejmě bránu s věžovitou nadstavbou /š 2,5 m/ ve čtverci B 80-92/93.

Přestože objekty byly na zkoumaném úseku, podobně jako v jiných místech lesní školky rozmístěny poměrně řídko, místy se navzájem prořezávaly a nebyly tudíž zcela současné, i když se nevymykají z rámce středohradištního období. Ukazuje na to skupina objektů 223-225a, z nichž objekt 224 byl evidentně mladší než objekt 223 a 225a, které prosekával, a objekt 225 byl patrně nejmladší. Rovněž řada kulových jamek západovýchodního směru v západní části výkopu kříží raně středověký žlábek, a tudíž ohrady, jejichž pozůstatkem byly, nemohly být současné; časový vztah ovšem není jasný. Podle celkových obrysů se zdá, že objekt 235 narušil objekt 233 a

objekt 234 byl v tomto uskupení nejmladší; časové odstupy ovšem byly nevelké a zůstává otázkou, zda studium keramického materiálu dovolí rozlišení časových odchylek.

Výzkum řemeslnického areálu Pohanska v roce 1988 přispěl k poznání dalších typů sídlištních objektů a k prohloubení poznatků o prostorovém členění této sídlištní aglomerace.

L i t e r a t u r a :

Dostál, B. 1975: Břeclav-Pohansko IV. Velkomoravský velmožský dvorec. Brno.

- 1982: Drobná pohřebiště a rozptýlené hroby z Břeclavi-Pohanska, SPFFBU E 27, 135-201, tab. XXVII-XXXIV.

- 1988: Třicet let archeologického výzkumu Břeclavi-Pohanska, VVM 40, 307-332.

B ř e c l a v - P o h a n s k o 1 9 8 8 / B e z . B ř e c l a v /. Auf Pohansko setzte man im Jahre 1988 in der Erforschung des Handwerksareales im NO Teil des Burgwalles fort. Insgesamt wurden 21 eingetiefted Siedlungsobjekte /Nr. 223 - 241/, 4 Körpergräber /Nr. 66 - 69/, der Rest eines steinernen Ofens von einem oberirdischen Objekt mit Pfostenkonstruktion der Wände, 78 Pfostengruben, von denen sich ein Teil als Überrest einer direkten Umzäunung mit Tor und turmartigem Überbau äusserte, und 4 Gräbchen von Umzäunungen entdeckt, welche die einzelnen Anwesen eines handwerklichen Charakters trennten. Eine besondere Stellung nehmen grosse eingetiefted Objekte ein, die vermutlich mit der handwerklichen Tätigkeit zusammen hingen. Das keramische Inventar aus allen Objekten lag nicht ausserhalb des Rahmens des grossmährischen Zeitabschnittes, auch wenn die stratigraphischen Beobachtungen davon zeugen, dass nicht alle Objekte gleichzeitig waren. Unter der Keramik erschienen auch die, aus dem Areal des Gehöftes sowie aus anderen Burgwallteilen bekannte Typen, welche von einer Massenproduktion der Töpfereiwerkstätten auf dem Burgwall zeugen. Das übrige Inventar war verhältnismässig arm.

VELKOMORAVSKÁ HUTNICKÁ DÍLNA V POLESÍ OLOMUČANY U BLANSKA /okr. Blansko/

Věra S o u c h o p o v á , Muzeum Blansko

Prostor mezi obcemi Olomučany - Habřůvka - Rudice ve střední části Moravského krasu přinesl v uplynulých letech řadu nálezů k poznání vývoje našeho nejstaršího železářského hutnictví. Podle časového rozsahu jejich datování lze předpokládat, že místní drobné výchozy železné rudy na sebe poutaly pozornost prospektorů a hutníků železa v období 8. - 11. století n.l., přičemž je možné i sledovat trend vývoje, jímž hutnictví železa procházelo v jednotlivých dílčích etapách sociálně ekonomického vývoje společnosti a návaznost rozsahu výroby a technologických postupů na celkový vývoj. /Souchopová 1986, 84 ad./ Zjištěné poznatky jsou nyní ověřovány výzkumem hutě z poměrně nejméně nálezově frekventovaného období, z doby velkomoravské. Z této doby byla zatím zkoumána jen jedna hut', rovněž v Moravském krasu, druhou nalezenou hut' nebylo možné systematicky odhalit, protože se nachází v terénu pokrytém vzrostlým lesem /Souchopová 1986, 38/. Uvítali jsme proto nález další lokality, jejíž keramika i doprovodný materiál pecí ukazovaly na datování do doby středohradištní. Lokalita leží ve svahu, přímo pod zářezem lesní cesty vedoucí z Adamova do Olomučan, v lesním odd. 38 A. Několik desítek metrů po svahu vyvěrá pramen vody, dostatečně silný pro zásobení hutě jak pitnou a užitkovou vodou, tak i vodou potřebnou pro výstavbu pecí a zabezpečení prací v dílně. V současné době je plocha bývalé dílny pokrytá řídkým, poměrně vzrostlým lesem a vyznačuje se nerovností terénu, který v určité části sleduje obrys tehdejších odpadových hald. Většina nerovností je však způsobena procesem výměny lesních porostů v pozdějších dobách.

Rozsah celkové plochy, na níž se stopy hutnické činnosti nacházejí, jsme určili systémem drobných sond. Na takto zjištěné ploše o velikosti zhruba 27 x 21 m bylo v rámci spolupráce s IRB při AÚ ČSAV Brno a Geofyzikou Brno provedeno magnetometrické měření s tím, že na lokalitě bylo zjištěno několik výrazných anomálií. Odkryv jsme zaměřili na rozhraní jedné z nich. Bylo zjištěno, že anomálie signalizuje výraznou odpadovou vrstvu o mocnosti až 110 cm, s velkým množstvím drobné i větší stručky, nahromadění zbytků drcené železné rudy, zlomky dobře vypálených stěn pecí s vnitřními struskovými kruzami a dalším materiálem, který vzniká výrobní železářskou činností. Nalezená keramika umožňuje zařadit lokalitu do střední doby hradištní. Nasvědčovaly by tomu i nálezy výrazně tenkostěnných dyzen, jejichž analogie známe z velkomoravské hutnické dílny ve stejném polesí, v lesním odd. 98/1 /Souchopová 1986, 23 ad./, i když nelze vyloučit jejich užití k různým druhům pecí /Pleiner 1958, 262-263/.

V odkryvu nad hranou anomálie byly ve vrstvě syké světlešedé hlíny nalezeny fragmenty ní-

stějových slitků a drobné zlomky výmazů pecí. Výmazy jsou silně vypáleny do bělošedé barvy, na teplé straně pokryté struskovou krustou, která spolu s propálením pláští výmazů svědčí o vícenásobném používání pecí, z nichž pochází. Fragments nístějových slitků mají na spodní straně nálepy přichycené jílovité vrstvy dna nístěje, struska je v těchto partiích poměrně kompaktní. Jinak je struska slitků silně porézní, ostrá, s četnými lunkry, úlomky neredukované železné rudy, zapečeným dřevěným uhlím a drobnými úlomky ze stěn pece. Soustředění nálezů zlomků stěn pecí spolu s nístějovými slitky svědčí o blízkosti pecních objektů, rozkládajících se zřejmě nad haldou, která jejich činností vznikla.

Součástí výzkumu metalurgických stařin na Blanensku jsou i experimentální tavby v rekonstrukcích nalezených pecí a pokusy s kovářským zpracováním pokusně vytaveného železa, jejichž první část proběhla v Hroznatíně dne 8.10.1988. K pokusu byla zvolena část železné houby, vytavená při ukázkové tavbě železa v rekonstrukci velkomoravské nadzemní šachtové pece, zhotovené dle nálezů pecí na ploše hutě v polesí Olomučany, les. odd. 98/1. Zvolená část železné houby byla pokusně kovářsky svařována v ohni, přičemž bylo zapotřebí nechat vyhořet zapečené dřevěné uhlí a zbavit houbu ostatních nečistot. Pěchování vyčištěného kusu šlo velmi dobře, prodloužování bylo méně úspěšné. Celkově se podařilo získat cca 9 % čistého železa z původní hmotnosti železné houby, což je málo. Zčásti je to však možné přičísti neznalosti v postupu práce se zpracováním železné houby tohoto starého typu. Opakované provádění pokusů se zpracováním houbovitého železa a vyhodnocení těchto pokusů za spolupráce archeologa a metalurga mohou přinést nové poznatky k řešení otázky, jak velký byl čistý kovářský výtěžek z houbovitého železa, což je problematika uvažovaná zatím především jen v teoretické rovině.

L i t e r a t u r a :

Pléner, R. 1958: Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích. Praha.
Souchopová, V. 1986: Hutnictví železa v 8. - 11. století na západní Moravě. St. AÚ Brno XIII/1. Praha.

Grossmährische Verhüttungswerkstätte im Forstrevier Olomučany bei Blansko, Bez. Blansko. Der Beitrag befasst sich mit der Erforschung einer grossmährischen Verhüttungswerkstätte zur direkten Eisenproduktion aus Erzen, die im mittleren Teil des mährischen Karstes, im Forstrevier Olomučany, Waldabteil 38 A, arbeitete. Durch die magnetometrische Vermessung der gesamten Fläche der Werkstätte wurden mehrere ausdrucksvolle magnetische Anomalien festgestellt. Bei der Abdeckung der Randfläche einer von diesen erwies sich, dass sie eine Abfallhalde in einer Höhe von 110 cm mit einer grossen Materialanhäufung darstellt, die durch die Verhüttungstätigkeit entstanden ist. Funde von Teilen an Feuerherdschlacke-Gußstücken und von Fragmenten der Ofenwände oberhalb der Kante der Abfallhalde erlauben die Nähe der Überreste von Reduktions-Verhüttungsöfen vorauszusetzen. Im Abschlussteil des Beitrages ist vorläufig die Schmiedebearbeitung des schwammigen Eisens bewertet, dass das ursprüngliche Produkt dieser Ofen war. Der gewonnene Schmiedeerlös war sehr niedrig - ca. 9 % des Gewichtes des Eisenschwammes, was jedoch auch durch unsere bisherige Unkenntnis der Verarbeitungsvorgänge des schwammigen Eisens verursacht werden kann.

VÝZKUM NA HRADISKU CHOTĚBUZ-PODOBORA U ČESKÉHO TĚŠÍNA V ROCE 1988 /okr. Karviná/

Pavel K o u ř i l , AÚ ČSAV Brno

Archeologický výzkum bikulturního výšinného hradiska v Chotěbuzi-Podoboře se zaměřil na odkryv plochy na prvním předhradí v jeho severozápadní části, a to v návaznosti na prozkoumaný prostor z roku 1987.

Celkově bylo prokopáno 6 čtverců /č. 10 - 15/ 5 x 5 m a v nich zaregistrováno 8 objektů /5 slovanských a 3 halštatské/, označených čísly 63 - 70. Halštatské objekty zastupovaly nevýrazné nepravidelné, různě zahloubené jámy, obsahující pouze drobné fragmenty hrubé keramiky stupně II D. Jen objekt č. 65 prezentoval oválnou, mělce zapuštěnou jámu s ohništěm, obloženým drobnými valouny. Zahloubené objekty slovanské byly většinou výrobního charakteru, kryté nejspíše pultovou střešou dosedající na zem, nebo jen lchkým přístřeškem stanového typu, opírajícím se o centrální kůl.

Dobrány byly rovněž zbývající části slovanských objektů ze sezóny 1987, tj. č. 56, 57 a 58.

K nejzajímavějším patřil objekt č. 56, představující shořelou "dřevěnou schránku" rozměrů cca 120 x 120 cm, obklopenou ze tří stran řadou kúlů, po nichž se zachoval žlab s pozůstatky 33 jam, z nichž 16, jdoucích za sebou, bylo poměrně značně hlubokých se zašpičatělým dnem /cca 30 - 40 cm - negativy zahrocených kúlů/, ostatní byly zahloubeny jen přibližně 10 - 12 cm a měly dno ploché. Vymezený prostor nebyl na jihozápadní straně /směrem k valu/ uzavřen, keramické artefakty datují celek do 8. - 9. století.

Obecně, v souladu s předchozími pozorováními se dá říci, že na předhradí byla slovanská vrstva mocná přibližně 30 - 40 cm, halštatská, na rozdíl od akropole, pouhých 5 - 10 cm.

Ausgrabung auf dem Burgwall Chotěbuz - Podobora bei Český Těšín im Jahre 1988 /Bez. Karviná/. In der Saison 1988 erliefen die Grabungsarbeiten wiederum im nordwestlichen Teil der ersten Vorburg. Es wurde eine Fläche von 150 m² abgedeckt und 8 Objekte /5 slawische und 3 hallstattzeitliche/ festgestellt. Die hallstattzeitlichen stellten verschiedentlich eingetiefte unregelmässige und nicht allzu grosse Gruben mit grober Keramik der Stufe HD vor, die slawischen waren meistens vom Produktionscharakter, am ehesten mit einem auf dem Boden aufsitzenden Pultdach oder nur mit einer leichten zeltartigen Überdachung gedeckt, die sich auf den Zentralpfosten stützte. Zu den interessantesten gehörte Objekt Nr. 56, das einen ca. 120 x 120 cm messenden abgebrannten "Holzschrein" darstellte, der von drei Seiten von einer Pfostenreihe umgeben war, nach denen ein Gräbchen mit Überresten von 33 Gruben erhalten blieb. Von diesen waren 16 hintereinander gehenden Gruben 30 - 40 cm tief, die übrigen waren seicht eingetieft /10 - 12 cm/ und hatten einen flachen Boden. Der begrenzte Raum war auf der Südwestseite /in Richtung zum Wall/ nicht abgeschlossen, die keramischen Artefakte datieren den Komplex in das 8. - 9. Jahrhundert.

9. SEZÓNA VÝZKUMU NA OTAKAROVĚ ULICI V UHERSKÉM HRADIŠTI /okr. Uherské

Hradiště/

Drahomíra Kaliszová, Slovákcké muzeum Uherské Hradiště

V roce 1988 jsme dokončovali výzkum nejstaršího sídlištního horizontu ve čtvercích podél jz. okraje dosud zkoumané poloviny plochy. Byla vybírána výplň mrtvého ramene řeky Moravy, tvořené hnědočernou bahnitou hlínou s uhlíky, obsahující velké množství zvířecích kostí, četné zlomky středohradištní keramiky i některé střepty typologicky starohradištní a také několik vzácnějších předmětů: neúplný sax, zlomek skleněného náramku a bronzové držadlo vah. Obyvatelé ostrovního sídliště zanikající vodní koryto zřejmě využívali jako smetiště. V mimořádně suchém létě jsme se dostali až na niveletu 174,48 m n. m., pod níž už byla stálá hladina spodní vody. Na této úrovni byla vodorovně usazená až 10 cm silná vrstva hutné dřevité hlíny, místy se zachovanými vlákny nebo i celými kusy dřev. Pod ní se nacházela jen šedá bahnitá hlinitopísčité usazenina s modrými nitkami vivianitu, která však lemovala příkré břehy ze žlutého siltu až na úroveň kolem 175 m n. m., po okraj vlastního koryta. V celé zkoumané části koryta jsme nacházeli zbytky kúlů, tvořící zhruba několik rovnoběžných řad. Domnívám se, že jde o zbytky mostů či lávek, jejichž vzájemná chronologie ovšem není zjištělná.

Zkoumaná kulturní vrstva pokračuje na plošině mezi korytem a vyšším břehem ostrova. V loňském roce byl prokopán poslední zbývající čtverec. V něm byly odkryty také kúlové jamky, které se zdají navazovat na soustavu zjištěnou v roce 1986 v sousedních čtvercích.

Otázka přírodního původu ostrovního břehu byla zpochybněna výsledky sezón 1986 a 1987, a proto jsme ji chtěli řešit menší sondou do jižního břehu a velkým řezem podél profilu u stojícího domu v nejjihnější části lokality v jv. břehu. Malá sonda ukázala, že břeh z naplavené jílovitopísčité hlíny zbarvené do rezava vysráženými kysličníky železa je překryt vrstvou žlutozelené písčité hlíny slabě probarvené nadložními kulturními vrstvami. Tato vrstva svými slabými splachy překrývá částečně kulturní vrstvu s kúlovými jamkami na plošině pod břehem. Zatímco v písčité vrstvě se našly ojedinělé zvířecí kosti a střepty, byla rezavá náplava zcela bez nálezů.

Situace zjištěná řezem v jv. břehu byla obdobná. Na tuhou jílovitou rezavohnědou, oglejenou sterilní naplaveninu i na žlutý silt v nejjihnější části profilu nasedá 10 cm silná vrstva slabě šedé jílovité hlíny s uhlíky bez nálezů. Tato vrstva je překryta další náplavou, totožnou s onou, jež tvoří jižní břeh. V ní se ojediněle nacházely zvířecí kůstky a omluté střípky. Tato vrstva pak přecházela v hlinitopísčitou vrstvu, známou z jižního břehu, zde však byla mohutnější. Na ni už nasedala tmavohnědá kulturní vrstva středohradištní a výše souvrství středověké a novo-

věké. Kulturní vrstva proplývala do písčité, takže přechod barevnosti i ubývání nálezů je celkem plynulé.

Obě sondy potvrdily přírodní původ břehu; tento závěr, učiněný na základě pozorování archeologických situací, byl rovněž potvrzen pedologickou analýzou, kterou provedl ing. Z. Kovář z Agrochemického podniku Uherské Hradiště. Byly rovněž odebrány vzorky pro pylovou analýzu, které v současné době zpracovává dr. H. Svobodová.

Neunte Grabungssaison auf der Otakarova Gasse in Uherské Hradiště / Bez. Uherské Hradiště /. Im Jahre 1988 beendeten wir die Untersuchung des ältesten /vorgrossmährischen/ Siedlungshorizontes in den Quadraten entlang des Südwestrandes der bisher untersuchten Fläche. Es wurde der letzte Abschnitt des Bettes des toten Armes der Morava auf der Fläche durchgraben. Wir fanden hier Überreste von Pfosten, die einige parallele Reihen bilden. Es handelt sich um Überreste von Brücken oder Brückenstegen. Am Plateau zwischen dem Flussbett und dem höheren Ufer der Insel wurde das letzte übrig gebliebene Quadrat gegraben. Hier hat man Pfostengruben abgedeckt, die auf das im Jahre 1986 in den Nachbarquadraten festgestellte System anschliessen. Mit zwei Suchgräben im Liegenden des Inselufers stellten wir fest, dass die es bildenden angeschwemmten Ablagerungen natürlichen Ursprunges sind; durch menschlichen Eingriff waren sie nur stellenweise abgegraben.

SIEDLUNG UND GRABERFELD AUS DER MITTLEREN BURGWALLZEIT IN BŘECLAV - POŠTORNÁ /Bez. Břeclav/

Blanka Kavánová - Petr Vitula, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 16/

Anfang Februar 1988 riefen Angehörige der Polizeistation in Břeclav das Regionalmuseum in Mikulov an, um den Fund eines Schwertes und von Menschenknochen beim Baggern von Gräben für Ingenieursnetze vor dem neuen Administrativgebäude des VEB Fospa in Poštorná bekannt zu geben. Während der Rettungsgrabung wurden von den Museumsangestellten 5 Gräber und 1 Siedlungsobjekt aus dem 9. Jahrhundert geborgen. Das eine von den gestörten Gräbern enthielt Sporen, eine Axt und eine Beschlägegarnitur, es ist daher wahrscheinlich, dass auch das ausgebaggerte Schwert aus diesem Komplex stammt. Die übrigen Gräber waren fundlos.

Die Ergebnisse der Rettungsgrabung führten das AÚ ČSAV in Brno zur Erweiterung der untersuchten Fläche überall, wo es die Terrainbedingungen erlaubten. In der Nähe der Grabgruppe wurde eine grössere Erdhütte mit steinernem Ofen, eine Getreidegrube /Kapazität ca. 36 hl/ und noch ein Grab mit Messer, Schnalle und Riemenzunge gereinigt. In einer Entfernung von ungefähr 60 m in Nordrichtung fand man in der Wand des Kanalisierungsgrabens weitere zwei Siedlungsobjekte. Ausser Keramik wurden aus den Objekten Tierknochen, Lehmewurfbrocken vom Ofen und der Getreidegrubenverkleidung, vom Hausgerät 2 eiserne Messer und eine beinerne Ahle ausgehoben. Von Lesefunden konnte in dem ausgebaggerten Erdreich eine gut erhaltene Eisenhacke gewonnen werden.

Die Siedlung mit der Grabgruppe lässt sich in die Zeit um die Mitte des 9. Jahrhunderts datieren und wurde offensichtlich in einer Bindung zum naheliegenden Burgwall Pohansko errichtet.

ARCHEOLOGICKÝ PRŮZKUM VINNÝCH SKLEPŮ V BORKOVANĚCH /okr. Břeclav/

Martin Geisler - Antonín Štrof, AÚ ČSAV Brno

Při hloubení výkopů pro vinné sklepy v severní části obce v poloze "U hřiště" /ZM ČSSR 1:50 000 list Šlapanice 24-43 210 mm od Z a 19 mm od J s.č./ bylo zachyceno několik sídlištních objektů včetně pece, datovatelných do středohradištního období. Při průzkumu okolních sklepů jsme ve sklepech pana Františka Bedřicha našli v porušené zásobní jámě s nevýraznou slovanskou keramikou lidskou kostru, uloženou na pravém boku. Místní obyvatelé nám předali keramický materiál získaný v průběhu stavebních výkopů, v němž se kromě středohradištních vyskytly i početné střepy z doby římské.

Archäologische Erforschung der Weinkeller in Borko-
van y / Bez. Břeclav / . Im nördlichen Teil der Gemeinde in der Lage "U hřiště"
kam es bei Bauarbeiten zur Störung einer mittelburgwallzeitlichen Siedlung. In einer von den
Vorratsgruben fand man ein menschliches Skelett in Hockerlage auf der rechten Seite. Aus
derselben Flur stammen auch in die römische Kaiserzeit datierbare Scherben.

MITTELBURGWALLZEITLICHES MATERIAL VOM BURGWALL BEI ÚSTÍ /Bez.

Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

Přerov/

/Abb. 17/

Im Monat August 1988 wurde eine Feststellungsgrabung am Burgwall bei Ústí durchgeführt.
Die Lokalität ist schon seit dem Ende des vorigen Jahrhunderts bekannt, doch wurde von hier
bisher kein Material gewonnen, das eine verlässliche Datierung ermöglichen würde. In vier
Suchgräben wurde eine arme Kulturschicht mit kleinen Bruchstücken mittelburgwallzeitlicher
Keramik abgedeckt. Im Suchgraben Nr. 5 im Ausmasse von 2,5 x 2 m, der 13 m vom Innengra-
ben auf der Ostseite und 80 m von der Kante eines steilen Hanges auf der Nordseite angebracht
war, hat man ein teilweise in das Kalksteinliegende eingetieftes Objekt abgedeckt. Aus der Gru-
be wurde mittelburgwallzeitliche Keramik und messbares osteologisches Material geborgen.

L i t e r a t u r :

Čeryinka, I.L. 1896: Pravěká hradiska na Moravě. Kroměříž, 35.

HRADIŠTNÍ HROB Z VÍCEMĚŘIC /okr. Prostějov/

Alena P r u d k á , Muzeum Prostějovska v Prostějově

Nález hrobu oznámil Zbyněk Černý z Němčic n.H. č. 33, spolupracovník muzea. Podle je-
ho sdělení sbírali s kamarádem Petrem Trávníčkem z Němčic n.H. v trati "Padělky" u Více-
měřic střepeový materiál. Jde o sídlištní neolitickou lokalitu /kultura s keramikou lineární a
moravskou malovanou/ na mírné terénní vlně otočené k jihu. Počátkem našeho století zde bylo
zachyceno pohřebiště středo- a mladohradištní /Červinka 1928, 158, 170/. Nálezci údajně za-
čali hloubit jámu v místě, kde se jim jevila větší koncentrace neolitické keramiky, a narazili na
kostrový hrob. Dne 31.10. a 1.11.1989 zde byl pracovníky muzea proveden záchranný výzkum
a nález zajištěn. Obdélníková hrobová jáma se zaoblenými rohy měla rozměry 235 x 65 - 70 cm,
hloubka činila 70 - 85 cm od povrchu /ornice v těchto místech má mocnost 35 cm/, orientována
byla ve směru ZJZ - VSV. Zásyp hrobu byl zbarven lehce hnědošedě. Velmi dobře zachovaná
kostra byla uložena na dně hrobové jámy v natažené poloze, ruce spočívaly podél těla, hlava
směřovala k ZJZ. Po vyčištění hrobové jámy se zachytil u levé pažní kosti fragment plochého
železného kování o rozměrech 22 x 32 mm. Jiných nálezů v hrobě nebylo, nálezci hrobu podle
vlastních údajů nenarazili na střepeový ani jiný materiál.

L i t e r a t u r a :

Červinka, I.L. 1928: Slované na Moravě a říše velkomoravská. Brno.

Burgwallzeitliches Grab aus Víceměřice / Bez. Prostějov / . Zwei Bürger aus Němčice n.H. meldeten den Fund eines Körpergrabes auf der Loka-
lität Padělky bei Víceměřice, wo zu Beginn unseres Jahrhunderts ein mittel- und jungburgwall-
zeitliches Gräberfeld erfasst wurde /gleichzeitig ist dies eine Siedlungslokalität der Kultur
mit Linear- und MBK/. Die Grabgrube hatte das Ausmass von 235 x 65 - 70 cm, die Tiefe be-
trug 70 - 85 cm, Orientierung in WSW-ONO Richtung. Das Skelett befand sich in Strecklage
mit dem Kopf nach WSW gewendet. Bei der rechten Hand lag das Fragment eines flachen eiser-
nen Beschlages.

JUNGBURGWALLZEITLICHE SIEDLUNG BEI BOSKOVICE /Bez. Blansko/

Rudolf P r o c h á z k a , AÚ ČSAV Brno

In den Jahren 1986 und 1988 führte F. Mlateček aus Blansko in der Flur "Bahna", 1 km nördlich von Boskovice, Oberflächensammlungen durch. Die Lokalität liegt am linken Ufer eines kleinen Wasserlaufes, der in den Bach Semč mündet. Ausser mittelalterlichem und neuzeillichem Material, das mit einer ständigen Besiedlung nicht zusammenhängen muss, fand er auch einige jungburgwallzeitliche Scherben, die die Wahrscheinlichkeit einer Siedlung an diesen Stellen indizieren.

ZÁCHRANNÁ AKCE V HISTORICKÉM JÁDRU UHERSKÉHO BRODU /okr. Uherské Hradiště/

Jiří P a v e l č í k , AÚ ČSAV Brno

Počátkem roku 1988 byla hloubena základová jáma obytného domu na místě bývalého Lidového domu /ZKP/, původního pivovaru a pánence singulárního měšťanstva. Stavba zasáhla nároží ulice Bří Lužů a ulice Seichertovy. Lokalita se nachází v jv. části historického jádra města, cca 250 m od místa jižní - Nivnické brány a 100 m od bývalého farního kostela sv. Jana Křtitele, dnes farního kostela československé církve husitské.

V severní části základové jámy při frontě ulice Bří Lužů jsme zachytili zbytek zahloubené zemnice - sklepa domu o délce 638 cm a o hloubce 164 cm od dnešního povrchu. Východní stěna objektu byla o 42 cm posunuta k Z oproti dnešní západní zástavbové linii ulice. Podlaha, záp. /do výše 65 cm/ a vých. stěna /75 cm/ "zemnice" byly vyloženy dřevěnými, dnes zuhelnatělými deskami, pokrytými 8 cm silným mazaniceovým výmazem. Jeho povrch nese stopy požáru. 60 cm nade dnem se nacházel 20 cm mocný pruh žlutky a propálené mazanice, který směrem ke středu objektu klesal a ve střední části byl přerušen. Celým svým charakterem dává jasně najevo, že se jedná o zřícený výmaz podlahy dalšího podlaží stavby. Na základě nalezeného zlomku keramiky můžeme zahloubenou část objektu datovat do druhé poloviny 13. stol. až počátku 14. stol. Destrukce a sutové vrstvy, které objekt překrývaly, jsou datovány do vyspělého 14. století. V zásepu zemnice jsme našli dobře zachovaný železný poříz.

Na vyhloubené ploše jsme dále zjistili v záp. části základové jámy větší zahloubený objekt o rovných stěnách a dnu /hloubka 200 cm od dnešní úrovně/, datovaný do 15. stol. a odpadní jímku s množstvím rostlinného materiálu, zejména semen, pravděpodobně ze 14. stol. Ve střední části výkopu jsme z tmavých vrstviček /mocnost 2 - 3 cm/ získali střípky datované do středohradištního období.

Rettingsaktion im historischen Kern von Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/. Beim Aushub der Fundamentgrube eines Wohnhauses im Südostteil des historischen Stadtkernes /unweit der ursprünglichen Pfarrkirche des Hl. Johannes des Täufers/ war der Teil einer Erdhütte aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts, ein eingetieftes Objekt aus dem 15. Jahrhundert und eine Abfallgrube aus dem 14. /?/ Jahrhundert erfasst worden. Aus näher undefinierbaren dunklen Flecken hat man kleine Scherben mittelburgwallzeitlicher Datierung gewonnen - die ersten im Areal, das von den Stadtmauern begrenzt ist.

ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY V HRADCI NAD MORAVICÍ /okr. Opava/

Pavel K o u ř í l , Vratislav J a n á k , AÚ ČSAV Brno

Na pravé straně k severu se svažující ostrožny, v ulici Na Hrobkách, mimo prostor vlastního zámku - hradu, byla při výkopových pracích pro základy rodinného domku odkryta a prozkoumána přibližně polovina slovanské polozemnice, částečně zasekané do skalního podloží. Získaný materiál, především keramiku, lze datovat do 8. - 9. stol., některé artefakty, zejména z vyšších vrstev, jsou však výrazně mladší /až poč. 13. stol./. Dále byl v černohnědé výplni nalezen černý skleněný korál, třetina bronzového /halštatského?/ náramku, drobné železné kování (auzované stříbrem) a dva blíže neurčitelné silně poškozené železné předměty.

V areálu tzv. Bílého zámku byl mezi jeho jv. rohem a Bílou věží zjištěn průběh obvodové hradební zdi o síle 2,2 m, zapuštěné do základové rýhy a zasypané navážkou s nejnepřiladším materiálem z období kolem poloviny 13. stol., nejstarší artefakty lze snad klást již do stol. 11. K hradební zdi přiléhaly i dvě budovy subtilnějšího charakteru evidentně mladšího založení.

Soustava zdí byla rovněž odkryta při hloubení pracovní jámy na jz. nádvoří zámku, určené k instalaci kotelny pod jeho vých. křídlem. Zdi spočívaly na skalnatém podloží v některých partiích již částečně zvětralém a promíseném hnědou zeminou. Zde byly získány dva fragmenty keramiky, které můžeme zařadit do 14. - 15. stol.

Archäologische Rettungsgrabungen in Hradec nad Moravicí / Bez. Opava / . In der Lage Na Hrobkách wurde eine, in den felsigen Untergrund eingehauene, slawische Erdhütte teilweise abgedeckt und untersucht. Das gewonnene Material kann in das 8. - 9. Jh. gereicht werden, gefunden wurde ebenfalls eine schwarze Glasperle, der Teil eines bronzenen Armringes und unkomplette amorphe eiserne Gegenstände.

Im Raume des sog. Weissen Schlosses / Bílý zámek / hat man den Verlauf der Umgangsburgmauer in einer Stärke von 2,2 m erfasst, die in einem Fundamentgraben eingelassen war. Dieser Fundamentgraben mit einer Aufschüttung mit dem jüngsten Material aus der Zeit um die Mitte des 13. Jh. erfüllt wurde; die ältesten Artefakte in der Aufschüttung können wir schon in das 11. Jh. legen.

ARCHAOLOGISCHE RETTUNGSGRABUNG IN OPAVA - GOTTWALDOVA GASSE / Bez.

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Opava/

Im Kern des mittelalterlichen Opava / Troppau /, auf der Gottwaldova Gasse Nr. 4-6, wurde während der zweiten Hälfte des Jahres 1988 auf zwei Parzellen eine archäologische Rettungsgrabung durchgeführt. Die verlaufenden Bau- und Aushubarbeiten störten hier Schichten und Objekte aus der Konstituierungszeit des städtischen Organismus sowie aus der darauffolgenden Entwicklung.

Es wurden 6 Abfallgruben, Überreste von Blockbauten sowie weiteren Objekten /alles 13. - 15./16. Jh./ abgedeckt, mit bedeutenden, oft einmaligen Funden sowohl archäologischen, als auch archäobotanischen.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V BOSKOVICÍCH - KOMENSKÉHO UL. /okr. Blansko/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

Na staveništi panelového sídliště na Komenského ul. zůstal po provedení záchranného výzkumu v roce 1987 neprozkoumán objekt, ležící v místě demolovaného domu č. 10 v čele parcely. Po odstranění zde složeného stavebního materiálu bylo možno přikročit k odkryvu. Podařilo se prozkoumat torzo, v podstatě vých. část nadzemního domu o šířce 3,5 m a dochované délce 2,8 m. Při severní stěně se nacházela patrně zásobní jáma kruhového půdorysu o průměru i hloubce kolem 50 cm. Chata, zničená požárem, porušovala další jámu téměř kruhového půdorysu s oblým dnem, o osách 1,9 m a 2,1 m a hloubce 1,2 m. Oba objekty lze na základě keramiky datovat do 15. stol.

Retungsgrabung in Boskovicce - Komenského Gasse / Bez. Blansko / . Am Bauplatz einer Siedlung in Plattenbauweise blieb nach der Rettungsgrabung aus dem Jahre 1987 ein Objekt unerforscht, das an der Spitze der Parzelle des Hauses Nr. 10 lag. Bei der Abdeckung wurde festgestellt, dass es sich um den Torso einer oberirdischen Hütte mit Pfostenkonstruktion aus dem 15. Jh. handelt, die eine Siedlungsgrube ungefähr aus demselben Zeitabschnitt störte.

Lumír P o l á č e k , AÚ ČSAV Brno

/Abb. 18-23, Taf. 9, 10/

Schlosshof

"Treppenaufgang" /I/88/. Die Rettungsgrabung am Orte des gebauten Treppenaufganges zu den Marschställen im Schlosshof brachte die Feststellung des Verlaufes der Steinmauer in einer Stärke von 210 cm, auf die von beiden Seiten eine mittelalterliche Schicht knüpfte. Diese enthielt neben vereinzelt Bruchstücken der MBK /Abb. 19:1, 2/ und slawischer Keramik problematischer Datierung /Abb. 19:3/, Keramik des 12. - 14. Jahrhunderts mit einem Materialübergewicht aus dem 13. Jahrhundert /Abb. 19:4-18/. Von Objekten, in das Liegende eingetieft, wurden seichte Gruben ovaler oder unregelmässiger Formen, ferner Pfostengruben und Fundamentgräbchen von Wänden oberirdischer Bauten untersucht. Keines von den Objekten war von der Mauer gestört und die meisten von ihnen gehörten in das 13. Jahrhundert.

Der untersuchte Raum war grösstenteils in der Zeitspanne des 13. - 15. Jahrhunderts mit sterilen Aufschüttungen planiert worden. Diese bildeten gemeinsam mit der Krone der eingerissenen Schanzmauer das Niveau des 15. - 16. Jahrhunderts, in welches Objekte der städtischen Spätgotik-Renaissanceverbauung /Gebäudefundamente, ein Brunnen, Warmluftvorrichtung und ä./ eingetieft waren. Die stellenweise erhaltene Steinpflasterung aus dem 16. - 17. Jahrhundert war nur mehr mit sandigen Schichten überdeckt, die am ehesten mit den Herrichtungen des Schlosshofes zusammenhingen, der durch den Umbau der bürgerlichen Häuser in den Jahren 1666 - 1672 errichtet wurde.

Für die Datierung der Fortifikationswüstung ist von Bedeutung der Brunnen, der in das Grundgemäuer der eingerissenen Schanzmauer eingelassen war. Die Keramik aus dem oberen Einschüttungsteil des Brunnens kann in die 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts, beziehungsweise in den Beginn des 16. Jahrhunderts /Abb. 20:1-7/, ähnlich wie die Keramik aus den Schichten, datiert werden, welche die Brunneneinschüttung überdeckten und eine Menge von Topfkacheln aus destruierten Ofen enthielten /Abb. 20:8-17; 21:1-17/. Es handelt sich um Kollektionen von hochmittelalterlicher Keramik, hergestellt aus einer feineren tonig-sandigen Masse grauer bis grauweisser Farbe, mit matter oder weniger häufig metallisch glänzender Oberfläche. Die Fragmente stammen meistens von Töpfen grösserer Ausmasse, weniger von Krügen, Bechern und Topfdeckeln. Neben seichter Rillung kommt am häufigsten die Rädchenverierung vor.

Bestandteil der technischen Einrichtung /Obj. 13/, die teilweise in den Körper der Mauerwüstung eingelassen ist, war eine langgezogene Heizanlage mit zwei Rauchkanälen in Form des Buchstabes "T". Diese Einrichtung ist durch keramische Funde in das 16. Jahrhundert datiert und seine Konstruktion weist auf die Funktion eines Selchofens eventuell einer Darre.

"Weg" /II/88/. Die Vorsprungsgrabung am Orte der geplanten Herrichtungen des Schlosshofes brachte eine Präzisierung des weiteren Verlaufes der Steinfortifikation. An der Abdeckungsstelle brach die Schanzmauer im Winkel von 110° und setzte weiter in Richtung nach Südwest fort. Die Situation ergänzte wiederum die Siedlungsschicht zu beiden Seiten der Mauer, von sterilen Gneisplannierungen überdeckt, die ungefähr das Fussbodenniveau des steinernen Gebäudes bildeten, das in die Zeitspanne zwischen dem 15. - 17. Jahrhundert datierbar ist. Die eingetieften Objekte und die Siedlungsschicht enthielten Keramik überwiegend aus dem 13., weniger aus dem 14. Jahrhundert. Die Objekte Nr. 41 und 49 mit Keramik der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts waren vermutlich vom Wall gestört worden, woraus sich die vorläufige Datierung der Wallentstehung in die 2. Hälfte des 13. bis 14. Jahrhunderts ergibt.

"Bei der Friedhofsmauer" /III/88/. Die parallel mit der südlichen Grenzmauer des Schlosshofes geführte Sonde bestätigte die Fortsetzung der Mauer in direkter Richtung in den Raum des einstigen Friedhofes bei der Kirche des Hl. Agidius. Das vom Wall durchschnitene eingetiefte Objekt Nr. 50, weist auf die oben angedeutete Datierung des Fortifikationsbaues. Die bisherigen Feststellungen ermöglichen weder eine nähere Datierung noch einen Hinweis auf die Mauerfunktion. Entweder handelt es sich um den Bestandteil eines befestigten Sitzes, der die geschützte Lage bei der Kirche am Orte der Pfarrei ausnützt oder der Stadtbefestigung.

Lázeňská Gasse Nr. 206, 208, 209 /Abb. 22:1-26/

Beim Baue der neuen Umzäunung des Betriebes Sběrné suroviny am Orte genannt "Na staré palírně" wurde bei einem Grabenaushub ein grosses mittelalterliches Objekt geschnitten. Die schüsselförmige Grube mit einer Tiefe von 100 - 120 cm und einer Länge im Schnitt von 5 m,

hatte durchbrannte Wände und enthielt in der Aufschüttung eine Menge Keramik. Diese gehörte insgesamt Töpfen mit abgerundeten Rändern, einfach verziert mit seichten Rillen, vereinzelt mit einer Wellenlinie. Hergestellt war sie aus fein bis mittelkörniger tonsandiger Masse und ausgebrannt in verschiedene Schattierungen von grauer Farbe. Bei vielen Gefäßen betonte eine feine Leiste in Gestalt eines Kämmchens den Übergang vom Hals zum Bauch. Die gesamte, einen einheitlichen Komplex darstellende Kollektion, lässt sich am ehesten in den Beginn des 15. Jahrhunderts datieren.

Palackého Gasse Nr. 176 - 177 / Abb. 23:15-27/

Bei Hausassanierungen wurde auf dem Bauplatz Keramik aus dem hohen 16., beziehungsweise 17. Jahrhundert gesammelt. Für diese Ware ist die Reduktionsausbreitung von dunkelgrauer Farbe und eingeglättete Oberfläche charakteristisch, in welcher seichte Verzierungsstreifen eingeritzt sind, die den Hals und Bauch bedecken.

Náměstí Míru /Freiheitsplatz/ Nr. 8 / Abb. 23:1-14/

Bei Bauherrichtungen im Hofe des Hauses "U Hanušů" wurde hochmittelalterliche Keramik gewonnen, häufig mit Rädchenmuster verziert, hergestellt aus feinerer tonsandigen Masse mit der Oberfläche matt oder häufiger metallisch grau glänzend. Sie kann überwiegend in das 15. Jahrhundert datiert werden.

ARCHAEOLOGISCHE UNTERSUCHUNG DER BURG ROKŠTEJN BEI PANSKÁ LHOTA

IM JAIRE 1988 /Bez. Jihlava/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Im Jahre 1988 konzentrierte sich die Grabung vor allem auf die Beendigung der Abdeckung des Raumes B im Palast der oberen Burg, auf das Verfolgen der Nordwand des oberen Palastes, ferner auf die Beendigung der Grabung der Grabenausfüllung /Obj. 84 im Quadrat 7/9/ und auf das Verfolgen der stratigraphischen Situation beim unteren Turm /Quadrate 11/11 und 12/11/. Insgesamt wurde gänzlich eine Fläche von 150 m² beendet und teilweise Flächen im Ausmasse von 75 m² erforscht. Die Grabung brachte eine Reihe von weiteren wertvollen Belegen der materiellen Kultur von der 2. Hälfte des 13. bis 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts und trug zu der weiteren Präzisierung der Bauentwicklung der Burg bei, besonders im Zeitabschnitt des Umbaus des Sitzes durch den Markgrafen Jan Jindřich nach dem Jahre 1360.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY Z HRADU BÍTOVA /okr. Znojmo/

Lubomír Kundera, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

V roce 1988 pokračoval archeologický dozor při rekonstrukčních pracích na státním hradě Bítově. Při výkopu pro kanalizační potrubí bylo částečně ověřeno geofyzikální měření prováděné v roce 1987. Výkop byl veden od bítovské věže směrem k sz. v areálu hradní zahrady. V horní části zachytil zbytky kamenného zdiva, jehož další průběh by bylo třeba zjistit výzkumem. Po celé trase výkopu se zachovaly zbytky kulturní vrstvy s keramickým a antropologickým materiálem. Vzhledem ke svažitému terénu můžeme v některých místech předpokládat jejich sekundární uložení, vytvořené splachy a stavební úpravou terénu. Keramický materiál je možno datovat do 13. - 15. stol. V dolní části bylo z tmavé humusovité vrstvy o síle asi 40 cm, ležící na zvětřalém skalnatém podloží, získáno několik keramických zlomků datovatelných do 11. - 12. stol. Přesnější zjištění celé situace by mohl osvětlit pouze řádně vedený archeologický výzkum.

Archäologische Funde aus der Burg Bítov / Bez. Znojmo/.
Bei Rekonstruktionsarbeiten auf der Burg Bítov wurde keramisches und anthropologisches Material aus dem Areal des Burggartens gewonnen, das sich in das 11. - 12. Jh. und in das 13. - 15. Jh. datieren lässt.

DIE FÜNFTE SAISON DER VORSPRUNGSGRABUNG DER MITTELALTERLICHEN BURG
IN LELEKOVICE /Bez. Brno-venkov/

Josef U n g e r , AÚ ČSAV Brno

/Abb. 24/

Die Grabung in dieser Saison konzentrierte sich auf den Südteil des inneren Burgwallareales, wo Erkenntnisse zur Klärung der Chronologie der Lokalität, Kommunikationsschemen sowie über die Verbauungsart des befestigten Areales gewonnen wurden.

Vereinzelte Artefakte zeugen von einer sporadischen Besiedlung der Lokalität schon in der Urzeit. Bemerkenswert, aber nicht allzu häufig, sind Belege einer jungburgwallzeitlichen Besiedlung im 11. Jahrhundert. Die jungburgwallzeitliche Kulturschicht blieb ungefähr auf ca. 20 m² vor allem im Südwestteil des Burghofes erhalten und zwar dank dem Umstand, dass sie vom Erdreich aus den Aushüben von Souterrainen der jüngeren Burg überschichtet war. Der Charakter dieser Besiedlung ist nicht ersichtlich. Die meisten Erkenntnisse haben wir erst über die mittelalterliche Besiedlung, die mit der Errichtung des feudalen Sitzes - der Burg, zusammenhängt. Auf die Frage, ob man mit dem Aufbau dieses Sitzes schon in der Neige des 13. Jahrhunderts oder erst im 14. Jahrhundert begonnen hat, gab uns die bisherige Untersuchung keine deutliche Antwort. Doch bereits schon heute können wir zwei Bauphasen unterscheiden. Zur älteren gehören Überreste einer rechteckigen in den Felsen gehauenen Erdhütte. Ihr südöstlicher Teil blieb gut unter den Verschüttungsschichten erhalten. Ursprünglich war die Erdhütte 8,5 m lang und 6,5 m breit. In der Achse wurden drei grosse Pfostengrübchen, die vielleicht mit der Dachkonstruktion zusammenhängen und längs der Wände kleinere Pfostengrübchen entdeckt, die wir als Spuren von Pfosten interpretieren können, welche die Holzverkleidung der Wände stützten. Als Rest des oberirdischen Gebäudes dieser Phase ist scheinbar eine im Grundriss den rechten Winkel bildende Steinreihe. In der zweiten Bauphase, die besser erhalten ist, war mit einem 1,6 - 2,0 m breiten Wall ein ovales Areal im Ausmasse von 28 x ca. 40 m umgeben. Von der Innenseite waren zum Wall Gebäude angebaut, die sowohl aus Stein örtlicher Provenienz, als auch eingeführten erbaut waren. Einige Bauelemente waren aus krinoidem Kalkstein von der Stránská skála /Felsen/ oder den Schwedischen Schanzen bei Brno hergestellt, in Luftlinie 12 - 14 km entfernt. In geringerer Masse hat man, besonders zur Einfassung von Türen, Ziegeln und Formziegeln verwendet. Vom Steinmetz bearbeitete Säulchen belegen verbundene Fenster, Fliesen einen keramischen Fussboden und Preisen eine keramische Überdachung. Mörtelbruchstücke mit Fresken zeugen von der Ausschmückung einiger Räumlichkeiten.

Als häufigster Fund bei der Grabung sind Gefässbruchstücke. Am meisten ist die übliche Küchenkeramik vertreten - Töpfe, Krüge, Schüsseln, glockenförmige Topfdeckel, Becher und Vorratsgefässe, aber es kamen auch Fragmente von sehr feiner Qualitätskeramik mit glänzender Oberfläche oder Dreifüsse mit Glasur zum Vorschein. Mit einigen Bruchstücken sind auch Loschitzer Becher vertreten. Belegt sind auch Lämpchen und Destillierapparate und dies sowohl durch Kühlglocken /alembicum/, als auch durch Kochgefässe /cucurbita/. Unter dem Fussboden der jüngsten Burgphase hat man auch das Fragment eines glasierten Spielzeuges - eines Pferdchens gefunden.

Von eisernen Gegenständen gehören die meisten zur Bauausstattung der Burg. Es sind dies Nägel, aber auch Hängeschlösser und ein Schlüssel. Relativ häufig ist auch die Pferde- und Reiterausrüstung wie Hufeisen, Trensen und Sporen. Erwartungsgemäss fand man auch verhältnismässig viele Waffen, unter denen an erster Stelle Pfeilspitzen von Armbrüsten mit Tülle. Die eine hat die Spitze durch einen Aufschlag deformiert. Als seltener Fund ist ein ganzes Schwert mit dem Zeichen der Passauer Waffenschmiede - einem laufenden Wolf - auf der Klinge. Als Unikat kann der eiserne Beschlag eines Dreschflegels /Streitkolbens/ betrachtet werden, das zwar für die vorhussitische Zeit durch schriftliche Quellen belegt ist, in datierenden Befunden jedoch nicht vorkommt. Selten ist auch ein Bleiprojektile. Zu handwerklichem Werkzeug gehört eine Schmiedezange und eine Axt. Zahlenmässig ist auch die Gruppe von Kleingegenständen vertreten, vor allem Messer und verschiedene Beschläge. Gläserne Bruchstücke waren Gefässbestandteile, besonders von Bechern mit Angüssen.

Fassen wir die bisherigen Ergebnisse der archäologischen Grabung zusammen, gelangen wir zur Schlussfolgerung, dass an diesem Orte auf einer in der Urgeschichte und in der jüngeren Burgwallzeit spärlich besiedelten Sporenlage, irgendwann in der Wende des 13. und 14. Jahrhunderts eine Burg errichtet wurde. Eine Datierung der Anfänge ist bislang nicht möglich. In der Verbauung der ersten Phase machten sich sowohl Erdhütten, als auch oberirdische Bauten geltend. Einem wesentlichen Umbau wurde die Burg im 14. Jahrhundert unterzogen, als um

den Wall Gebäude derart aufgebaut wurden, sodass anhand des bisherigen Teiles des abgedeckten Grundrisses die Burg zum Typus mit Mantelmauer gehört. Die Burgwüstung fällt in die ersten Jahre des 15. Jahrhunderts und hängt mit den einheimischen Kriegen zwischen den Markgrafen zusammen.

ARCHAEOLOGISCHE RETTUNGSGRABUNG DER BURGRUINE ŠOSTÝN /Gemeinde Kopřivnice, Bez. Nový Jičín/

Emanuel G r e p l , Okresní vlastivědné muzeum, Nový Jičín

/Abb. 25/

In den Sommermonaten Juli und August des 1988 verliefen aufgrund des schriftlichen Vertrages zwischen der Stadtverwaltung in Kopřivnice und der Tschechischen Technischen Hochschule Brno, Räumungsarbeiten der abgedeckten Räume des Innenareales auf der Ruine der Burg Šostýn, Kat. Geb. Kopřivnice, Bez. Nový Jičín. Bei der Entfernung des Schuttes in einem rechteckigen Raum in den Ausmassen von 510 x 630 cm, der in den südlichen Teil des inneren Burgareales orientiert ist, kam es zum Fund von ca. 40 Stück keramischen Fliesen mit stilisiertem Eichenblatt. Die Fliesen wurden ausgehoben und aufbewahrt bis zur Zeit ihrer Bearbeitung. Nach Beendigung der Arbeiten hat man im ausgeräumten Areal eine Amateurgrabung mit Bruchstücken keramischer Fliesen festgestellt, die sich im geförderten Erdreich befanden. Nach Vereinbarung mit der Stadtverwaltung in Kopřivnice eröffnete die archäologische Arbeitsstelle des Museums in Nový Jičín auf einer Fläche von 37,8 m² eine Rettungsgrabung /Abb. 25:1/. Die Grabung wurde in vier Quadraten /200 x 200 cm/ A₁, B₁, C₁ und C₂ durchgeführt. Während der Abdeckung erschienen auf der gesamten untersuchten Fläche keramische Fliesen und keramische Bruchstücke bis zu einer Tiefe von 70 cm unter dem Niveau des umliegenden Terrains. Auf dieser Basis erschien eine rot verfärbte Brandschicht und unter ihr in einer Tiefe von 80 cm im Quadrat A₁ und B₁ verkohlte Holzbalken. Die Grabung verlief in den einzelnen Quadraten bis auf das sterile Liegende in die Tiefe von 115 - 120 cm.

Das durch die archäologische Rettungsgrabung gewonnene keramische Material stammt aus dem letzten Drittel des 13. Jahrhunderts bis aus dem ersten Drittel des 15. Jahrhunderts. Die Keramik aus dem 13. Jahrhundert mit dem grauschwarzen keramischen Teig und bräunlicher Oberfläche hat Analogien auf der mittelalterlichen Ortswüstung Mstěnice und der mittelalterlichen Burgwüstung Blanský, Bez. Blansko. Das weitere keramische Material aus dem Verlauf des 14. Jahrhunderts hat Analogien auf den mittelalterlichen Burgwüstungen Koberstein und Quingstein, Bez. Bruntál /Kouřil - Plaček 1986/. Die Keramik des ersten Drittels des 15. Jahrhunderts hat Analogien auf der Burg Orlík bei Humpolec und dem städtischen Milieu der Stadt Čáslav. Die gefundenen quadratischen Keramikfliesen mit der Eichenblatt-Reliefverzierung, sind analogisch mit dem Fliesenkomplex aus dem Burgpalast im südböhmischen Písek, die von D. Hejdová und B. Nechvátal als Typ 110 bezeichnet werden /1970/. Nach den Autoren begreifen diese Fliesen in Böhmen seit dem letzten Drittel des 13. Jahrhunderts zu erscheinen.

Das bei der archäologischen Rettungsgrabung der Burgruine Šostýn erworbene keramische Material stellt eine verhältnismässig umfangreiche Kollektion dar, mit deren Hilfe wir in Übereinstimmung mit den schriftlichen Quellen die Entstehung des Burgareales in das letzte Drittel des 13. Jahrhunderts und dessen Wüstungshorizont in das erste Drittel des 15. Jahrhunderts datieren können. Im J. 1422 wird in den Quellen /Pokorný 1917, 209/ von der Frenštátek Ware und seit dem Jahre 1437 von der Šostýner gesprochen, aber über die Burg gibt es keine Erwähnung mehr. Die Wüstung der Burg lässt sich daher in die Mitte der zwanziger Jahre des 15. Jahrhunderts legen, im Zusammenhang mit dem Zug der hussitischen Oberbesatzung nach Schlesien.

L i t e r a t u r :

- Hejdová, D. - Nechvátal, B. 1970: Raně středověké dlaždice v Čechách, PA LXI, 395-471.
Kouřil, P. - Plaček, M. 1986: Zaniklé středověké hrady Koberstein a Quingstein, okr. Bruntál, AH 11, 221-230.
Pokorný, F. 1917: Příborský okres. Brno.

Miroslav P l a č e k , Hodonín

/Obr. 26/

Hrad Aueršperk, jehož dispozice byla revidována v říjnu 1984, patřil ke trojici hradů rodu erbu zubří hlavy, vystavěné mezi Bystřičkou /Říčkou/ a Svratkou při dělení majetku mezi jednotlivé rodové větve, měl tedy zřejmě sídelně správní funkci. Jeho zříceniny se nacházejí na příč vyšší části trojúhelníkovité ostrožny ve velkém záhybu Bystřičky ve výši 501 m n. m. V sedle bylo lehce opevněné předpolí beze stop zástavby, jehož 6 m široký a poměrně mělký příkop a nízký val přehrazovaly nejnižší místo ostrožny. O něco dále byla dosti široká šíje překopána mohutným příkopem 16 - 20 m širokým a oproti hradu až 13 m hlubokým. Z materiálu byl navršen val vypjatý mírným obloukem ve směru přístupu, mezi jehož záp. koncem a srázem nad říčkou vedla příjezdová cesta. V zúženém místě na jz. konci hradního hřebene zřejmě procházela zděnou ohradou resp. branským stavením, jehož více než 8 m široký zbytek je zachován pod cestou. Pokračovala dále po hraně svahu podél hradu, pak se v ostrém úhlu zalomila a od sz. stoupala povlně k hradní bráně. Další příkop je na méně strmé severní straně a jeho vnější val se napojuje na skalnatý sv. konec hradního hřebene.

V čele hradního jádra stála válcová věž o průměru 9,8 m s vnitřním prostorem $\emptyset$ 3 m. Před ní vystupoval nad cestu skalnatý jazyk, jenž byl začlepen do zdvojeného parkánového opevnění na záp. a sz. straně, o čemž svědčí fragmenty zdíva nacházející se na několika místech. Za věží se rozkládalo lichoběžné nádvoří s palácem na sz., z něhož se zachovaly základy obdélné stavby 17,5 x 8 m. Vedle paláce byl vstup do vnitřního hradu, který procházel zmíněnými parkány od sz. Severovýchodním směrem vybíhal úzký hřeben, který byl, vzhledem k nebezpečí obsazení obláhateli, připojen k opevnění hradu. Tvořil však polosamostatnou jednotku oddělenou mělkým příčným příkopem 5 m širokým a byl opatřen věžovitou, pravděpodobně pětibokou stavbou o plošné výměře cca 9 x 9 m, z níž se zachovaly valovité vyvýšeniny, část základů a opěrného pilíře. Terénní stupeň na jihu zbyl asi po pokračování parkánu a také na severu existuje možnost dalšího pásu opevnění, jehož existenci a charakter může odhalit jen sondážní průzkum.

První historickou zmínkou je listina, v níž vystupuje Geruše, dcera Jimrama z Auersberchu z r. 1325 /CDM VI, č. 273/, jenž byl bratrem Filipa z Medlova. Gertruda se připomíná ještě r. 1335 /CDM VII, č. 67/, pak jméno Aueršperk načas z pramenů mizí. V r. 1412 byl asi již pustý /Svoboda 1948, 54/, což je potvrzeno až r. 1583, kdy se uvádí jen dvůr téhož jména /Hosák 1938, 72/. Z historických zpráv tedy vyplývá vznik hradu nejpozději na přelomu 13. a 14. stol. a pravděpodobný zánik před r. 1412, jak soudí i V. Nekuda a K. Reichertová /1968, 231/. Rozvinutý opevnovací systém - dvojitý parkán, vysunutá věž - nasvědčují možnosti existence ještě v 1. polovině 15. stol.

L i t e r a t u r a :

- Hosák, L. 1938: Historický místopis země Moravskoslezské. Praha.
 Nekuda, V. - Reichertová, K. 1968: Středověká keramika v Čechách a na Moravě. Praha.
 Svoboda, J. 1948: Vlastivěda moravská. Novoměstský okres. Brno.

O b e r f l ä c h e n u n t e r s u c h u n g d e r B u r g A u e r š p e r k / G e m e i n d e D v o ř i š t ě , B e z . Ž ě á r n . S á z . / . Die den Herren von Pernštejn gehörende Burg Aueršperk stand unweit von Bystřice n. Pern. auf einer dreieckigen Landzunge am Boden der Bystřička. Hinter einem leicht befestigten Vorfeld und dem bogenförmigen Wall und Graben war quer die Burg situiert. Oberhalb des durch ein Torgebäude verlaufenden Zufahrtsweges stand auf der Spitze des Trapezes ein zylinderförmiger Turm / $\emptyset$ 9,8 m/ und weiter dann der Palast. Der Kern war schon von zwei Zwingerstreifen umgeben. Den nordöstlichen Ausläufer besetzte ein fünfseitiger /?/ Turm, der mit der Burg durch einen Korridor verbunden war. Von Nordost schützte die Burg ein weiterer Graben und Wall.

Die Burg wird im Prädikat im J. 1325 erwähnt und im J. 1412 war sie wahrscheinlich öde. Die Kerndisposition entspricht der vorausgesetzten Entstehungszeit in der Wende des 13. und 14. Jahrhunderts.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM ZBYTKŮ HRADU VE STRAŽISKU /okr. Prostějov/

Miroslav Plaček, Hodonín

/Obr. 27/

Do zúžené části údolí Romže u Stražiska vystupuje od sv. oválný chlum oddělený od bočního údolního masivu sedlem. Oproti kosodélné plošině s barokním kostelem je sedlo o 20 m sníženo. Osy kosodélníka jsou dlouhé 42 a 83 m a od jeho vzdálenějších konců sbíhají po úbočí do osy šíje komunikačně využitě terasy. Po setkání se terasy napojují na oblouk valu o šířce 11 m, který vymezoval příkop, jenž je ve vých. části dosud viditelný. Východně od kostela pod vrškem se nalézá hřbitov. Trasa přístupu ke kostelu je vedena serpentinovitě po severním úbočí, kolem kaple v umělé jeskyni, po valu a terase horní plošiny, nebo po schodišti u márnice a je lemována kapličkami křížové cesty. Je nepochybné, že na horní plošině bylo situováno jádro hradu, snížené terasy mohly být komunikačně využitým parkánem. Část původního šíjového valu byla zničena při terénních úpravách, souvisejících se zřízením hřbitova. Sotva zřetelné fragmenty zdiva hradu se zachovaly jen na dvou místech. Proto se není možno vyslovit k dispozici hradu. Jasná je pouze přibuznost v utváření s hrady v marginálních polohách na hranách údolí, které též mají enormně vyvinuté obloukové valy na přístupové straně /Lišnice, Svrčov - srv. Gardavský 1962; Plaček 1987/.

Nejstarší zpráva o hradu pochází z r. 1288, kdy je purkrabím na Veverčí Ctibor z Grumbergu /CDM IV, č. 274/, v r. 1343 se po něm píše Jeneč, královský dvorní sudí /Grumberch - CDM VII, č. 479, č. 525/. R. 1365 se uvádí Janek de Straziscz dictus de Conicz, z čehož je zřejmé, že se obě sousední panství Stražisko a Konice spojila, neboť ještě r. 1340 se připomíná Adam z Konice /ZDO I, 795; CDM VII, č. 261/. V r. 1379 je prodává Sulík z Konice Ješkovi Kropáčovi z Holštejna /ZDO III, 525/. Obsahovalo hrad, městečko Konici a 14 vsí, které Štěpán z Holštejna a Vartnova r. 1386 prodal Ctiborovi z Cimburka a Tovačova /ZDO IV, 780/. V jeho rodu zůstalo do r. 1446, kdy Jan z Cimburka zapsal hrad Grumberg alias Strazistye Zdenku a Václavu ze Švábenic /ZDO X, 443/. Zdeněk postoupil hrad k osazení posádkou knížete Viktorina /KP V, s. 307/, ale v držení pokračují páni ze Švábenic, neboť r. 1487 zde sedí Václav /KP V, s. 152/ a r. 1493 jeho synovec Jiřík /ZDO XIV, č. 173, f. 26/. Konečně r. 1559 prodává Jindřich Konický ze Švábenic Zikmundovi Heltovi z Kementa pusté Stražisko /Hosák 1938, 553/. Držitelé panství tehdy sídlili na sídle v Konici, které se připomíná již v polovině 14. století.

L i t e r a t u r a :

- Gardavský, Z. 1962: Úvahy nad zmizelým lišnickým hradem, Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci 102, 10-15.
Hosák, L. 1938: Historický místopis země Moravskoslezské. Praha.
Plaček, M. 1987: Povrchový průzkum hradu Svrčova /k.ú. Hranice, okr. Přerov/, PV 1984, 63-64.

O b e r f l ä c h e n u n t e r s u c h u n g d e r B u r g r e s t e i n S t r a ž i s k o / B e z . P r o s t ě j o v / . Die Burg Stražisko stand auf einem erhöhten Ausläufer oberhalb des Tales der Romže, von dessen Rand sie durch einen 20 m tiefen Sattel und dem Überrest eines breiten bogenförmigen Walles und Grabens getrennt ist. Auf dem rhombischen Plateau des ursprünglichen Burgkernes steht eine Barockkirche. Kleine Gemäuerfragmente blieben nur an zwei Stellen erhalten und die Disposition ist daher unklar. Das Prädikat aus Grumberg ist zum erstenmal im Jahre 1288 benützt worden. Während der böhmisch-ungarischen Kriege war die Burg von Fürst Viktorin besetzt worden, aber Ende des 15. Jahrhunderts ist sie noch bewohnt. Erst im J. 1559 wird sie als öde angeführt.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM STŘEDOVĚKÉHO TVRZIŠTĚ VE VNOROVECH /okr. Hodonín/

Miroslav Plaček, Hodonín

/Obr. 28/

Koncem roku 1986 byl referentem proveden povrchový průzkum středověkého tvrziště ve Vnorovech, v místě asi 200 m záp. od kostela. Byla to jedna z posledních příležitostí zachytit terénní situaci zaniklého sídla, neboť v r. 1988 se při rozsáhlých plošných úpravách /terasování/ úplně zničilo.

Obec Vnorovy se táhne ve směru SV - JZ, což je dáno sklonem výrazné terénní terasy nad

pomoravní nivou. Výběžek mezi úžlabinou jižně od kostela a vykrojením terasy, v němž později vznikl hlínk cihelný využil původní sídlo. Konec výběžku měl okrouhlý tvar s osami o délce 16 a 17 m a od terasy byl oddělen příkopem, přičemž zůstala jen prohlubeň 1 m hluboká a 13 m široká. Další stopy fortifikací zmizely, takže nemůžeme s jistotou říci, zda plošiny na S a SZ jsou pozůstatky okružního valu nebo zda stačil strmý svah s převýšením oproti nivě 13 m.

V historických relacích se Vnorovy objevují poprvé v přídomku Parduse ze Vnorov, a to k r. 1249 /CDB IV/1, č. 271/. Je to však predikát zcela ojedinelý, neboť jindy se vždy uvádí jen jako komorník olomoucký, nebo ve spojení se svými bratry Ludomírem a Tvrdišem /CDB IV/1, č. 172 a mnohé další/. Listina navíc pochází z doby před r. 1270, a proto nepředpokládáme, že tvrz existovala již v tomto období. Jak vysvítá z podrobného zápisu do zemských desek z r. 1378, nemůžeme soudit na její existenci ani v tomto čase. Tehdy se však Vnorovy a další zboží staly věnným statkem držitelů veselského panství /ZDO III, 407, VIII, 5; VIII, 345/. Věnný díl se stal r. 1446 vlastnictvím Přecha z Leštiny a zpět k Veselí jej získal Mikuláš z Vojslavic /ZDO X, 394; X, 711/. Po jeho smrti dostala Vnorovy věnem dcera Barbera a po Vnorovách se r. 1480 psal Mikuláš ze Zástřizl /Hurt - Němeček 1973, 27; Dvorský 1914, 468/. Nicméně po r. 1490 na Vnorovách seděl Václav z Vojslavic, pak jiní držitelé, až r. 1518 byly připojeny definitivně k Veselí /ZDO XIV, 61; Dvorský 1914, 470-472; ZDO XVIII, 47/. R. 1515 je intabulována již pustá tvrz Vnorovy ještě jako součást panství světleovského /ZDO XVIII, 147/. Z historických zpráv můžeme tedy předpokládat, že tvrz vznikla a existovala někdy v rozmezí let 1380 - 1510, není však vyloučeno, že až v 15. století.

L i t e r a t u r a :

Dvorský, F. 1914: Vlastivěda moravská. Strážnický okres. Brno.
Hurt, R. - Němeček, B. 1973: Veselí nad Moravou. Brno.

Oberflächenuntersuchung der mittelalterlichen Feste in Vnorovy /Bez. Hodonín/. Die Feste befand sich am Ausläufer einer Terrainterrasse in die Aue des Flusses Morava, der im Jahre 1988 durch Terrainterrichtungen liquidiert worden war. Das fast kreisförmige Ausläuferende war von der Terrasse durch einen 13 m breiten Graben abgeteilt. Im 13. Jahrhundert schreibt über Vnorovy Pardus, aber die Feste entstand erst nach dem Jahre 1380, als sie Mitgift des Herrschaftsgutes Veselí war. Im Jahre 1518 ist sie bereits öde.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM FORTIFIKACÍ V NEVOJICÍCH /okr. Vyškov/

Miroslav P l a č e k , Hodonín
/Obr. 29, 30/

Zbytky jednoho sídla jsou situovány ve farní zahradě /Nekuda - Unger 1981, 218/ bezprostředně na jih od drobné románské, barokně rozšířené a přestavěné svatyně. Bylo zařízeno do svahu tak, že úroveň jeho bezesporu snížená a rozvezená obytné plošiny nepravidelného tvaru /35 x 40 m/ je o 4 m níže než okraj příkopu na jihu. Okružní příkop o šířce až 22 m je na západě narušen výše zmíněnými terénními úpravami. Na severu jsou relikty valu, který prudec spadá ke kostelu. Místo slouží jako zatravněný sad, takže sběr keramiky zde není možný.

Druhá fortifikace se nalézá 800 m záp. od popsaného sídla přímo nad železniční tratí. Zdá-li je zřetelná jako nevelký chlumek zv. "Hrádek", vystupující z obdělávaného okolí. Protáhlý zarovnaný vrcholek /18 x 10 m/ se zaoblenými rohy nese stopy amatérských výkopů. Od stoupajícího hřbetu je oddělen příkopovou rozsedinou 15 m širokou, na východě a severu je lemován plošinami, na západě je úpatí odoráno. Také zde zatravněný povrch nedovoluje povrchový sběr, sondy se jevíly sterilní. Občan, který na Hrádku údajně kopal, nebyl v místě bydliště zastížen a na písemnou výzvu nereagoval. Proto je možno lokalitu klasifikovat jako středověkou fortifikaci zatím jen hypoteticky.

První zpráva o místě pochází z r. 1355, kdy se uvádí Jindřich z Nevojcí /ZDO I, 332/. Rod byl poměrně významný, jak je možno soudit z příbuzenských vztahů s předními rody. Jindřich měl za ženu Kateřinu z Vildenberka, jeho sestra Anna byla manželkou Drslava ze Strálku /ZDO III, 211; ZDB VI, 777/. Tvrz se připomíná r. 1406 a 1417 /ZDO VI, 146; ZDO IX, 61/ a predikát používá ještě Mikuláš z Ojnic a Nevojcí r. 1464 /ZDO XI, 152/.

Z historických relací tedy není možno usoudit na dobu vzniku sídla, zdá se však, že zde již sídlil Jindřich z Nevojic. Ještě staršímu založení nasvědčuje vazba na kostel románského původu. Podobně nejde rozhodnout o zániku. Stalo se tak nejspíše počátkem 16. století po připojení Nevojic k Bučovicím. K "Hrádku" nelze prozatím přiřadit relaci žádnou.

L i t e r a t u r a :

Nekuda, V. - Unger, J. 1981: Hrádky a tvrze na Moravě. Brno.

Oberflächenuntersuchung der Fortifikation in Nevojice / Bez. Vyškov /. Der Herrnsitz befindet sich im Pfarreigarten oberhalb der umgebauten romanischen Kirche. Sein unregelmässiges Areal /33 x 40 m/ ist in den Hang eingeschnitten und von einem Umlaufgraben begrenzt, der eine Breite bis von 22 m erreicht. Die Oberfläche ist ohne jedwede Mauerspuren und um 4 m tiefer, als der Südrand des Grabens. Die zweite Fortifikation /"Hausberg"/ liegt 800 m westlich von hier. Es ist dies ein ovaler Hügel, der vom aufsteigenden Terrain durch einen Graben getrennt und von Terrainterrassen umsäumt ist. Jindřich von Nevojice wird im J. 1355 angeführt, die Feste ist erstmals im Jahre 1406 erwähnt. Sie wüstete scheinbar in der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts. Über die Lokalität "Hrádek" /Hausberg/ liegen keine schriftliche Nachrichten vor.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM FORTIFIKACÍ V KOBEŘICÍCH /okr. Vyškov/

Miroslav Plaček, Hodonín

/Obr. 31, 32/

3 km jv. od Kobeřic poblíže rybníku Horáček stávala zaniklá středověká osada Mezilesice, při níž jsou v místě zv. "Zámčisko" dochovány stopy opevněného feudálního sídla. V literatuře je tato lokalita dostatečně známa /Červinka 1942, 77; Nekuda 1961, 65; Šaurová 1961-1964, 98 a 99; Nekuda - Unger 1981, 191/. V písemných pramenech se ves objevuje od r. 1210 jako majetek zábrdovického kláštera do r. 1531, kdy byla ves i tvrz již pustá /CDM II, č. 48; ZDB XXIV, f. 8, č. 36/. Schématický půdorys mazilesického sídla obsahuje Červinkův rukopis a asi omylem je uveden pod heslem Kobeřice u V. Nekudy a J. Ungera /1981, 150/.

Tvrziště je situováno na konci klesajícího hřbetu mezi dvěma mělkými úžlabími asi 700 m jižně od rybníka. Má tvar nepravidelného oválu s osami o délce 30 a 20 m. Od hřbetu, na němž jsou reliéfní stopy příjezdové cesty, ho odděluje 6 m široký a 1,5 m hluboký příkop. Na sz. konci je půlměsíc rozesutého valu. Povrch tvrziště je rovný, pouze v čele je příčný 1 m vysoký val a vedle něho prohlubeň. Na sz. straně se hojně nachází vypálená mazanice svědčící o dřevohlinitém charakteru zástavky. Povrchovým směrem byly získány zlomky keramiky rámcově datovatelné do 14. a 15. století. Tvrz byla zřejmě vystavěna v souvislosti s přechodem do světských rukou a zpusťla již v 2. polovině 15. století, kdy připadla ke slavkovskému panství. Asi proto se v deskovém zápise z r. 1497 neuvádí /ZDB XVII, f. 10v, č. 57/.

Na západním konci Kobeřic v záhybu silnice k Šaraticím stojí v místě Na valech dvě usedlosti. Severní z nich byla dle udání majitele vystavěna v r. 1922 a dodnes obsahuje kamenný valeně klenutý sklep, který byl při stavbě objeven. Vzhledem k tomu, že při stavbě silnice v r. 1889 byly zjištěny 2 m silné zdi /Ličman 1921, 245/ a tvrz existovala ještě v 17. století /Nekuda - Unger 1981, 150/, není pochyb o jejím zděném provedení. Do dnešních dob se dochoval konec dispozice přetáté silnicí ve tvaru vyvýšeného půloválu /35 x 37 m/, jenž je lemován terémním stupněm, asi po původním okružním valu. Ukončení na východní straně není jasné, ale šířkový příkop pravděpodobně byl až východně za silnicí.

Kobeřice jsou starou vsí, kterou v r. 1236 potvrdil johanitům markrabě Přemysl a v r. 1283 je zde jmenován plebán Jindřich /CDM II, č. 278; CDM IV, 214/. Románský původ kostela je nepochybný /Výzkum 1982-1983, 81/. Po Kobeřicích se píše r. 1366 Vilém z Kobeřic, r. 1374 se připomíná tvrz, na níž zřejmě sídlil /ZDB IV, 450; CDM X, č. 220/. Datování vzniku tvrze do 14. století podporuje i keramika ze 14. století /Nekuda - Unger 1981, 151/.

L i t e r a t u r a :

Červinka, I.L. 1942: Zapomenuté hrady, hrádky a tvrze moravské. Rkp. uložený v AÚ ČSAV Brno.

Ličman, A. 1921: Vlastivěda moravská. Slavkovský okres. Brno.

Nekuda, V. 1961: Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu. Brno.

Nekuda, V. - Unger, J. 1981: Hrádky a tvrže na Moravě. Brno.

Šaurová, D. 1961-1964: První výsledky z výzkumu zaniklých středověkých vesnic na střední Moravě. VVM XVI, 97-105.

Výzkum... 1982-83: Výzkum románské architektury na Moravě III, SPFFBU F 26-27, 79-87.

Oberflächenuntersuchung von Fortifikationen in Kobeřice / Bez. Vyškov /. Der Standort der Feste der mittelalterlichen Ortswüstung Mezilesice befindet sich am Ende des bewaldeten flachen Kammes 3 km von Kobeřice. Die Niederlassung wird im Jahre 1210 erwähnt, die Feste entstand anhand der gefundenen Keramik im 14. Jahrhundert, im Jahre 1531 war sie öde. Das ovale Areal ohne Gemäuer ist vom aufsteigenden Kamm durch einen Graben getrennt.

Auf dem westlichen Rand von Kobeřice stand eine Feste, deren Überreste durch den Bau der Strasse und eines Anwesens gestört worden waren. Dabei fand man Gemäuerreste und einen gewölbten Keller. Bis heute blieb das Halboval des Wohnkernes erhalten, welches ein Plateau umläuft, das nach dem Ringwall übriggeblieben ist. In der Niederlassung, die im Jahre 1236 den Johannitern gehörte und wo eine Kirche romanischen Ursprunges ist, entstand im 14. Jahrhundert eine Feste und existierte noch im 17. Jahrhundert.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM NEZNÁMÉHO OPEVNĚNÍ V DOBŘÍNSKU /okr. Znojmo/

Miroslav Plaček, Hodonín

/Obr. 33/

Asi 1 km jižně od obce zasahuje od vých. do údolí Dobřínského potoka krátká, ale velmi úzká a strmá ostrožna, obtékaná potokem a obrací se k východu. Na jejím konci se nacházejí náznaky fortifikace. Za příkopovitou rozsedlinou je úzký protáhlý pahorek s vyvýšeným koncem, mezi nímž a plošinou na konci ostrožny je příčný příkop 12 m široký a 2,5 m hluboký. Po jižní straně plošiny /19 x 10 m/ je ve vzdálenosti 8 m terasa, která se připojuje ke konci klesajícího jazyka za vrcholovou plošinou. Stopy zdíva ani prohlubně po zástavbě nejsou patrné a zalesněný a zatravněný povrch nedovolují ani povrchový sběr.

Ověření časové příslušnosti fortifikace a způsobu provedení je možné pouze výkopem, velikost a utváření však nasvědčují jejímu pravděpodobnému středověkému původu. Dobřínsko je také starou osadou, v níž r. 1141 patřil jeden lán znojemskému kostelu /CDB I, č. 115/. Farní kostel se zde připomíná r. 1298, ale byl zřejmě ještě staršího původu - údajná románská věž byla zbořena v l. 1826-36 /CDM V, č. 97; Kratochvíl 1913, 156/. Dnešní stavba obsahuje bezesporu gotické části. V druhé polovině 13. století vlastnil Dobřínsko stejnojmenný feudální rod. R. 1278 se jmenuje Vícemil /CDM IV, č. 149/, r. 1298 se v listině ve prospěch templářů uvádí bratři Mikuláš, Jimram, Abel a Vícemil, z nichž poslední dva patřili ke jmenovanému řádu /CDM V, č. 97/ a jako svědek zde figuruje ještě Kadolt z Dobřínska. Mikuláš se vzpomíná ještě r. 1310, ale v polovině 14. století je již ves v jiných rukou /CDM VI, č. 38; ZDB I, 200/. R. 1358 připadla k Templštejnu /ZDB III, 289/ a posléze k Moravskému Krumlovu. Z toho je možno usoudit, že již na počátku 14. století ztratilo sídlo v Dobřínsku opodstatnění.

Literatura:

Kratochvíl, A. 1914: Vlastivěda moravská. Mor. Krumlovský okres. Brno.

Oberflächenuntersuchung einer unbekanntenen Befestigung in Dobřínsko / Bez. Znojmo /. Reste einer wahrscheinlich mittelalterlichen Fortifikation befinden sich 1 km südlich von Dobřínsko auf einer schmalen, steilen Sporenlage. Das langgezogene Oval des Kernes /ohne Gemäuer/ ist vom Nacken durch einen Quergraben abgeteilt, vor welchem noch ein kleinerer Hügel ist. In schriftlichen Quellen erscheint sie nicht direkt, jedoch Angehörige des Geschlechtes von Dobřínsko werden in den J. 1278 - 1310 angeführt.

Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

/Abb. 10:1, 2/

Im Monat August 1988 wurde eine Feststellungsgrabung auf dem Hausberg bei Přílepy durchgeführt. Die Lokalität ist durch Funde der Bošácer Keramik bekannt. Eine Sonde im Ausmasse von 2 x 2 m hat man am südöstlichen Hang des Kegels und zwar in der Nähe des Walles gelegt, der seinen Gipfel von der nordwestlichen Seite umgibt. Durch die Tastgrabung wurde eine rotbraune Schicht mit Spuren von Holzkohlepartikeln und des Durchglühens erfasst. Ausser wenigen Scherben aus der 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts fand man auch eine Pfeilspitze rhombischen Querschnittes.

STŘEDOVĚKÁ TVRZ VE HLINSKU U LIPNÍKU NAD BEČVOU /okr. Přerov/

Jiří P a v e l č í k , AÚ ČSAV Brno

V rámci systematického výzkumu výšinné osady lidu s kancelovanou keramikou v poloze "Nad Zbružovým" v Hlinsku u Lipníka nad Bečvou jsme uskutečnili i zjišťovací průzkum na místě bývalé středověké tvrze. Jeho úkolem bylo upřesnit polohu tvrze - zejména centrální věžovitě stavby - tak, aby v budoucnu bylo možné uskutečnit průzkum celé lokality. Poloha tvrze a její datování byly známy již dříve /viz PV 1975/, ale změna celkové terénní situace, vyvolaná výstavbou, si vyžádala nové zaměření.

Tvrziště, které dnes není v terénu zřetelné, neboť jeho poloha je dlouho využívána jako zahrada, resp. sad, se rozkládá záp. od tzv. "čtyřbytovky". Leží tedy ve vých. části obce, na sever od potoka Libuše, na jeho druhé pravobřežní terase.

Na ploše předpokládané polohy středověkého objektu jsme položili dvě sondy. V západní z nich jsme objevili zeď /východní - 150 cm šířka/ vybudovanou z drobného lomového kamene spojeného "horkou" maltou. Oproti sz. nároží /viz PV 1975/, které bylo zachyceno bagrem při hloubení vodovodní rýhy, byly kameny výrazně menší a neopracované. To by naznačovalo tomu, že nároží stavby byla stavěna důkladněji než obvodové zdi. Nalezené keramické zlomky datují stavbu, shodně s předchozím zjištěním, do 13. - 14. stol. V keramickém materiálu jsme zjistili i několik střepů pravěkého stáří, patrně z období kultury popelnicových polí.

Die mittelalterliche Feste in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/. Anfangs August 1988 wurde mittels zweier Suchgräben die Lage der Feste /des zentralen turmartigen Baues/ in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou präzisiert, die sich im Ostteil der Gemeinde befand.

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM DROBNÉHO STŘEDOVĚKÉHO OPEVNĚNÍ

ŠTANDL /k. úz. Stařič, okr. Frýdek-Místek/

Pavel K o u ř í l , AÚ ČSAV Brno

Nad levým břehem říčky Olešné, v poloze zvané "Štandl", na katastru obce Stařiče, lze na poměrně vysoké zařesněné ostrožně /kóta 349,3/ spatřit značně poškozené jádro, val a příkop středověké fortifikace.

Výzkum, prováděný ve spolupráci s OVM ve Frýdku-Místku, byl vyvolán závažným porušením celého opevnění při výstavbě spojovací věže, která byla necitlivě umístěna do prostoru centrálního plató. Obnažená kulturní vrstva lákala a láká různé výkopce, kteří lokalitu neustále devastují.

Na dochované části byly položeny dvě sondy - S1 /16 x 1,4 m/ a S2 /9 x 1,4 m/, které mimo středověkou kulturní vrstvu zachytily celkem tři objekty, z nichž nejdůležitější se zdá být objekt č. 3, představující zřejmě centrální věžovitou stavbu o délce stran cca 6 m, doposud se zahlubující na úroveň 1,8 m od současného povrchu. Nálezy /keramika, ostruhy/ ji datují do průběhu 2. poloviny 13. stol. Unikátním předmětem je drobné bronzové kování s erbem, jehož evntuální rozpoznání může být závažné pro historii regionu ve 13., popřípadě 14. stol., o němž písemné zprávy zcela chybí. Pod středověkou vrstvou, ale i v ní, byly zaregistrovány ojedinělé nálezy štípané industrie a střepů, patrně z období popelnicových polí.

Archäologische Rettungsgrabung der kleinen mittelalterlichen Befestigung Štandl / Bez. Frýdek - Místek/. Am Kataster der Gemeinde Staříč, unweit von Frýdek-Místek, verlief die erste Phase der archäologischen Rettungsgrabung auf der ziemlich beschädigten mittelalterlichen Fortifikation genannt Štandl.

Die Grabung erfasste eine mittelalterliche Kulturschicht und drei Objekte, die Befunde können in den Verlauf der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts datiert werden. Unter der mittelalterlichen Schicht, aber auch in ihr, registrierten wir vereinzelte Keramikfragmente und Spaltindustrie, offensichtlich aus der Urnenfelderzeit.

ARCHAOLOGISCHE FESTSTELLUNGEN AM KATASTER DER GEMEINDE BUKOVICE

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

/Bez. Šumperk/

Am Kataster der Gemeinde Bukovice bei Velké Losiny wurden im Raume des sog. Medvědí Baches, in einer verhältnismässig ziemlichen Seehöhe /um 600 m/, dank Herrn J. Dostál aus Šumperk, Überreste einer mittelalterlichen Besiedlung /Teil eines Hauses/ einschliesslich der Flurwüstungen gefunden. Vermutlich handelt es sich um ein Kolonisationsdorf unbekanntes Namens, das sich entlang der beiden Bachufer befand. Die älteste Keramik kann in den Verlauf der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts gelegt werden.

STŘEDOVĚKÁ ZANIKLÁ OSADA VOJŠICE U HRUBÉ VRBKY /okr. Hodonín/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Na základě upozornění M. Ševečka z Kuželova jsme společně s Fr. Janečkou z Korytné navštívili polní trať "Vojšice" /Hosák - Šrámek 1980, 735; Nekuda - Unger 1981, 315/ v katastru obce Hrubá Vrbka. Z materiálu, který jsme získali, i ze sběrů M. Ševečka /zlomky keramiky, železné předměty/ vyplynulo, že se zde nacházela ve 12. až 14. stol. osada zřejmě téhož jména, jakou dnes nese polní trať. Na základě koncentrace nálezů lze usuzovat o rozmístění jednotlivých usedlostí. Překvapující je nález starších keramických zlomků, které můžeme bezpečně připsat kultuře lidu s kanelovanou keramikou a do období římského impéria. Pravděpodobně zde bylo i osídlení lidu kultury s moravskou malovanou keramikou.

Lokalita se nachází záp. od Hrubé Vrbky a již. od Malé Vrbky, odkud je na lokalitu přístup. Umístěna je v údolí mezi kótami 439 - Dubník - Výzkum a 340 /resp. 400/ - Vrchy na pravobřežní terase bezejmenného potoka, vlévajícího se ze záp. strany do Kuželovského potoka. Naleziště rozděljuje polní cesta, vedoucí z Malé Vrbky do Hroznové Lhoty, na dvě části. Záp. od ní se nacházejí pouze zlomky středověké keramiky. Na východ od ní, a to až ve vzdálenosti 100 - 150 m, jsme získali vedle středověkých střepů i pravěké.

L i t e r a t u r a :

Hosák, L. - Šrámek, R. 1980: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II. M-Ž, Praha.
Nekuda, V. - Unger, J. 1981: Hrádky a tvrze na Moravě. Brno.

Die mittelalterliche Ortswüstung Vojšice bei Hrubá Vrbka / Bez. Hodonín/. Auf den Hinweis von M. Ševeček aus Kuželov präzisierten wir gemeinsam mit Fr. Janečka die Lage der Ortswüstung Vojšice, die sich an die Feste desselben Namens knüpft. Ausser Material aus dem 12. bis 14. Jahrhundert gewannen wir auf der Lokalität auch Keramikbruchstücke der Badener Kultur und aus der Zeit des römischen Imperiums.

STŘEDOVĚKÁ KOMUNIKACE U STŘÍTEŽE /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Na základě sdělení posluchačky historie PU v Olomouci I. Knichalové z Jindřichova jsem provedl terénní průzkum části středověké, dnes již nepoužívané komunikace v katastru obce Střítež.

Lokalita se nachází na západ od sev. okraje obce v místech soutoku obou pramenů říčky Ludiny a křižovatky lesních cest Střítež - Partutovice a Jindřichov - Partutovice. Komunikace je ca 110 - 120 cm široká a je vybudovaná v podobě teras z volně položených kamenů. Pomocí teras a serpentín stoupá prudkým svahem na náhorní plató, na němž zdánlivě končí. Vše nasvědčuje tomu, že je součástí spojnice, která vedla jižním směrem k zaniklému hradu Pucharu. Obdobné komunikace zjistili P. Kouřil a J. Dostál v důlních oblastech Jeseníků.

Mittelalterliche Kommunikation bei Střítež / Bez. Přerov/. Westlich der Gemeinde Střítež / Bez. Přerov/ stellte ich am steilen Hang, der das rechte Ufer des Flüsschens Ludina säumt, eine mittelalterliche Kommunikation fest. Der 110 - 120 cm breite Weg führte auf künstlichen aus lose gelegten Steinen erbauten Terrassen und mit Hilfe von 6 Serpentine bewältigte er den heute dicht bewaldeten Hang.

ZÁCHRANNÉ VÝZKUMY V BRNĚ V ROCE 1988 /okr. Brno - město/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 34, 35/

1. Orlí/Minoritská ul. 1 - minoritský klášter.

Podstatnou část r. 1988 pokračoval záchranný výzkum v záp. a již. traktu souběžně se snižováním terénu dodavatelem na úroveň ca 2 m pod současným povrchem. Pod podlahou a slabou vrstvou navážky se nacházela poměrně dobře zachovaná středověká nálezořová situace s četnými zahloubenými objekty a vrstvami z 13. až poč. 14. stol. V sev. části záp. traktu se nacházel mimořádně rozsáhlý objekt č. 17, tvořený soustavou jam, který pokračoval i do příslušného ramene křížové chodby. V jedné prohlubni tohoto komplexu byl odkryt kostrový hrob. Jeho uložení předcházelo soustavnému pohřbívání, které probíhalo v ambitu a dokonce v menší míře i v sev. části přilehlé místnosti pravděpodobně až po vybudování kamenného kláštera. Zdi byly zapuštěny do zásypů zahloubených objektů, jež místy ještě porušovaly novověké cihlové sklípky. Dále jižněji byla částečně odkryta studna s kamennou vyzdívkou, porušující polozemnici ze 13. stol. Původně stála v rohu, vymezené gotickou příčkou a přilehlou zdí ambitu. V místnosti XIII, již ve středním traktu, byla prozkoumána část suterénu hrázděného domu, dole s mohutným mazanícovým závalem. Jižně od zatím nezkoumané chodby, dělící obě kvadratury, byl odkryt značně rozsáhlý, nerovnoměrně zahloubený objekt se čtyřmi hliněnými pecemi. Porušovaly ho dvě masívní kamenné příčky gotické fáze kláštera, zrušené při barokní přestavbě. V sousední místnosti VI, v severní části místnosti VII a přilehlé chodbě se podařilo zachytit souvrství ze 13. stol. s četnými kulovými jamkami a ohništi v různých úrovních. V sev. části místnosti VI se zjistil patrně zásobní objekt čtvercovitého půdorysu, dva další, kruhové, byly odkryty na vých. okraji místnosti VII a XXIV e, f. Podstatnou část místností VII, VIII a IX zaujímal další zahloubený objekt, nejspíše suterén nadzemní stavby. Do jeho zásypu a podloží byla zřejmě ještě na sklonku 13. stol. zapuštěna velká, cihlami vyzděná vápenka do hloubky 4,8 m pod dnešním povrchem. Po jejím zániku ještě v 1. polovině 14. stol. zde vznikl cihlový objekt, který lze interpretovat jako další teplovzdušné topení. V místnosti VII byly zjištěny dvě paralelní, těsně vedle sebe probíhající kamenné příčky, další procházela místností VIII a IX. Na dvorku malé kvadratury byl dokončen odkryv jámky z 2. poloviny 13. stol., hluboké 11 m od dnešního povrchu.

2. Česká č. 8.

Při výkopu nového sklepa v přední části domu na nároží České a Jakubské ul. byl zachycen starší suterén o hloubce 3,3 m. Byl vyplněn závalem s velmi bohatými nálezy keramiky a kovových předmětů, datovatelných i vzhledem k nalezené drobné minci Vladislava II. na přelom 15. a 16. stol.

3. Dominikánská č. 9.

Sondážními výkopy pracovníků Ingstavu Brno byly na nádvoří domu pánů z Kunštátu porušeny zbytky vrstev z 13. - 14. stol. a jámka s nálezy z 15. stol.

4. Nám. 25. února č. 9.

Pokračovalo sledování zemních prací v areálu staveniště divadla Na provázku, přičemž byly

dokumentovány zbytky 9 objektů a torza sídlištních vrstev z 13. - 16. stol. Většinou šlo o jámy, ve dvou případech i obytné stavby z 13. - 14. a 16. stol.

5. Josefská č. 1.

Na nádvoří Technického muzea byly dokumentovány tři stavební sondy, které porušily 4 objekty z 13. - 15./16. stol.

6. Josefská č. 7.

V prostorách devastovaného domu, určeného k rekonstrukci, byl proveden průzkum dvou stavebních sond. První, situovaná při komunikaci, porušila souvrství z 13. - 14. stol., mocné 2 m, které spočívalo na černozemi s ojedinělými střepy nejspíše podolské kultury. Sonda č. 2 protlala rozměrný zahloubený objekt z 13. stol., do jehož rovné podlahy 4 m pod dnešním povrchem byly zapuštěny dvě jámy hluboké do 1 m.

7. Nám. Svobody.

Ve výkopech pro parovod v ploše náměstí byly dokumentovány dva profily. V šachtě před domem čp. 19 byla pod navážkou doložena komunikační vrstva s nálezy 13. stol., zatímco před domem čp. 18 nasedaly novověké úpravy přímo na sterilní půdu na spraši.

8. Uhelná ul. - nám. Československé armády.

I v r. 1988 byla sledována stavba podchodu pod hlavním nádražím a nám. Československé armády jižně historického jádra. Vzhledem k nemožnosti systematického plošného odkryvu jsme soustředili hlavní pozornost na stratigrafii a ráz osídlení v pravěku a středověku v tomto prostoru. K tomu účelu se jevil jako nejvhodnější otevřený průkop napříč kolejištěm, zatím v délce 36 m. Do mírného sprašového svahu, krytého mohutnou vrstvou černozemě, byly nejdříve zapuštěny objekty podolské kultury. Následné osídlení spadá do mladohradištního období, z něhož byly zachyceny dva objekty. Ve 13. - 15. stol. se na celé ploše nacházely hroby židovského hřbitova, z nichž čtyři nejméně porušené se podařilo vypreparovat i se zbytky dřevěných rakví. Nejmladší horizont představují trosky novověkých cihlových staveb a zhruba současná odpadní jáma, zachycená v severní části.

Ve štolách pod budovou nádraží bylo dokumentováno několik profilů v podstatě s obdobnou stratifikací, přičemž ve dvou byly zachyceny sídlištní objekty ze 14./?/ a 16. stol.

9. Úzká ul.

V průkopu kanalizace v nově budované komunikaci jv. od obchodního domu Prior byly odebrány vzorky keramiky a makrozbytků pro paleobotanický rozbor z odpadní jámy /hnojště?/, nejspíše z 18. stol.

Rettungsgrabungen in Brno im Jahre 1988 / Bez. Brno - město /.

1. Orlí - Minoritská Gasse 1 - Minoritenkloster. Den wesentlichen Teil des Jahres 1988 setzte die Rettungsgrabung des westlichen und des südlichen Traktes, parallel mit dem Erd-aushub durch Bauarbeiter in eine Tiefe von 2 m fort. Unter dem Fußboden und einer schwachen Aufschüttungsschicht befanden sich meistens gut erhaltene Fundsituationen mit zahlreichen eingetieften Objekten und Schichten vor allem aus dem 13. - Beginn des 14. Jahrhunderts. Am bemerkenswerten waren umfangreiche, gegliederte Grubenobjekte, in zwei Fällen mit tönernen Ofen. In einer von den Eintiefungen im Rahmen des Objektes Nr. 17 war ein Körpergrab deponiert, das zeitlich dem Beginn der systematischen Bestattung im Kreuzgang und in dem anliegenden Raum des bereits steinernen Klosters vorangeht. Einige Objekte, besonders mit Lehm-bewurfeinsturz, dienten evident als Souterraine oberirdischer Bauten. Eine weitere Kategorie stellen kleinere Gruben von regelmäßigem Kreis- oder quadratischen Grundriss vor, am ehesten einer Vorratsfunktion. Besonders in den Räumen VI, VII und XXIV c, f blieb eine vieltgliedrige Schichtenfolge überwiegend aus dem 13. Jahrhundert mit etlichen Pfostengrübchen und Feuerstellen in verschiedenen Niveaus erhalten. Zur Steinphase gehört ein Brunnen und eine Reihe massiver Querwände, die überwiegend im Laufe des barocken Umbaus ausgehoben wurden.

2. Česká Gasse Nr. 8. Beim Aushub eines neuen Kellers im Vorderteil des Hauses auf der Ecke der Česká und Jakubská Gasse wurde ein älteres Souterrain erfasst, in dessen Einschüttung man zahlreiche Belege der materiellen Kultur des 15. - 16. Jahrhunderts fand.

3. Dominikánská Gasse Nr. 9. Bei Bauherrichtungen am Hofe des Hauses der Herren von Kunštát wurden Schichtenreste des 13. - 14. Jahrhunderts und eine Fanggrube aus dem 15. Jahrhundert gestört.

4. Náměstí /Platz/ 25. února Nr. 9. Es setzte die Überwachung der Erd-aushubarbeiten im

Areal des Bauplatzes für das Theater Na provázku fort, wobei Reste von 9 Objekten, überwiegend Fanggruben, und der Torso von Siedlungsschichten aus dem 13. - 17. Jahrhundert dokumentiert wurden.

5. Josefská Gasse Nr. 1. Am Hofe des Technischen Museums dokumentierte man drei Bau-sonden, die vier Objekte aus dem 13. - 15./16. Jahrhundert gestört haben.

6. Josefská Gasse Nr. 7. In den Hausräumlichkeiten wurde eine Untersuchung von zwei Bau-sonden vorgenommen. Die erste, situiert bei der Kommunikation, störte eine Schichtenfolge aus dem 13. - 14. Jahrhundert und einen Bodenhorizont mit vereinzelt Scherben der Podoler Kultur. Sonde Nr. 2 durchschneidet ein eingetieftes Objekt aus dem 13. Jahrhundert, in dessen Fußboden zwei Gruben eingelassen waren.

7. Náměstí Svobody /Freiheitsplatz/. Bei Aushüben für die Ferndampfheizung auf der Fläche des Platzes wurden zwei Profile dokumentiert. Im Schacht vor dem Haus Nr. 19 war unter Aufschüttung eine Kommunikationsschicht aus dem 13. Jahrhundert belegt worden, während vor dem Haus Nr. 18 neuzeitige Herrichtungen direkt auf den sterilen Boden im Löss aufsetzen.

8. Uhelná Gasse - Náměstí /Platz/ Československé armády. Auch im Jahre 1988 verfolgte man den Bau der Unterführung unter dem Hauptbahnhof südlich des historischen Stadtkernes. Die Hauptaufmerksamkeit widmeten wir der Feststellung der Stratigraphie und der Besiedlungs-entwicklung im Aushub des Geleisegelandes. Es wurden hier Objekte und die Schicht der Podoler Kultur, zwei jungburgwallzeitliche Gruben, zahlreiche Gräber des jüdischen Friedhofes aus dem 13. - 15. Jahrhundert, als auch Reste neuzeitlicher Bauten und eine Abfallgrube belegt. In den Stollen unter dem Gebäude des Hauptbahnhofes dokumentierte man einige Profile, ausser anderem mit zwei eingetieften Objekten aus dem 14. /?/ und 16. Jahrhundert.

9. Úzká Gasse. Im Aushub der Kanalisation in der Kommunikation südöstlich des Kaufhauses Prior wurde ein Abfallobjekt vermutlich aus dem 18. Jahrhundert erfasst, aus dem besonders eine Probe für die paläobotanische Analyse abgenommen wurde.

RETTUNGSGRABUNGEN AM BAU DES WASSERWERKES NOVÉ MLÝNY IM JAHRE 1988 /Bez. Břeclav/

Pavla Horáková - Ivo Rakovský - Petr Vitula, AÚ ČSAV Brno
Jaroslav Peška, Regionální muzeum Mikulov

Die Hauptaufgabe der letzten Grabungssaison vor dem vollständigen Anlassen des dritten Stausees des Wasserwerkes war, die Rettungsgrabung in der Flur Horní pole in Pavlov dermassen zu beenden, damit die erreichten Ergebnisse womöglich die vollständigsten Erkenntnisse über die Siedlungsagglomeration in diesem Raume gewährten. Von technischen Kräften des Institutes beteiligten sich an dieser besonders A. Knechtová; die Erforschung der slawischen Objekte führte D. Jelínková durch.

Vor allem haben wir eine weitere Fläche südlich der Grabung aus dem Jahre 1986 abgedeckt, um hier weiter den Grundriss des entdeckten langen Hauses zu verfolgen. Wir stellten fest, dass der Bau nur mehr drei Meter fortsetzte, so dass seine Gesamtausmasse ungefähr 34 x 7,5 m betragen. Die Verschüttung seiner Fundamentgräbchen enthielt fast kein Material, jedoch in zwei Fällen waren diese durch Siedlungsgruben gestört, von denen die eine verlässlich der Věteřover Gruppe angehört. Für die Datierung des Objektes kann daraus gefolgert werden, dass es am ehesten älter als die Věteřover Ansiedlung ist. Vorläufig erwägen wir von seiner Zugehörigkeit zur Siedlung des Volkes mit mährischer bemalter Keramik, deren Siedlungsgruben in der nahen Umgebung vorkamen und in deren Milieu ein ähnlicher Bau am ehesten vorkommen könnte.

Eine weitere Flächenabdeckung führten wir im Raume des Gräberfeldes des Volkes der Glockenbecherkultur durch, um seinen Ostrand festzustellen. Auf einer Fläche von ca. 40 x 30 m entdeckten wir jedoch nur mehr ein einziges Grab der angeführten Kultur, die weiteren gehören höchstwahrscheinlich der Kultur mit MBK an. Die restlichen kleineren Abdeckungen zielten zur Erforschung jener Flächen, die unangetastet zwischen den Arealen geblieben sind, welche in den vorherigen Jahren durchgraben wurden. Insgesamt haben wir also während der sieben Grabungssaisonen in Pavlov 1078 archäologische Objekte untersucht.

In den Monaten September - Oktober widmeten wir unsere Aufmerksamkeit weiteren Abdeckungen nordwestlich von der Flur Horní pole. Hier gelang es uns auf einer Fläche von etwa 120 x 45 m vierundfünfzig Siedlungsobjekte zu bergen. In die Laténezeit gehörten 13 Objekte, drei dann der Kultur mit MBK, 1 der Věteřover Gruppe und die restlichen lassen sich in die Hall-

stattzeit einreihen. Durch Oberflächensammlungen hat man auch Scherben der Kultur mit Linnearkeramik und aus der römischen Kaiserzeit gewonnen. Zu den interessantesten Ergebnissen gehört der Befund eines destruierten Metallgiessereisens mit Vorherdgrube in einer von den latènezeitlichen Hütten. In seiner Ausfüllung wurden 2 Bruchstücke und 1 ganzer Gusstiegel von schlauchartiger Form und der Teil einer keramischen Form zum Metallgiessen gefunden. Anhand der Keramik kann das Objekt ungefähr in den Abschnitt LTA/LTB datiert werden. Vom weiteren Objekt ist eine Handmühle von rechteckiger Form erwähnenswert, charakteristisch für die frühe Latènezeit.

BEENDIGUNG DER RETTUNGSGRABUNG EINER SIEDLUNG AUS DER FRÜHSLAWISCHEN PERIODE IN PAVLOV /Bez. Břeclav/

Dagmar J e l í n k o v á , AÚ ČSAV Brno

Im Jahre 1988 setzte die Grabung der Siedlung aus dem frühslawischen Abschnitt in Pavlov - Horní pole mit der Abdeckung von zwei weiteren Flächen fort, die am SW und W Hang einer mässigen Anhöhe derart gewählt wurden, um auf die in den vorigen Jahren untersuchten Flächen anzuknüpfen. Die Erforschung der slawischen Objekte war zeitlich anspruchsvoll. Die Abnahme der oberhalb des Untergrundes befindenden Schichten musste an einigen Stellen händisch durchgeführt werden, da die Objekte bereits in die dunklen Anschwemmungsschichten eingetieft waren und manchmal reichte ihr Boden nicht einmal in das sandige Liegende.

Auf beiden Flächen im Gesamtausmass von 800 m² hat man 23 Objekte im Planum und eine bestimmte Zahl von Pfostengruben gereinigt, die entweder vereinzelt vorkamen oder ein bestimmtes System bildeten. Von dieser Zahl waren 12 Objekte slawisch, die übrigen gehörten prähistorischen Kulturen an und mit ihrer Erforschung wurde PhDr. I. Rakovský, CSc, beauftragt.

Ausser den Untersuchungen auf den angeführten Flächen setzte man auch in der Abdeckung einer Anhäufung von acht sich gegenseitig störenden und überdeckenden eingetieften Objekten fort, die sich auf der bereits im Jahre 1986 untersuchten Fläche befanden. Mit der Erforschung der slawischen Objekte 934 und 944 wurde die Grabung dieses Konglomerates beendet und ihre chronologische Nachfolge interpretiert. Ferner wurden 9 restliche slawische Gruben auf der Grabungsfläche aus dem J. 1987 ausgehoben.

Insgesamt hat man 23 Objekte aus der slawischen Periode untersucht. Darunter waren acht mehr oder weniger erhaltene Wohnbauten vertreten. Zwei von ihnen /Obj. 953 und 944/ hatten zwei Heizvorrichtungen /einen tönernen und einen steinernen Ofen/, Obj. 1071 kann als oberirdisches Objekt charakterisiert werden. Die übrigen Objekte lassen sich als eingetieft Gruben mit kreisförmigem Grundriss bezeichnen. So, wie in den vorigen Grabungssaisonen, wurde auch in diesem Jahr besondere Aufmerksamkeit den einzelnen baulichen Details gewidmet. Ausser zahlreichen Funden von Keramik und Tierknochen fand man auch Bruchstücke von Lehmwanne und Mahlsteinen, Fragmente eiserner Gegenstände, einen bronzenen Beschlag und einen Schleifstein. Vorläufig lassen sich mindestens zwei der slawischen Objekte in den Umkreis von Funden mit Keramik des Prager Types einreihen, die übrigen Objekte waren jünger und einige von ihnen können in die ältere Burgwallzeit datiert werden.

Fassen wir die Ergebnisse der Rettungsgrabungen auf dieser Lokalität zusammen, können wir feststellen, dass ungefähr der N und W Rand der slawischen Siedlung erfasst worden war. Anhand weiterer Terrainbeobachtungen kann man folgern, dass auch die S Grenze der Siedlung nicht allzuviel von den Objekten entfernt lag, die in dieser Saison gegraben wurden. Inwieweit die Siedlung in östlicher Richtung fortsetzte, lässt sich nicht beurteilen, die Oberflächenerforschung deutet jedoch an, dass sie in dieser Richtung noch 200 - 300 m weiter verlief.

Im Oktober 1988 wurde mit dem Anlassen des III. Reservoirs der Stausees von Nové Mlýny begonnen und die Erforschung dieser bedeutenden Lokalität wurden somit ohne Beantwortung so mancher Fragen beendet.

UKONČENÍ ZÁCHRANNÝCH VÝZKUMŮ NA STAVBĚ DÁLNICE V ÚSEKU HOLUBICE - TUČAPY /okr. Vyškov/

Miloš Č i ž m á ř , Martin G e i s l e r , AÚ ČSAV Brno

Poslední záchrannou akcí, spojenou s výstavbou dálničního úseku Holubice - Tučapy, byl vý-

zkum v prostoru předpokládaného pokračování pohřebiště KŠK u Velešovic /Čižmář - Geisler 1987; 1989/, který proběhl v druhé polovině října a v listopadu 1988. Teprve po odvezení skládky ornice, umístěné zde od roku 1985, bylo možné prozkoumat plochu 90 x 20 m, navazující sev. okrajem na trasu dálnice sledovanou již v roce 1985 a vých. okrajem na plochu z roku 1986. Celkově tak byla v průběhu čtyř sezon prozkoumána plocha 12 500 m².

V roce 1988 jsme odkryli devět archeologických objektů, z toho pět sídlištních jam, jeden hrob únětické kultury a tři hroby KŠK /celkový počet 16/.

Současně bylo pedologickou tyčí, případně výkopem, ověřeno 11 geofyzikálních anomálií na ploše 100 x 25 m, navazující směrem k jihu na plochu ověřovanou stejným způsobem v roce 1987 /Čižmář - Geisler, v tisku/. Čtyři z nich byly nedatovatelné sídlištní jámy, v jednom případě jáma o rozměrech 120 x 130 x 220 cm se zmetí lidských kostí a keramikou klasické fáze únětické kultury na dně. V ostatních případech jsme pod 40 - 70 cm mocnou vrstvou ornice nezjistili zahloubené objekty.

L i t e r a t u r a :

Čižmář, M. - Geisler, M. 1987: Rettungsgrabungen auf dem Bau der Autobahn im Abschnitt Holubice - Tučapy /Bez. Vyškov/, PV 1985, 65-66.

Čižmář, M. - Geisler, M. 1989: Archäologische Grabungen am Bau der Autobahn im Jahre 1986 /Bez. Vyškov/, PV 1986, 91.

Čižmář, M. - Geisler, M. v tisku: Pokračování výzkumu pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou ve Velešovicích /okr. Vyškov/, PV 1987.

Beendigung von Rettungsgrabungen am Bau der Autobahn Holubice - Tučapy /Bez. Vyškov/. Im Jahre 1988 untersuchten wir im Rahmen der vorausgesetzten Fortsetzung des seit dem Jahre 1985 erforschten Gräberfeldes der Kultur mit Schnurkeramik /Čižmář - Geisler 1987, 65-66; im Druck/, eine Fläche von 90 x 20 m. Wir deckten insgesamt neun Objekte ab, davon fünf Siedlungsgruben und ein Grab der Úněticer Kultur sowie Gräber der Kultur mit Schnurkeramik /Gesamtzahl auf der Lokalität 16/. Bei der Beglaubigung der südlich der abgedeckten Fläche festgestellten geophysikalen Anomalien, untersuchten wir ausser nicht datierbaren Siedlungsobjekten auch eine Grube /120 x 130 x 220 cm/ der Úněticer Kultur, die ein Gewirr von menschlichen Knochen und Keramik der klassischen Phase enthielt.

DRUHÁ SEZÓNA ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU V TĚŠANECH A BORKOVANECH /okr.

Brno-venkov, Břeclav/

Martin Geisler, Antonín Štřof, AÚ ČSAV Brno

Záchranný výzkum v roce 1988 plošně propojil části hliníku sledované v předešlém roce /Geisler - Štřof, v tisku/. Zachycená sídlištní situace v podstatě odpovídala okolním dřívě prozkoumaným plochám a v tomto smyslu nepřinesla kvalitativně nové poznatky. Několik desítek objektů /zásobní jámy, hliníky, kúlové jamky/ obsahovalo běžný sídlištní materiál z různých úseků vývoje velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí. Při jz. okraji sledované plochy byly zjištěny tři kostrové hroby, datované nálezy keramiky a drobných kovových předmětů do období stěhování národů. Rozrušené hroby, zjištěné v roce 1987, ležely v bezprostřední blízkosti a byly patrně součástí téhož pohřebiště.

Asi 200 m záp. od hliníku byl při zemních pracích na samém okraji skrývané plochy odkryt osamocený hrob horákovské kultury. Mimo tučtu nádob obsahoval část kostry vepře a železný nůž. Pozůstatky lidského skeletu nebyly zjištěny.

V roce 1988 se hlavní těžiště záchranných prací soustředilo na pravý /východní/ břeh bezjmenného potoka, tvořícího hranici mezi katastry Těšán a Borkovan a současně i mezi okresy Brno-venkov a Břeclav. Odhumusovaný prostor, určený k zaplavení, se nacházel na S až Z úpatí mírného svahu, končícího v inundaci. Nálezová situace korespondovala se situací zjištěnou na katastru Těšán. Převážná část ze 120 objektů náleží kultuře středodunajských popelnicových polí, čtyři zemnice a několik zásobních jam kultuře horákovské, dvě chaty do období římského.

L i t e r a t u r a :

Geisler, M. - Štřof, A. v tisku: Záchranný výzkum na katastru Těšán /okr. Brno-venkov/, PV 1987.

Zweite Saison der Rettungsgrabung in Těšany und Borkovany /Bez. Brno-venkov, Břeclav/. Im Jahre 1988 setzte die Rettungs-

grabung in der Lehmgrube am Kataster von Těšany fort. Es gelang die im vorherigen Jahre /Geisler - Štrof im Druck/ untersuchten Flächen zu verbinden. Die Fundsituation wiederholte sich hier im Grunde, der überwiegende Teil der Objekte gehörte der Velaticer Phase der mitteldanubischen Urnenfelderkultur an. In diesen Zeitabschnitt fallen offensichtlich ebenfalls auch die Kummulationen von Pfostengruben. Beim S Lehmgrubenrand stellten wir drei Körpergräber fest, datierbar in die Völkerwanderungszeit. Die in der vorigen Saison im gleichen Areal festgestellten undatierten Gräber gehörten zur derselben Nekropole.

Ungefähr 200 m W von der Lehmgrube war bei Terrainarbeiten ein Grab der Horákovcer Kultur erfasst worden. Es enthielt ein Dutzend Gefäße, den Teil eines Schweineskelettes und ein eisernes Messer. Überreste eines menschlichen Körpers haben wir nicht festgestellt.

Im Jahre 1988 verfolgten wir die Ackerkrumabdeckungen auch auf dem entgegengesetzten Bachufer /Kataster Borkovany/. Auch hier waren die meisten der 120 untersuchten Objekte Velaticer, 4 Erdhütten und einige Vorratsgruben gehörten der Horákovcer Kultur und 2 Hütten in die römische Kaiserzeit.

VÝZKUM HRADISKA U SVITÁVKY V ROCE 1988 /okr. Blansko/

Rudolf Procházk a, Antonín Štrof, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 11/

Sondáže a odkryvy této sezóny byly zaměřeny na vých. a sev. svah /především na hrany svahů a na jejich přilehlé části/, kde navázaly na výkopové práce předešlých let /naposled Procházka - Štrof, v tisku/. Byl proveden i záchranný výzkum pod vých. úpatím Hradiska v souvislosti s výstavbou vodojemu.

Odkryv VIII na sev. a sv. svahu pokračoval rozebráním kontrolních bloků v metrech 7 a 10, kde byla ověřena situace zjištěná v nejbližším okolí, nově byly zjištěny v metru 10 na podložní skále fragmenty pozdně lengyelské nádoby, dokládající osídlení i v tomto období. Ve střední části sev. svahu pak byl proveden další odkryv v metrech 23 a 24, zachycující zhruba v délce 4 m sídlištní plošinu a pokračující 7 m na svah. Odkryv byl vypracován až na podložní skálu. Na ni nasedaly postupně jednotlivé vrstvy, dosahující pod hranou svahu mocnosti až 3 m. Eneolitické nálezy zde byly zjišťovány výjimečně, souvrství zde zahajovala nevýrazná vrstva E. Sled vrstev i jejich charakter a situační dispozice odpovídaly nejvíce situaci zjištěné v předešlých sezónách v metrech 1 až 3, kam již nezasahovalo jevišovické a větčevské opevnění a kde byly tyto vrstvy částečně odstraněny při budování opevnění ve střední době bronzové. Podobně byla výrazná středobronzová vrstva D s kamennou destrukcí a množstvím nálezů na bermě před opevněním, naproti tomu byla vrstva C poměrně chudá. Mladohradištní vrstva B a středověká A byly na svahu většinou smíchány, na plošině byla vrstva A nevýrazná. Pod hranou svahu protínal kolmo všechny vrstvy až do kamenného podloží žlábk mladohradištní palisády, na plošině bylo opět zjištěno těleso kamenitohlinité fortifikace. Překvapujícím zjištěním ve svrchní středověké vrstvě byla zeď o síle 1 m, sledující 2 m ve svahu jeho hranu. Pokračování zdi bylo společně se sv. rohem této budovy odkryto po odstranění vrstev A a B ve svahu v metrech 14 až 21. Objev této do svahu vysunuté budovy, společně se zjištěním mělkého reliktu vozové cesty, sledující vrstevnici při sv. úpatí Hradiska, nás vede k hypotéze, předpokládající průchod přístupové komunikace po sev. svahu tak, že ústila v příkopu na záp. okraji hradiska; v této části předpokládáme původní vstup, jak tomu nasvědčuje i zástavba.

Sonda X, otevřená v předchozí sezóně na sv. okraji plošiny, byla prodloužena v šířce 2 m kolmo po svahu v délce 8 m a byla vypracována až do úrovně kamenné destrukce větčevské hrady ve vrstvě E. Vrstvy D a C nebyly tak výrazné jako v odkryvu VIII a částečně snad byly sníženy a přemístěny při úpravách v mladších obdobích, kterých v tomto nejexponovanějším úseku bylo několik. Jednou z nich bylo hloubení palisádového žlábk v mladohradištním období /ten však je poměrně mělký a nedosáhl ani úrovně vrstvy E, což naznačuje buď dodatečné snížení terénu nebo blízkost napojení na těleso mladohradištní hrady, uzavírající V obvod hradiska - viz sondy VI, XIII, XIV/.

Pokračoval rovněž výzkum na vých. okraji vrcholové plošiny hradiska a na přilehlém svahu. Ve vých. části sondy XIII byl dokončen odkryv, v němž se vyrýsovalo vyústění opevnění patrně ze střední doby bronzové. Mezi sondami XIII a VI byl rozebrán kontrolní blok až po linii vnitřní dřevěné stěny mladohradištního opevnění. Plocha byla dále rozšířena sondou XIV /8 x 1,9 x 1,1 m/, která prořízla horizont pozdně středověkého hrádku /A/ i mladohradištní vrstvu B,

jakož i destrukční kužel z vnitřní strany dřevohlinité hradby a končila prozatím rovněž u vnitřní stěny. Sondy XIV a X na sv. okraji jsme propojili sondou XVI /1,9 x 0,9 m/ až po bázi mladohradištního horizontu. Dále byl odkrýván půdorys zástavby z 15. stol. v tomto prostoru. Dosud byly zjištěny zbytky záp., jižní a vých. obvodové zdi obdélné budovy s delší osou orientovanou ve směru Z - V. Severní část vých. zdi a zřejmě celá sev. stěna podlehlá zkáze v důsledku pozdější těžby kamene. Zdivo o síle ca 0,6 - 0,8 m uzavíralo prostor 5,4 x 4,5 /?/ m, se zbytky maltové podlahy. Přitom záp. zeď pokračuje dále již. směrem, zatímco při předpokládaném jz. rohu se kolmo zalamuje k západu podél sev. hrany plošiny. Zástavba tohoto charakteru, ležící vlastně na exponované straně nad přístupem, měla překvapivě nefortifikační, spíše dvorcový charakter.

V sondě XIV, v destrukci mladohradištního valu, byla nalezena ostruha s jehlanovitým bodcem a v mladohradištní vrstvě při opevnění dva denáry, a to českého knížete Vladislava I. /1107 - 1109/ a olomouckého úředníka Oty II. Černého /1107 - 1110; 1113 - 1125/.

Na opačné straně lokality v sondě II byla zdokumentována vnitřní plocha věže z 15. stol. a k ověření průběhu vnějšího lince jejího obvodového zdiva byly položeny tři drobné sondy /XV a-c/, z nichž sonda XVa na již. straně prořízla sutové souvrství o mocnosti 1,2 m s požárovou destrukcí zuhelnatělých trámů a mazanice vespod.

V jarních měsících roku byly na vých. šíji, spojující Hradisko s okolním masivem /100 m od vnějších valů/, zahájeny zemní práce, související s výstavbou vodojemu. Po základní skrývce povrchové humózní vrstvy /0,15 - 0,2 m/ z rostlého kamenného podloží /po níž pak následovaly výrazné terénní úpravy/, byl proveden drobnější záchranný výzkum na ploše 35 x 50 m a při jejích okrajích. Na kamenném podloží, z pokusně prokopávaných humózních vrstev při okrajích skrývky a z odhrnutých hromad bylo získáno několik desítek kusů štípané industrie převážně z rohoveců, typologicky představující především neretušované ústěpy, nízká hranolová jádra a zlomky čepelí a odpad. Byly zde nalezeny i 3 drobné střepy z výdutí nádob, z nichž dva odpovídají keramickou hmotou a povrchovou úpravou jevišovickým nálezům z Hradiska, jeden střep je středověký. Mimo to se našlo několik kusů mazanice. Všechny nálezy byly pouze v povrchové humózní vrstvě, která byla navíc zemědělsky využívána. Toto zjištění naznačuje, že osídlení nebo alespoň výrobní činnost v období jevišovické kultury se neomezovala pouze na areál výšinného sídliště, což potvrzuje situace na současně osídlené Vejšticí u Vážan, kde se sídlištní nálezy objevují při drobnějších porušeních terénu i severně a východně od opevněné plochy.

L i t e r a t u r a :

Procházka, R. - Štrof, A. v tisku: Výzkum Hradiska u Svitávky v roce 1987 /okr. Blansko/, PV 1987.

Erforschung des Burgwallles bei Svitávka im Jahre 1988 /Bez. Blansko/. Die Sondagen und Abdeckungen dieser Saison konzentrierten sich auf den östlichen und nördlichen Hang, wo sie auf die Grabungsarbeiten der vorherigen Saisonen anknüpften /zuletzt Procházka - Štrof, im Druck/. In der Abdeckung VIII am Nordhang wurden die Kontrollprofile zernommen, wobei man wiederum eine Besiedlung der Jevišovicer Kultur festgestellt hat, die bronzezeitliche Besiedlung beginnt mit der Věteřover und endet mit der altlausitzer Kultur, dann folgt eine Besiedlung aus der späten Bronzezeit, der jüngeren Burgwallzeit und den Abschluss repräsentiert die Destruktion eines spätmittelalterlichen Hausberges. Neu wurde eine spätlengyelzeitliche Besiedlung belegt. Die Neuabdeckung in den Metern 23 und 24 erfasste eine bis drei Meter starke Schichtenfolge, beginnend mit der Věteřover Schicht. Im mittelalterlichen Niveau wurde das Fundament eines auf den Nordhang hinausgeschobenen Gebäudes entdeckt, das vermutlich den Zugangsweg am Nordhang kontrollierte. Vom Plateau am nordöstlichen Burgwallumfang hat man bis tief hangabwärts Sonde X verlängert, die bis zur Steindestruktion des Věteřover Wallles untersucht wurde. Am östlichen Burgwallrand und am anliegenden Hang setzten die Abdeckungen in den Sonden VI und XIII fort, wo im Hang die Mündung eines von den Wällen der Bronzezeit erfasst wurde; die Grabung des jungburgwallzeitlichen Wallles auf der Hangkante /mit dem Fund eines Sporens mit pyramidenförmigem Stachel und von zwei Denaren in der anliegenden Kulturschicht und in der Walldestruktion - Vladislav I., 1107 - 1109; Oty II., 1107 - 1110, 1113 - 1125/ und der mittelalterlichen Verbauung am Plateau setzten fort. Auf der Landenge 100 m östlich von der Sohle des Hradisko wurde eine kleine Rettungsgrabung vorgenommen, wo beim Baue des Wasserreservoirs geringe Belege einer Jevišovicer Besiedlung erfasst worden waren.

RETTUNGSGRABUNG AM HOSTÝN /Gemeinde Chvalčov, Bez. Kromčříž/

Jana Č i ž m á ř o v á , MM Brno, Miroslav Š m í d , AÚ ČSAV Brno

Im Zusammenhang mit dem Wasserleitungsbau für die Anstalt der sozialen Fürsorge verlief im Sommer 1988 eine Vorsprungsgrabung des Burgwalles am Hostýn. In seiner ersten Phase hob man einen Suchgraben in der Trasse der Wasserleitungsrinne aus, die von der Anstalt zum Wasserreservoir unter dem höchsten Gipfel des Hostýn führte. Dieser Sondagegraben durchschneidet in NO-SW Richtung das sog. Amphitheater, d.h. den unbewaldeten Sattel zwischen beiden Gipfeln der Lokalität, in seiner gesamten Länge /Sondenzlänge 135 m, Breite 5 m/. Die Ackerkrume war hier verhältnismässig schwach, ca. 20 cm, unmittelbar unter ihr folgte das felsige Liegende. Auf dieser relativ umfangreichen Fläche wurde eine sehr schütterere Besiedlung festgestellt und ein geringes Material gewonnen, was voll K. Ludikovskýs Feststellungen bei seinen Sondierungen in den 70. Jahren entspricht. /Insgesamt hat man ausser 26 Pfostengruben 13 grössere eingetiefte Objekte untersucht, von denen man jedoch nur ein einziges vielleicht als Hütte interpretieren kann und zwar Objekt 12 mit Material der Platěnicer Phase der Urnenfelderkultur/. Das gewonnene Material aus dem Feststellungsgraben belegt die schon früher festgestellte Tatsache, dass Hostýn vor allem zur Zeit der Lausitzer Urnenfelderkultur besiedelt war, besonders in ihrer Platěnicer Phase, weniger im älteren Abschnitt der schlesischen Phase. Funde in die späte Latěnezeit datiert - der Teil einer gläsernen Ringperle, eiserne Gegenstände, Bernsteinbruchstücke, Keramik - sind zwar ausdrucksvoll, aber weniger zahlreich. Wichtige Erkenntnisse brachte die weitere Etappe der Vorsprungsgrabung. Dabei wurde am westlichen Umfang des Burgwalles auf zwei Seiten ein Wallschnitt in einer Breite von etwa 3 m vorgenommen, von diesen jedoch nur der eine bis zum Liegenden durchgeführt. In diesem wurde der Wallkörper in einer Breite von 21 m durchgeschnitten und seine Krone lag 480 cm oberhalb des Niveaus des Liegenden. Auf der Aussenseite des Walles erfasste man einen ca. 3,5 m breiten und 2 m tiefen Graben; die Überhöhung der Wallkrone oberhalb des Grabenbodens betrug ungefähr 10 m. Obwohl sich natürlich alle Profile voneinander etwas unterschieden, konnte man im Grunde auf allen minimal drei ausdrucksvolle Bauphasen der Befestigung beobachten. In der unteren Schicht gewann man Material in die schlesische Phase der Urnenfelderkultur datiert, in den weiteren Schichten konnten Platěnicer Scherben erfasst werden.

Mit negativem Ergebnis wurde der Aushub der Wasserleitungsrinne in den übrigen Burgwallarealen verfolgt, d.h. vom Westwall über die Akropolis bis zur Sonde im Amphitheater.

DIE ERGEBNISSE DER ARCHAEOLOGISCHEN FESTSTELLUNGSGRABUNG IN HULÍN

/Bez. Kromčříž/

Lubomír Š e b e l a , AÚ ČSAV Brno

Im Jahre 1988 wurde am Kataster der Gemeinde Hulín, Bez. Kromčříž, im östlichen Teil der Flur Nivky eine archäologische Tastgrabung realisiert. Ziel dieser Untersuchung war die Bestätigung der Ergebnisse der Oberflächensammlungen, die vorerst J. Kryl und hauptsächlich dann D. Kolbinger /beide wohnhaft in Hulín/ durchführten, welche eine Besiedlung aus dem späten Aneolithikum /Kultur mit Schnurkeramik, Glockenbecherkultur und Gruppe Chlópice-Veselé/ und aus der älteren Bronzezeit /Věteřov Gruppe/ signalisierten.

Während der Saison wurden 19 Siedlungsobjekte und 1 Körpergrab abgedeckt. Der Grabkomplex gehört der mährischen Kultur mit Schnurkeramik an. Ausser den Skeletüberresten einer jungen Frau /das anthropologische Material bewertete M. Dočkalová vom Institut Anthropos des MM in Brno/ hat man in der Grabgrube drei Gefässe und einen Silex gefunden. Von der Grabausstattung verdient ein Etagentopf mit Henkel Interesse. Es handelt sich um den ersten Fund aus Mähren und den dritten vom Gebiet unserer Republik. Bei den älteren, beiden ähnlich gegliederten Exemplaren aus Böhmen, wurde jedoch nicht eindeutig die Frage ihrer Datierung gelöst. Beide hat man richtig in das Aneolithikum gereiht. Sofern es ihre Kulturzugehörigkeit betrifft, erwog man über die Kultur mit Schnurkeramik. Beim Exemplar aus Praha 8 - Dáblčice sind nämlich die Begleitumstände nicht bekannt. Höchstwahrscheinlich handelt es sich um einen Einzelfund /Buchvaldek - Vencl 1975, 122, Abb. 2/. Das zweite Gefäss stammt aus Mochov, Bez. Praha - východ. Es wurde in einem fragmentaren Zustand gemeinsam mit Bruchstücken einer zweihenkeligen Amphore im Rest einer "Kulturgrube" in der Wand der ehemaligen Gemeindegabgrube entdeckt /Buchvaldek - Vencl 1975, 121, Abb. 1/. In diesem Fall handelte es sich vermutlich um den Torso einer Grabgrube. Der Hulíner etagenförmige Topf bestätigt anhand des ke-

ramischen Begleitinventares /Schnurbecher, Krug des Dřevohosticer Types/, dass Etagegefässe Bestandteil der keramischen Produktion der Träger der Kultur mit Schnurkeramik sind. Der Grabfundkomplex aus Hulín half uns so die Frage der chronologischen Stellung dieser keramischen Sonderformen im Rahmen des Aneolithikums in Böhmen und Mähren zu lösen.

Die neunzehn abgedeckten Siedlungsobjekte melden sich mit ihrem Inventar zu der Věteřover Gruppe. Wir setzen die Existenz einer Siedlung grösseren Umfanges voraus. Von den untersuchten Siedlungskomplexen ist Objekt 1 zu nennen, in welchem Skelettüberreste von drei rituell beigeesetzten Individuen entdeckt worden waren und zwar, nach Bestimmung von M. Dočkalová vom Institut Anthropos des MM in Brno, eines erwachsenen Mannes /verstorben im Alter von 25 - 30 Jahren/ und zweier Kinder /2 und 6 Jahre/. Aus seiner Aufschüttung wurde ein bemerkenswertes archäologisches Material gewonnen, in welchem auch Funde, sowohl der Kultur mit Schnurkeramik /Schmuck aus einem Tierzahn und das Randbruchstück eines näher nicht bestimmten Gefässes/, als auch der Gruppe Chl-opice-Veselé /das Fragment vom Bauch eines Topfes mit Henkel/ waren. Ferner ist es eine Getreidegrube mit teilweise erhaltener Verschalung beim Boden. Die Besiedlung des Volkes der Věteřover Gruppe ist am Kataster von Hulín nicht vereinzelt, schon aus den fünfziger Jahren sind Befunde vom Siedlungscharakter aus der Hulíner Ziegelei und aus der Flur Padělky bekannt /Spurný 1953, 452-455/.

Die Lokalität Nivky befindet sich NO der Gemeinde, links der, Hulín mit Pravčice verbindenden Strasse. Den Fundort entdeckte im J. 1960 J. Kryl aus Hulín, als man in den Frühjahrsmonaten nach der Tiefackerung eine Terrainbegehung realisierte. Das von ihm gesammelte archäologische Material signalisierte, dass an diesen Stellen Objekte des Volkes mit Schnurkeramik, der Věteřover Gruppe und der Träger der materiellen Kultur aus der Laténezeit und der römischen Kaiserzeit, gestört wurden /unpublizierter Fundbericht Nr. 1865/60, 1867-8/60 und 1428/61 im Archiv des AÚ ČSAV in Brno/. Diese Lokalität beobachtete er dann gemeinsam mit den Mitgliedern des archäologischen Kinderzirkels, der damals bei der Grundschule in Hulín wirkte. Auf Kryls Prospektionstätigkeit knüpfte dann sein "Schüler" D. Kolbinger an /ebenfalls wohnhaft in Hulín/, der die Lokalität bis heute begeht. Es gelang ihm hier Belege zu erfassen, die von der Anwesenheit der Glockenbecherkultur und der Gruppe Chl-opice-Veselé zeugen /für die mündliche Information danke ich D. Kolbinger/. Im Nordsektor des Fundortes verlief im J. 1961 noch eine archäologische Rettungsgrabung, während welcher Siedlungsobjekte der Lausitzer Kultur untersucht worden waren /unpublizierter Fundbericht im Archiv des AÚ ČSAV in Brno, Nr. 2445/62/.

Auch wenn die Ergebnisse der archäologischen Feststellungsgrabung vorläufig nicht im vollen Ausmasse, die durch Oberflächensammlungen gewonnen Erkenntnisse bestätigten, brachten sie eine Reihe sehr wertvoller Indizien zum Besiedlungscharakter einer Mikroregion im Spätäneolithikum und in der älteren Bronzezeit und daher werden die Forschungsarbeiten auch im nächsten Jahr fortgesetzt werden.

L i t e r a t u r :

- Buchvaldek, M. - Vencl, S. 1975: Eneolitický ctážovitý džbánek z Mochova, okr. Praha-východ, AR XXVII, 121-125.
Spurný, V. 1953: Sídliště věteřovského typu v Hulíně, AR V, 452-455.

VÝZKUM NEOLITICKÉHO A POZDĚNĚ LATÉNSKÉHO SÍDLIŠTĚ V BOŘITOVĚ /okr. Blansko/

Miloš Č i ž m á ř , Pavla H o r á l k o v á , AÚ ČSAV Brno

V roce 1988 proběhla v měsících květnu až červnu a říjnu závěrečná sezóna výzkumu sídliště v trati "Písky". Byla skryta plocha ca 125 x 75 m, navazující sev. směrem na výzkum z roku 1987.

V jarních měsících se zde podařilo prozkoumat hustou síť kúlových jamek, z nichž však nebylo možno rekonstruovat žádný půdorys stavby a sídlištní objekty kultury lineární /9/ a laténské /15/. Z nich dva patřily k typu zahloubených obdémíkových chat s kúlovou konstrukcí na delší ose. Chata č. 1 poskytla mimo jiné bohatou kolekci železných předmětů, tavící kámen a kostěné kladivo, zdobené soustřednými kroužky. Další dvě zjištěné chaty na této ploše byly prozkoumány již v roce 1975 K. Ludikovským.

V říjnu jsme pokračovali výzkumem sev. části plochy, kde podle předběžného povrchového průzkumu orbou narušených kulturních vrstev byl předpokládán okraj laténské vesnice. Skutečně jsme zde zjistili pouze jednu chatu z pozdní doby laténské, další dva objekty patřily kultuře s LnK a MMK.

V průběhu let se tak plošným výzkumem, zahrnujícím i starší odkryvy K. Ludikovského, po-

dařilo kompletně prozkoumat asi 1,5 ha rozsáhlý areál pozdně laténské vesnice a část sídliště kultur s LnK a MMK.

Erforschung einer neolithischen und spätlatènezeitlichen Siedlung in Bořitov / Bez. Blansko/. Im Jahre 1988 verlief die abschliessende Grabungssaison der latènezeitlichen Siedlung in der Flur Písky. Auf einer Fläche von ca. 125 x 75 m wurde eine Menge von Pfostengruben und Siedlungsobjekte der Lineararkultur /10/, der MBK /1/ und aus der Latènezeit /16/ festgestellt und untersucht. Drei von diesen gehörten zum Typus der eingetieften rechteckigen Hütten mit Pfostenkonstruktion auf der längeren Achse. Im Verlaufe der Jahre 1983 - 88 gelang es so mit der Flächenabdeckung, die auch die älteren Grabungen K. Ludikovskýs einschliessen, ein komplettes etwa 1,5 ha umfangreiches Areal eines spätlatènezeitlichen Dorfes und den Teil einer Siedlung mit Linearkeramik und mährischer bemalter Keramik zu untersuchen.

ZÁCIIRANNÉ AKCE A PRŮZKUMY V SEVERNÍ ČÁSTI OKRESU VYŠKOV

Ondrej Š e d o , Muzeum Vyškovska Vyškov

Dědice /Vyškov - Dědice/

Na táhlém návrší sz. od Vyškova byl v poloze "Letní pole" sledován M. Dankem homolovitý útvar. Po orbě se odlišoval tmavou barvou od okolních ploch, kde bylo odkrýváno žluté, sprášové podloží. Objevitel s pomocí pedologické tyče odebral v několika místech vzorky. Ukázalo se, že vyvýšenina o Φ 40 m je tvořena střídajícími se vrstvami tmavé hlíny a žlutky. Byla navršena uměle a je pravděpodobně mohyloú mimořádně velkých rozměrů.

Drnovice

Illuboká orba na svahu návrší Končiny v poloze "Adlerova mez" porušila kulturní vrstvu s větším množstvím keramiky, kterou sesbíral M. Daněk. Po skrytí ornice byla prokopána poškozovaná část hliníku kultury s MMK. Vytvářelo ji několik vzájemně se prostupujících jam překrytých vrstvou mazanice. Keramika umožňuje datovat objekt do stupně IIa této kultury.

Herotlice /Hloštica - Heroltice/

Ve výkopu pro vodovod a elektrický kabel mezi Heroltským splavem na Hané a dvorem JZD západně od intravilánu obce byly ovzorkovány sídlištní objekty. Kultuře s LnK náležel hliník a větší počet jam. Byly rozloženy v délce asi 200 m na svahu skloněném k jihu a jz. V jeho nejvyšších místech byly ve vyházené hlíně sesbírány ojedinělé velatické střepy. Tři další objekty obsahovaly nevýraznou keramiku a zlomek bronzové spony ze starší doby římské. Dva z nich je možno interpretovat jako zahloubené chaty, další, vyplněný množstvím mazanice, byl s velkou pravděpodobností zbytkem vypalovací komory pece.

Luleč

V zářezu cesty u nové školky v Luleči byly splaveny části svahu s profilem kulturních vrstev. To umožnilo rozeznání a ovzorkování porušených objektů, jámy kultury s MMK a jámy s menším množstvím halštatské keramiky. Zachycena byla také vrstva se střepy velatické kultury.

Podivice

Ve spolupráci s Ant. Koutkem a PhDr. J. Dolákem se uskutečnil průzkum polohy "Na valách" sz. od Podivic. Návrší s nadmořskou výškou 420 m spadá na sev. a jv. straně strmými svahy k údolí potůčků, záp. svah mírně klesá do širokého sedla. Nad ním probíhá zhruba ve směru S - J val provázený na vnější straně širokým příkopem. Kratší úsek valu je patrný na jižní straně. Sběrem byly získány hrudky mazanice a nevýrazné střepy, datovatelné pravděpodobně do doby halštatské.

Vyškov - Marchanický potok

Na mírném svahu, který spadá k jihu do údolí Marchanického potoka, byl výkopem pro zářez Hanácké dálnice porušen sídlištní objekt. Většina jeho výplně byla odtěžena, zbývající část /snad z jámy/ obsahovala mazanici, na kruhu vytáčený přeslen a nízkou hrncovitou nádobu s hrubě modelovaným povrchem, ven vyhnutým okrajem a nerovným dnem. Nálezy je možné datovat do pozdní

doby římské.

Vyškov - nemocnice

Výkop kanalizace, procházející od nového sídliště na sz. okraji Vyškova k potoku Drnůvka, poškodil v areálu nemocnice několik sídlištních objektů. Ovzorkován byl profil laténské chaty a zbytky jam, datovaných nevýraznými nálezy do starší doby římské. Skryvka poškodila kulturní vrstvu ze stejného období. Na dostupné ploše o rozměrech asi 3 x 2 m byl zjištěn shluk kúlových jamek a blíže neurčitelné okraje odtěžených zahloubených objektů. Kromě keramiky byl získán zlomek kostěného hřebene a železné kování.

Rettingsaktionen und Untersuchungen im Nordteil des Vyškover Bezirkes. Bei Dědice /heute Bestandteil von Vyškov/ wurde ein Gebilde festgestellt, das höchstwahrscheinlich ein Grabhügel im Durchmesser von ca. 40 m ist. In Drnovice untersuchte man den Teil einer Lehmgrube der Kultur mit MBK. Am Kataster von Heroltice /Gemeinde Hoštice-Heroltice/ konnten Objekte der Kultur mit Linearkeramik und Scherben der Velaticer Kultur festgestellt werden. Aus gestörten Objekten der älteren römischen Kaiserzeit stammt eine Bronzefibel. Aus Kulturschichten und Objekten in Luleč gewann man Scherben der Kultur mit MBK, aus der jüngeren Bronzezeit /Velaticer Kultur/ und aus der Hallstattzeit. Eine Geländebegehung wurde auf den hallstattzeitlichen Höhenburgwall bei Podivice vorgenommen. In Vyškov störten Bauerarbeiten beim Krankenhaus eine Erdhütte aus der Latènezeit und die Siedlungsschicht aus der älteren römischen Kaiserzeit, aus welcher das Bruchstück eines beinernen Kammes und ein Eisenbeschlag stammen. An einem anderen Ort, im Tal des Marchanický Baches, wurde der Rest eines Objektes aus der späten römischen Kaiserzeit festgestellt.

NOVÉ ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY ZE ZNOJEMSKA A TŘEBÍČSKA /okr. Třebíč, Znojmo/

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo

V roce 1988 byla zjištěna povrchovým průzkumem a díky součinnosti s dobrovolnými spolupracovníky Jihomoravského muzea ve Znojmě řada nových archeologických lokalit. Bylo na nich doloženo osídlení ze starší doby kamenné /Znojmo-Hradiště, Znojmo-Kuchařovice/ a z neolitu /Blížkovice, Hrušovany n/J, Jevišovice, Rouchovany, Rybníky a Znojmo-Šaldorf/. Paleolitické osídlení se v okolí Znojma soustřeďuje na terasy řeky Dyje, a proto jim bude zapotřebí věnovat v příštím období náležitou pozornost. Další archeologické nálezy můžeme datovat do doby bronzové /Rybníky/, starší doby železné /Starý Petřín/ a do mladší, případně pozdní doby hradištní /Mešovice, Rybníky/.

BLÍŽKOVICE /okr. Znojmo/

Lokalita z mladší doby kamenné se nachází na jv. svahu nad Ctídužickým potokem v trati "Dědictví". Místo nálezu je vzdáleno asi 2000 m záp. od obce Blížkovice. Při povrchovém sběru se zde našly keramické zlomky, jež můžeme zařadit do náplně kultury s lineární a s moravskou malovanou keramikou. Na některých střepech nádob je plastická výzdoba charakteristická pro obě jmenované kultury. Dále se zde vyskytla kamenná štípaná industrie. Informace o starších nálezech z této trati poskytla p. Fenzlová z Blížkovic.

HEVLÍN /okr. Znojmo/

Rozsáhlejší lokalita z doby římské je situována asi 1000 m jižně obce Hevlín. Povrchovým sběrem zde bylo získáno větší množství fragmentů keramiky. Na archeologické nálezy upozornil Z. Hoňka z Hrušovan n/J.

Osídlení z uvedeného období zde není ojedinělé, další lokalita se nalézá asi 2000 m ssv. od obce.

Dosavadní výsledky archeologického průzkumu dokazují, že osídlení z doby římské se na Znojmsku mimo jiné soustřeďovalo do úrodných nížinných poloh kolem řeky Dyje. Již z dřívějšího období známe sídliště z Jaroslavic v trati "Perzel" /Šimek 1958, 163, obr. 98/. Nálezy stejného stáří se u Jaroslavic nacházejí také v trati "Sechstal". V roce 1983 jsme zjistili sídliště z doby římské rovněž v katastru obce Strachotice /Kovárník 1985, 101/.

HRUŠOVANY n/J /okr. Znojmo/

Osídlení z mladší doby kamenné bylo doloženo také na polích za areálem cukrovaru v Hrušovanech n/J. Sídliště se nachází asi 1250 m jv. od městečka a nálezy jsou zde rozptýleny na větší ploše. Pochází odtud soubor zlomků nádob a dva pečlivě zhotovené kamenné klínky. Na nálezy upozornil p. Z. Honka z Hrušovan n/J.

JEVIŠOVICE /okr. Znojmo/

Nová neolitická lokalita byla zjištěna asi 1750 m jz. od okraje Jevišovic v místech katastrálních hranic s obcí Bojanovice. Jde o vhodný jihových. svah nad bezejmenným potokem. Při povrchovém sběru jsme zde získali fragmenty nádob kultury s lineární keramikou. Nemůžeme vyloučit, zda uvedená poloha nebyla později osídlena nositeli kultury s moravskou malovanou keramikou.

MEŠOVICE /okr. Znojmo/

Zlomky mladohradištní a pozdně hradištní keramiky byly zachyceny na polích vzdálených asi 300 m sv. od obce. Lokalita se nachází na levém břehu Uherčického potoka. Její podloží tvoří svahovina a spraš. Vlastní vytvářecí hmota keramiky obsahuje bohatší příměs tuly. Povrch nádob nese charakteristickou výzdobu.

Nálezy mladohradištní a případně pozdně hradištní keramiky u Mešovic doplňují dosavadní údaje o osídlení jz. části okresu Znojmo.

ROUCHOVANY /okr. Třebíč/

Další doklady o existenci sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou pocházejí z katastru Rouchovan. Lokalita se nachází na mírném jv. sprašovém svahu, pod nímž protéká bezejmenný potok. Sídliště je vzdáleno přibližně 250 m od jv. okraje obce. Zprávu o nálezech podal p. J. Kafka z Rouchovan.

Z porušených sídlištních objektů byly zachráněny typické nálezy keramiky, jako jsou zlomky hrnců, puten s rohatými uchy, mís a j. Zastoupena je rovněž štípaná industrie.

RYBNÍKY /okr. Znojmo/

Pravěk a časně historické osídlení obce Rybníky u Moravského Krumlova bylo velmi bohaté. Svědčí o tom neustále se rozšiřující počet archeologických lokalit. Zlomky nádob kultury s moravskou malovanou keramikou, kamenná štípaná industrie a dále pak atypické fragmenty keramiky z mladších období pravěku byly sbírány v trati "Pinosy", která se nalézá asi 2000 m sz. od obce. Kromě toho jsou zde velmi početné zlomky mlado- až pozdně hradištní a středověké keramiky, kterou můžeme rámcově datovat do 15. století. Při průzkumu zde spolupracuje p. J. Sobotková z Rybníků.

STARÝ PETŘÍN /okr. Znojmo/

Na poli asi 500 m jv. od okraje obce Starý Petřín na břehu rybníka byl nalezen drobnější dvojkónický přeslen, který do muzejních sbírek předala p. H. Jirků ze Znojma - Přímětic. Jeho horní polovina je po obvodu kolem otvoru zdobena čtyřmi šrafovanými trejúhelníky. Keramická hmota přeslenu obsahuje příměs tuly. Uvedený nález můžeme rámcově datovat do starší doby železné.

ZNOJMO-Ilradiště /okr. Znojmo/

Rohovcová čepel z mladopaleolitického období byla získána p. J. Bačákem ze Znojma v trati "U samaritánky". Místo nálezu mladopaleolitické štípané industrie je situováno přibližně 500 m sz. od obce Ilradiště u Znojma. Nástroj má pečlivě oretušované boky. Uvedený nález rozšiřuje počet dokladů osídlení v místě dnešního města Znojma.

ZNOJMO-Kuchařovice /okr. Znojmo/

Soubor štípané industrie byl shromážděn v trati "Kozí vrch", která leží vých. až jv. obce Kuchařovice na rozhraní s katastrem Suchohrdel u Znojma. V kolekci jsou zastoupeny masivní ústěpy archaického vzhledu /starý paleolit/, artefakty z mladšího paleolitu a nechybí zde ani nástroje z mladší doby kamenné. V této poloze, která je dominantou okolí města Znojma, jsme také našli tzv. slunáky. Sběry zde provádějí rovněž bratři Rychlíkovi ze Suchohrdel.

ZNOJMO-Nový Šaldorf /okr. Znojmo/

Početná kolekce kamenné štípané industrie pochází z polí záp. od obce, která jsou mezi silnicí ve směru Nový Šaldorf - Ilavany a dráhou ze Znojma do Šatova. Jako surovina byly po-

užity různé druhy rohoveců /rohovec typu Krumlovský les, medově žlutý rohovec, tzv. plazma z výchozů v oblasti Jevišovické pahorkatiny aj./ . V souboru se vyskytují zejména čepelky, škrabadla a retušované ústěpy. Některé nástroje a ústěpy mají patinu. V popisovaných místech se rovněž vyskytly drobné fragmenty keramiky neolitického stáří.

L i t e r a t u r a :

Kovárník, J. 1985: Výsledky terénního archeologického průzkumu na Znojmsku /okr. Znojmo/, PV 1983, 100-102.

Šimek, E. 1958: Poslední Keltové na Moravě. Brno.

Neue archäologische Befunde aus dem Znojmoer und Třebíč-er Raum / Bez. Třebíč, Znojmo/. Im Jahre 1988 ist es uns gelungen das bisherige Bild der prähistorischen sowie frühhistorischen Besiedlung, besonders im Gebiet des Bezirkes Znojmo, wesentlich zu erweitern. Ein interessantes Ergebnis erbrachten Terrainuntersuchungen der archäologischen Besiedlung auf den Terrassen des Flusses Dyje /Thaya/, eventuell seiner Zuflüsse, und zwar in der unmittelbaren Umgebung der Stadt Znojmo. In das alte Paläolithikum könnten wahrscheinlich Artefakte aus der Flur Kozí vrch unweit von Kuchařovice und aus Suchohrdly bei Znojmo datiert werden. Ausserdem wurde hier eine Besiedlung aus dem jüngeren Paläolithikum und dem Neolithikum belegt. Werkzeuge jungpaläolithischen Alters stammen auch vom Hradiště bei Znojmo und aus Nový Šaldorf. Siedlungen aus der jüngeren Steinzeit wurden neu in einer Reihe von Gemeinden belegt. In Blížkovice, Bez. Znojmo stellte man eine Lokalität der Kultur mit Linearkeramik und mit mährischer bemalter Keramik fest. Interessant ist die Feststellung einer ausgedehnteren neolithischen Siedlung bei Hrušovany n/J, Bez. Znojmo. Auf der Grenze der Kataster Jevišovice und Bojanovice, Bez. Znojmo ist eine weitere neu entdeckte Lokalität der Kultur mit Linear- und mährischer bemalter Keramik. Eine Siedlung des Volkes der letztgenannten Kultur befindet sich auch südöstlich der Gemeinde Rouchovany, Bez. Třebíč. Eine Polykultur-Lokalität, seit der jüngeren Steinzeit besiedelt, befindet sich in der Flur Pinosy bei Rybníky im Raum von Moravský Krumlov, wo ebenfalls eine Besiedlung aus der Bronzezeit zum Vorschein kam. Aus der älteren Eisenzeit könnte der Fund aus der Umgebung von Starý Petřín, Bez. Znojmo sein. Funde aus der römischen Kaiserzeit stammen von zwei Lokalitäten aus der Umgebung von Hevlín, Bez. Znojmo. Jungburgwallzeitliche und spätburgwallzeitliche Keramik wurde bei der Gemeinde Mešovice im südwestlichen Teil des Bezirkes Znojmo und nachher in der Umgebung der Gemeinde Rybníky, Bez. Znojmo gefunden. Auf letztgenannter Lokalität war auch mittelalterliche in das 15. Jahrhundert datierte Keramik zahlreich.

POVRCHOVÉ SBĚRY NA HRADIŠTI STARÉ ZÁMKY V BRNĚ - LIŠNI V ROCE 1988

/okr. Brno - město/

Aleš Romanovský, Brno

/Obr. 36/

Dlouhodobý povrchový sběr na této lokalitě /viz příspěvky v PV 1980, 1981, 1986/, zejména v jarních a podzimních měsících, přinesl i v tomto roce bohatý archeologický materiál. Bylo sebráno 283 pravěkých, převážně eneolitických střeptů, 71 zlomků z pozdní doby římské a 254 fragmentů z doby hradištní. Kolekce nálezů z minulých let byla obohacena o 10 kostěných šidel, 2 drobná kalcovská závaží, 31 přeslenů - z toho 1 kamenný, 3 zdobené nehtovými vrypky /obr. 36:1/ a z tuhovaného hradištního střeptu. Kamenná industrie byla zastoupena zlomky hlazených sekeromlatů /jeden větší zlomek byl zlomen při vrtání/, hlazenými sekerkami, štípanými nástroji, pazourkovou surovinou a břidlicovými brousky.

Velmi zajímavý je nález dvou zlomků trojcípé parohové schránky s provrtem na zavěšení /obr. 36:10/. Předmět je zdoben z jedné strany rytým stylizovaným obrazcem /odvrácené koňské hlavy?/, svastikou, motivem dvojbřité sekery. Menší zlomek druhé strany nase na sobě řadu kroužků s důlkem uprostřed, oddělených od sebe paprskovitými zářezky a jedním zářezem erbovitého tvaru.

Samostatný celek tvoří železné předměty z doby hradištní /obr. 36:2-9/ - 2 šipky s tulejkou, 3 nože, část závěsného kování vědra, soustružnický nůž, sekerovitá hřívna /délka 19,5 cm/, kolík s očkem, kroužek a přezka.

Lesefunde auf dem Burgwall Staré Zámky in Brno - Lišen / Bez. Brno - město / } Auf dem Burgwall Staré Zámky in Brno - Lišen führte der Verfasser auch im Jahre 1988 nach der Ackerung Terrainbegehungen durch und gewann weitere Funde aus dem Aneolithikum, aus der späten Bronzezeit, aus der späten römischen Kaiserzeit und aus der Burgwallzeit.

ZUHELNATĚLÉ OBI Lí ZE SMILOVA HRADISKA /k. ú. Žárovice, okr. Prostějov/

Emanuel O p r a v í l , AÚ ČSAV Brno

V roce 1934 zveřejnil J. Blekta v ročenke prostějovského muzea výsledky svých výzkumů na Smilově hradisku /k. ú. Žárovice/. Na str. 11 mezi jiným sdělil, že při výkopech našel "asi na lopatu spáleného zrní, rži a pšenice". Na str. 19 v odstavci "X. Obilí" doplňuje: "Drobná spálená zrnka rži a pšenice byla pohromadě v lehké, kypré, černé mazlavé hmotě asi na jednu lopatu". Blektův nález obilek bez uhelného mouru se zachoval ve sbírkách prostějovského muzea neroztřídný, v několika epruvetách. Zřejmě došlo k přeplavení nálezů amatérským způsobem; uhelný mour - černá mazlavá hmota - byl vyplaven i s menšími diasporami plevelů. Dnes činí celkový objem nálezů 223 cm obilek včetně zlomků. Kromě Blektova označení podle převažující "rži" a pšenice není z literatury známo detailnější archeobotanické zpracování tohoto materiálu.

Ve zuhelnatělém obilí ze Smilova hradiska z Blektova výzkumu jsou tyto druhy:

Triticum aestivum, pšenice obecná - 60 cm většinou velmi dobře zachovaných obilek i se zárodkem.

Secale cereale, žito seté - 56 cm obilek i se zárodky.

Hordeum distichon, ječmen dvouřadý - 50 cm pluchatých obilek.

Avena sativa, oves setý - 4 cm obilek bez pluch.

Avena sp., oves - 3 cm obilek bez pluch.

Secale/Triticum/Hordeum/Avena, žito/pšenice/ječmen/ovos - 50 cm zlomků obilek s průměrně sý zrněk malty.

Základní údaje o velikosti obilek jsou na přiložené tabulce /indexy podle Behra 1983/. Porovnáním-li zjištěné hodnoty s údaji pro středověké nálezky, publikovanými např. Tempírem /1966/, shledáme celkovou shodu; pouze obilky ovsa ze Smilova hradiska jsou kratší.

Nález obilek ze Smilova hradiska představuje malý zbytek zásob; podle Velímského /1979/ došlo k náhlému zániku hradiska požárem patrně za válečných událostí ve 2. polovině 13. stol. Absence plevelné složky však znemožňuje posouzení místa původu tohoto obilí - zda bylo z mladých kolonizačních ploch na Dražanské vrchovině či ze starého sídelního území při jejím vých. okraji. Původ z těchto úrodnějších níže položených polí se jeví pravděpodobněji s přihlédnutím k převažujícím větším obilkám - obilky jsou velikostně dosti vyrovnané.

L i t e r a t u r a :

Behre, K.-E. 1983: Ernährung und Umwelt der wikingerzeitlichen Siedlung Hattaba. Neumünster.

Blekta, J. 1934: Smilovo Hradisko a Starý Plumlov, Ročenka národopis. průmyslového muzea města Prostějova 11, 9-31.

Tempír, Z. 1966: Výsledky paleobotanického studia pěstování zemědělských rostlin na území ČSSR, Věd. práce Čs. zeměd. muz., 27-144.

Velímský, T. 1979: Smilovo hradisko - příspěvek k problematice středověké kolonizace Dražanské vrchoviny, Mikulovská symposia 78, 105-110.

Verkohlt es Getreide vom Burgwall Smilovo / Bez. Prostějov / . In den Sammlungen des Bezirksmuseums in Prostějov blieb eine Probe verkohlten Getreides aus Blektas Grabung auf dem Burgwall Smilovo, aus dem Beginn der dreissiger Jahre dieses Jahrhunderts, erhalten. Erst jetzt kam es zu ihrer archäobotanischen Bearbeitung; es wurden folgende Arten festgestellt: Gemeiner Weizen /*Triticum aestivum*/, 60 cm, Roggen /*Secale*/ 56 cm, zweireihige Gerste /*Hordeum distichon*/ 50 cm, Saathafer /*Avena sativa*/ 4 cm, Hafer /*Avena sp.*/ 3 cm und nicht unterschiedene Bruchstücke von Getreidekörnern aller Arten 50 cm. Es handelt sich um einen Vorratsrest, der bei der Burgwallwüstung in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts verkohlte /Velímský 1979/.

Tab. 1. Smilovo hradisko - rozměry a indexy obiliek

Druh:	N	Rozměry v mm						Indexy					
		střední hodnoty			maxima			střední hodnoty					
		D	Š	T	D	Š	T	D	Š	T			
<i>Triticum aestivum</i>													
pšenice obecná	50	4,67	3,11	2,49	6,0	3,9	3,0	3,7	2,4	1,9	1,50	1,87	1,24
<i>Secale cereale</i>													
žito seté	50	6,28	2,52	2,71	7,2	3,5	2,4	5,1	2,6	1,9	2,50	2,86	1,16
<i>Hordeum distichon</i>													
ječmen dvouráďý	50	6,86	3,35	2,62	8,8	4,5	3,3	6,0	2,9	2,3	2,04	2,86	1,26
<i>Avena sativa</i>													
oves setý	20	5,80	2,17	1,92	6,9	2,4	2,2	4,6	2,0	1,5	2,02	3,04	1,13

D - délka Š - šířka T - tloušťka

VÝSLEDKY LETECKÉHO SNÍMKOVÁNÍ NA MORAVĚ V ROCE 1988

Miroslav Bálck, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 12/

Ve spolupráci s brněnským Aeroklubem Svazarmu pokračoval v tomto roce letecký průzkum spojený se snímkováním. V časovém rozmezí březen - duben, červen - červenec a listopad - prosinec jsme uskutečnili 12 letů v celkové délce 21 letových hodin nad sedmi okresy Jihomoravského kraje. V jejich průběhu pořídil referent téměř 400 černobílých snímků a 340 barevných diapozitivů.

Hlavní pozornost byla zaměřena především na průzkum vybraných regionů na Blanensku, Břeclavsku, Znojensku, Vyškovsku, dále v okresech Brno-venkov, Prostějov a Kroměříž. Prospekční činnost přinesla řadu poznatků o nových lokalitách, z nichž některé se podařilo ještě v tomto roce ověřit archeologickým výzkumem, a sice pohřebišť lidu se šňurovou keramikou u Komořan /okr. Vyškov/ a hrob kultury s moravskou malovanou keramikou ve Velešovicích /okr. Vyškov/. Dále povrchovým sběrem jsou doložena sídliště v Rousínovci a Kroužku na Vyškovsku a geofyzikální metodou je potvrzena přítomnost dvojitého příkopu u Šitbořic /okr. Břeclav/. Stále však zůstává větší množství nově zjištěných nalezišť, u nichž bude nutné prověřit a doložit přítomnost archeologických objektů výše uvedenými metodami. Kromě toho byly pořízeny čistě dokumentační snímky známých archeologických lokalit, jako jsou např. "Hradiško" u Svitávky /okr. Blansko/, středověký hrádek v Dobrotvicích /okr. Kroměříž/ nebo výzkumy v Těšanech /okr. Brno-venkov/, Pavlově, Mušově /okr. Břeclav/ a ve Vedrovicích /okr. Znojmo/.

Komořany /okr. Vyškov/

V průběhu prvního letu v březnu byly zpozorovány na části pole, ležícího při západním okraji katastrálního území sev. od železniční trati Brno-Vyškov menší tmavě zbarvené skvrny. Povrchový průzkum uskutečněný bezprostředně po letu potvrdil, že jde o orbou narušené archeologické objekty. Následný zjišťovací výzkum, provedený M. Čižmářem a M. Geisterem, prokázal přítomnost deseti hrobů, náležejících kultuře se šňurovou keramikou. Naleziště se stalo proto předmětem zájmu i na podzim. Na čerstvě zoraném poli tak bylo v listopadu objeveno dalších sedm nových objektů. Lokalizováním v terénu a drobnou sondáží se je podařilo ověřit. Typické zbarvení záspy totožné s již prozkoumanými hroby dává předpoklad k domněnce, že jde o další skupinu hrobů, náležejících k již doloženému pohřebišti KŠK.

Velešovice /okr. Vyškov/

Při sv. okraji obce na zoraném poli, svažujícím se k sz., byly pozorovány a nasnímkovány tři objekty výrazně se lišící od okolního povrchu svým tmavým zbarvením. Na podkladě těchto informací pak provedli M. Čižmář a M. Geister archeologický výzkum jednoho z nich a zjistili, že se jedná o kostrový hrob kultury s moravskou malovanou keramikou.

Šitbořice /okr. Břeclav/

Na jednom ze dvou návrší, které z jihu zasahuje do zastavěné části obce, byla objevena a nasnímkována dvojice souběžných tmavě se rýsujících pruhů, které v půlkruhu přibližně ve směru SV - JZ tento výběžek přepažovaly. Na podkladě snímkování v terénu a jeho šířky /2 - 3 m/ je možné předpokládat, že jde o projev dvojice zaniklých příkopů. Geofyzikální měření /Hašek 1989, 13/, uskutečněné na sklonku léta, pak tuto domněnku plně potvrdilo. Podařilo se vysledovat dvě souběžně jdoucí magnetické anomálie v délce cca 100 m, které končily na sv. svahu, pak pokračovala v délce 75 m pouze vnitřní. V jz. části, kde jsou soukromé vinohrady s drátěným vedením /aplikace geofyziky nebyla proto možná/, je průběh obou příkopů velmi dobře patrný na leteckém snímku a končí ve svahu upraveném terasami. Tvar terénu /ze tří stran strmé svahy/ a poloha příkopů, jež přepažují jediný snadný přístup dokazuje, že jde o opevněné výšinné sídliště. Doposud však zůstává nezodpovězena otázka jeho časového zařazení.

Děhačovice /okr. Znojmo/

Asi 500 m jihových. směrem od okraje obce se v zeleném obilí rýsoval pravidelný kruhový útvar, který se odlišoval svým šedozeleným zbarvením. Poměrně zřetelně jej bylo možno pozorovat ze tří čtvrtin. Rozměry lze pouze odhadnout na 90 - 100 m v průměru a šířku na 4 - 5 m. Pole, na kterém se nachází, je ploché s mírným sklonem k jihu a ze severní strany je oblékáno potokem. Pravidelný kruhový tvar s odlišným stupněm vývoje vegetace může být projevem

případného příkopu kultury s MMK. Tuto domněnku však bude nutné prověřit geofyzikálním měřením nebo archeologickým výzkumem.

Rousínovec /okr. Vyškov/

Na levém břehu bezejmenného potoka, asi 200 m jižně od dálnice Brno - Vyškov, bylo na podzim leteckým průzkumem zjištěno nové sídliště horákovské kultury. Na ploše asi 150 x 100 m se nacházelo větší množství objektů různého tvaru, lišících se odlišným zbarvením půdy. Terénní průzkum potvrdil přítomnost sídlištních objektů a sběrem jsme získali zlomky keramiky, náležející horákovské kultuře.

Kroužek /okr. Vyškov/

Několik menších tmavě zbarvených objektů bylo pozorováno na poli těsně při sev. okraji zářezu trasy dálnice D-47. Povrchovým průzkumem jsme zjistili, že na poli je orbou porušeno 6 - 7 objektů. Z jednoho pak pochází střepy, které je možné rámcově zařadit do závěrečného období kultury s MMK.

Dále byly pozorovány různě početné skupiny objektů doposud neověřené pozemním průzkumem na katastrech těchto obcí:

Nové Bránice, Ořechov, Mělčany a Horákov, o. Brno-venkov, Horní Dunajovice a Lesonice, o. Znojmo, Pasohlávky, o. Břeclav, Zvonovice a Illubočany na Vyškovsku.

L i t e r a t u r a :

Hlašek, V. 1989: Výroční zpráva úkolu Geofyzikální příprava terénního archeologického výzkumu. Etapa 1988.

Die Ergebnisse der Luftaufnahmen in Mähren im Jahre 1988. Die in Zusammenarbeit mit dem Aeroklub Brno über sieben Bezirken des südmährischen Kreises in einer Dauer von 21 Flugstunden realisierte Fliegerprospektion brachte die folgenden Ergebnisse. In Komořany /Bez. Vyškov/ wurde ein Gräberfeld der Kultur mit Schnurkeramik, in Velešovice /Bez. Vyškov/ dann ein Körpergrab der Kultur mit MBK entdeckt. Beide Lokalitäten sind durch archäologische Grabungen beglaubigt worden. Durch Oberflächenfunde wurde die Anwesenheit einer Siedlung der Horákov-Kultur in Rousínovec und Siedlungsobjekte der späten MBK im Vyškov-Raum belegt. Bei Šitbořice /Bez. Břeclav/ wurde festgestellt und geophysikalisch auch belegt ein verdoppelter Graben einer neuen befestigten, bisher näher nicht datierten Höhen-siedlung. Im Znojmoer Raum bei der Gemeinde Běhařovice hat man eine Kreisanlage im Durchmesser von 90 - 100 m untersucht, die die Ausserung eines Kreisgrabens der Kultur mit MBK sein könnte.

Zu bisher nicht beglaubigten Lokalitäten gehört die Beobachtung von Gruppen an Siedlungsobjekten in den Katastern der Gemeinden Nové Bránice, Ořechov, Mělčany und Horákov /Bez. Brno-venkov/, Horní Dunajovice und Lesonice /Bez. Znojmo/, Pasohlávky /Bez. Břeclav/, Zvonovice und Illubočany im Vyškov-Raum.

NOVÉ MOŽNOSTI KONZERVACE ARCHEOLOGICKÝCH KOVŮ PLASMACHEMICKOU METODOU

Ladislav P á g o , AÚ ČSAV Brno

1. Ú v o d

V oblasti konzervace archeologických a muzejních kovových předmětů byla během let vyvinuta a prakticky ověřena řada konzervačních postupů a metod. Některé z nich jsou pro svoji spolehlivost, účinnost i efektivnost dosud přednostně využívány většinou konzervátorských pracovišť /Págo 1985/. Snahou a cílem konzervace památkových předmětů je zachování jejich maximální autenticity. K tomu je však třeba zvolit nebo aplikovat takovou metodu, aby dosažený efekt byl optimální jak po stránce estetické, tak i z hlediska získané účinné ochrany.

Ke konzervaci jsou předkládány předměty různých velikostí i tvarů, pocházejících z různých kulturních období, lišících se materiálním složením. Pro volbu určité konzervační metody je však podstatný skutečný stav kovových předmětů, resp. stupeň jejich korozního narušení. Půdní i atmosférické prostředí vytváří různé korozní zplodiny, z nichž většina se dá odstranit nebo upravit chemickými nebo elektrochemickými metodami /Págo 1981; Págo 1982; Págo 1986/. Mezi chemické metody patří i přeměna, resp. stabilizace korozních vrstev na stálé, inertní a komplexní sloučeniny /Págo 1977/.

2. S o u č a s n é k o n z e r v a č n í m e t o d y

U archeologických kovů, např. železných, měděných, bronzových i jiných, dochází někdy v půdním prostředí k tvorbě nežádoucích, často velmi obtížně odstranitelných korozních vrstev, ovlivňujících celkový vzhled předmětů. Snaha o jejich odstranění běžnými chemickými způsoby nevede obvykle k cíli, neboť nerozpustné krusty, převážně křemičitanové sloučeniny, vyznačují se často větší soudržností a pevností než jakou vykazuje upravovaný předmět. Rovněž mechanický způsob jejich odstranování, např. obrušováním, pískováním a pod. je velmi pracný a pro ošetřovaný materiál často i nebezpečný pro možnost poškození.

Pro různé typy zkorodovaných předmětů lze tedy uplatnit různé konzervační metody, spočívající buď v úplném odstranění korozních vrstev, příp. jejich stabilizaci deionizací nebo v přeměně na komplexní tanátové sloučeniny. Odlišnost použitých metod ovlivňuje i celkový vzhled upravovaných předmětů. Metody aplikované na archeologický nebo muzejní materiál jsou tedy většinou chemického nebo elektrochemického charakteru. Kromě toho jsou často při odstranování deformujících korozních vrstev, resp. povrchových nečistot nezbytné i mechanické úpravy.

3. N o v á p l a s m a c h e m i c k á m e t o d a

Nová plasmachemická metoda patří mezi metody fyzikálních chemickými účinky, ať již jde o likvidaci stimulatorů koroze /např. chloridů a j./, nebo o odstranění nežádoucích vrstev s povrchu kovu. Tato metoda využívá plasmatu buzeného ve vysokofrekvenčním výboji při vyšší teplotě a za sníženého tlaku. Plasma je vysoce ionizovaný plyn, což je jeho stav v elektrickém výboji. Při realizaci této metody byl použit plynný vodík, který se vyznačuje i potřebnými redukčními vlastnostmi.

Upravované předměty se vkládají do skleněné, pro vyšší teploty odolné křemíkové trubice. Rozměr a velikost pracovního prostoru použité trubice jsou pochopitelně závislé na velikosti a tvaru ošetřovaných předmětů. Touto metodou byly dosud upravovány předměty ze železa, mědi, bronzu, zinku a cínu. Z ostatních materiálů byly sledovány vzorky keramického materiálu a skla /Págo 1989/.

Plasmachemické zpracování archeologických kovů má oproti ostatním zmíněným metodám určité přednosti, spočívající především v rychlosti provedení úkonu i v dosažení konečného efektu. Předměty získají často svoji funkční schopnost a dosahují vyšší estetickou působivost /Veprék - Patscheider - Elmer 1985/.

Vlastnímu konzervačnímu úkonu předchází dokonalé očištění nepevně ulpívajících povrchových nečistot, např. hlíny, písku, prachu a pod., příp. i dekonzervace předmětů. Takto upravené předměty se pak vloží do křemíkové skleněné trubice. Vyhřívání pracovního prostoru se provádí při teplotě v rozmezí 300 - 400°C za sníženého tlaku. Do trubice se přivádí plynný vodík z bomby, který se vysokofrekvenčním výbojem dostává do ionizovaného stavu. Doba působení plasmy při ověřování různých typů materiálů byla odlišná a pohybovala se od 1 do 12 hodin, což bylo závislé na druhu zpracovávaného materiálu, stupni jeho zachovalosti, pracovní teplotě i velikosti použitého tlaku. Prostředí vodíku může svými redukčními vlastnostmi pozitivně ovlivnit i přeměny některých druhů korozních sloučenin až na původní kov /Págo 1989/.

Další výhodou plasmachemické konzervační metody je, že odpadá často velmi obtížné, zdlouhavé a pro některý materiál i nebezpečné odstranování tvrdých, nerozpustných krust, resp. korozních vrstev. Při úpravě touto metodou se rovněž napomáhá odkrytí případných zdobících prvků, např. různých rytin, tuzií i kovových povlaků z jiných kovů /zlata, stříbra, mědi a j./. Účinnost plasmachemické metody byla současně ověřována v extrémních agresivních podmínkách kondenzační komory KK 260.

4. Z á v ě r

Dosavadní teoretické poznatky i praktické zkušenosti při použití plasmachemické metody na archeologický materiál ukazují možnosti jejího využití pro určitou materiálovou skupinu. Předměty ošetřené touto metodou se po vyjmutí z trubice a po vychladnutí opatrně dočistí mechanicky např. silonovým kartáčkem, skalpelem a pod. Podle potřeby a možností lze pak provést další úpravy, od odřezení povrchu kovu, přes jeho pasivaci /Págo 1979/, případně po přeměnu zbylých korozních vrstev na tanát železa.

Dosažené výsledky u některých zkušebních vzorků naznačily, že plasmachemická metoda není příliš vhodná např. pro předměty značně nebo zcela prokorodované. Při vyšších teplotách může totiž dojít k nerovnoměrnému pnutí korozních vrstev a tím i k narušení upravovaného materiálu. Bylo však prokázáno, že stimulatory koroze obsažené uvnitř těchto vrstev byly dokonale odstraněny. O tom bylo možno se přesvědčit analytickými zkouškami na obsah aniontů v eluátu upra-

vovaných vzorků v destilované vodě, příp. vystavením ověřovaného materiálu v agresivních podmínkách kondenzační komory.

Určitou nevýhodou této fyzikální metody pro běžná konzervátorská pracoviště jsou nároky na použité zařízení, zejména pokud se týká zdroje vysokofrekvenčního výboje. Jak však z uvedeného textu vyplývá, jsou dosažené výsledky u této metody daleko výraznější než při aplikaci některých mechanických, chemických nebo elektrochemických metod.

L i t e r a t u r a :

- Págo, L. 1977: Význam tanátových úprav v ošetřování železných archeologických nálezů, PV 1975, 104-107.
- 1979: Použití konverzních vrstev k ochraně archeologických kovových předmětů, AR XXXI, 275-289.
  - 1981: Praktické metody konzervace archeologických železných předmětů, Korozie a konzervace památkových předmětů ze železa, Sb VŠCHT, Praha, 42-59.
  - 1982: Konzervovanie neželezných kovov v muzejnej praxi, A-Z konzervátora, Bratislava, 69-107, 385.
  - 1985: Muzeálna konzervácia kovov, študijné texty pre konzervátorov, pre potreby poslucháčov pomaturitného štúdia konzervácie múzejných a galerijných zbierok, ÚVVPK, Bratislava, 1-67.
  - 1986: Úvod do muzejní konzervace a restaurování, Učební texty vysokých škol, FF UJEP, Brno, 16-35.
  - 1989: Použití plasmachemické metody při konzervaci archeologických kovů, Sborník Geofyzika a archeologie, Brno, 364-369.
- Vepřek, S. - Patscheider, J. - Elmer, J. 1985: Restoration and Conservation of Ancient Artifacts: A New Area of Applikation of Plasma Chemistry, Plasma Chemistry and Plasma Processing, Vol. 5, No 2, Zürich, 201-209.

Neue Konservierungsmöglichkeiten archäologischer Metalle mit der plasmachemischen Methode. Bei der Herrichtung und Konservierung archäologischer Metallgegenstände lässt sich eine Reihe von Arbeitsvorgängen und Methoden, mit unterschiedlicher Schutzwirkung sowie Effektivität der gewählten Art applizieren. Der Konservierungseingriff beginnt meistens mit der mechanischen Herrichtung der behandelten Gegenstände, nach welcher dann vor allem chemische und elektrochemische Konservierungsmethoden folgen. Die neue plasmachemische Methode des Reinigens und der Konservierung archäologischer Metalle gehört zu physikalischen Methoden mit chemischer Wirkung. Sie beruht in einer verhältnismässig raschen und wirksamen Entfernung der Oberflächenkrusten, resp. der Oberflächen-Korrosionsschichten. Gleichzeitig werden jedoch von den Gegenständen auch die enthaltenen Korrosions-Stimulatoren beseitigt. Nach dem Reinigen können auf der Metalloberfläche verschiedene Arbeitsdetails, Gravierungen, Zierelemente sowie dünne Überzüge aus anderen Metallen, z.B. Vergolden, Versilber u.a. erscheinen.

Nach Entfernung der Oberflächenunreinlichkeiten /Ton, Sand, Staub u.ä./ werden die Gegenstände in wärmebeständige Glasröhren gelegt, deren Grösse von der Grösse und Form der behandelten Gegenstände abhängig ist. Ebenfalls von konservierten Gegenständen muss man vorher die Konservierungsschichten mittels verschiedener organischer Lösemittel entfernen. Bei der plasmachemischen Bearbeitung archäologischer Metalle verwendet man eine Temperatur zwischen 300 - 400 °C bei Unterdruck. Als Plasma wurde gasiger Wasserstoff appliziert, der durch eine Hochfrequenzladung in den ionisierten Stand gerät. Die Reduktionseigenschaften des Wasserstoffes beeinflussen positiv den Verlauf der Reinigung sowie der Regeneration des Materiales.

Gute praktische Ergebnisse wurden bisher vor allem bei eisernen und bronzenen Gegenständen gewonnen. Mit dieser Methode hat man gleichzeitig auch Proben von weiteren Metallen und anorganischen Materialien beglaubigt. Wie einige praktischen Ergebnisse erwiesen, ist die plasmachemische Methode für stark oder ganz korrodierte Gegenstände nicht allzu passend. Eine weitere Forschung auf diesem Arbeitsgebiet wird gewiss neue und ergänzende Erkenntnisse bringen.

INTERDISZIPLINARE RATIONALISIERUNGSBRIGADE /IRB/ - ARBEITSERGEBNISSE FÜR DEN ZEITABSCHNITT DER JAIRE 1987 - 1988

Vladimír H a š e k , Geofyzika Brno - Zdeněk M ě ř í n s k ý , MM Brno -
Ladislav P á g o , AÚ ČSAV Brno

In den Jahren 1987 - 1988 setzte aufgrund des langfristigen Planes die Forschungstätigkeit

der IRB für die Benützung der geophysikalischen und weiteren naturwissenschaftlichen und technischen Methoden in der Archäologie fort. Aufmerksamkeit wurde besonders der internationalen Zusammenarbeit sowie der Präsentierung und Vorbereitung der VI. gesamtstaatlichen Konferenz "Die Geophysik in der Archäologie und Moderne Methoden der Terrainerforschung und Dokumentation" gewidmet, die in den Tagen vom 31. X. - 4. XI. 1988 in Zlín stattgefunden hat. Im Rahmen der Konferenzvorbereitung und des weiteren Planes der Forschungsarbeiten wurde auch am 18. X. 1988 auf der Burg Buchlov eine regelmässige Beratung realisiert. Die Ergebnisse der archäogeophysikalischen Untersuchungen in Mähren und in Schlesien hat man auch auf der Ausstellung "Neue Methoden in der Archäologie" präsentiert, zu der das Szenarium und Libretto V. Hašek und Z. Měřínský geschrieben haben, und die in Zusammenarbeit mit dem Regionalmuseum Südostmährens in Zlín /PhDr. J. Kohoutek, CSc/ im Zlíner Schloss installiert wurde. Ihre feierliche Eröffnung verlief im Zusammenhang mit dem Beginn der Konferenz am 31. X. 1988 und sie lief bis zum 28. XII. 1988 /vergl. Hašek - Měřínský 1989a/. Auf der Konferenz klang auch ein zusammenfassendes Referat über die archäogeophysikalische Erforschung in Mähren in den Jahren 1986 - 1988 ab /Hašek - Měřínský 1989b/.

Die Rekapitulation der bisherigen Ergebnisse und methodischer Erkenntnisse bringt das beendete Manuskript der Autoren V. Hašek und Z. Měřínský /1990/ "Archäogeophysikalische Prospektion in Mähren", das für die Reihe Studie AÚ Brno vorbereitet ist. Die Ergebnisse spezieller Arbeiten der archäogeophysikalischen Prospektion bei der Erforschung alter slawischer Eisenverhüttungsobjekte im Raume der Dražanská vrchovina /Höhenzug/ wurden auch am 8. Oktober in Blansko den Teilnehmern des internationalen Symposiums "The Archaeometallurgy of Iron: Results Achieved 1967 - 1987" /Hašek - Měřínský 1989a/ präsentiert. Für ausländische Periodika und Sammelchriften /Polen, UdSSR, Gross Britanien usw./ wurde auch eine Reihe weiterer Studien abgegeben, welche die Erkenntnisse der archäogeophysikalischen Untersuchungen in Mähren und in Schlesien sowie einiger weiteren theoretischen und methodischen Aspekten zusammenfassen, die aus ihnen hervorgehen /Hašek - Měřínský 189; 1990a; Hašek - Měřínský - Odstrčil - Segeth - Záhora 1988; Hašek - Vencálek 1988; Hašek - Segeth - Vencálek 1989/.

Die Terrainarbeiten konzentrierten sich in den Jahren 1987 - 1988 vor allem auf die archäogeophysikalische Erforschung befestigter Siedlungen aus dem Neolithikum /Vedrovice, Bez. Znojmo; Bořítov, Bez. Blansko/, der Bronzezeit /Blučina-Cezavy, Bez. Brno-venkov/, aus dem slawischen Zeitabschnitt /Olomouc - Povel, Bez. Olomouc; Uherské Hradiště - Staré Město, Bez. Uh. Hradiště/ sowie auf weiteren bisher kulturell nicht präzisiert eingereichten Lokalitäten /Vážany nad Litavou, Bez. Vyškov; Šitbořice, Bez. Břeclav/. Von Fortifikationen des hohen Mittelalters wurde ein Gehöft mit Hausberg des Types "Motte", auf der mittelalterlichen Dorf- wüstung Divice bei Brumovice, Bez. Břeclav, der Hausberg in Tečovice, Bez. Zlín, die Burg Bítov, Bez. Znojmo und die ursprüngliche Grundrissdisposition der Kommende des Deutschen Ritterordens im Raume des derzeitigen Staatsschlusses in Slavkov bei Brno, Bez. Vyškov, studiert. In einem kleineren Ausmasse verliefen geophysikalische Messungen auf Freilandsiedlungen /Milovice, Bez. Břeclav; Dolní Kounice, Bez. Brno-venkov; Racková, Bez. Zlín; die ersten zwei Lokalitäten aus dem Paläolithikum, die dritte aus dem Neolithikum/, von denen wichtig und beiträgend besonders die archäogeophysikalische Prospektion auf mittelalterlichen Dorf- wüstungen Hystřec bei Jedovnice /Bez. Blansko/ und Trmávka bei Svinošice /Bez. Blansko/ war. Eine ziemliche Aufmerksamkeit wurde auch Sakralobjekten gewidmet. Nennen wir wenigstens die Messungen im Areal des Zisterzienserkonvents in Předklášteří bei Tišnov /Bez. Brno-venkov/ und auf Barborka bei Buchlovice /Kat. Buchlovice, Bez. Uherské Hradiště/. Von weiteren Aktionen wurden am Kataster von Olomučany /Bez. Blansko/ Eisenverhüttungs- einrichtungen aus der slawischen Periode und bei Velešovice /Bez. Vyškov/ die Nekropole der Kultur mit Schnurkeramik studiert /vergl. Hašek - Měřínský 1989b; Hašek - Měřínský et al. 1988; 1989/.

Zur Lösung dieser Hauptaufgaben machte sich auf den einzelnen Lokalitäten vor allem die Magnetometrie geltend, weiter wurde die Geoelektrik - DEMP appliziert. Die Arbeiten im Terrain nahmen V. Hašek, R. Záhora, S. Mayer vor, die Bearbeitung und Interpretation der gemessenen Daten führte V. Hašek, die archäologische Teilbewertung der Ergebnisse die Leiter der einzelnen Grabungen durch und die numerische sowie graphische Dokumentation bearbeitete L. Novotná.

Im Rahmen der weiteren Sektionen konzentrierte sich die grösste Aufmerksamkeit in den Jahren 1987 bis 1988 auf die Arbeit der chemischen Sektion, es setzte die Untersuchung der slawischen Schwerter sowie von weiteren Artefakten mit Hilfe der Neutronographie fort und in Zusammenarbeit mit den Spezialisten von der VAAZ in Brno und VÚ 070 in Brno wurden metallographische Analysen der Kollektion von Militarrien aus der 2. Hälfte des 13. bis 1.

Drittel des 15. Jahrhunderts von der Burg Rokštejn bei Panská Lhota /Bez. Jihlava/ und der mittelalterlichen Schusswaffe aus dem 15. Jahrhundert von der Burg Křídlo bei Brusný /Bez. Kroměříž/ realisiert, die auf dem X. Seminar "Untersuchungen von Produktionsobjekten und Technologien mittels archäologischer Methoden" präsentiert waren /es referierten K. Stránský, V. Ustohal, Z. Měřínský; vergl. Měřínský 1989/. Eine Tätigkeit entfalteten auch die Sektionen der Museumsmitarbeiter, für die Erforschung der Exploitationszentren von Erz- und Nicht-erzrohstoffen, der Fliegerprospektion und der Luftbildaufnahmen, die nordmährische Gruppe /Pavelčík 1989/ und die IRB kooperierte ebenfalls mit der Nitraer Brigade /AÚ SAV in Nitra/ für die Ausnützung von Datierungsmethoden C^{14} und des Archäomagnetismus.

L i t e r a t u r :

- Hlašek, V. - Měřínský, Z. 1989: Contribution of Geophysics to Archaeological Investigations of Early Middle Ages and Middle Ages Localities in Moravia. In: From the Baltic to the Black Sea. Studies in Medieval archaeology. One World Archaeology Series 9, im Druck, London.
- 1989a: Geophysikalische Prospektion von Eisenverhüttungsplätzen in der Umgebung von Blansko. In: Archaeometallurgy of Iron. International Symposium of the Comité pour la sidérurgie ancienne de l'UISPP Liblice 5 - 9 October 1987, 343-356. Prague.
- 1989b: Podíl IRB při archeologickém výzkumu a archeogeofyzikálním průzkumu na Moravě v letech 1986-1988. In: Sborník VI. celostátní konference Geofyzika v archeologii a Moderní metody terénního výzkumu a dokumentace, im Druck. Brno.
- 1989c: VI. celostátní konference Geofyzika v archeologii a Moderní metody terénního výzkumu a dokumentace, AII 14, im Druck.
- 1990: Archeogeofyzikální prospekce na Moravě, StAÚ Brno, im Druck. Praha.
- 1990a: Magnetometric Modelling in Archaeology. In: UISPP com. 4. Data Management and mathematical Methods in Archaeology, im Druck.
- Hlašek, V. - Měřínský, Z. et al. 1988: Jahresbericht der Aufgabe Geofyzikální příprava terénního archeologického výzkumu ETAPA 1987, Manuskript deponiert Geofond Praha, Geofyzika, st. p. Brno, AÚ ČSAV Brno. Brno.
- 1989: Jahresbericht der Aufgabe Geofyzikální příprava terénního archeologického výzkumu ETAPA 1988, Manuskript deponiert Geofond Praha, Geofyzika st. p. Brno, AÚ ČSAV Brno. Brno.
- Hlašek, V. - Měřínský, Z. - Odstrčil, J. - Segeth, K. - Záhora, R. 1988: Geophysical data processing systems in Czechoslovak archaeology. In: Computer and Quantitative Methods in Archaeology 1988, BAR International Series 476 /11/, 195-200. Oxford.
- Hlašek, V. - Segeth, K. - Vencálek, R. 1989: Povyšeni je roli geofyzičeskoj informaciji v archeologii purom jejo matematičeskoj obrabotki, Sovetskaja archeologija, im Druck.
- Hlašek, V. - Vencálek, R. 1989: New Ways of Processing Digital Geophysical Data in Archaeology. In: Computer and Quantitative Methods in Archaeology 1989, BAR International Series, im Druck. Oxford.
- Měřínský, Z. 1989: 10. Seminar Archaeologia technica, AII 14, im Druck.
- Pavelčík, J. 1989: Zpráva o činnosti severomoravské skupiny IRB. In: Sborník VI. celostátní konference Geofyzika v archeologii a Moderní metody terénního výzkumu a dokumentace, im Druck.

VÝZKUMY A ZÁCHRANNÉ AKCE NA MORAVĚ V ROCE 1988 /Tab. 13/

1. Alojzov /o. Určice, okr. Prostějov/: kultura kancelovaná
2. Bítov /okr. Znojmo/: doba hradištní, středověk
3. Blučina /okr. Brno-venkov/: věteřovská skupina, velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí, kultura horákovská
4. Boleclouč /o. Dub nad Moravou, okr. Olomouc/: kultura zvoncovitých pohárů
5. Borkovany /okr. Břeclav/: velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí, kultura horákovská, doba římská, doba hradištní
6. Borotice /okr. Znojmo/: eneolit, věteřovská skupina, doba laténská, doba stěhování národů
7. Bořitov /okr. Blansko/: kultura lineární, moravská malovaná, doba laténská
8. Boskovice /okr. Blansko/: doba hradištní, středověk
9. Brno /okr. Brno-město/: středověk
10. Brtnice /okr. Jihlava/: středověk, novověk
11. Břeclav - Pohansko /okr. Břeclav/: doba hradištní
12. Břeclav - Poštorná /okr. Břeclav/: doba hradištní
13. Bukovice /o. Jeseník, okr. Šumperk/: středověk
14. Bulhary /okr. Břeclav/: věteřovská skupina
15. Dědice /o. Vyškov, okr. Vyškov/: nedatováno
16. Dobřínsko /o. Moravský Krumlov, okr. Znojmo/: středověk
17. Dolní Němčí /okr. Uherské Hradiště/: kultura železovská, moravská malovaná
18. Dolní Věstonice /okr. Břeclav/: paleolit
19. Drnovice /okr. Vyškov/: moravská malovaná kultura
20. Dvořiště /o. Bystřice nad Pernštejnem, okr. Ždár nad Sázavou/: středověk
21. Heroltice /o. Hoštice - Heroltice, okr. Vyškov/: kultura lineární, velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí, doba římská
22. Hlinsko /okr. Přerov/: kultura kancelovaná, středověk
23. Hodonín - Lužice /okr. Hodonín/: doba stěhování národů
24. Hradec nad Moravicí /okr. Opava/: doba halštatská ?, hradištní, středověk
25. Hrubá Vrbka /okr. Hodonín/: středověk
26. Hrubčice /okr. Prostějov/: mladší a pozdní době bronzová
27. Hulín /okr. Kroměříž/: kultura šňůrová, věteřovská skupina
28. Chotěbuz /o. Český Těšín, okr. Karviná/: doba halštatská, hradištní
29. Chvalčov /o. Bystřice pod Hostýnem, okr. Kroměříž/: kultura lužická, doba laténská
30. Jičina /o. Starý Jičín, okr. Nový Jičín/: kultura púchovská
31. Kobeřice /okr. Vyškov/: středověk
32. Komořany /o. Komořany - Podbřežice, okr. Vyškov/: kultura šňůrová
33. Kopřivnice /okr. Nový Jičín/: středověk
34. Lechovice /o. Pavlov, okr. Šumperk/: pozdní doba bronzová ?, doba halštatská
35. Lelekovice /okr. Brno - venkov/: doba hradištní, středověk
36. Lhánice /okr. Třebíč/: kultura moravská malovaná, nálevkovitých pohárů ?, jevišovická
37. Linhartovy /o. Město Albrechtice, okr. Bruntál/: kultura šňůrová
38. Luleč /okr. Vyškov/: kultura moravská malovaná, velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí, doba halštatská
39. Lutotín /o. Bílovice - Lutotín, okr. Prostějov/: kultura únětická, středověk
40. Malé Hradisko /okr. Prostějov/: doba laténská
41. Mašovice /okr. Znojmo/: paleolit
42. Mikulčice /okr. Hodonín/: doba hradištní
43. Mikulov /okr. Břeclav/: kultura moravská malovaná, kancelovaná, jevišovická, únětická, věteřovská skupina, středověk
44. Mokrý /o. Mokrý - Ilorákov, okr. Brno - venkov/: kultura horákovská
45. Moravské Budějovice /okr. Třebíč/: kultura moravská malovaná, doba hradištní ?, středověk
46. Mušov /o. Pasohlávky, okr. Břeclav/: doba římská
47. Náměštl na Hané /okr. Olomouc/: kultura kancelovaná
48. Němčičky /okr. Znojmo/: kultura moravská malovaná
49. Nevojtice /okr. Vyškov/: středověk
50. Olomučany /okr. Blansko/: doba hradištní

51. Opava /okr. Opava/: středověk
52. Otaslavice /okr. Prostějov/: eneolit
53. Pašovice /okr. Uherské Hradiště/: kultura lineární
54. Pavlov /okr. Břeclav/: kultura lineární, moravská malovaná, zvoncovitých pohárů, věteřovská skupina, doba halštatská, laténská, římská, hradištní
55. Perná /okr. Břeclav/: věteřovská skupina, kultura horákovská
56. Podivice /okr. Vyškov/: doba halštatská
57. Prace /okr. Brno - venkov/: eneolit
58. Prostějov /okr. Prostějov/: kultura moravská malovaná
59. Pršnice /okr. Brno - venkov/: kultura horákovská, doba laténská
60. Prušánky /okr. Hodonín/: doba hradištní
61. Přibice /okr. Břeclav/: mladší doba bronzová
62. Přilepy /o. Holešov, okr. Kroměříž/: středověk
63. Sidonie /okr. Zlín/: neolit, eneolit
64. Slatinky /okr. Prostějov/: kultura lineární, únětická, lužická, platěnická, doba laténská
65. Smržice /okr. Prostějov/: kultura lineární, jordanovská, nálevkovitých pohárů
66. Spálov /okr. Nový Jičín/: eneolit
67. Staříč /o. Frýdek - Místek, okr. Frýdek - Místek/: středověk
68. Stražisko /okr. Prostějov/: středověk
69. Střítež nad Ludinou /okr. Přerov/: středověk
70. Suchá Loz /okr. Uherské Hradiště/: doba římská
71. Svitávka /okr. Blansko/: kultura moravská malovaná, jevišovická, věteřovská skupina, střední doba bronzová, doba hradištní, středověk
72. Teplíce nad Bečvou /okr. Přerov/: eneolit
73. Těšany /okr. Brno - venkov/: velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí, kultura horákovská, doba stěhování národů
74. Těšetice - Kyjovice /okr. Znojmo/: kultura lineární, vypíchaná, moravská malovaná, horákovská
75. Uherské Hradiště /okr. Uherské Hradiště/: doba hradištní, středověk, novověk
76. Uherský Brod /okr. Uherské Hradiště/: doba hradištní, středověk
77. Ústí /okr. Přerov/: doba hradištní
78. Velešovice /o. Velešovice - Holubice, okr. Vyškov/: kultura moravská malovaná, šňůrová, únětická
79. Víceměřice /okr. Prostějov/: kultura lineární, moravská malovaná, doba hradištní
80. Vlčovice /o. Fulneck, okr. Nový Jičín/: mladý neolit, starý eneolit
81. Vnorovy /okr. Hodonín/: středověk
82. Všemina /okr. Zlín/: kultura púchovská
83. Vyškov /okr. Vyškov/: doba laténská, římská, stěhování národů
84. Znojmo /okr. Znojmo/: pravěk ?, doba hradištní, středověk, novověk
85. Žárovice /o. Plumlov, okr. Prostějov/: středověk

SEZNAM HLÁŠENÍ O VÝZKUMECH Z MIMOÚSTAVNÍCH PRACOVISŤ
PROVEDENÝCH NA MORAVĚ V ROCE 1988 A EVIDOVANÝCH
V ARCHIVU ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU ČSAV V BRNĚ

Stav k 31.12.1988

1. Pravlov, o. Brno-venkov, zvířecí kosti, mladý paleolit, výzkum: 1987, L. Seidl, MM Brno, č.j. 406/88
2. Dolní Kounice, o. Brno-venkov, ojedinělé nálezy, mladý paleolit, výzkum: 1987, L. Seidl, MM Brno, č.j. 407/88
3. Milovice, o. Břeclav, sídliště, aurignatien, gravetien, výzkum: 1986-87, M. Oliva, MM Brno, č.j. 408/88
4. Blučina, o. Brno-venkov, sídliště, kultura lineární, horákovská, výzkum: 1986, M. Salaš, MM Brno, č.j. 419/88
5. Blučina, o. Brno-venkov, ojedinělé nálezy, kultura velatická, doba bronzová, výzkum: 1986, M. Salaš, MM Brno, č.j. 420/88
6. Blučina, o. Brno-venkov, sídliště, kultura velatická, výzkum: 1983, M. Salaš, MM Brno, č.j. 421/88
7. Těšetice-Kyjovice, o. Znojmo, sídliště, kultura lineární, vypíchaná, moravská malovaná, výzkum: 1986, 1987, P. Košťuřík, FF MU Brno, č.j. 482/88, 483/88
8. Bavory, o. Břeclav, sídliště, pohřebiště, kultura lineární, protoúnětická, raný středověk, výzkum: 1986-87, J. Peška, RM Mikulov, č.j. 503/88
9. Sedlec, o. Břeclav, sídliště, kultura věteřovská, výzkum: 1987, J. Peška, RM Mikulov, č.j. 504/88
10. Alojzov, o. Prostějov, mohyly, kultura nálevkovitých pohárů, kanelovaná, výzkum: 1987, A. Prudká, Muzeum Prostějovska, č.j. 505/88
11. Určice, o. Prostějov, sídliště, kultura kanelovaná, výzkum: 1987, A. Prudká, Muzeum Prostějovska, č.j. 506/88
12. Žešov, o. Prostějov, sídliště, kultura lužická, výzkum: 1987, A. Prudká, Muzeum Prostějovska, č.j. 507/88
13. Uherské Hradiště, o. Uherské Hradiště, sídliště, kultura středohradištní, středověk, výzkum: 1987, D. Kaliszová, SM Uherské Hradiště, č.j. 561/88
14. Zábřdovice, o. Znojmo, kostrový hrob, kultura horákovská, výzkum: 1986, M. Salaš, MM Brno, č.j. 774/88
15. Luleč, o. Vyškov, žárový hrob, kultura zvoncovitých pohárů, výzkum: 1988, O. Šedo, Muzeum Vyškovska, č.j. 787/88
16. Dědice, o. Vyškov, mohyla ?, pravěk, výzkum: 1988, O. Šedo, Muzeum Vyškovska, č.j. 1589/88
17. Podivice, o. Vyškov, hradisko, kultura halštatská ?, výzkum: 1988, O. Šedo, Muzeum Vyškovska, č.j. 1590/88
18. Uherské Hradiště, o. Uherské Hradiště, sídliště, kultura středohradištní, výzkum: 1988, D. Kaliszová, SM Uherské Hradiště

NÁLEZOVÉ ZPRÁVY Z MIMOÚSTAVNÍCH ARCHEOLOGICKÝCH PRACOVISŤ
ODEVZDANÉ V ROCE 1988 DO ARCHIVU ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU ČSAV V BRNĚ

Stav k 31.12.1988

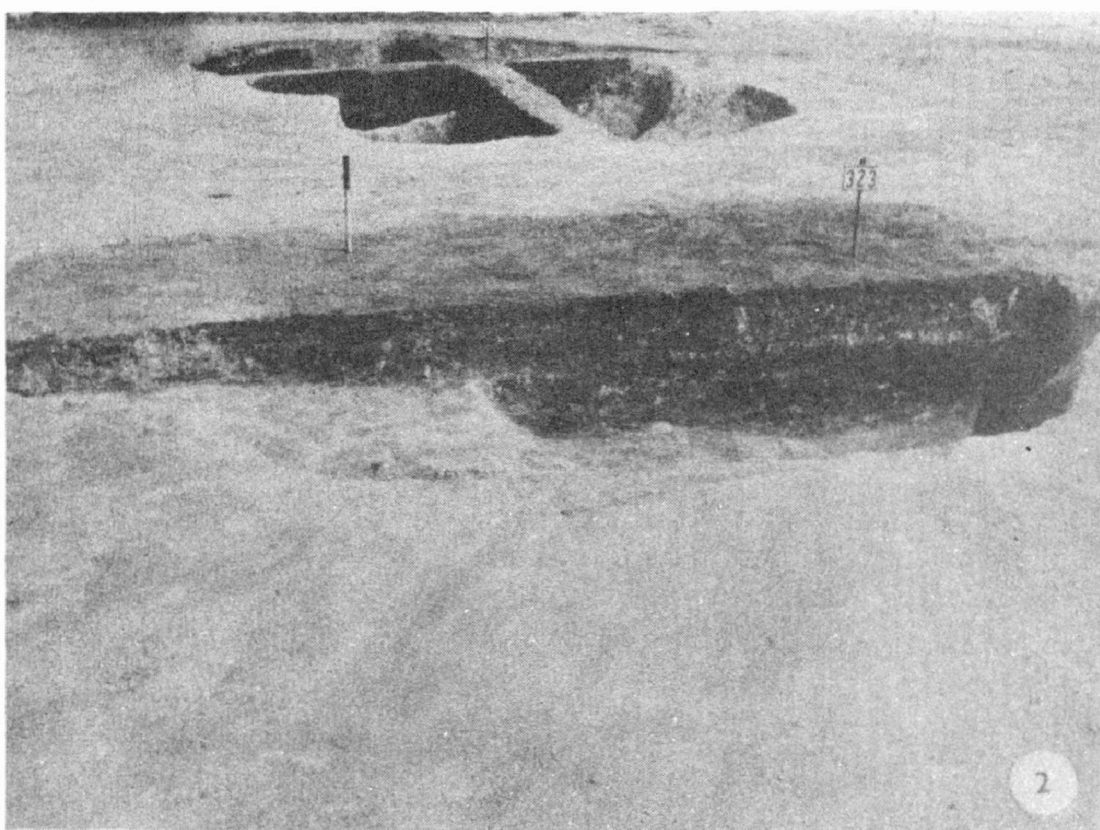
1. Blučina, o. Brno-venkov, výšinné sídliště, kultura věteřovská, velatická, výzkum: 1984,
M. Salaš, MM Brno, č.j. 817/88

Tab. 1.

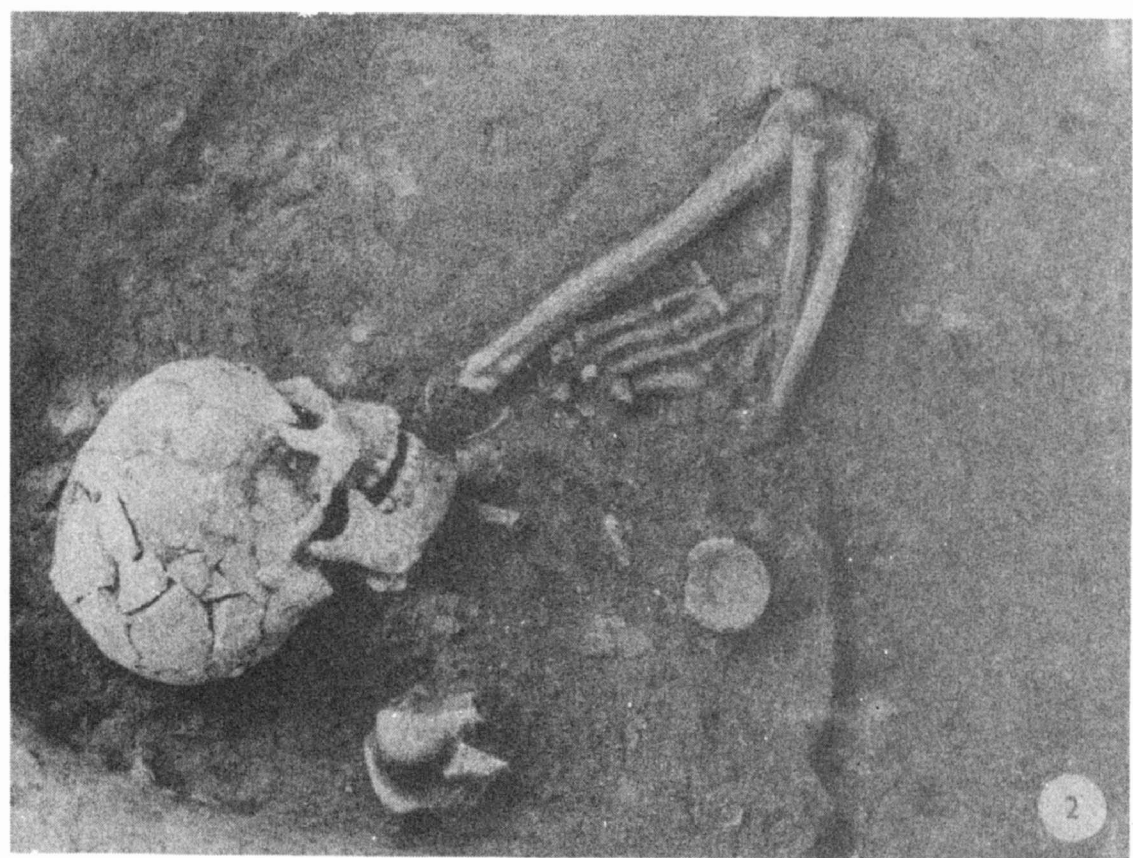
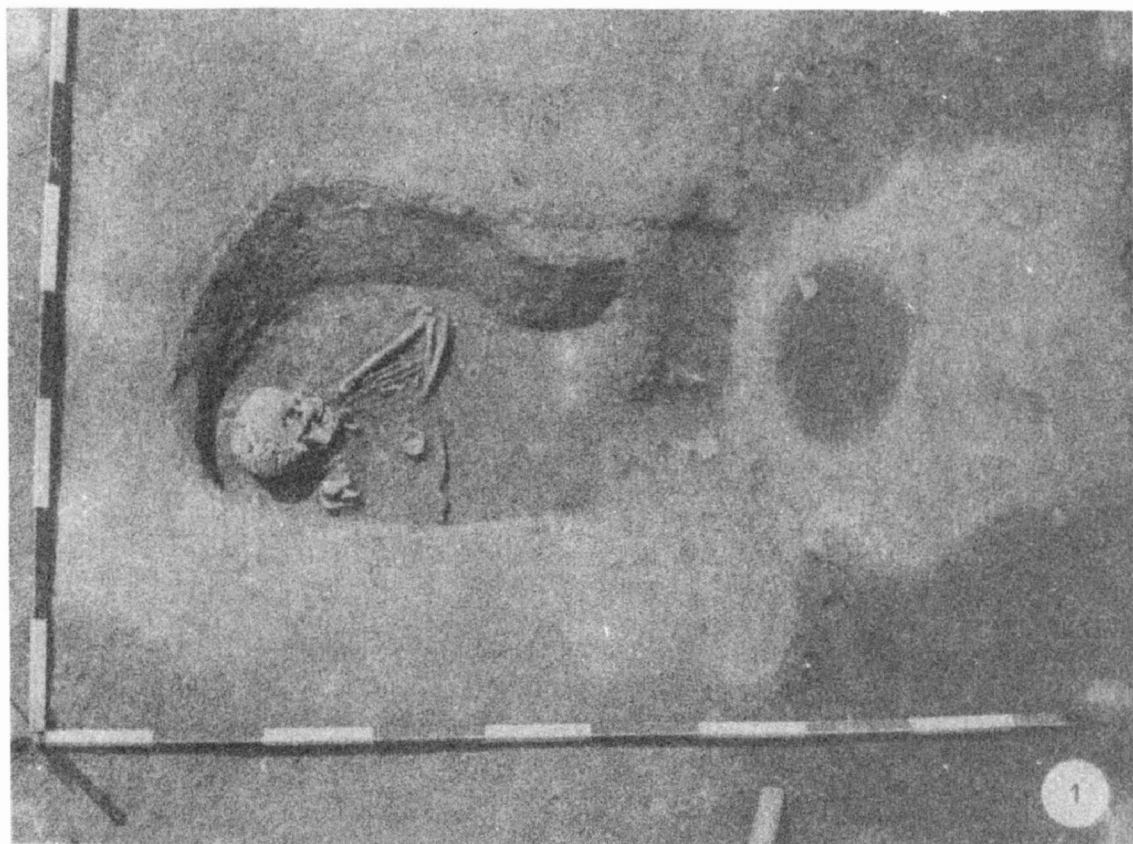
Dolní Věstonice /okr. Břeclav/. 1 fosilní vodní měkkýši uvnitř mamutí kosti; 2 skládka mamutích kostí. - 1 fossile Wasserweichtiere im Innern von Mammutknochen; 2 Anhäufung von Mammutknochen.

Svoboda, Beendigung . . . . , str. 9.

Tab. 2.
Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. 1 pohled na plochu sektoru A2; 2 sídlištní objekty v sektoru A2. - 1 Ansicht auf die Fläche des Sektors A2; 2 Siedlungsobjekte im Sektor A2.
Kazdová - Koštuřík, Die systematische archäologische Grabung . . . ., str. 12.

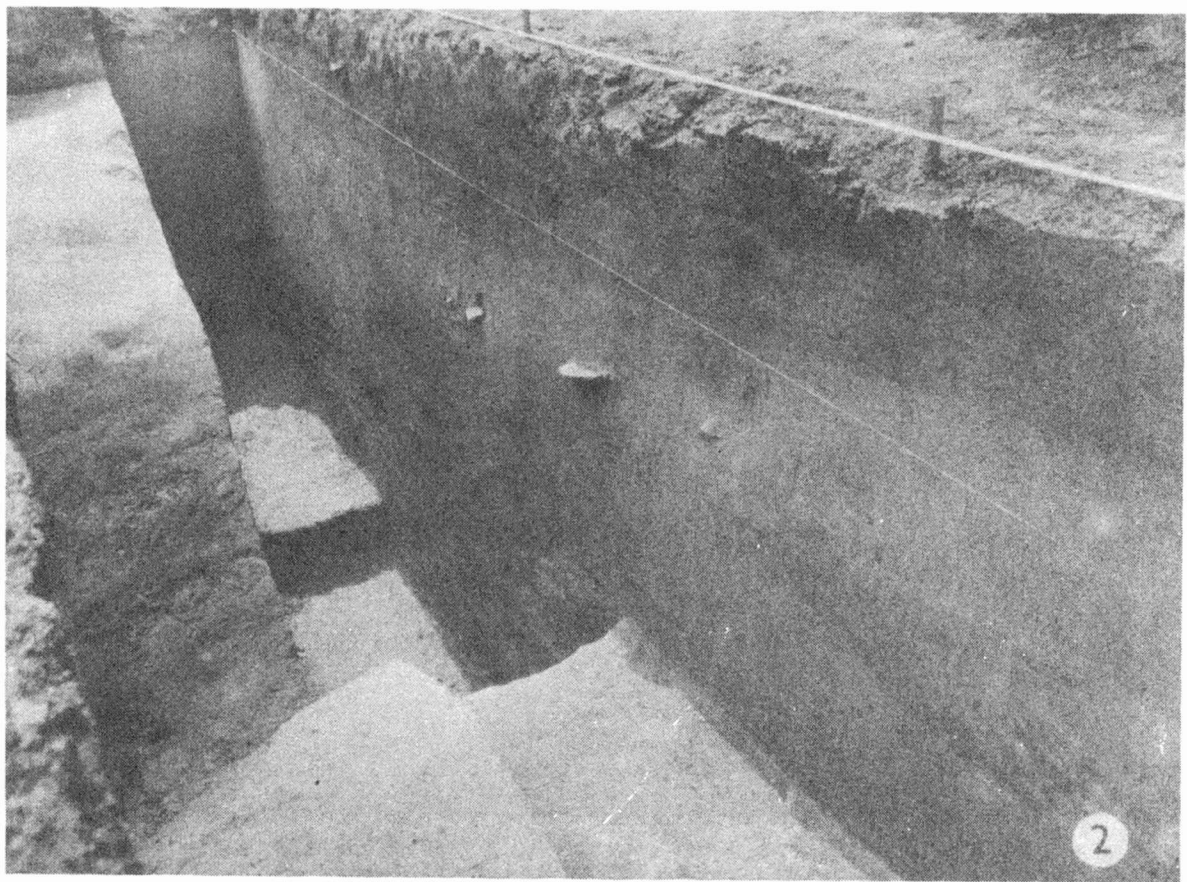
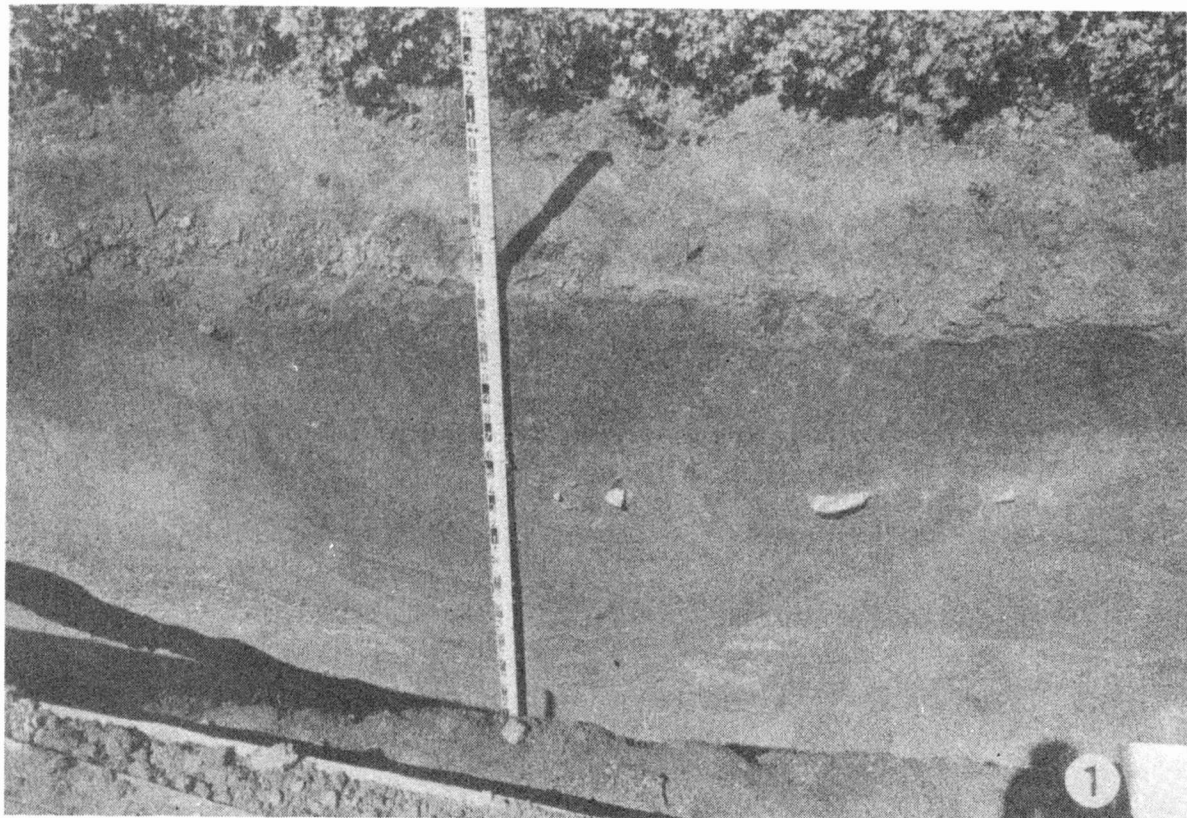

Tab. 3.

Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. 1 porušený kostrový hrob H 14; 2 detailní pohled na hrob H 14. - 1 beschädigtes Skelettgrab H 14; 2 Detailansicht auf das Grab H 14.

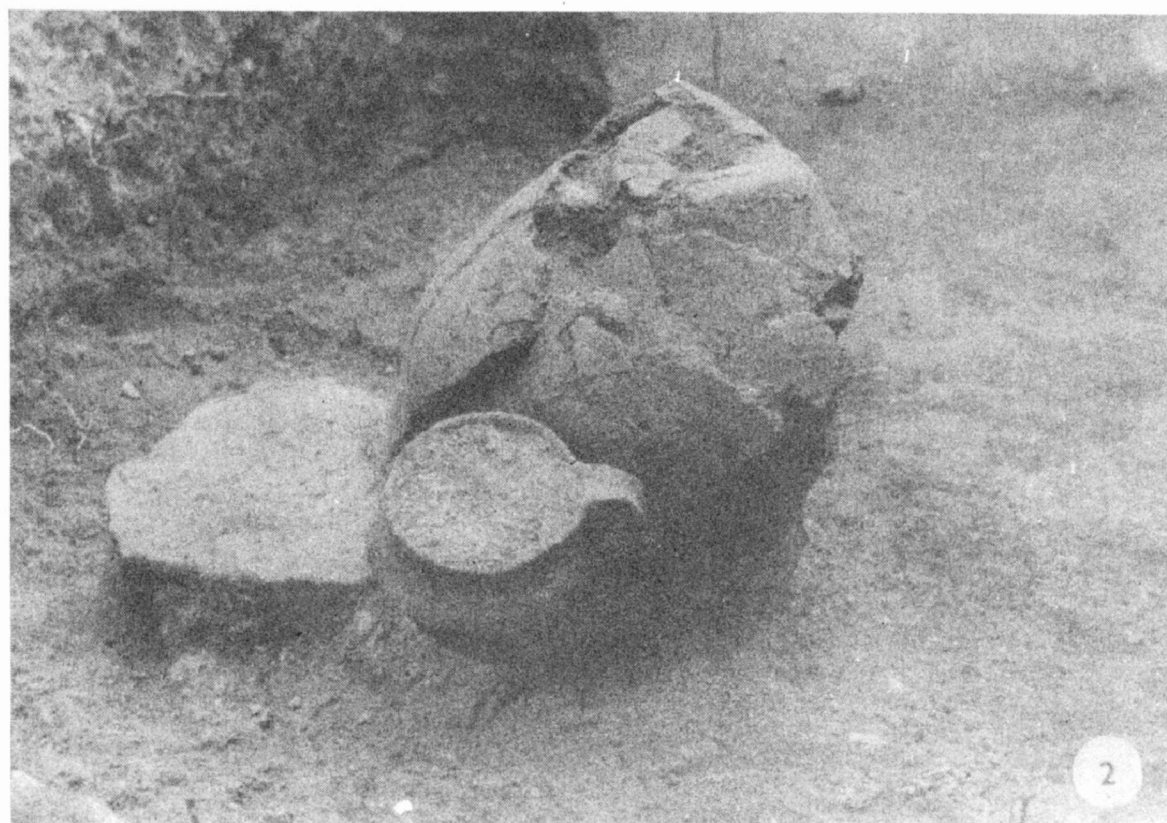
Kazdová - Koštuřík, Die systematische archäologische Grabung . . . . , str. 12.

Tab. 4.

Němčičky /okr. Znojmo/. 1 pohled na profil A příkopu; 2 celkový pohled do sondy. - Ansicht auf das Grabenprofil A; 2 Gesamtansicht in die Sonde.

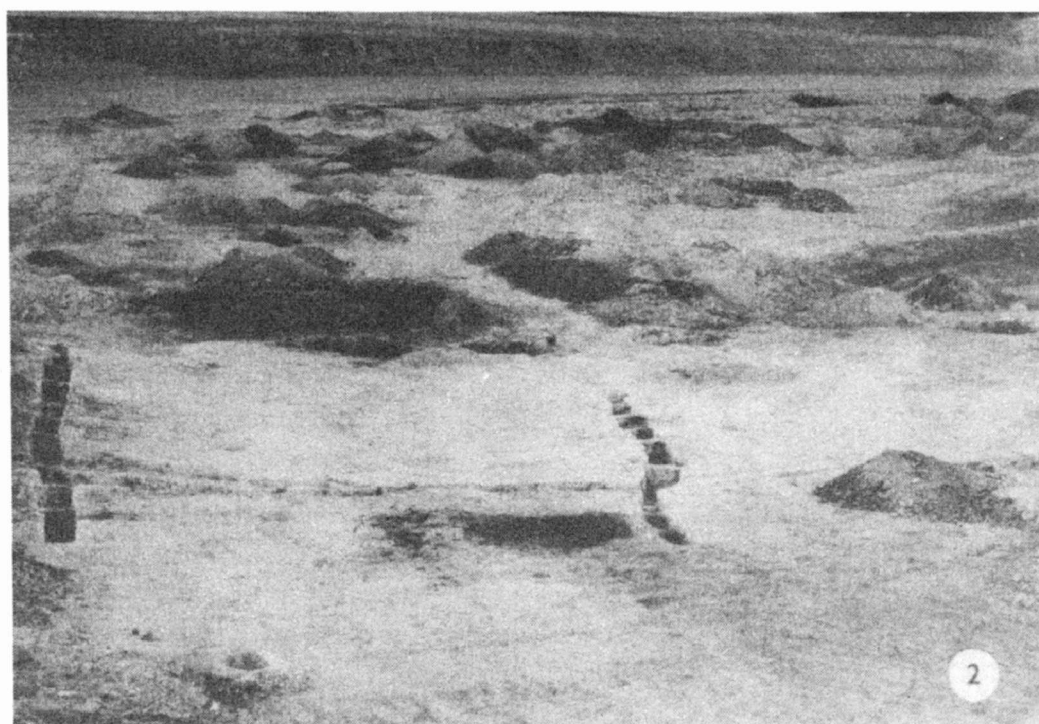
Bálek - Rakovský, Zjišťovací výzkum . . . . , str. 14.

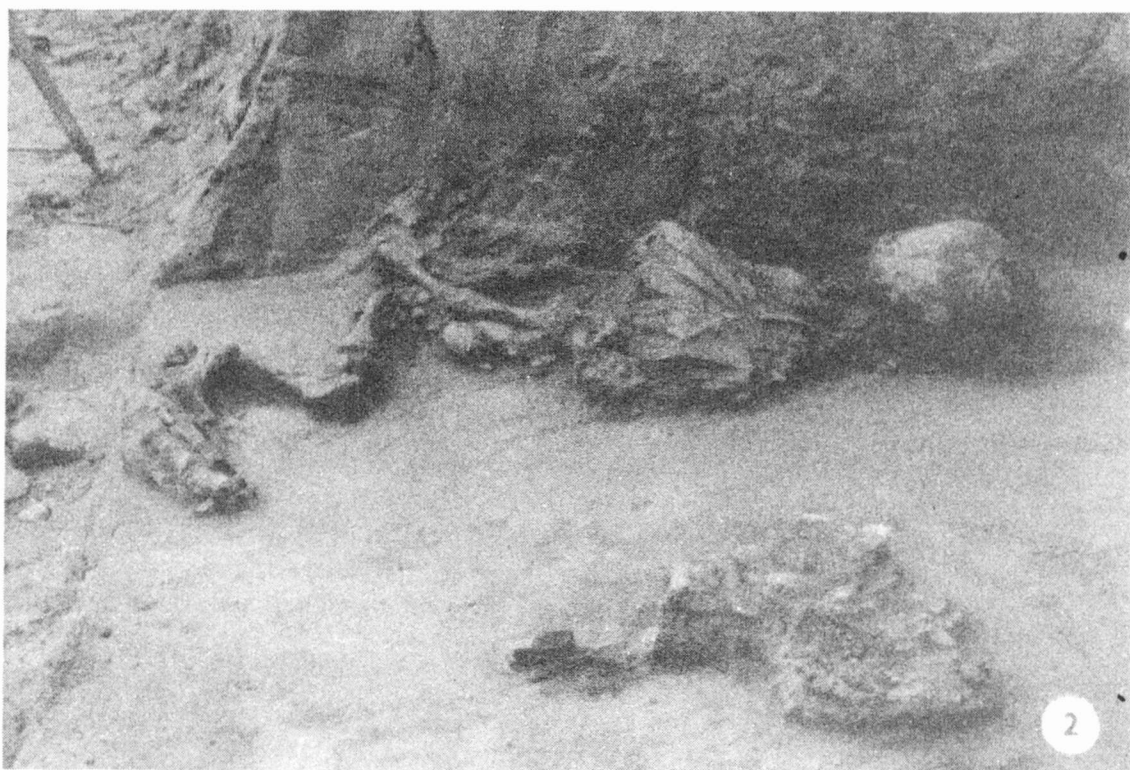
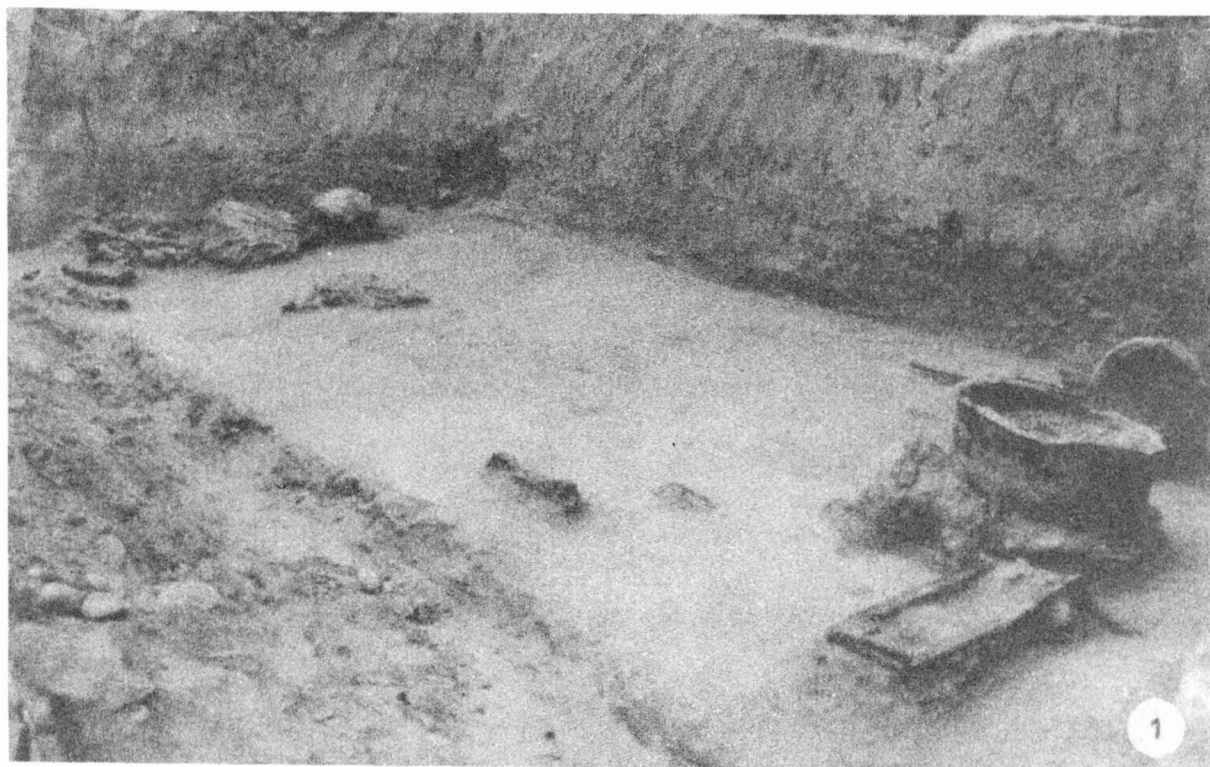
Tab. 5.

Alojzov /okr. Prostějov/, Spálený kopec. 1 shluky kamenů nad žárovými hroby č. 1 a 2; 2 žárový hrob č. 2 po odstranění kamenného krytu. - 1 Steineinhäufungen über Brandgräber Nr. 1 und 2; 2 Brandgrab Nr. 2 nach der Abschaffung der Steinabdeckung. Prudká, Výzkum na eneolitickém mohylníku . . . ., str. 16.

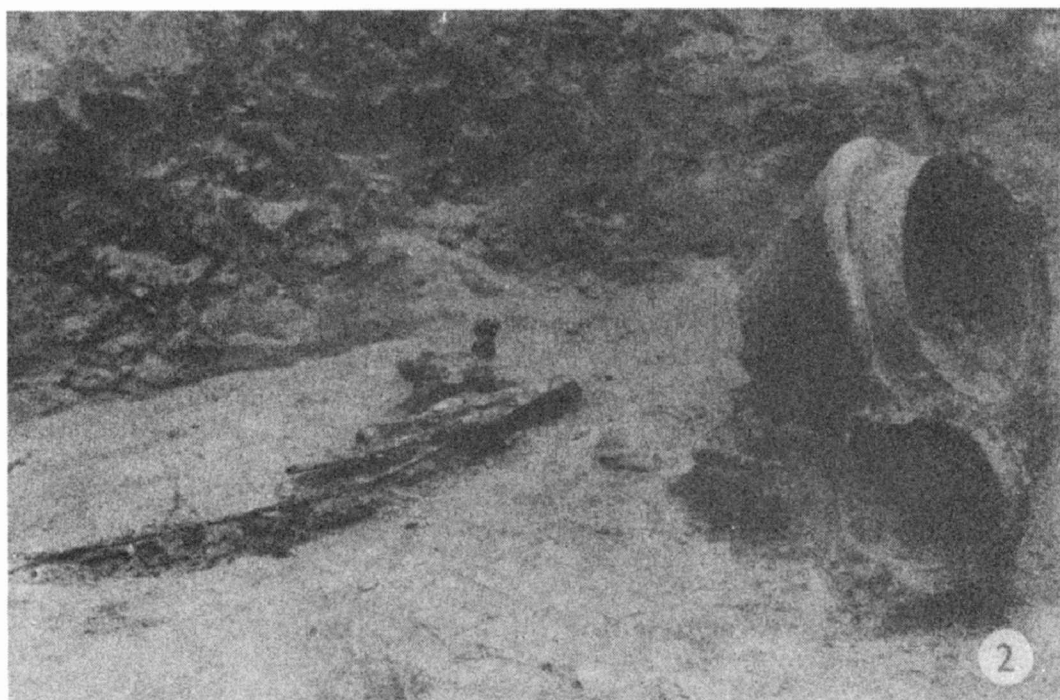
Tab. 6.
Mikulov /okr. Břeclav/, Kamenné. 1 pohled na zkoumanou plochu od S; 2 část prozkoumané plochy s půdorysem stavby I, pohled od JJZ. - 1 Ansicht auf die untersuchte Fläche von Norden; 2 Teil der untersuchten Fläche mit dem Grundriss des Baues I, Ansicht von Süd - Südost.
Peška, Starobronzová sídliště . . . ., str. 22

Tab. 7.

Mušov /okr. Břeclav/. 1 celkový pohled na prozkoumanou část hrobové jámy; 2 bronzový kotel a tělo obětního zvířete u V stěny hrobu, v popředí přeházené zlomky skel, keramiky a stříbrných předmětů. - 1 Gesamtansicht auf den untersuchten Teil der Grabgrube; 2 bronzenener Kessel und Körper des Opfertieres bei der Ostgrabwand, vorne durcheinandergeworfene Bruchstücke von Glas, Keramik und silbernen Gegenständen.

Peška, Die Entdeckung . . . ., str. 33.

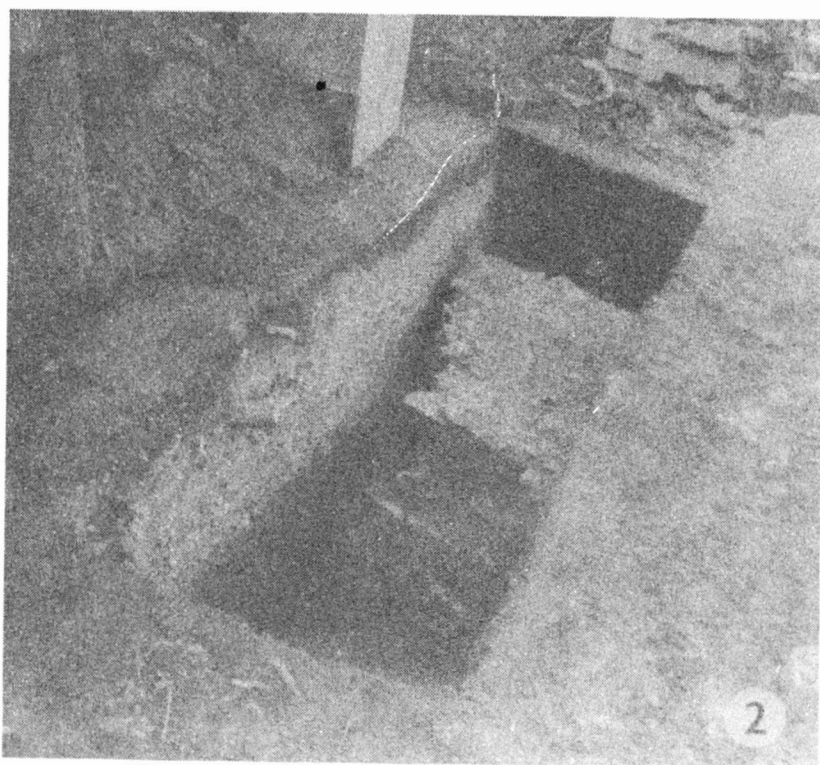
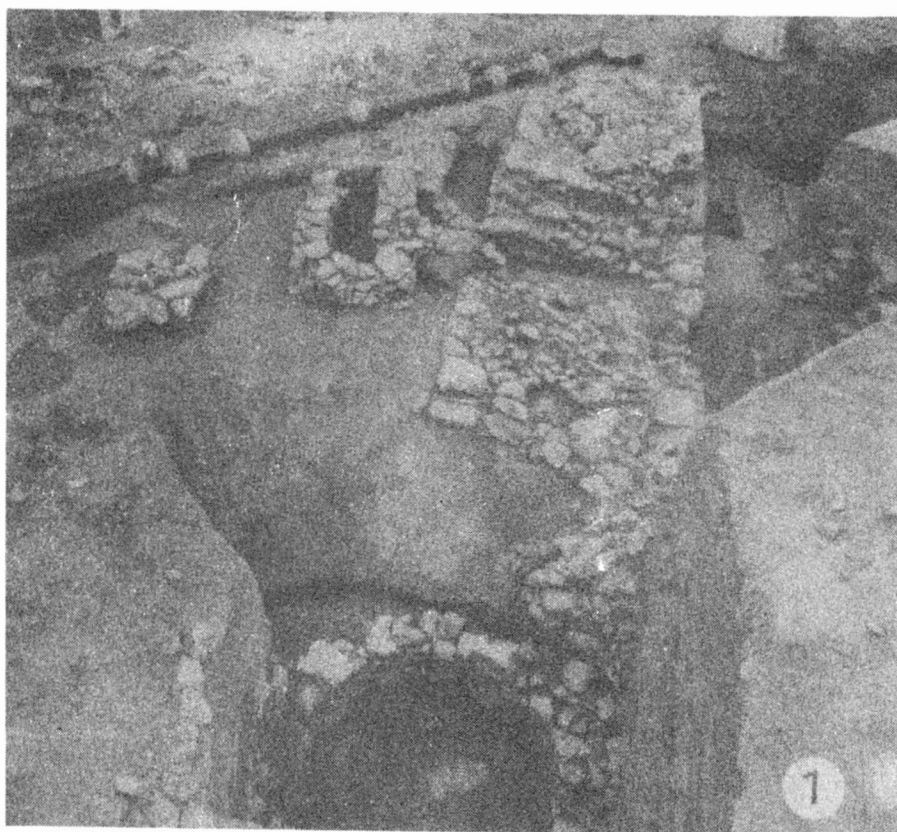

Tab. 8.

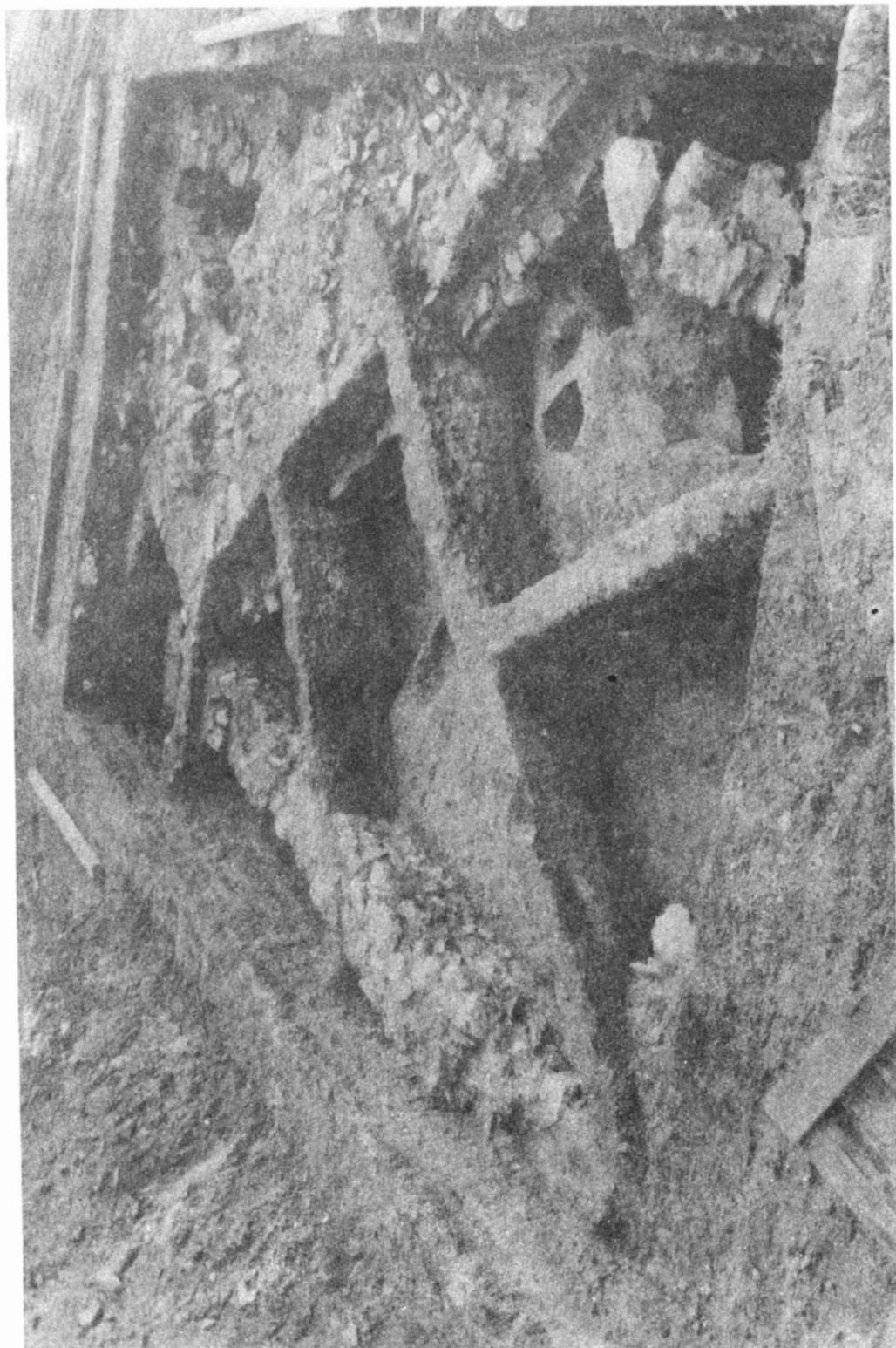
Mušov /okr. Břeclav/. 1 železný rožen a bronzové nádoby v původním uložení při Z stěně hrobu; 2 bronzová situla, kahan, železné hroty kopí a stříbrné kování štítu v JZ hrobu hrobové jámy. - 1 eiserner Bratspiess und bronzene Gefässe in der ursprünglichen Lage bei der Westgrabwand; 2 bronzene Situla, Lampe, eiserne Lanzenspitzen und silberner Schildbeschlag in südwestlicher Ecke der Grabgrube.

Peška, Die Entdeckung . . . . , str. 33.

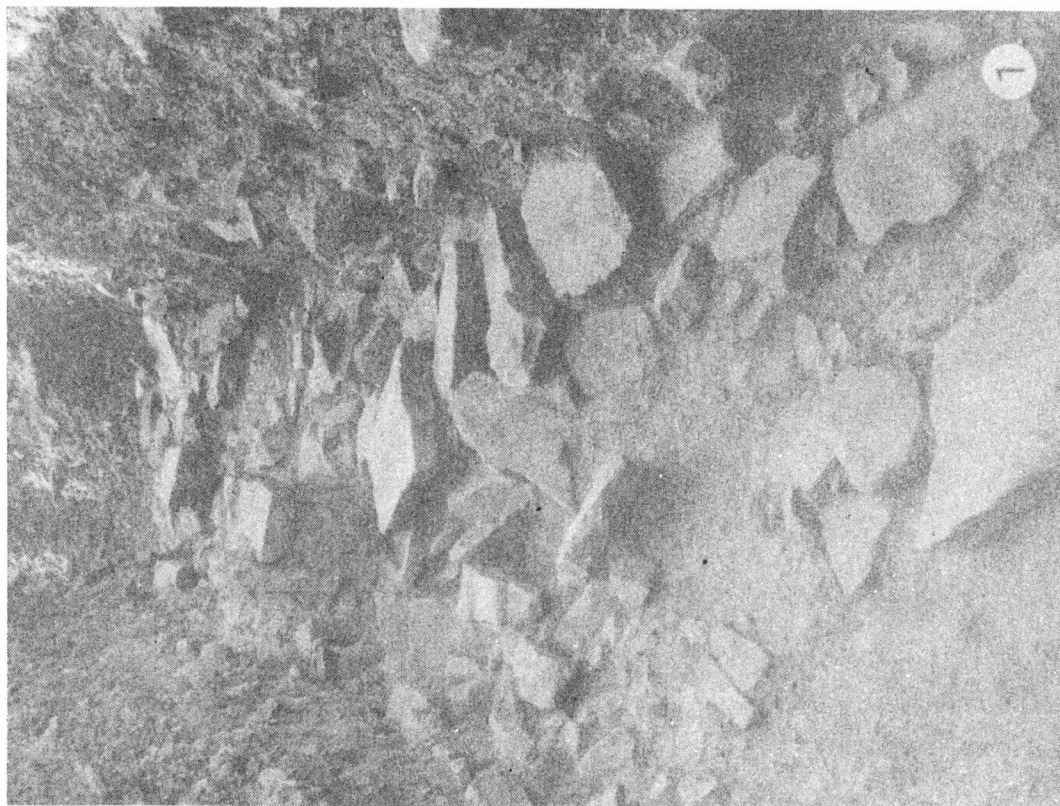

Tab. 9.
Moravské Budějovice /okr. Třebíč/, nádvoří zámku. 1 zkoumaný prostor "Schodiště" /I/88/;
2 sonda "U hřbitovní zdi" /III/88/. - Schlosshof. 1 untersuchter Raum "Schodiště" /I/88/;
2 Sonde "U hřbitovní zdi" /III/88/.
Poláček, Archäologische Grabung . . . ., str. 55.

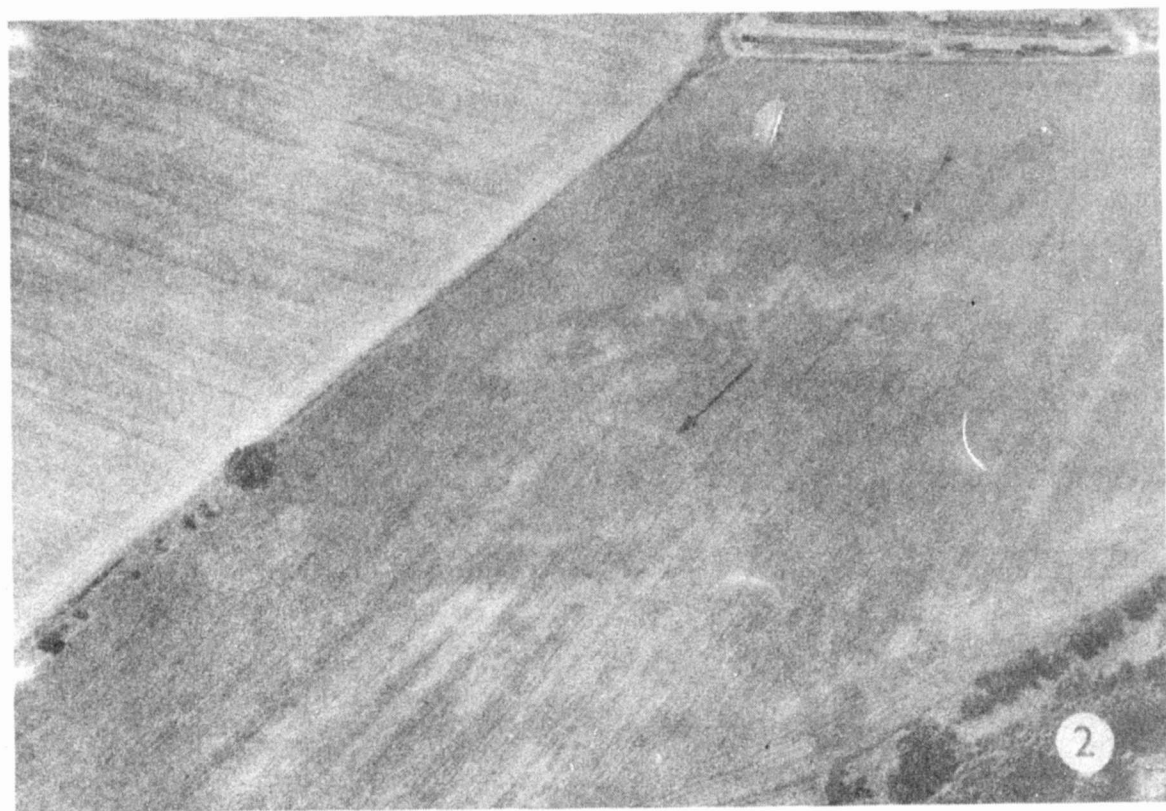
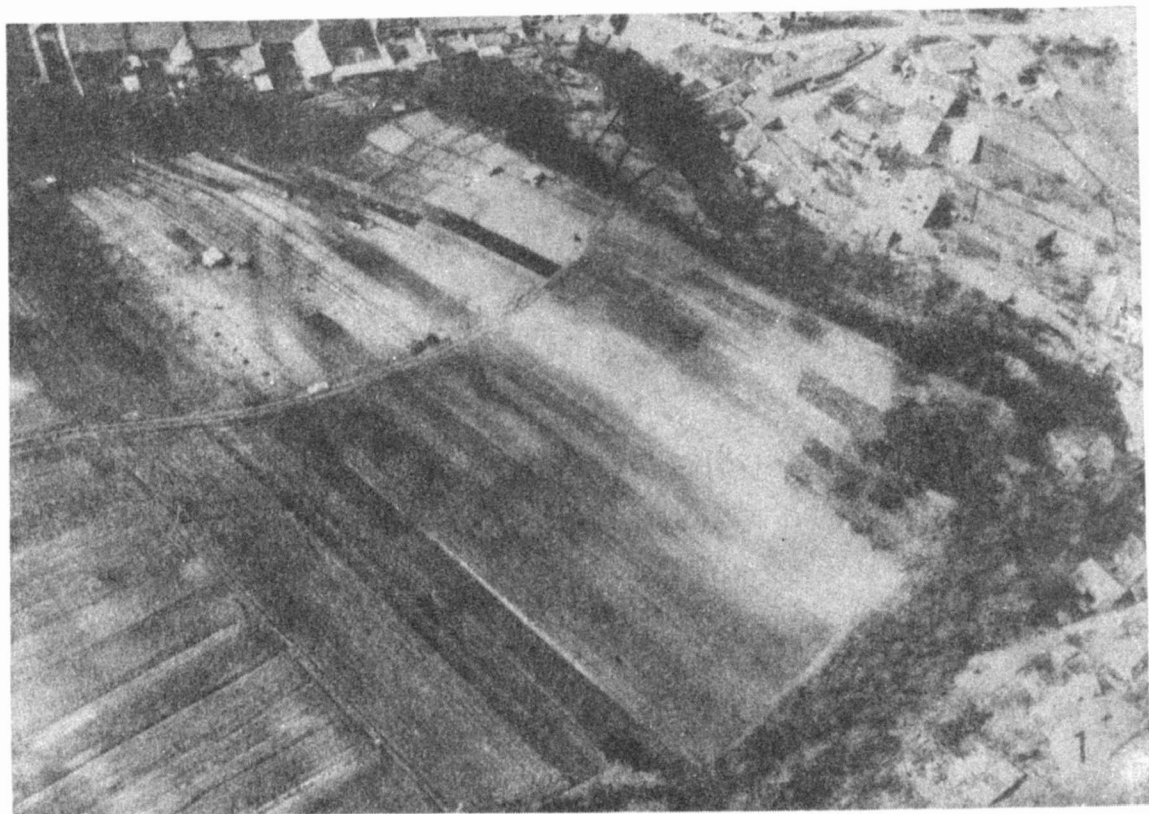

Tab. 10.
Moravské Budějovice / okr. Třebíč/. Nádvoří zámku, zkoumaný prostor "Cesty" /II/88/. -
Schloshof, untersuchter Raum "Cesta" /II/88/.
Poláček, Archäologische Grabung . . . ., st r. 55.

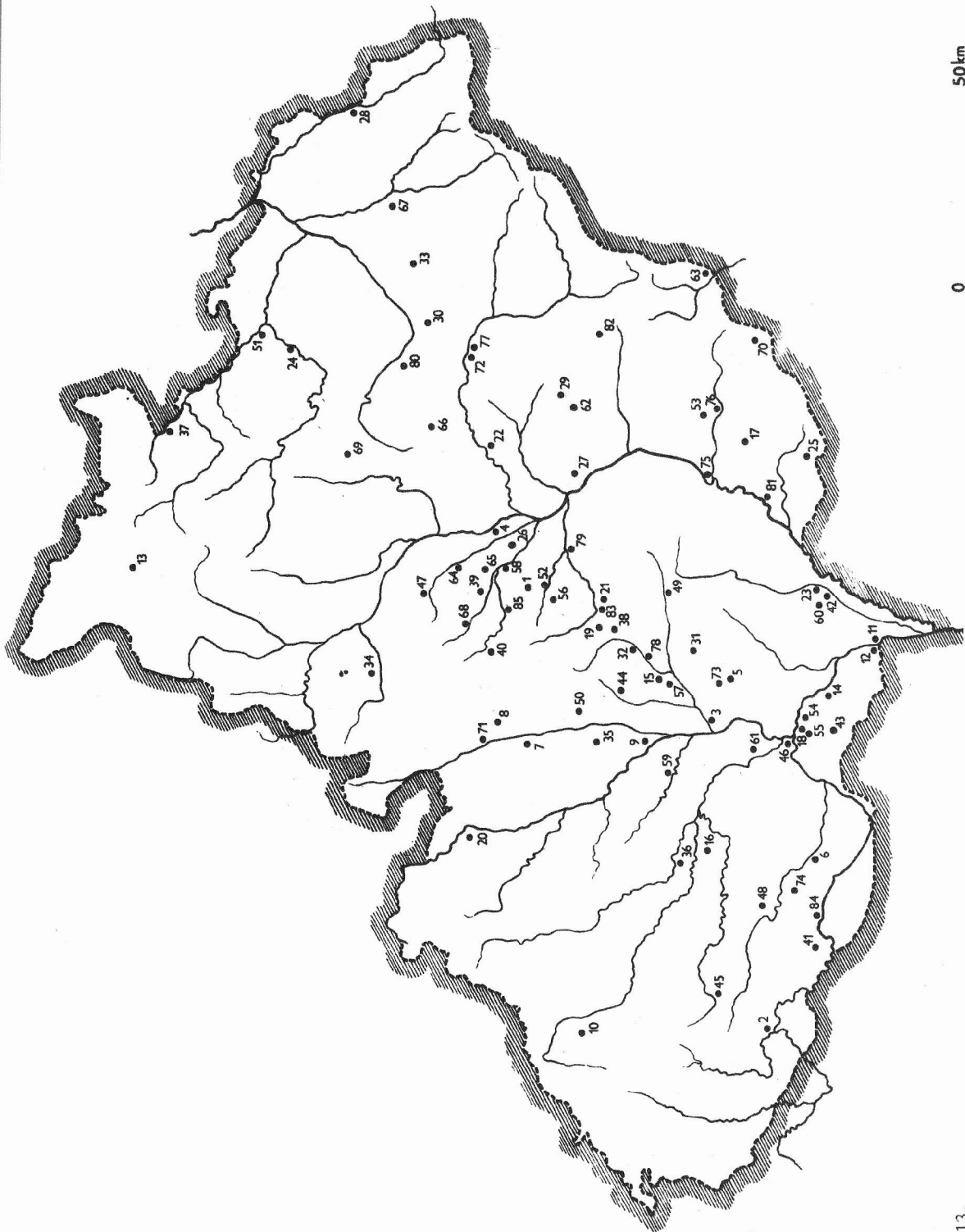

Tab. 11.
Svitávka / okr. Blansko/, Hradisko, 1 destrukce věževského opevnění v sondě X; 2 sonda VIII/23-24 na S svahu. - 1 Destruktion der Věževor Befestigung in der Sonde X; 2 Sonde VIII/23-24 auf dem Nordabhang.
Procházka - Štřof, Výzkum Hradiska . . . . , str. 71.

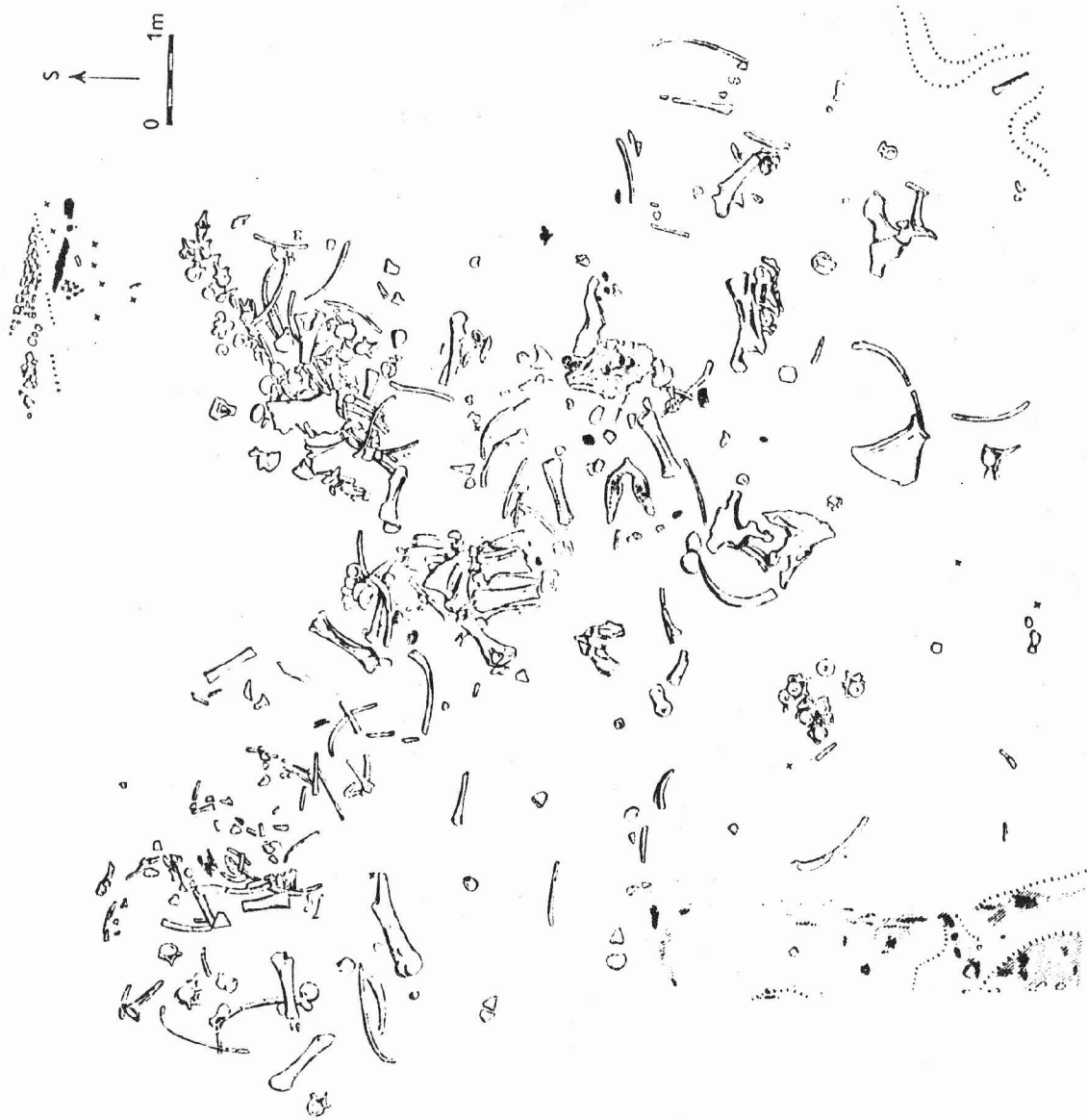

Tab. 12.
Letecké snímky. 1 Šitbořice /okr. Břeclav/; 2 Běhařovice /okr. Znojmo/. - Flugaufnahmen.
1 Šitbořice /Bez. Břeclav/; 2 Běhařovice /Bez. Znojmo/.
Bálek, Výsledky . . . . , str. 81.

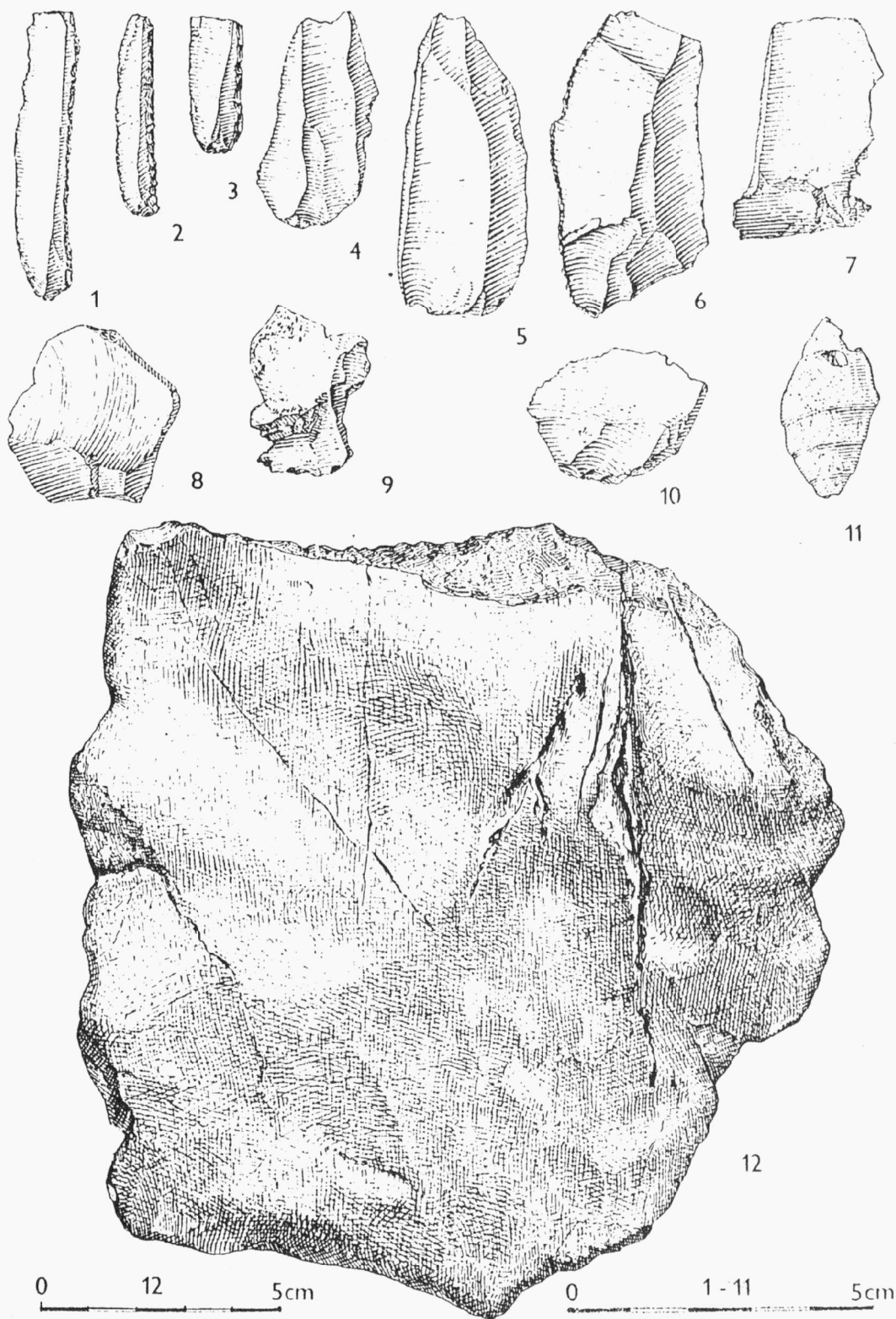

Tab. 13.
 Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1988. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mäh-
 ren im Jahre 1988.

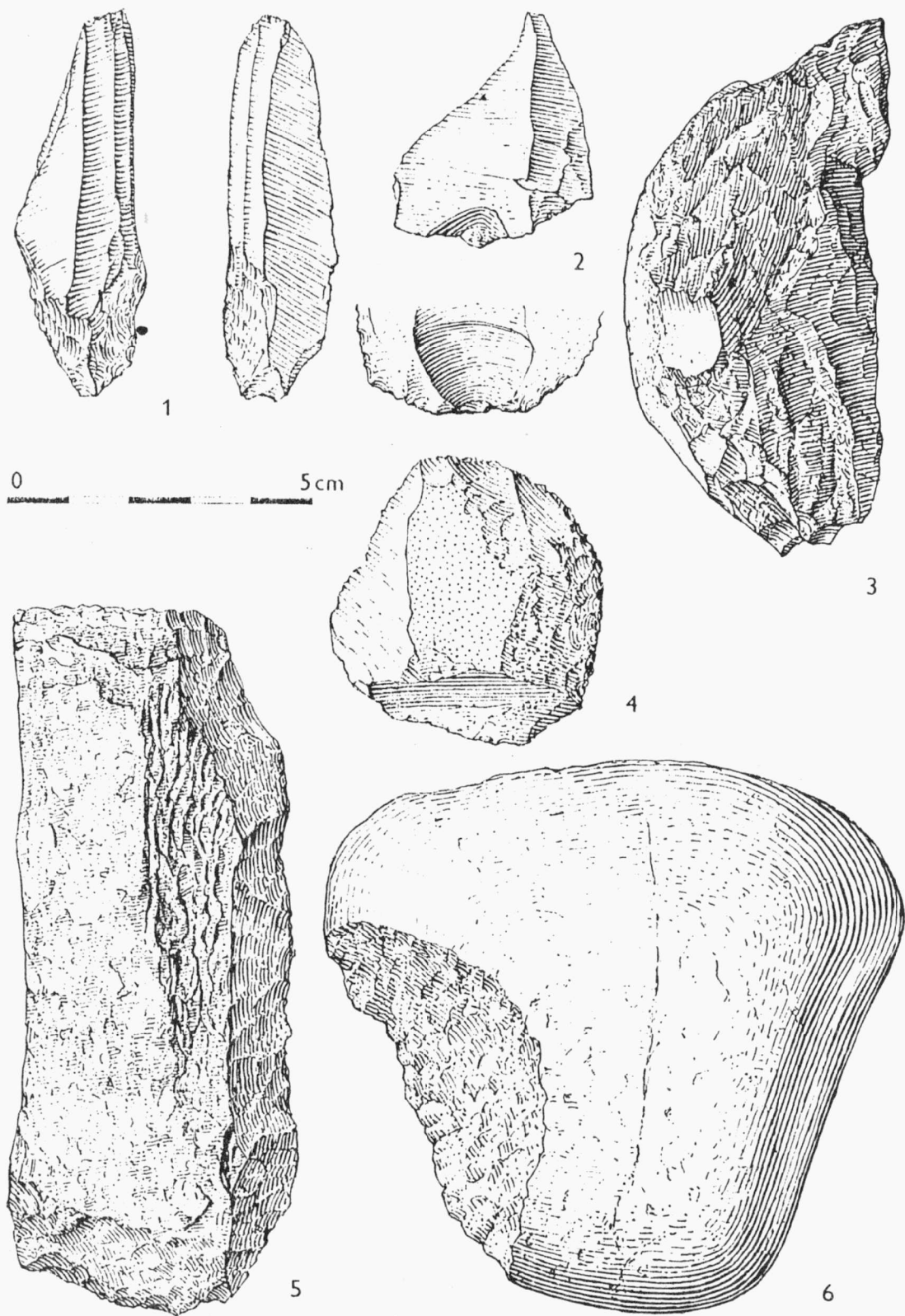

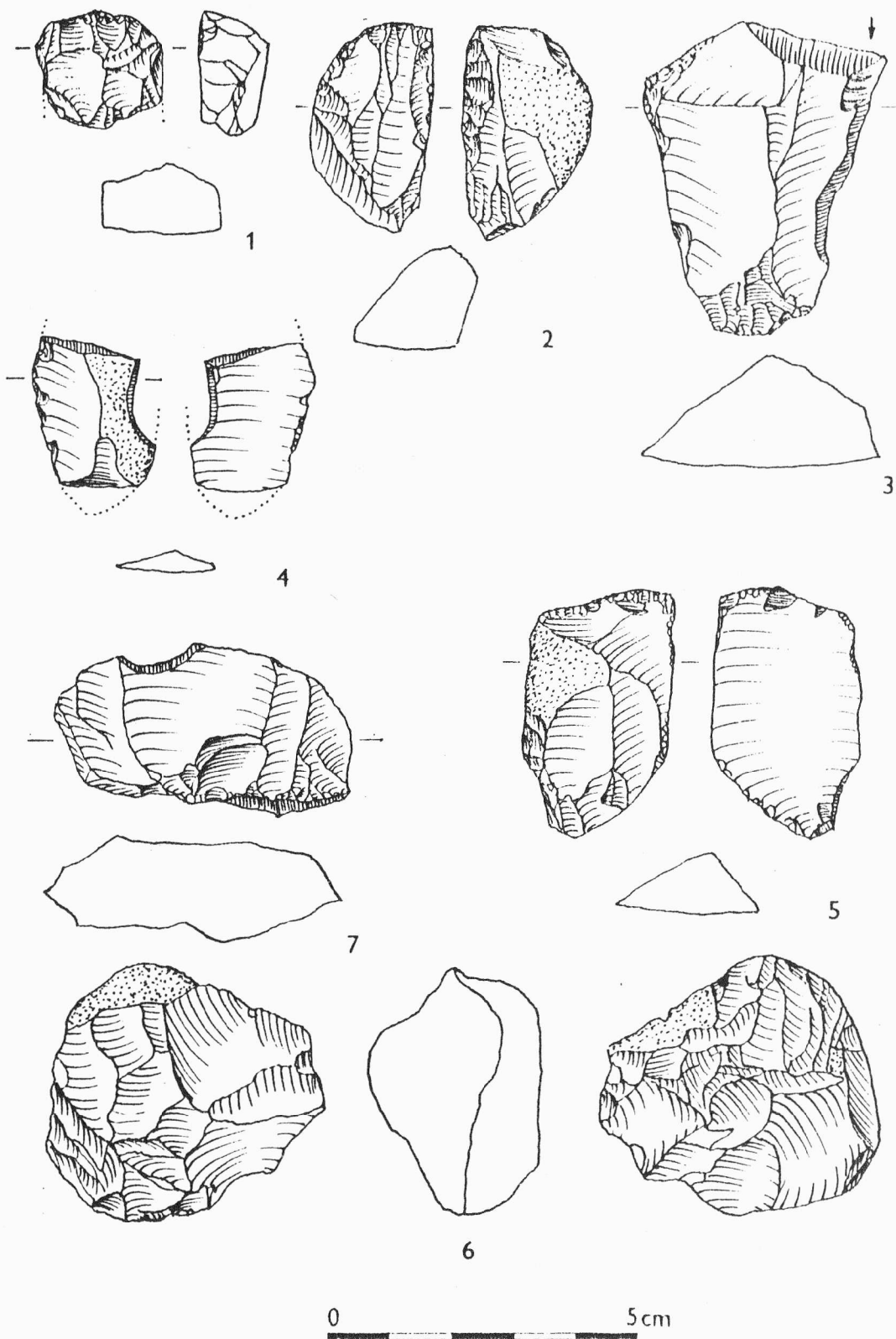
Obr. 1.
Dolní Věstonice II / okr. Břeclav/. Skládka mamutích kostí, celkový plán. - Anhäufung von
Mamutknochen, Gesamtplan.
Svoboda, Beendigung . . . ., str. 9.

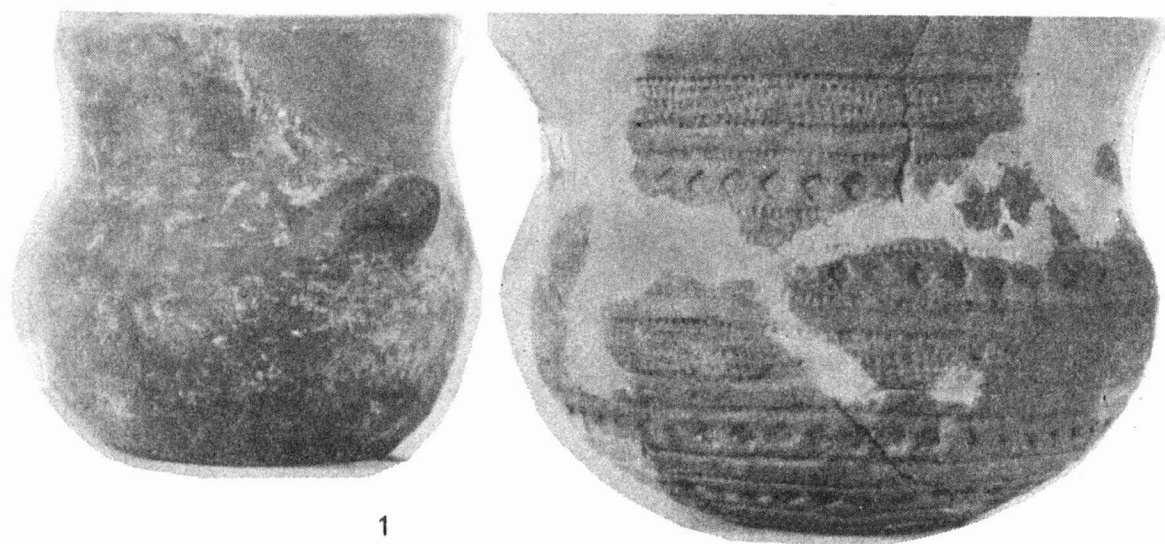
Obr. 2.
 Dolní Věstonice II /okr. Břeclav/. Výběr paleolitické kamenné industrie. - Auswahl an paläolithischer Steinindustrie.
 Svoboda, Beendigung . . . ., str. 9.

Obr. 3.
 Dolní Věstonice II /okr. Břeclav/. Výběr paleolitické kamenné industrie. - Auswahl an paläolithischer Steinindustrie.
 Svoboda, Beendigung . . . . , str. 9.

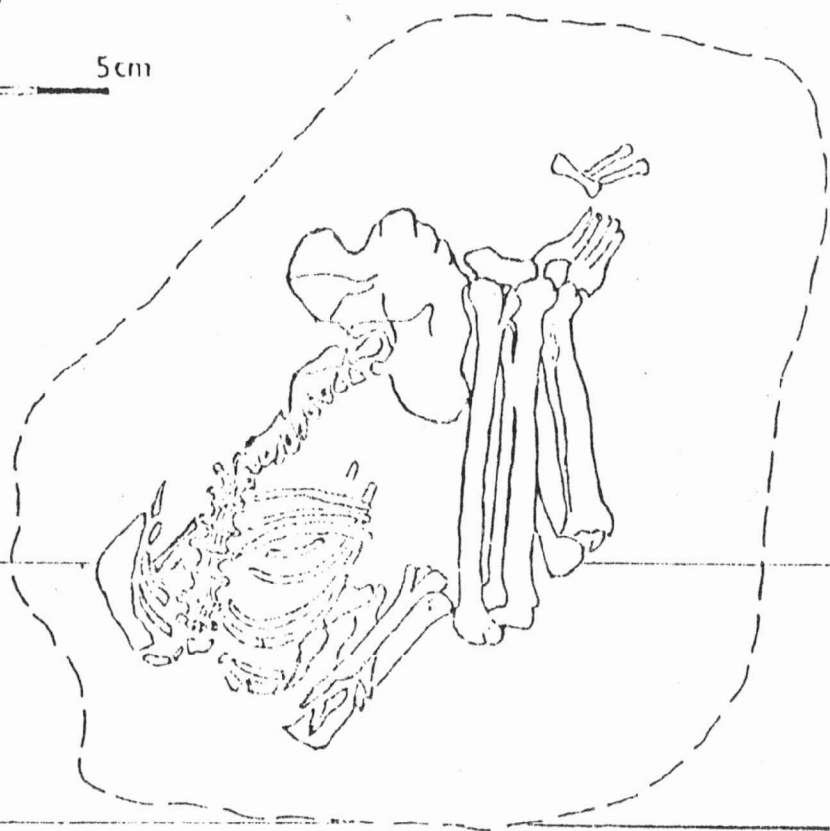

Obr. 4.
 Mašovice /okr. Znojmo/. Výběr paleolitické kamenné industrie. - Auswahl an paläolithischer
 Steinindustrie.
 Neruda, Nové paleolitické nálezy . . . . , str. 10.

0 2 5 cm

0 1 5 cm

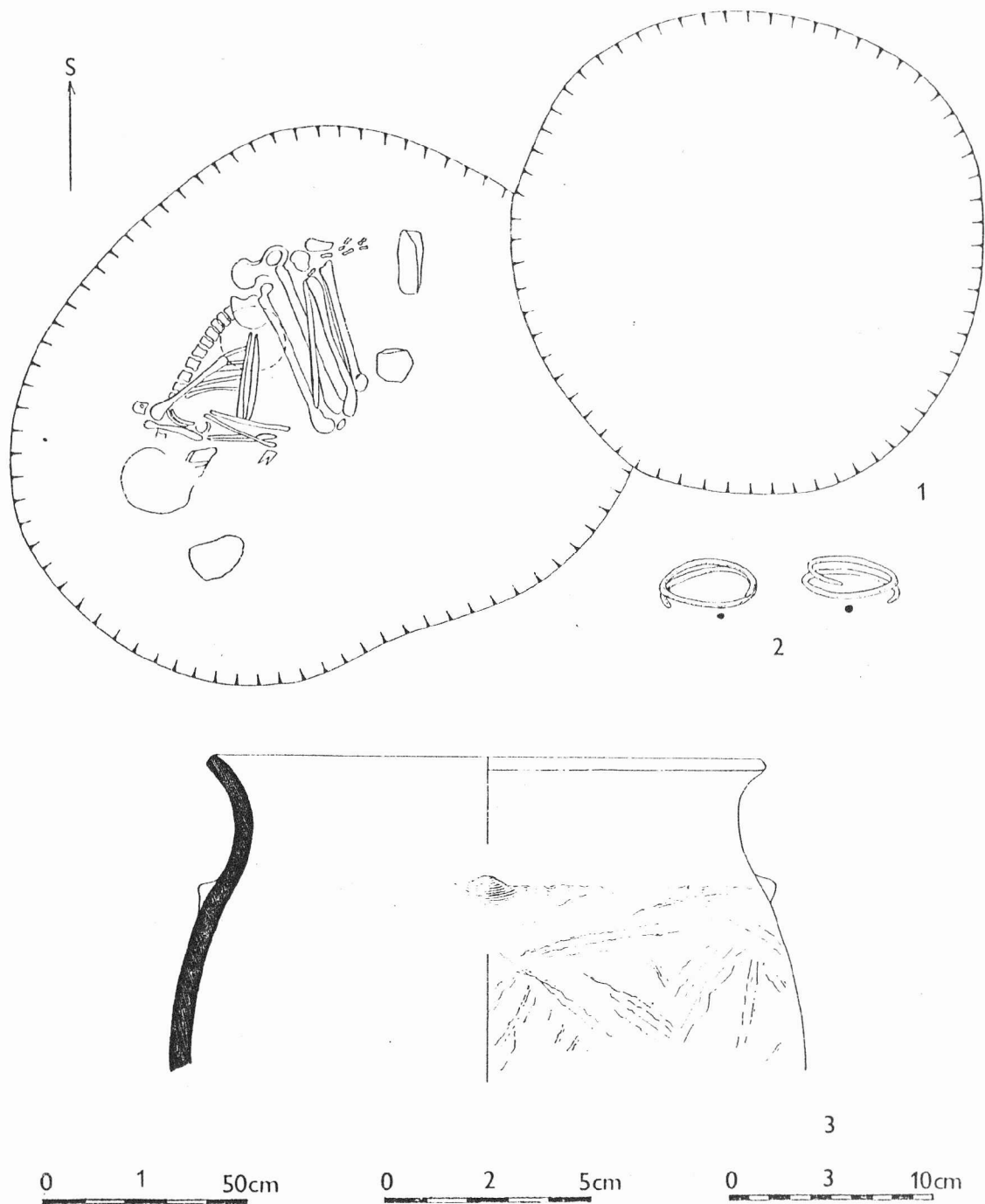
0 50 cm

Obr. 5.

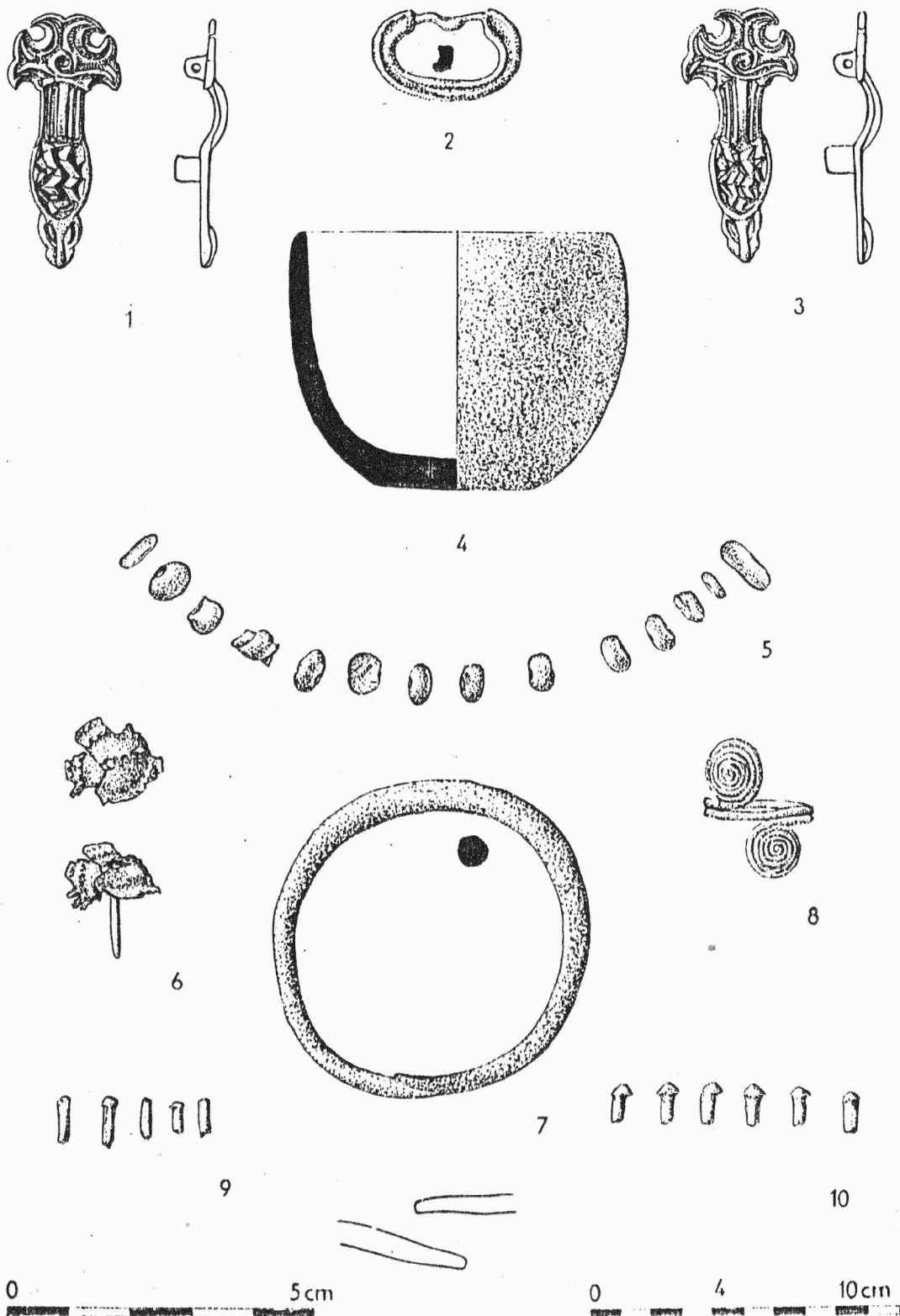
Bolelouc /okr. Olomouc/. 1, 2 keramika z hrobu kultury zvoncovitých pohárů; 3 hrob kultury zvoncovitých pohárů. - 1, 2 Keramik aus dem Grab der Glockenbecherkultur; 3 Grab der Glockenbecherkultur.

Tymonová, Kostrový hrob . . . . , str. 19.

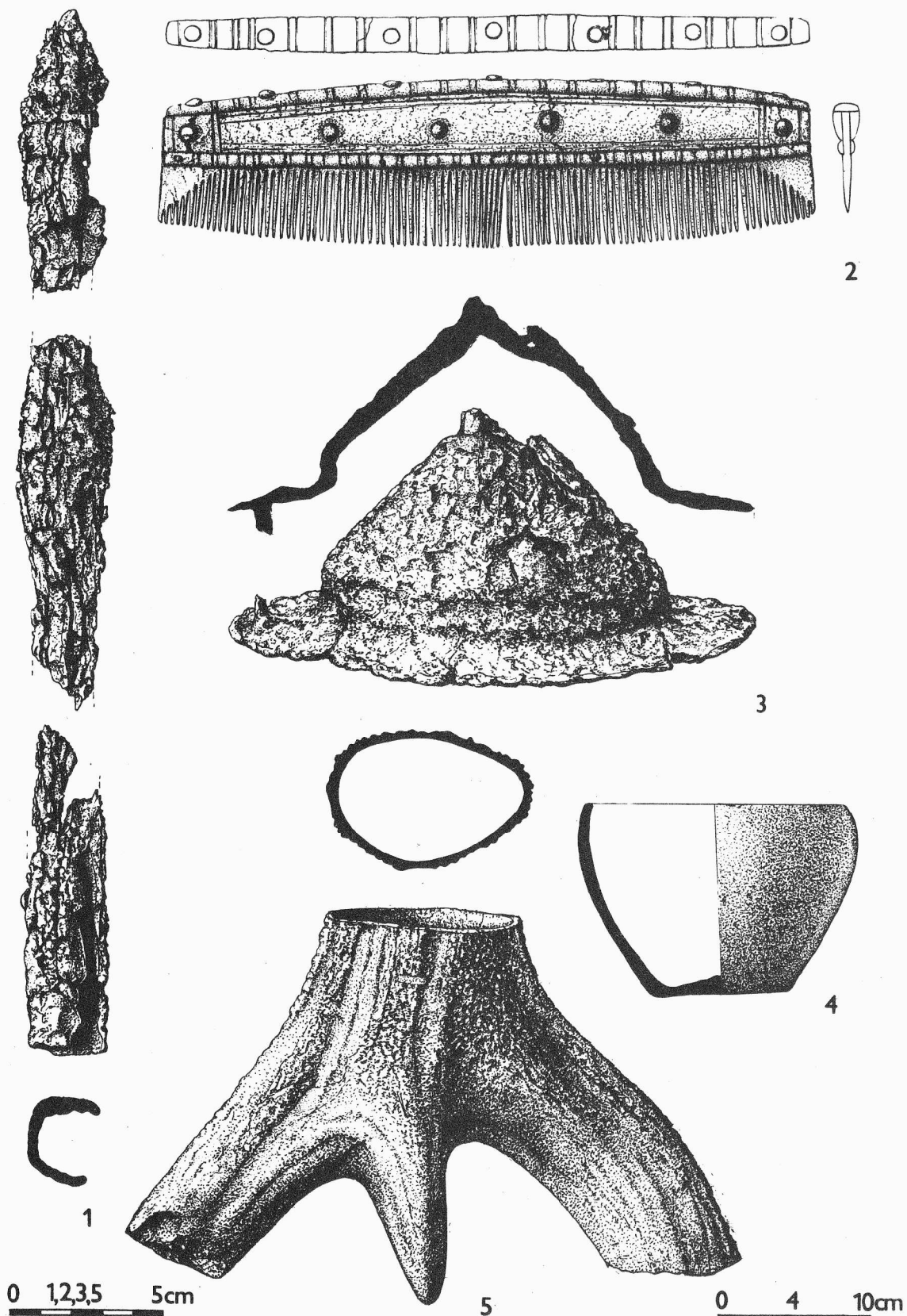

Obr. 6.
 Lutotín /okr. Prostějov/. 1 - 3 hrob únětické kultury. - 1 - 3 Grab der Aunjetitzer Kultur.
 Šmíd, Kostrový hrob . . . ., str. 24.

Obr. 7.

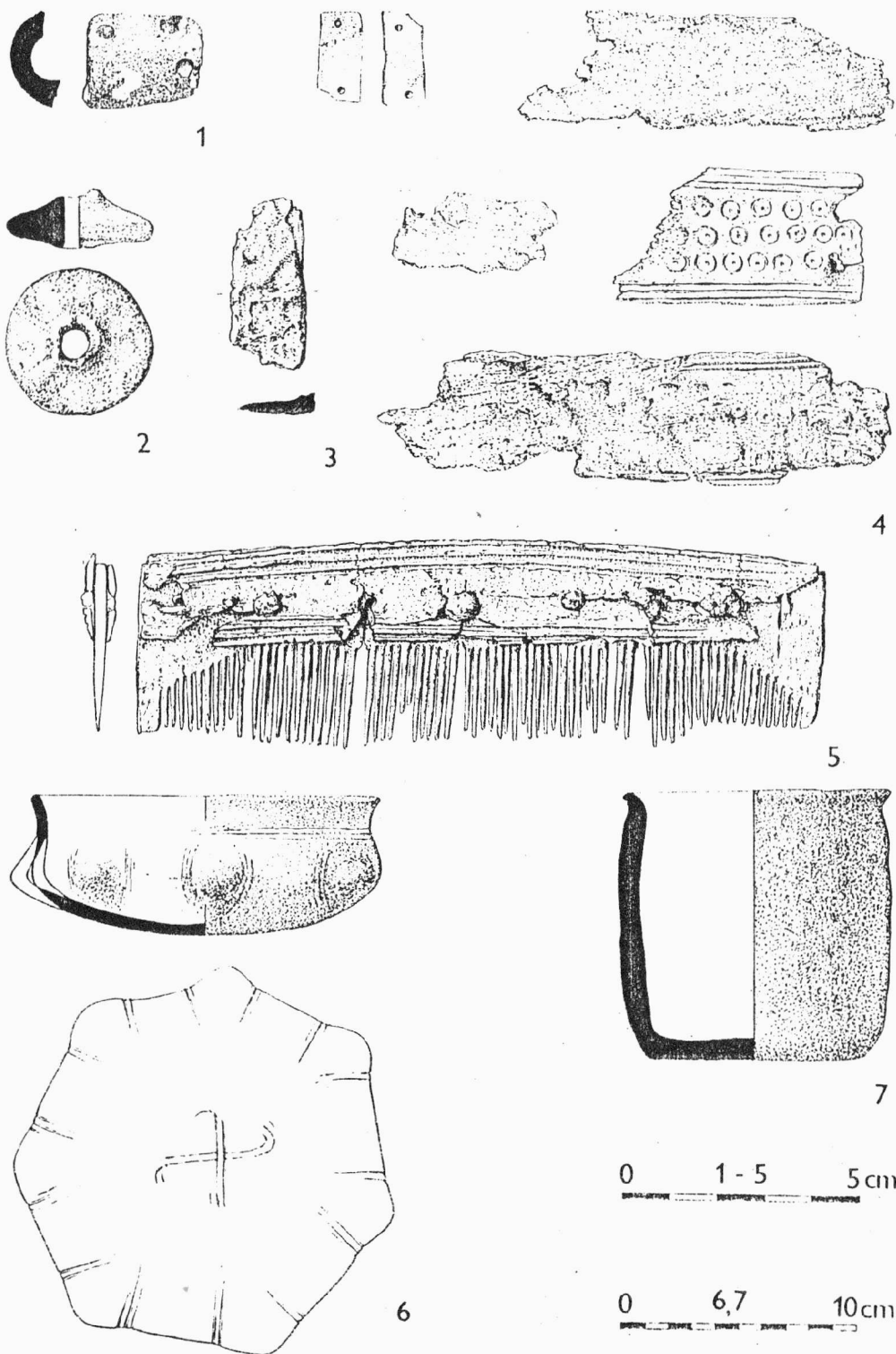
Borotice /okr. Znojmo/. Ukázky nálezů z hrobů doby bronzové a stěhování národů. - Auswahl an Grabfunden aus der Bronzezeit und Völkerwanderungszeit. Stuchlík, Třináctá sezóna....., str. 28.

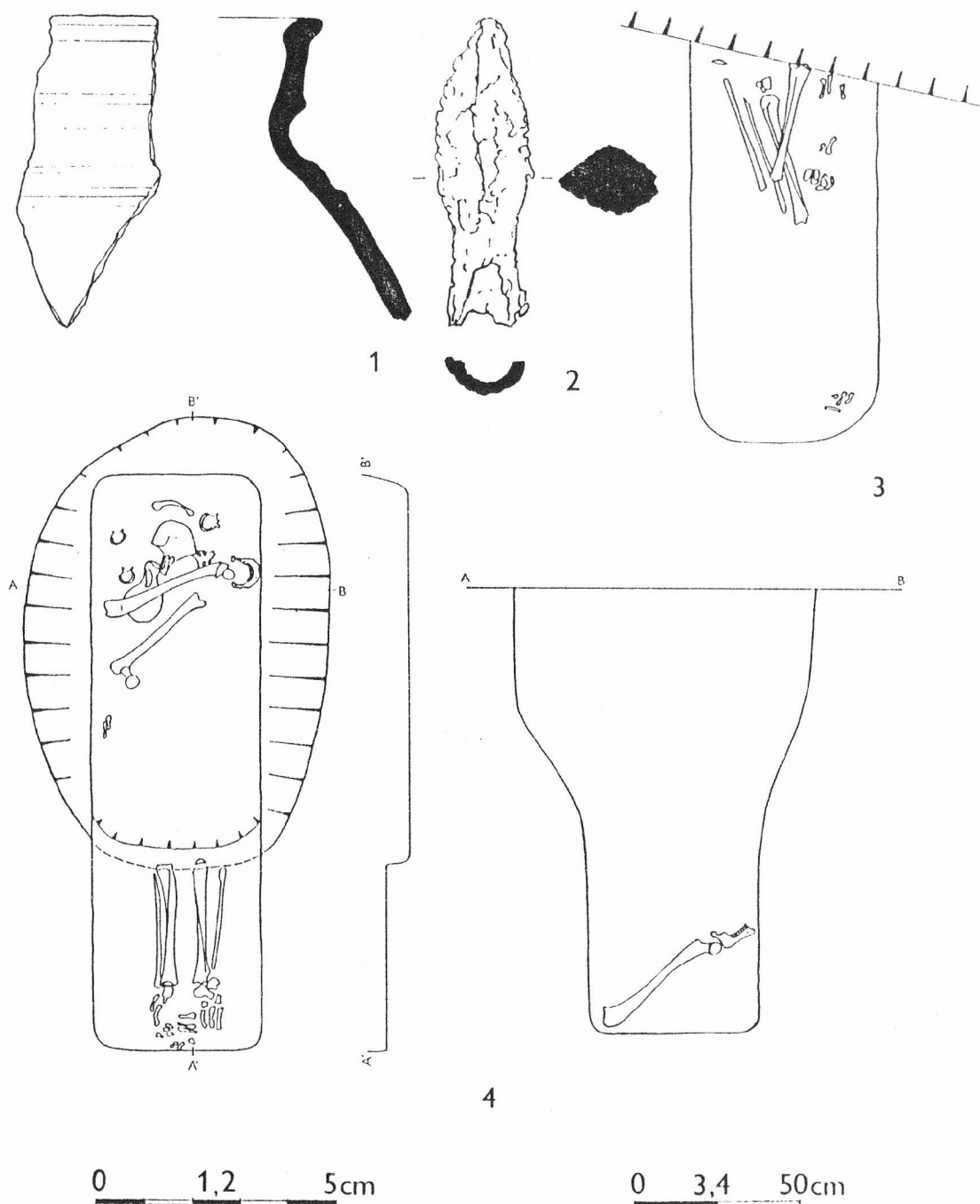
Obr. 8.

Borotice /okr. Znojmo/. Ukázky nálezů z hrobů doby stěhování národů. - Auswahl an Grabfunden der Völkerwanderungszeit.

Stuchlík, Třináctá sezóna...., str. 28.

Obr. 9.
 Borotice /okr. Znojmo/. Ukázky nálezů z hrobů doby stěhování národů. - Auswahl an Grab-
 funden der Völkerwanderungszeit.
 Stuchlík, Třináctá sezóna . . . . , str. 28.

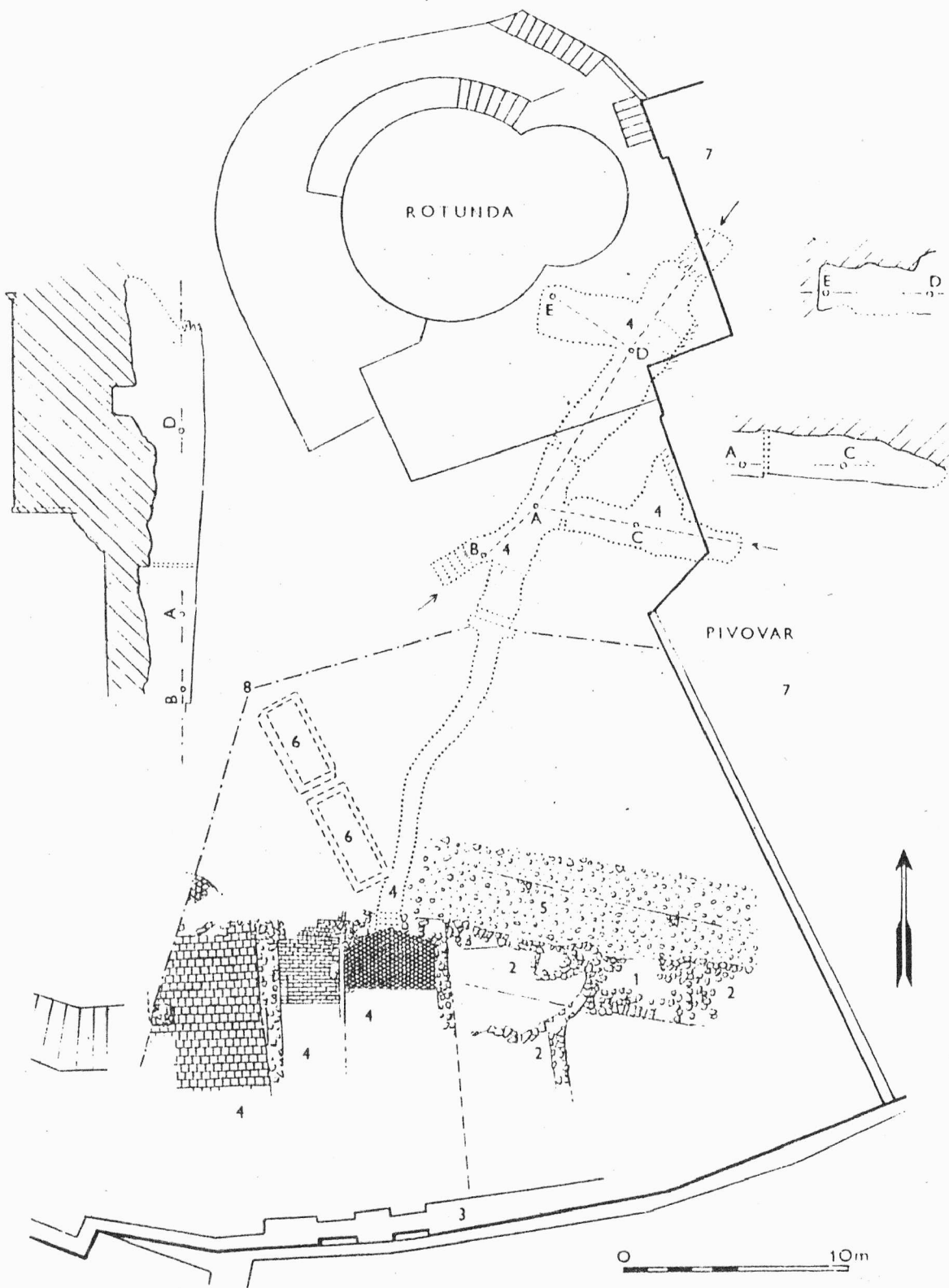
Obr. 10.

1, 2 Přeběpy /okr. Kroměříž/; 3, 4 Vyškov /okr. Vyškov/.

1, 2 Šmíd, Mittelalterliche ..., str. 64.

3 - 5 Šmíd, Kostrové hroby ..., str. 37.

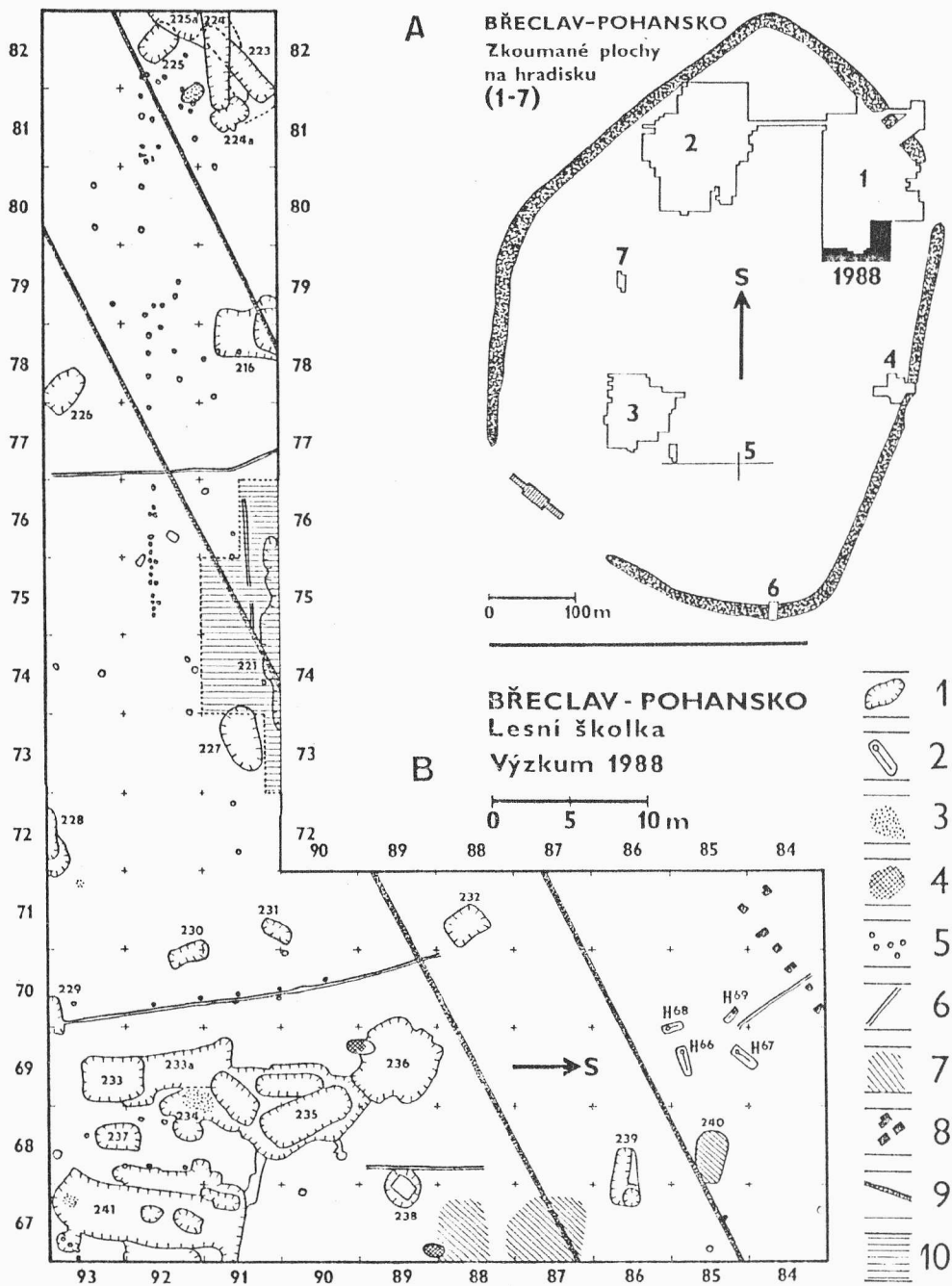

Obr. 11.

Znojmo /okr. Znojmo/, rotunda. Celkový plán výzkumu. 1 - břetislavská hradba XI. století; 2 zbytky kamenné zdi XIV-XV. století; 3 mladší hradba /současná/ ze XIII. století; 4 stavba palácového typu s chodbou tesanou ve skále XIII-XIV. století; 5 středověká cesta /XIII-XVII. století/; 6 novodobé zděné sklípky; 7 novodobé stavby. - 1 Břetislaver Befestigung des XI. Jahrhunderts; 2 Reste der Steinwand des XIV-XV. Jahrhunderts; 3 jüngere Befestigung /gleichzeitige/ aus dem XIII. Jahrhundert; 4 Gebäude des Palastcharakters mit dem Felsengang des XIII-XIV. Jahrhundert; 5 mittelalterlicher Weg /XIII-XVII. Jahrhundert/; 6 neuzeitlicher gemauerter Keller; 7 neuzeitliche Gebäude.

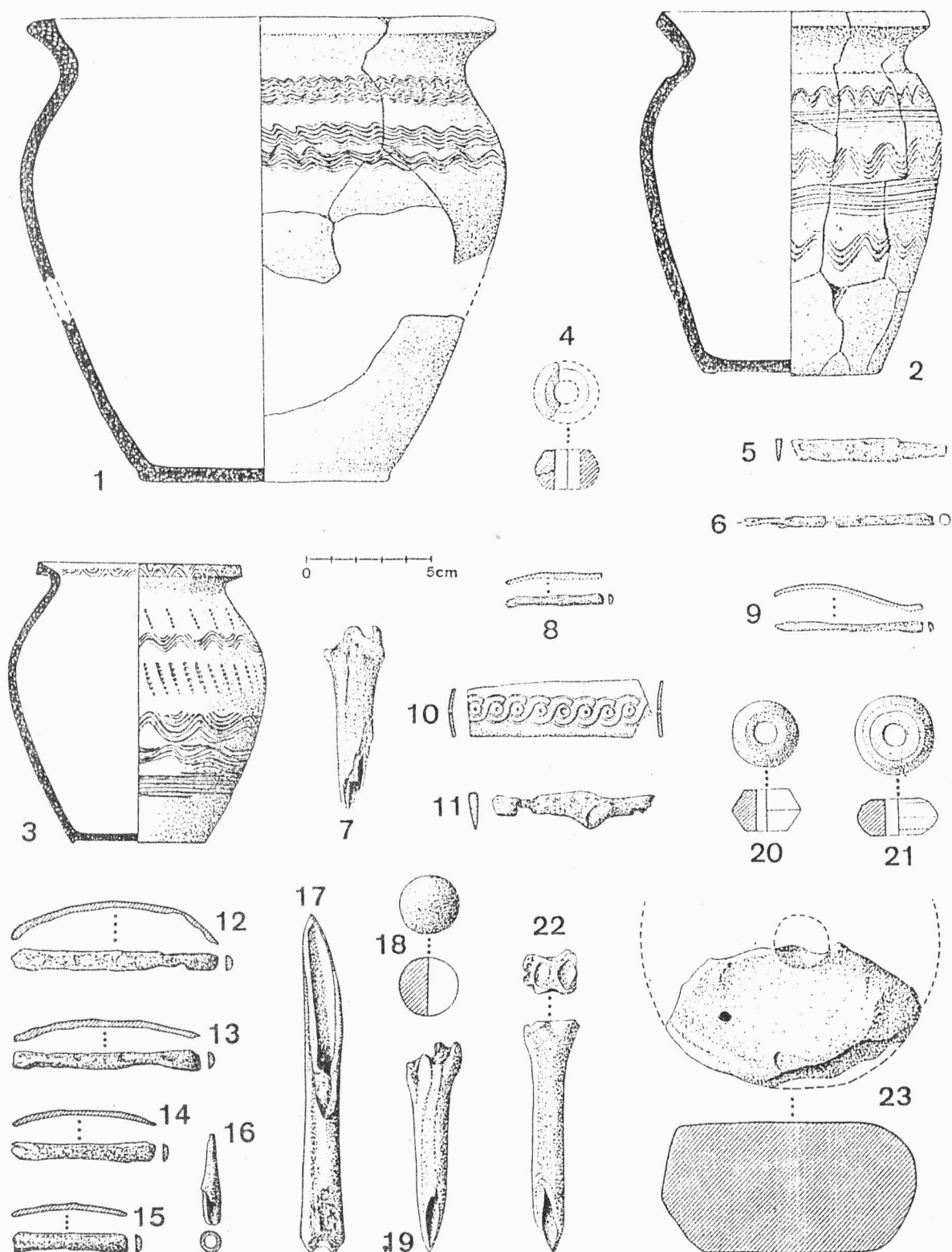
Klíma, Dosavadní výsledky...., str. 41.

Obr. 12.

Břeclav-Pohansko. A: Plán hradiska se zkoumanými plochami. 1 lesní školka /výzkum z r. 1988 označen černě/; 2 velmožský dvorec; 3 žárové pohřebiště 6. - 8. století a velkomoravské sídliště; 4 u východní brány; 5 lesní hrud; 6 - řez valem č. 1; 7 sídliště u jezírka. B: Plán výzkumu z r. 1988 v lesní školce. Značky: 1 zahlobené sídlištní objekty; 2 kostrové hroby; 3 skupina kamenů; 4 vypálená plocha /ohniště, pec/; 5 kulové jamky raně středověké; 6 žlábký raně středověké; 7 plocha s nezřetelným objektem; 8 kulové jamky po oplocení školky; 9 novověké žlábký; 10 plocha prozkoumaná v r. 1987. Kresba: B. Dostál - P. Šindelář. - A: Plan des Burgwalles mit den untersuchten Flächen. 1 Waldbaumschule /Ausgrabungen aus dem J. 1988 schwarz bezeichnet/; 2 Herrenhof; 3 Brandgräberfeld des 6. - 8. Jahrhundert und Grossmährische Siedlung; 4 beim Osttor; 5 Waldsanddüne; 6 Wallschnitt Nr. 1; 7 Siedlung bei dem See. B: Grabungsplan aus dem J. 1988 in der Waldbaumschule. 1 eingetiefte Siedlungsobjekte; 2 Skelettgräber; 3 Steingruppe; 4 durchglühte Fläche /Feuerstelle, Ofen/; 5 frühmittelalterliche Pfostengruben; frühmittelalterliche Gräbchen; 7 Fläche mit dem undeutlichen Objekt; 8 Pfostengruben von dem Waldbaumschulezaun; 9 neuzeitliche Gräbchen; 10 untersuchte Fläche aus dem J. 1987. Zeichnung: B. Dostál - P. Šindelář.

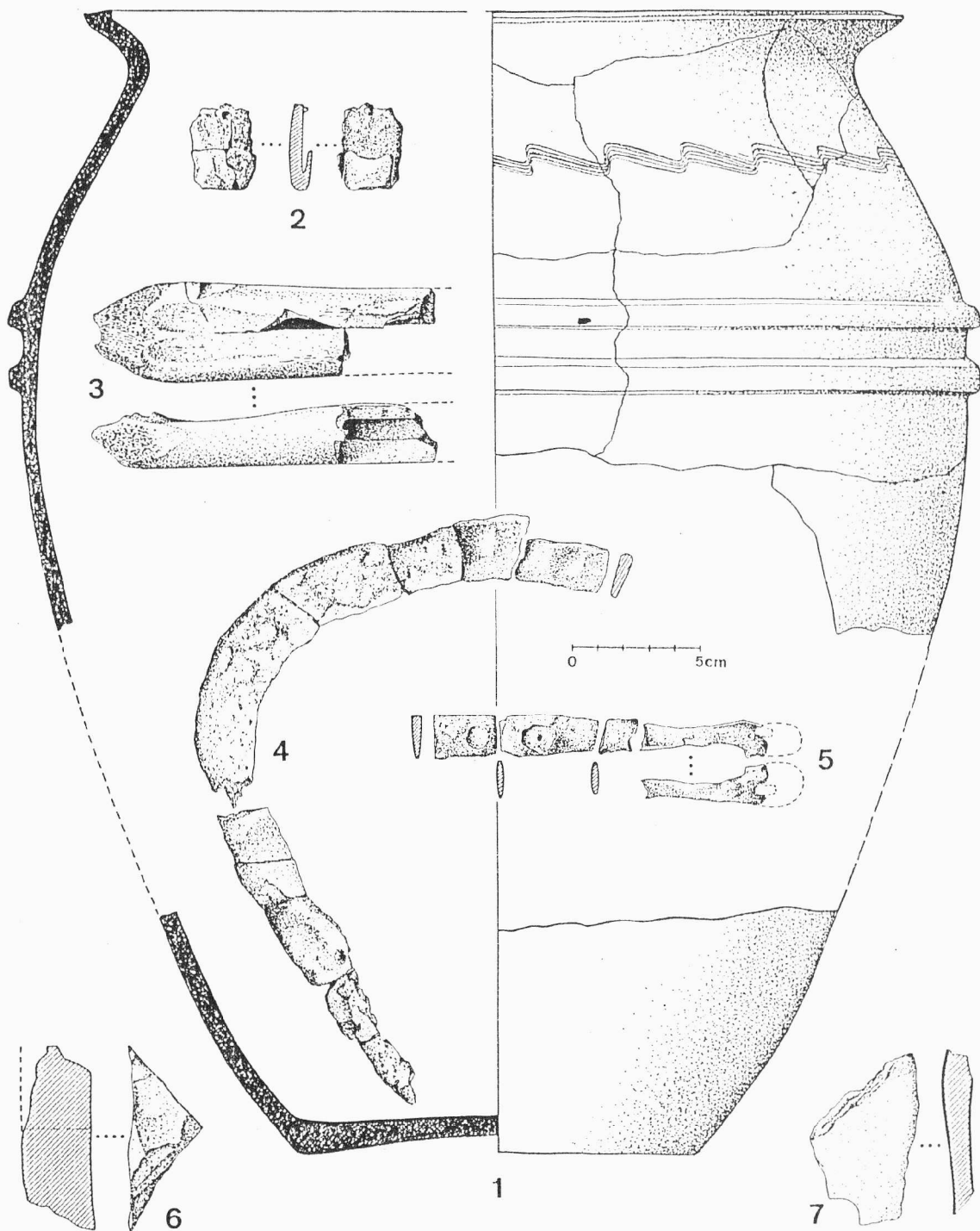
Dostál - Vignatiová, Břeclav-Pohansko . . . . , str. 46.

Obr. 13.

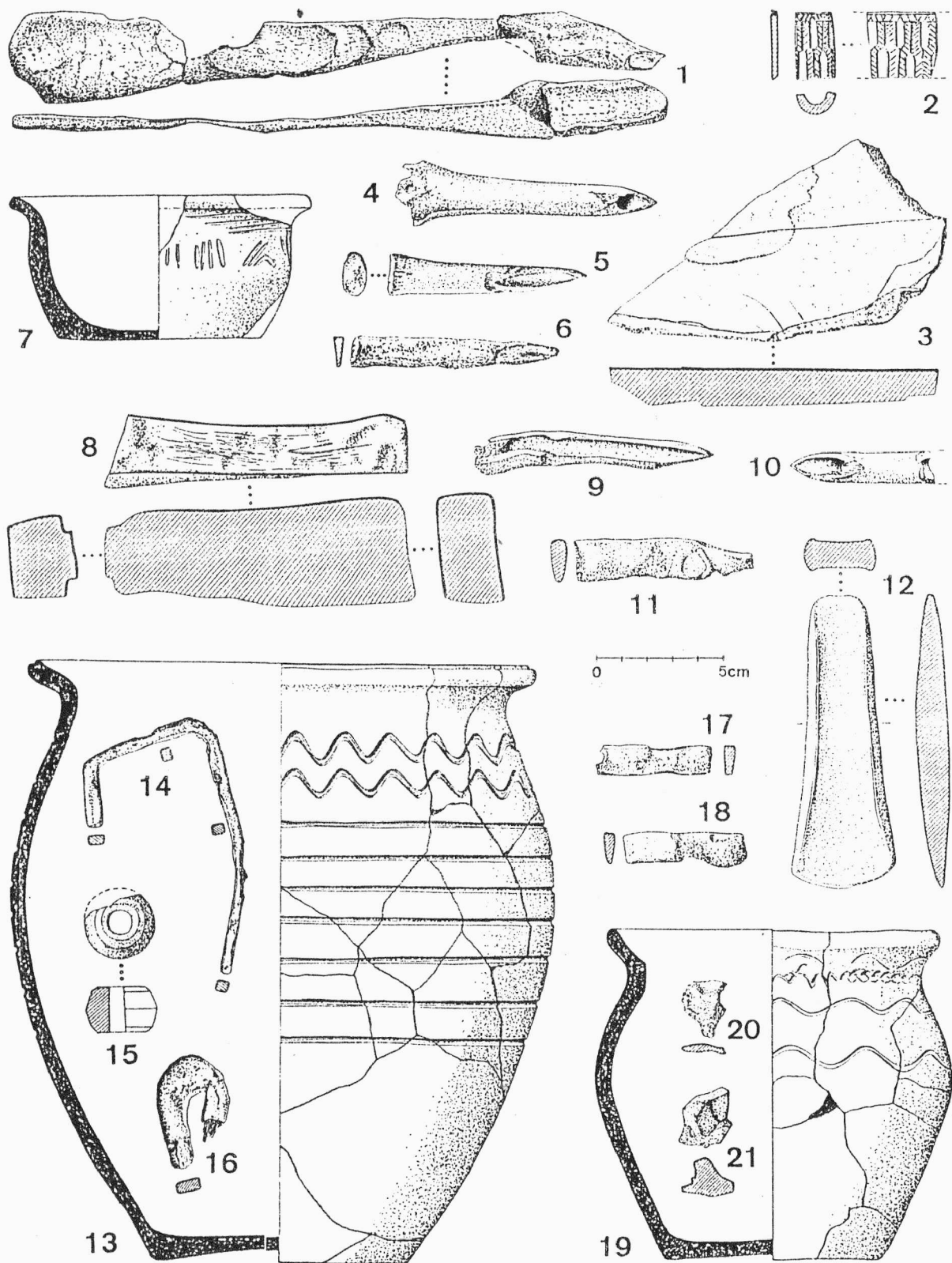
Břeclav-Pohansko. Lesní školka 1988. Ukázky inventáře z obj. 224 /1-9/, 225 /12-19/, 226 /10-11/, 227 /20-23/. Keramika /1-3/, přesleny /4,20,21/, hliněné závaží /23/ a kulička /18/, železné nože /5,11/, zlomky obrouček z věder /9,12-15/, tulejka z šipky /16/, železná šídlo /6/, kostěné proplétáčky /7,17,19,22/, ozdobná kostěná ploténka /10/. Kresba: B. Dostál - P. Šindelář. - Waldbaumschule 1988. Auswahl an Inventar aus dem Obj. 224 /1-9/, 225 /12-19/, 226 /10-11/, 227 /20-23/. Keramik /1-3/, Spinnwirtel /4,20,21/, Tongewicht /23/ und Kugelchen /18/, eiserne Messer /5,11/, Bruchstücke der Eimerbänder /9,12-15/, Pfeilspitzentülle /16/, eiserne Ahle /6/, beinerne Flechmadeln /7,17,19,22/, beinernes Schmuckplättchen /10/. Kresba - Zeichnung: B. Dostál - P. Šindelář.

Dostál - Vignatiová, Břeclav-Pohansko . . . , str. 46.

Obr. 14.

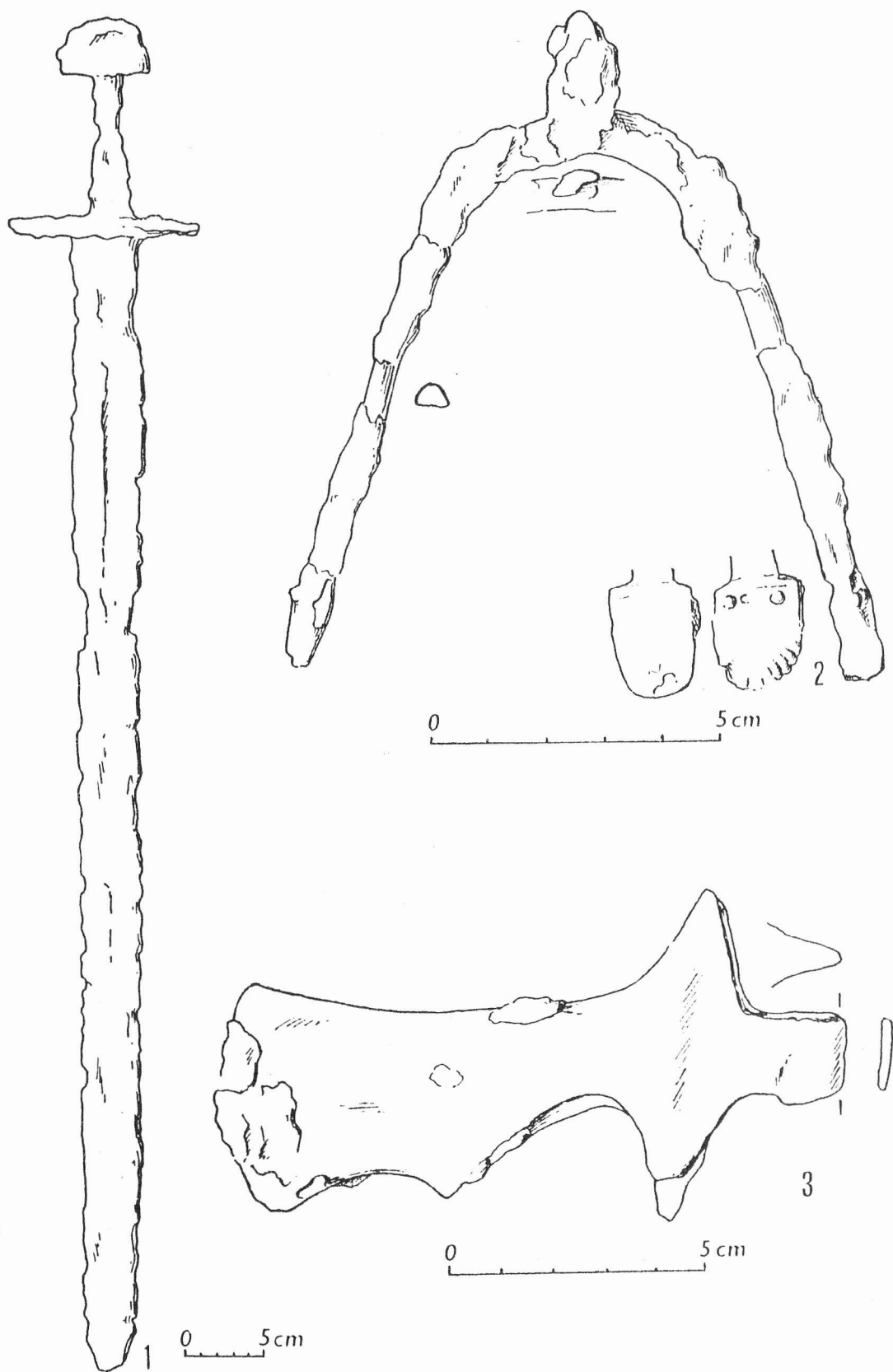
Břeclav-Pohansko. Lesní školka 1988. Ukázky inventáře z obj. 235. Nádoba s lištami /1/, železná nákončí /2/, kostěná brusle /3/, zlomky železného srpů /4/ a hřivny /5/, zlomek římské cihly /6/, kamenný brousek /7/. Kresba: B. Dostál - P. Šindelář. - Waldbaumschule 1988. Auswahl an Inventar aus dem Obj. 235. Gefäß mit dem Leisten /1/, eisernes Riemenende /2/, beinerner Schlittschuh /3/, Bruchstücke der eisernen Sichel /4/ und Barren /5/, Bruchstück des römischen Ziegels /6/, Schliffstein /7/. Kresba - Zeichnung: B. Dostál - P. Šindelář.

Obr. 15.

Břeclav-Pohansko. Lesní školka 1988. Ukázky inventáře z obj. 233 /1-7/, 236 /13-18/, 239 /8-9/, 241 /10-11/, z hrobu 67 /19-21/ a bronzová sekerka z kulturní vrstvy /12/. Keramika /7, 13, 19/, přeslen /15/, železná hřivna /1/, zlomky nožů /6,11,17,18/, zlomek hákovitého klíče /14/, část železné ataše vědra /16/, kostěné proplétáčky /4-6,9,10/, zlomek zdobené kostěné trubičky /2/, kamenné brousky /3,8/. Kresba: B. Dostál - P. Šindelář. - Waldbaumschule 1988. Auswahl an Inventar aus dem Obj. 233 /1-7/, 236 /13-18/, 239 /8-9/, 241 /10-11/, aus dem Grab 67 /19-21/ und bronzene Axt aus der Kulturschichte /12/. Keramik /7, 13, 19/, Spinnwirtel /15/, eiserner Barren /1/, Messerbruchstücke /6,11,17,18/, Bruchstück des Hakenschlüssels /14/, Teil der eisernen Attache des Eimers /16/, beinerne Flechtadeln /4-6,9,10/, Bruchstück des beinernen Schmuckröhrchens /2/, Schiffsstein /3,8/. Kresba - Zeichnung: B. Dostál - P. Šindelář.

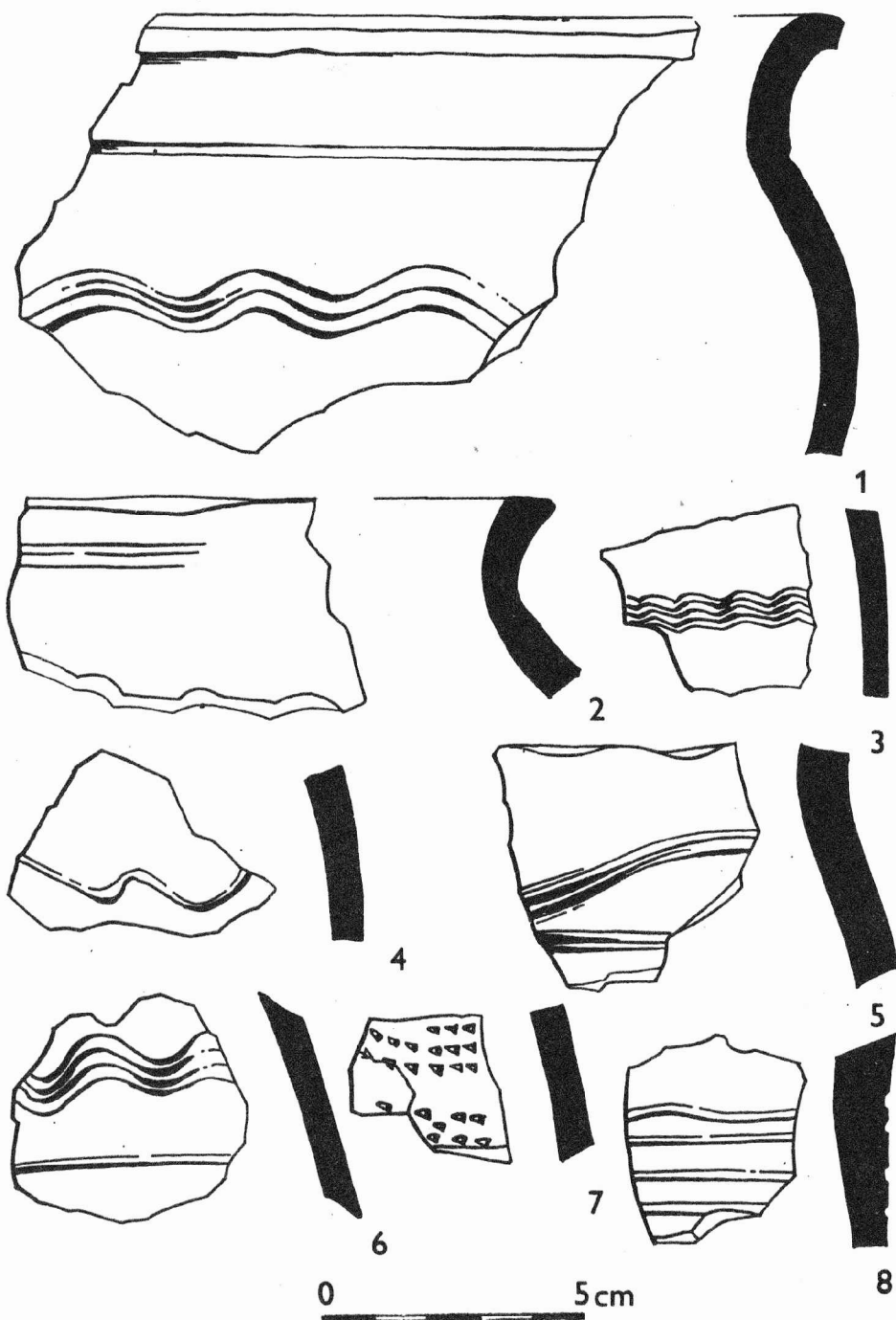

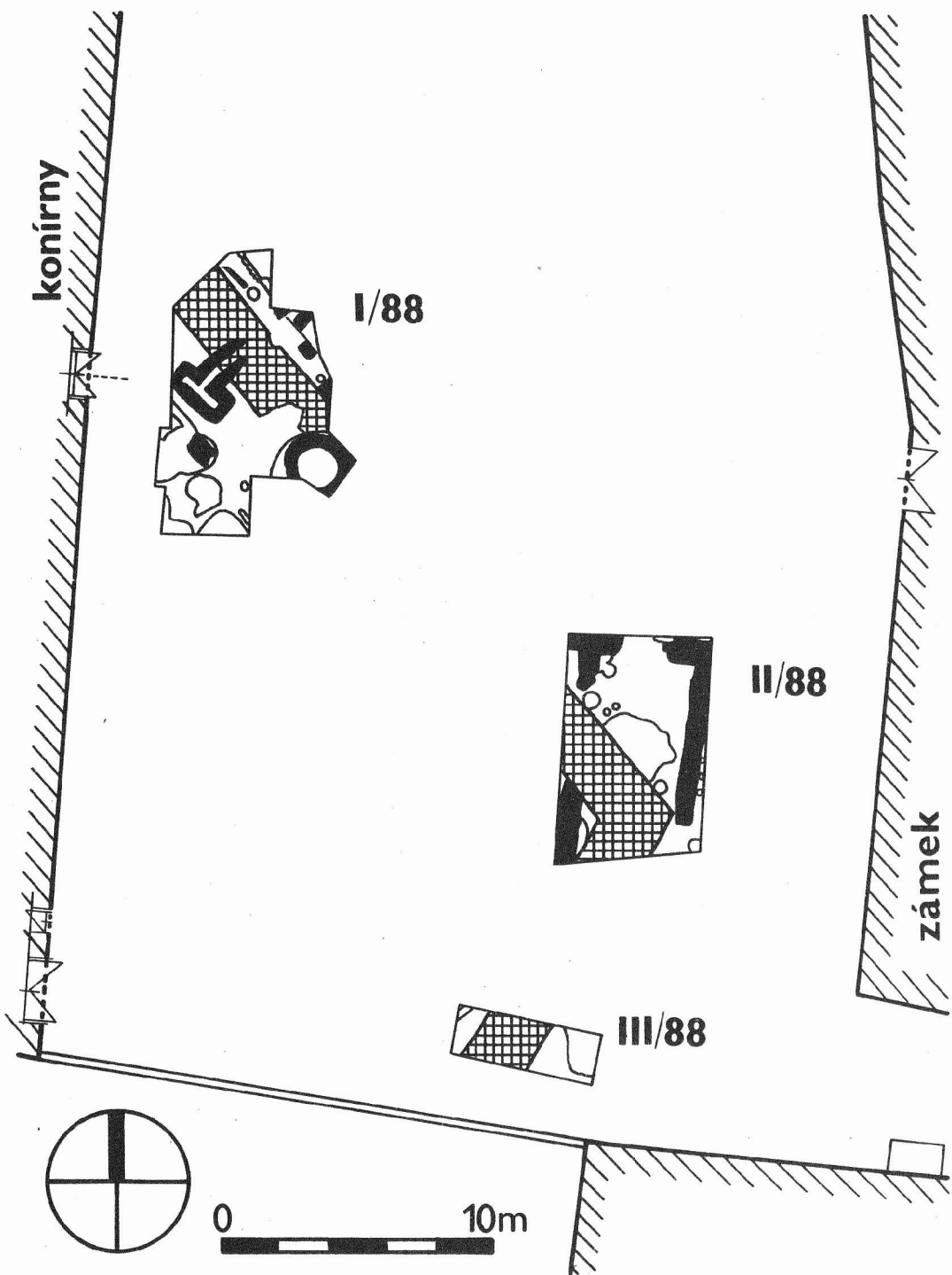
Obr. 16.

Břeclav - Poštorná /okr. Břeclav/. Některé předměty z hrobového celku s mečem. - Einige Gegenstände aus dem Grabkomplex mit dem Schwert.

Kavánová - Vitula, Siedlung und Gräberfeld . . . ., str. 51.

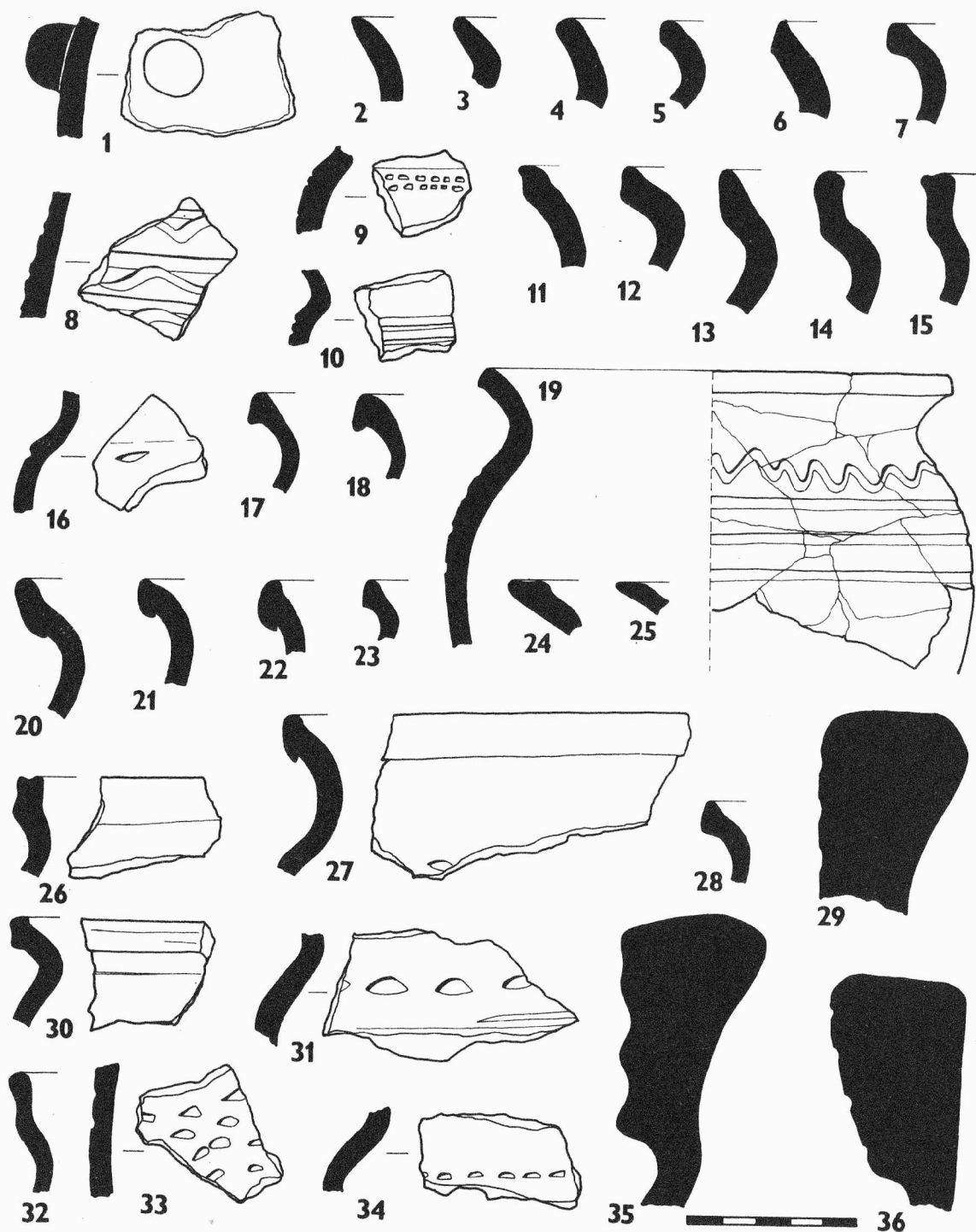
Obr. 17.
 Ústí /okr. Přerov/. Ukázka keramických nálezů. - Auswahl an Keramikfunden.
 Šmíd, Mittelburgwallzeitliches Material ....., str. 52.

Obr. 18.

Moravské Budějovice /okr. Třebíč/. Nádvoří zámku se zkoumanými plochami. - Schlosshof mit untersuchten Flächen.

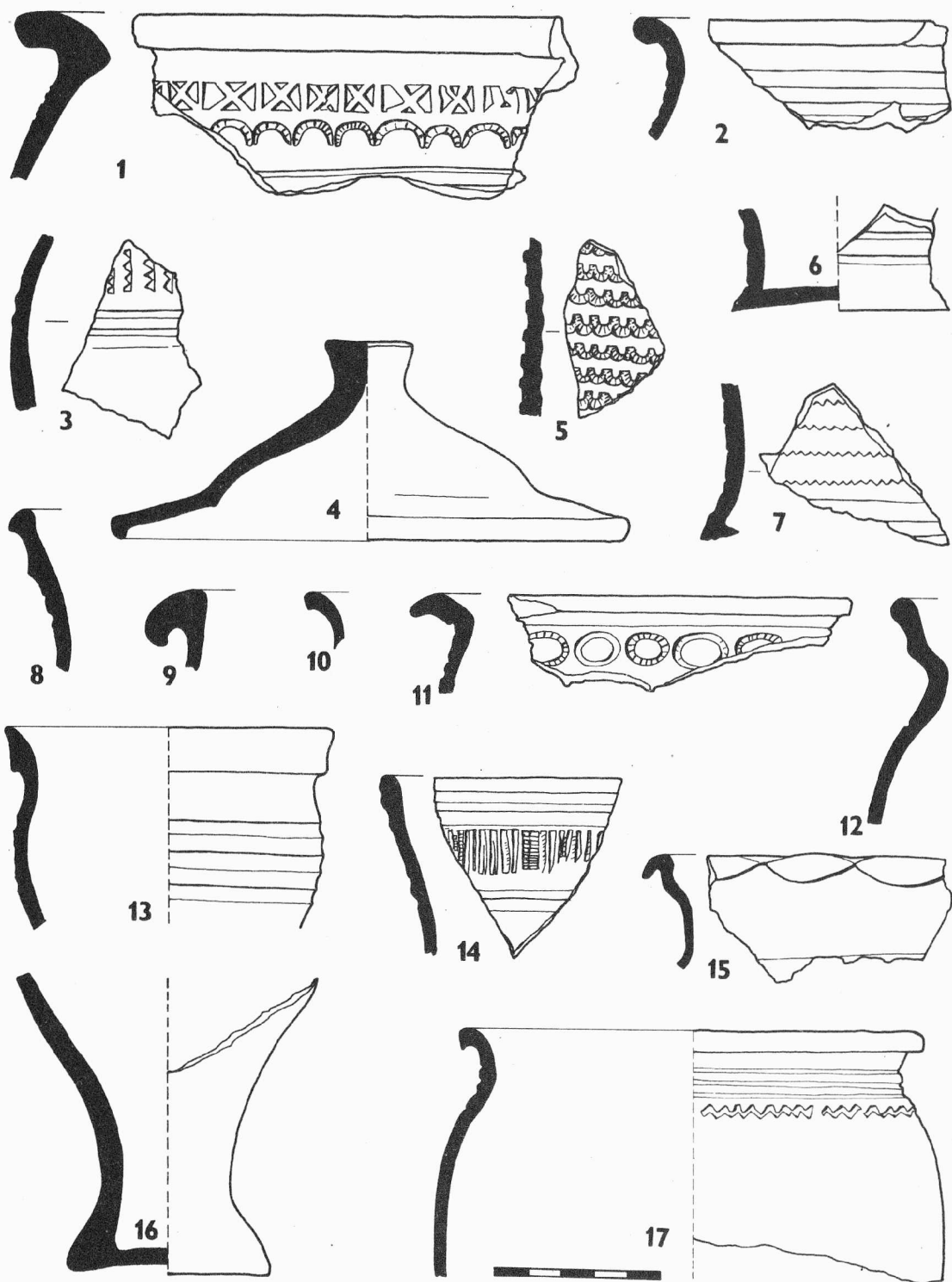
Poláček, Archäologische Grabung . . . . , str. 55.

Obr. 19.

Moravské Budějovice /okr. Třebíč/. Nádvoří zámku - "Schodiště" /1/88/. Keramika ze sídlištní vrstvy /1-18/ a objektu č. 17 /19-36/. - Schlosshof - "Schodiště" /1/88/. Keramik aus der Siedlungsschicht /1-18/ und Obj. Nr. 17 /19-36/.

Poláček, Archäologische Grabung . . . . , str. 55.

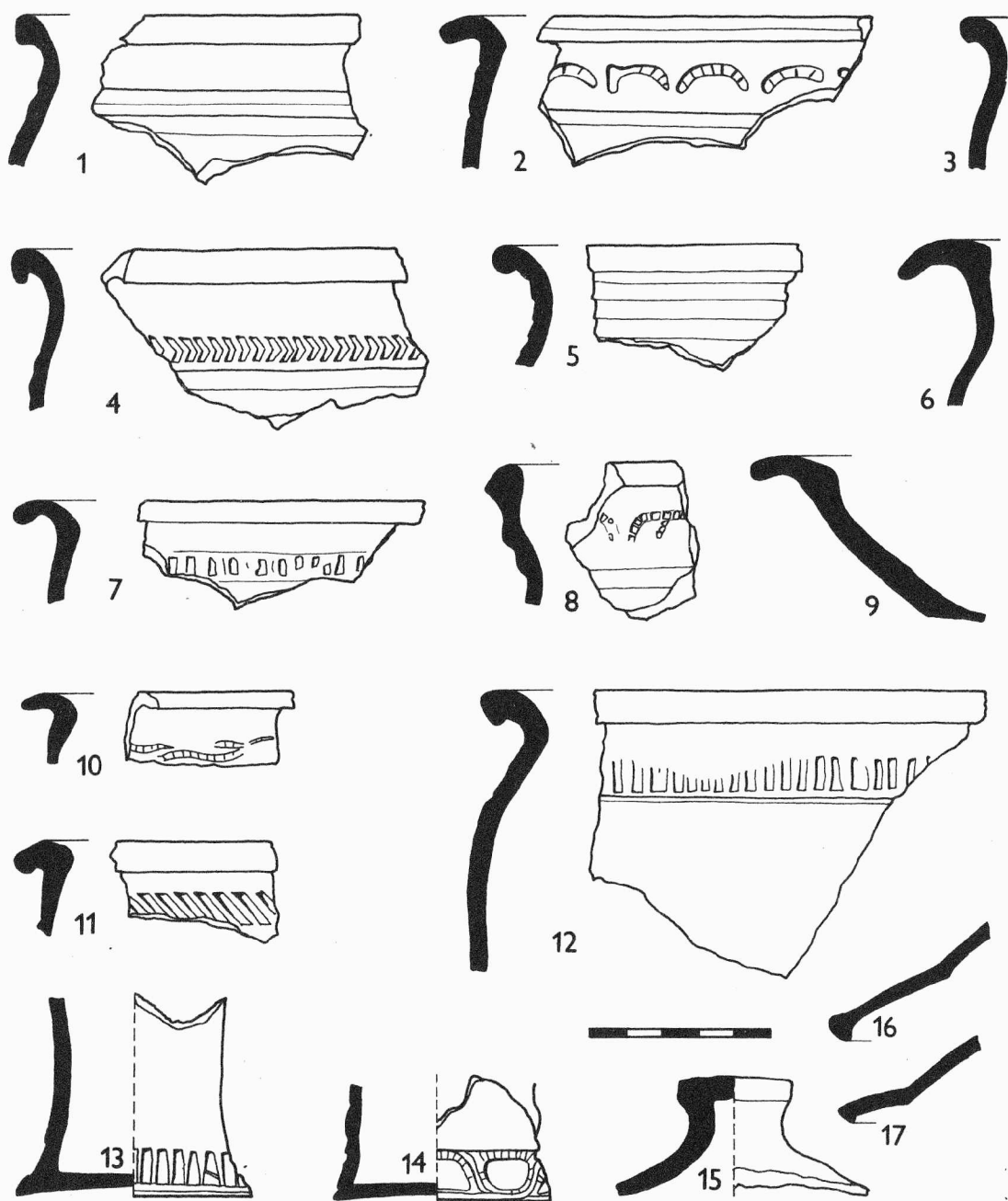

Obr. 20.

Moravské Budějovice /okr. Třebíč/. Nádvoří zámku - "Schodiště" /1/88/. Keramika ze svrchní části zásypu studny /1-7/ a z vrstev, překrývajících zásyp studny /8-17/. - Schlosshof "Schodiště" /1/88/. Keramik aus dem oberen Teil der Brunnenausfüllung /1-7/ und aus den Schichten über der Brunnenausfüllung /8-17/.

Poláček, Archäologische Grabung ....., str. 55.

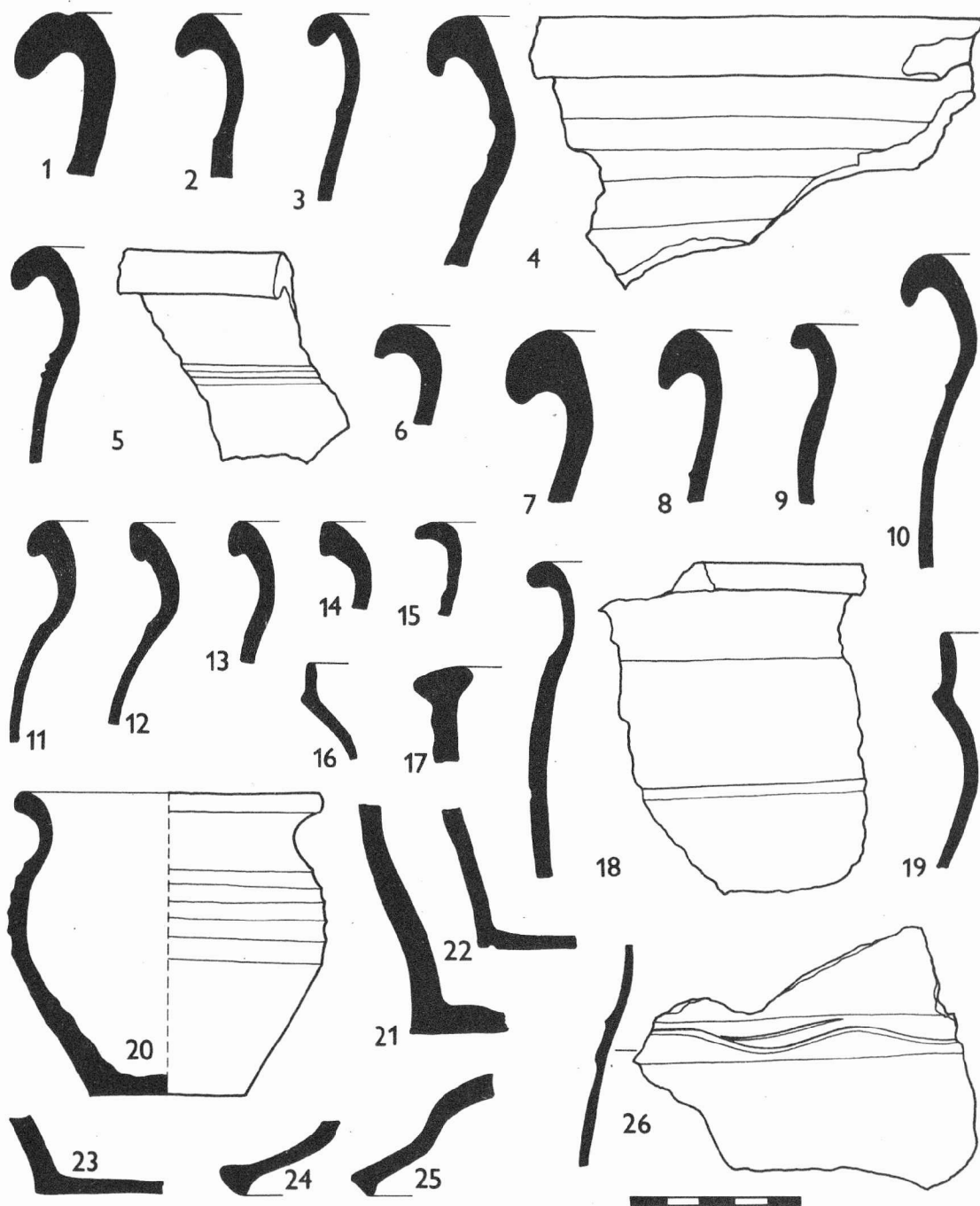

Obr. 21.

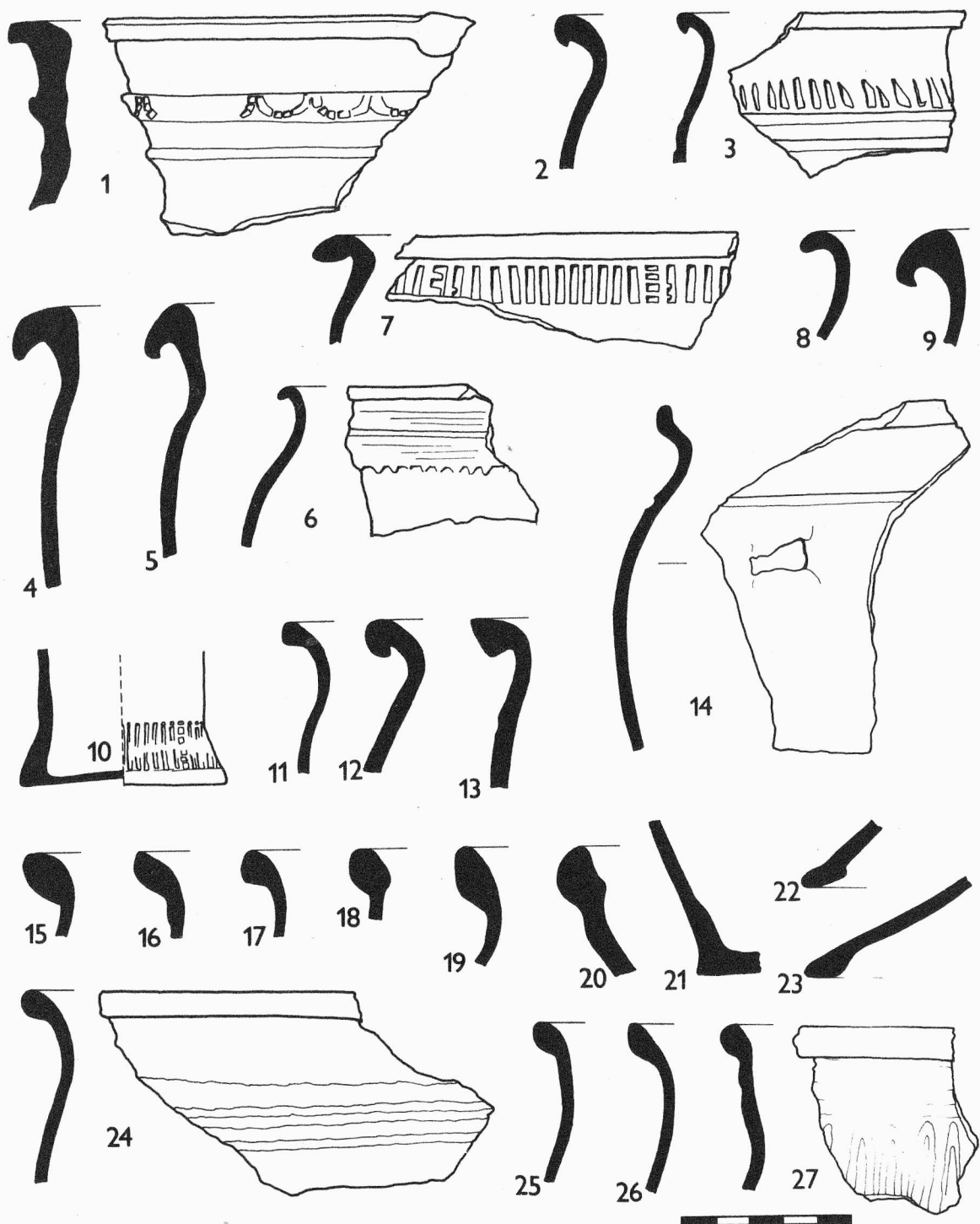
Moravské Budějovice /okr. Třebíč/. Nádvoří zámku - "Schodiště" /1/88/. Keramika z vrstev, překrývajících zásyp studny. - Schlosshof - "Schodiště" /1/88/. Keramik aus den Schichten über der Brunnenausfüllung.

Poláček, Archäologische Grabung . . . . , str. 55.

Obr. 22.

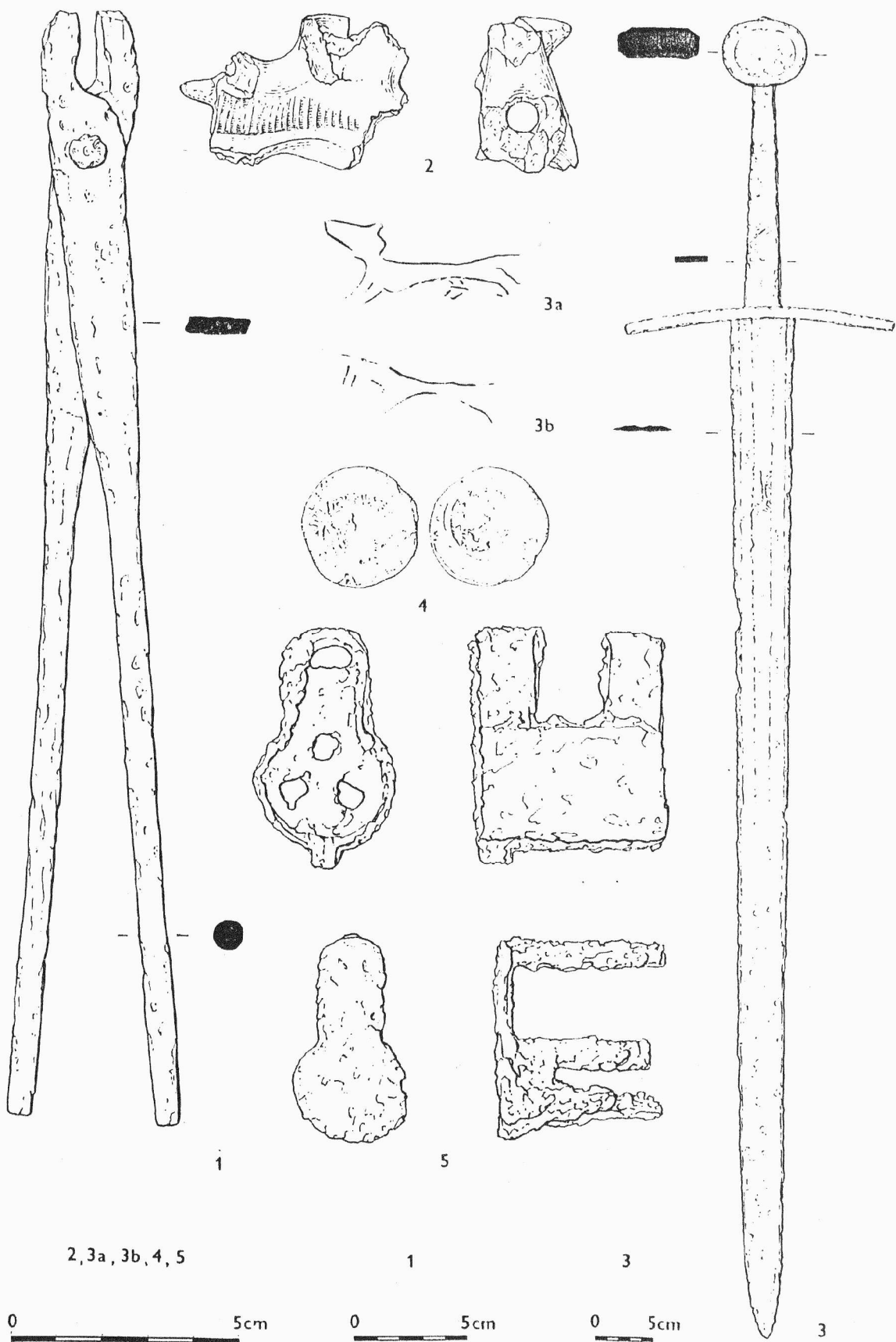
Moravské Budějovice /okr. Třebíč/. Lázeňská ulice čp. 206, 208, 209. Keramika z objektu /1-26/. - Lázeňská Gasse Nr. 206, 208, 209. Keramik aus dem Objekt /1-26/.
 Poláček, Archäologische Grabung . . . , str. 55.

Obr. 23.

Moravské Budějovice /okr. Třebíč/. Nálezy keramiky z nám. Míru čp. 8 /1-14/ a Palackého ulice čp. 176-177 /15-27/. - Keramikfunde aus dem Platz nám. Míru Nr. 8 /1-14/ und Palackého Gasse Nr. 176-177 /15-27/.

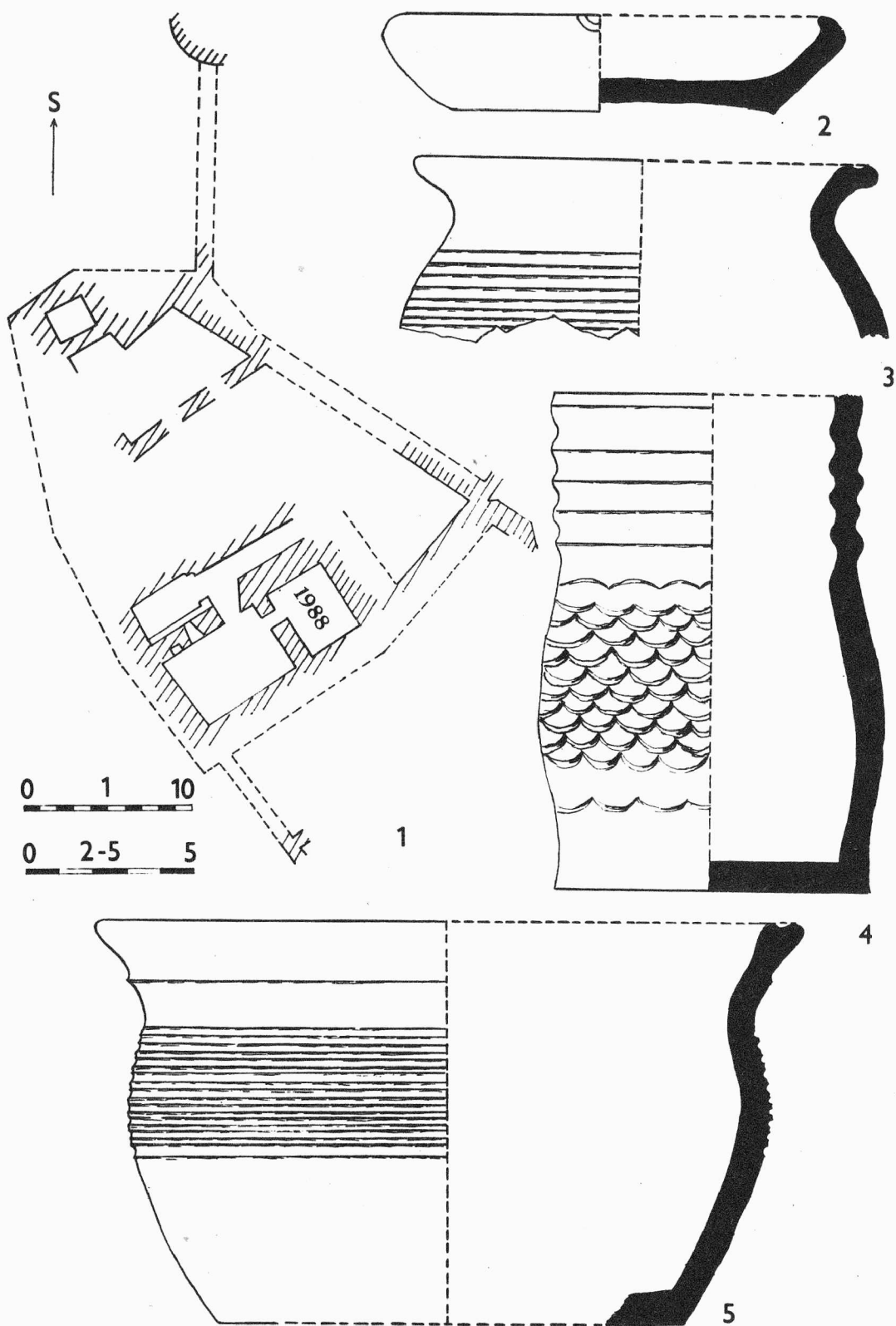
Poláček, Archäologische Grabung . . . ., str. 55.

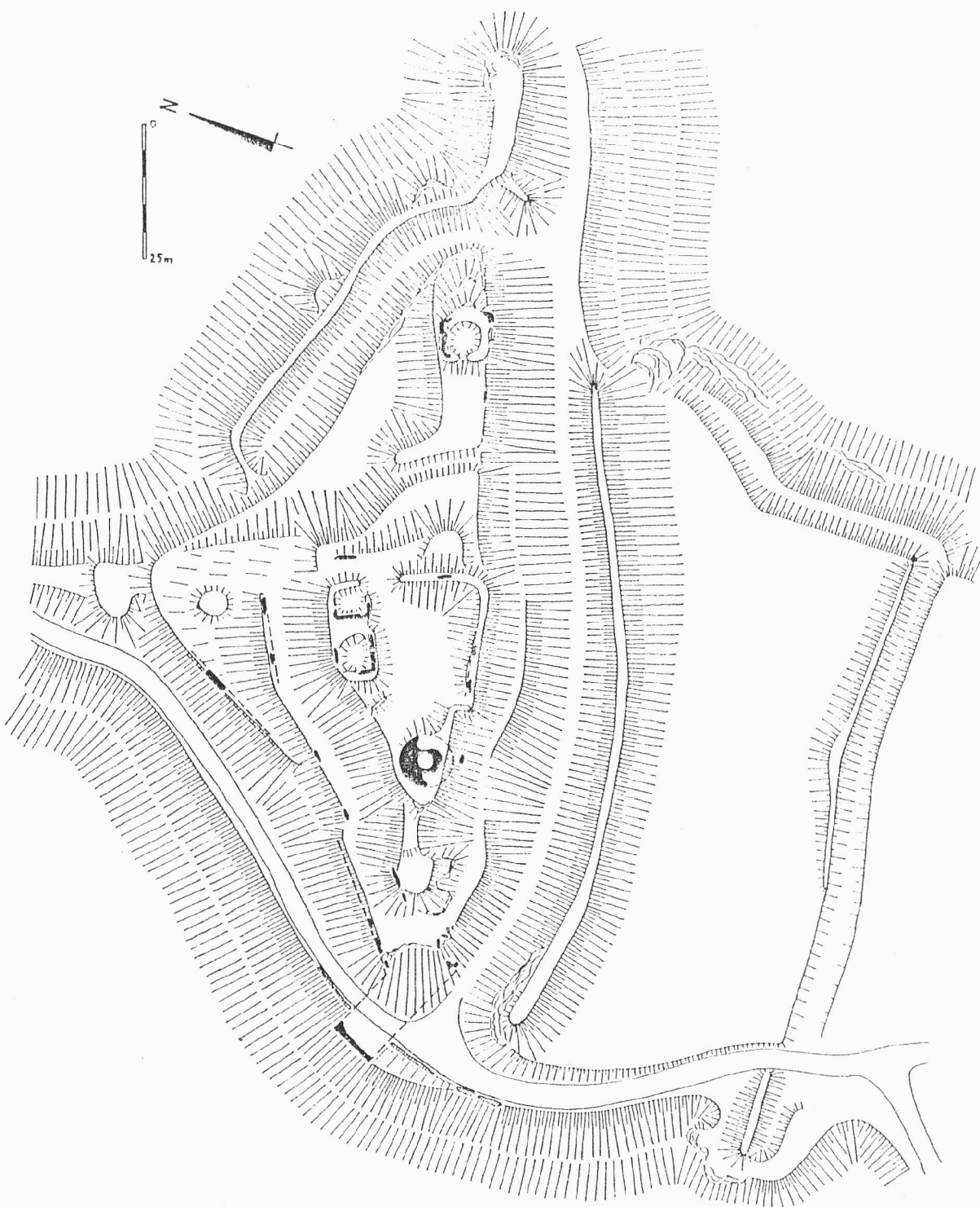
Obr. 24.

Lelekovice /okr. Brno-venkov/. Ukázky nálezů. - Fundenauswahl.

Unger, Die fünfte Saison . . . ., str. 57.

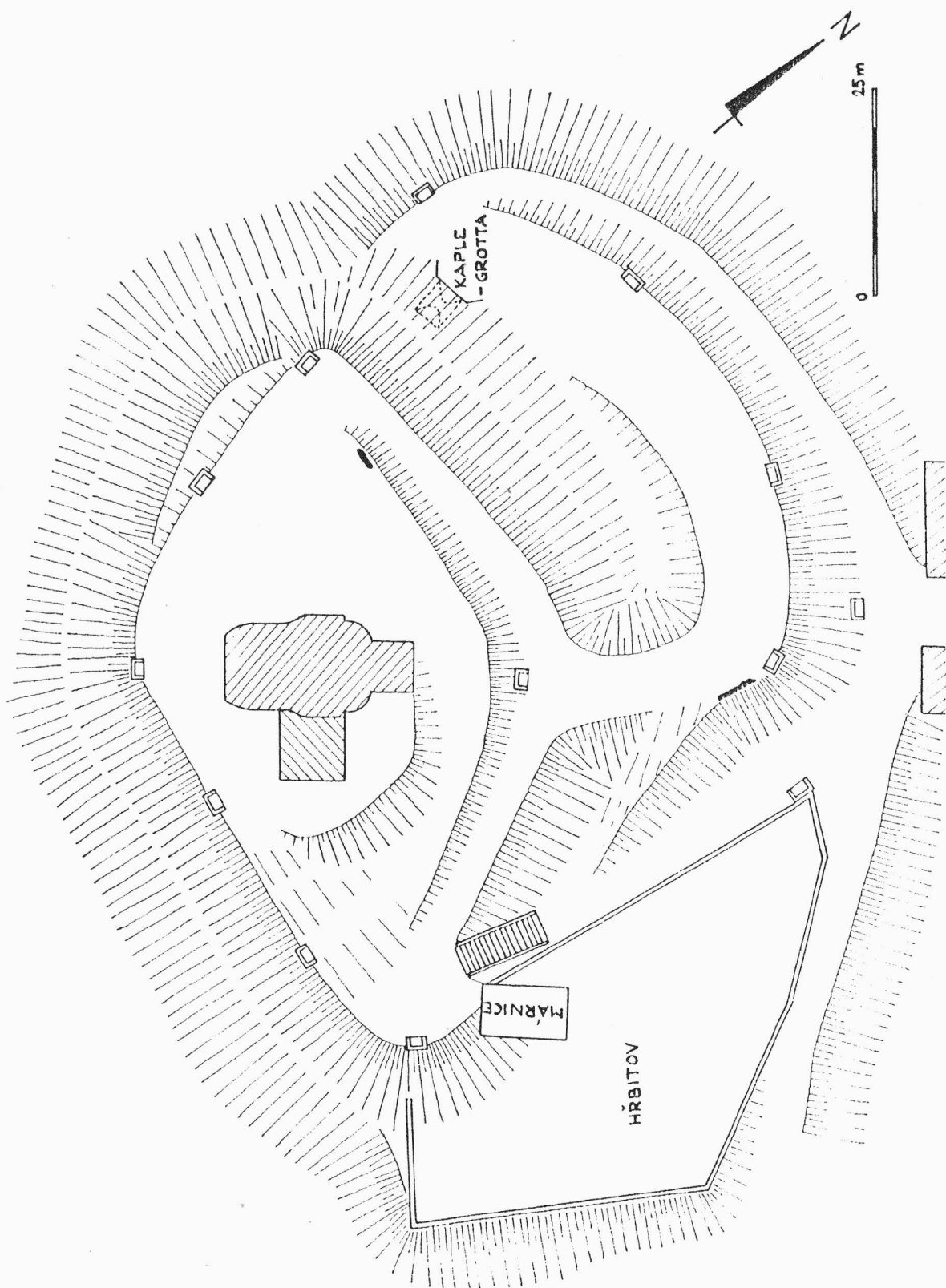

Obr. 25.
 Kopřivnice /okr. Nový Jičín/, hrad Šostýn. 1 půdorys hradní zříceniny s místem výzkumu;
 2 - 5 výběr keramických nálezů. - Burg Šostýn. 1 Grundriss der Burgruine mit dem untersuch-
 ten Platz; 2 - 5 Keramikauswahl.
 Grepl, Archäologische Rettungsgrabung . . . ., str. 58.

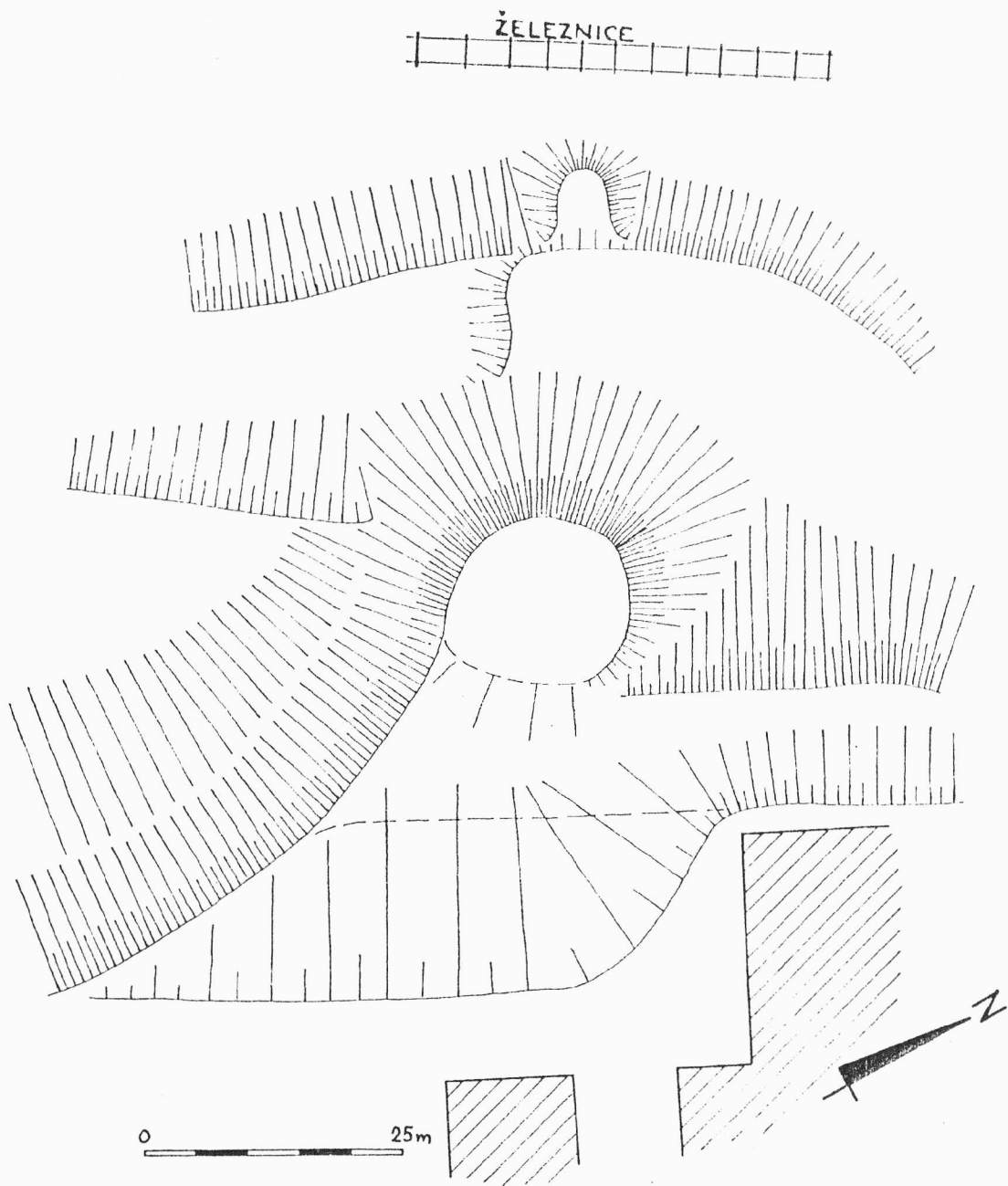

Obr. 26.
Dvořiště /okr. Žďár n. Sáz./, hrad Aueršperk. Terénní náčrt hradní zříceniny. - Burg Aueršperk. Terrainskizze der Burgruine.
Plaček, Povrchový průzkum . . . ., str. 59.

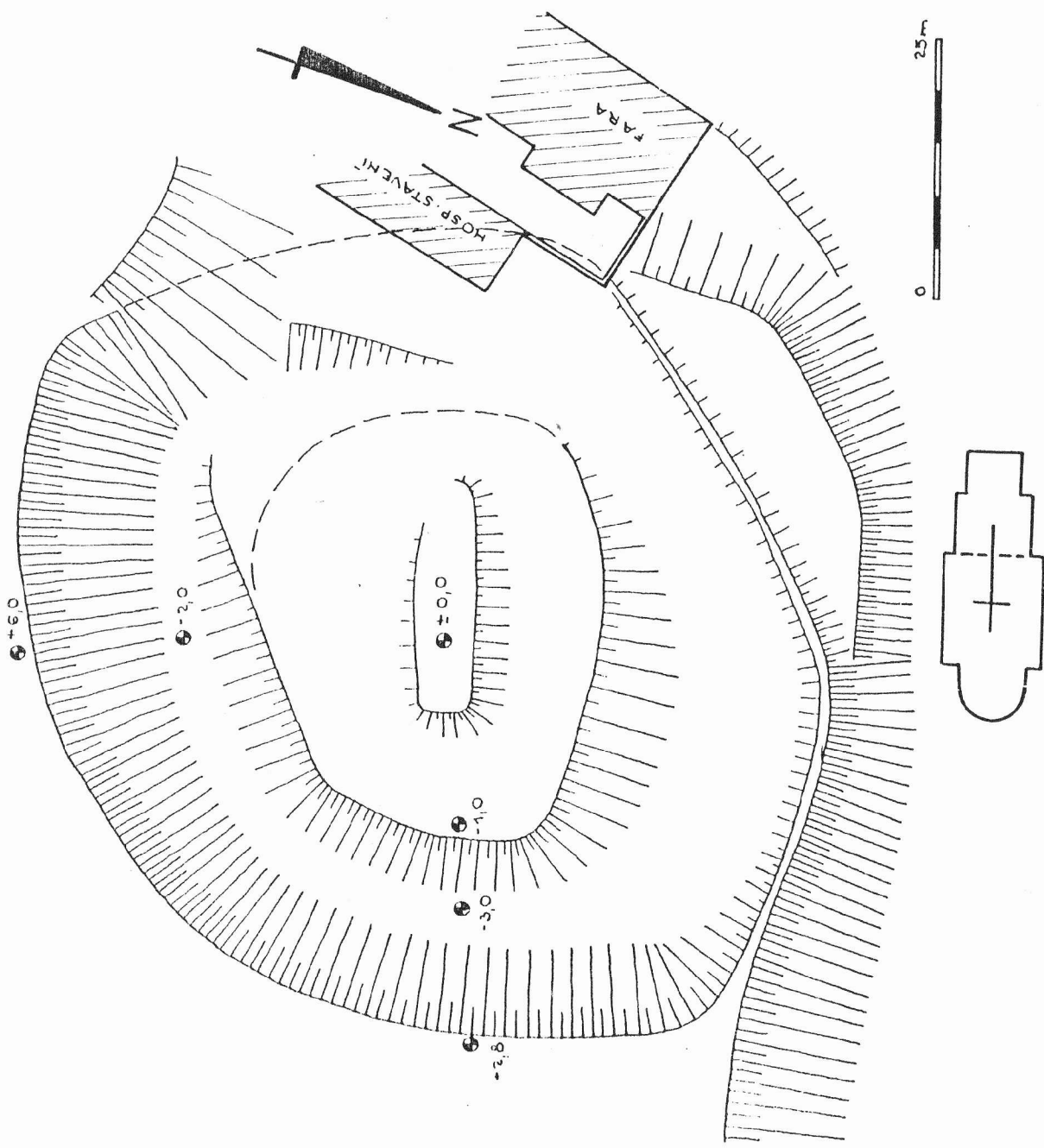
Obr. 27.
 Stražisko /okr. Prostějov/. Terénní náčrt situace zaniklého hradu. - Situations-skizze der gewüsteten Burg.
 Plaček, Povrchový průřezum . . . . , str. 60.

Obr. 28.

Vnorovy /okr. Hodonín/. Terénní náčrt půdorysné dispozice. - Terrainskizze der Grundrissdisposition.

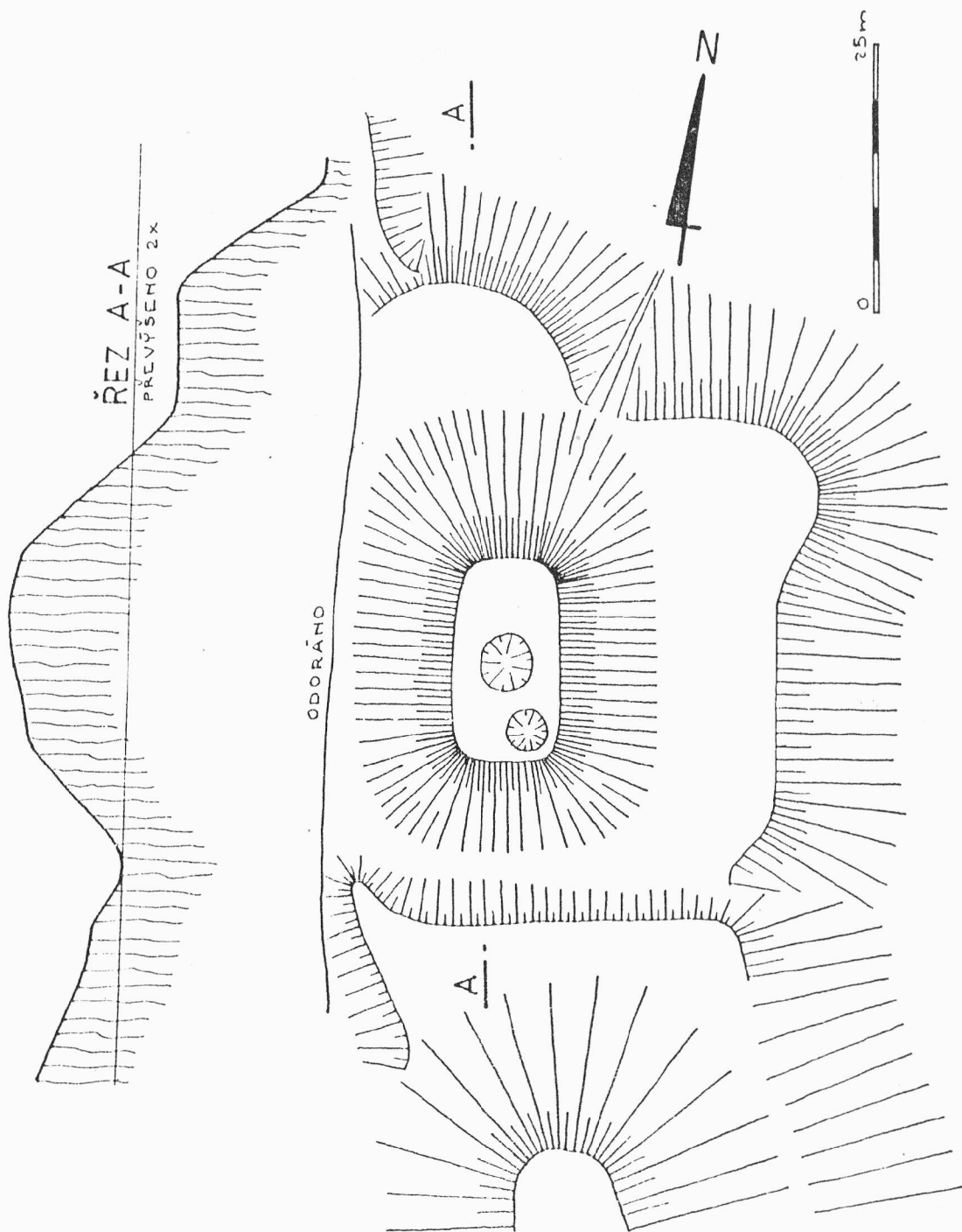
Plaček, Fovrchový průzkum....., str. 60.

Obr. 29.

Nevojice /okr. Vyškov/. Terénní náčrt tvrziště ve farní zahradě. - Terrainskizze der Feste im Pfarrgarten.

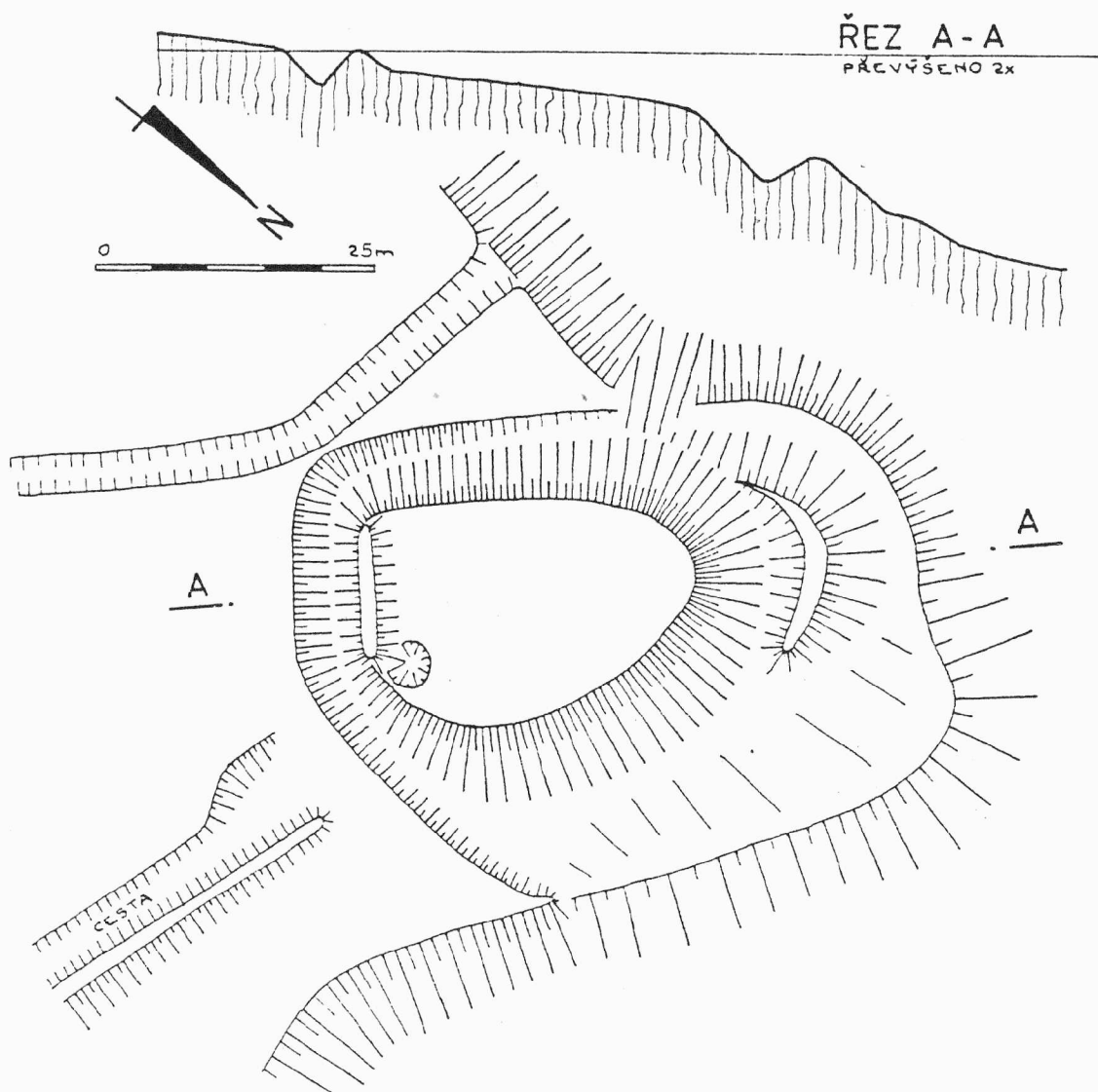
Plaček, Povrchový průzkum . . . . , str. 61.

Obr. 30.

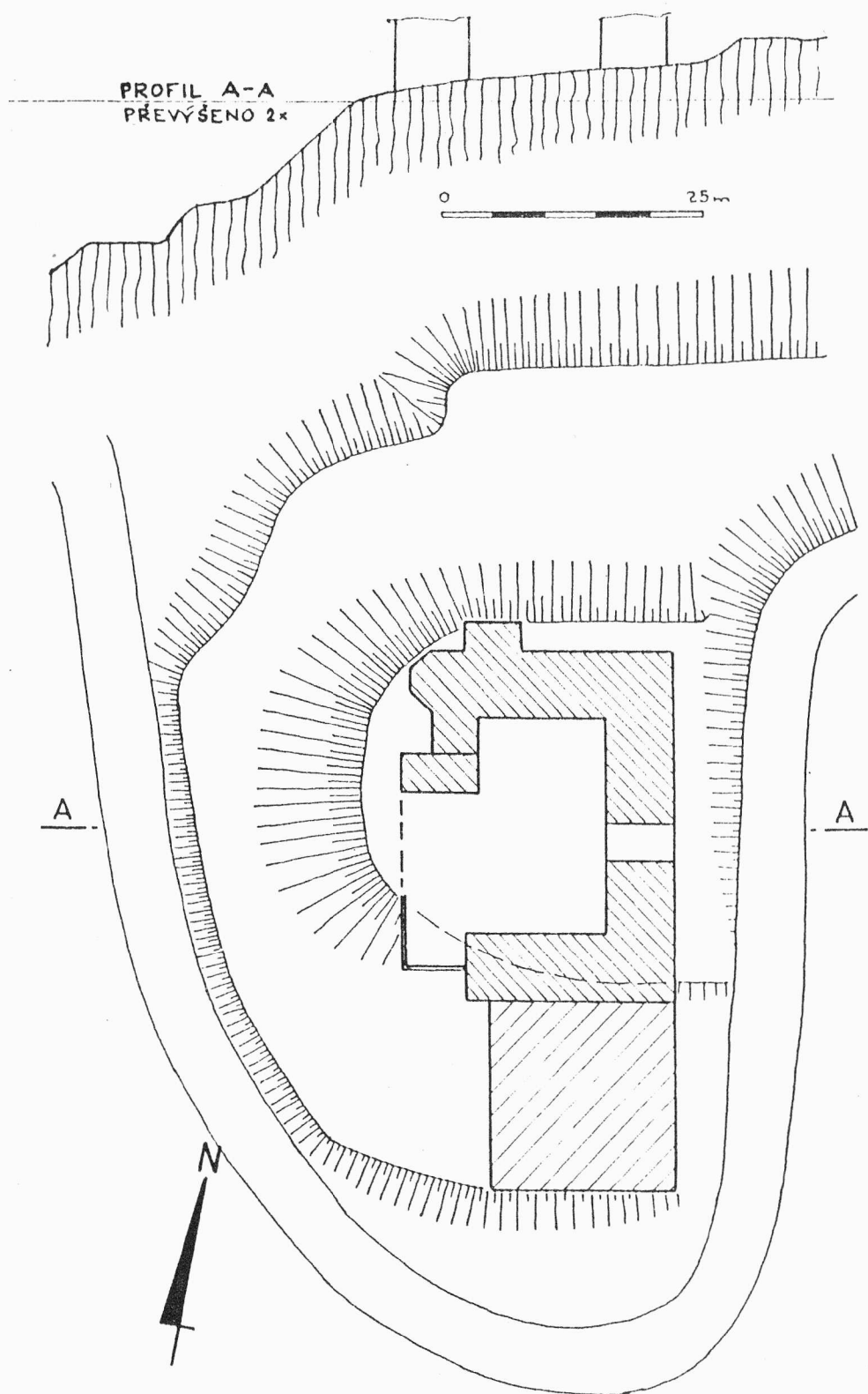
Nevojice /okr. Vyškov/, "Hrádek". Terénní náčrt a řez fortifikací.- Terrainskizze und Schnitt durch die Fortifikation.

Plaček, Povrchový průzkum . . . . , str. 61.

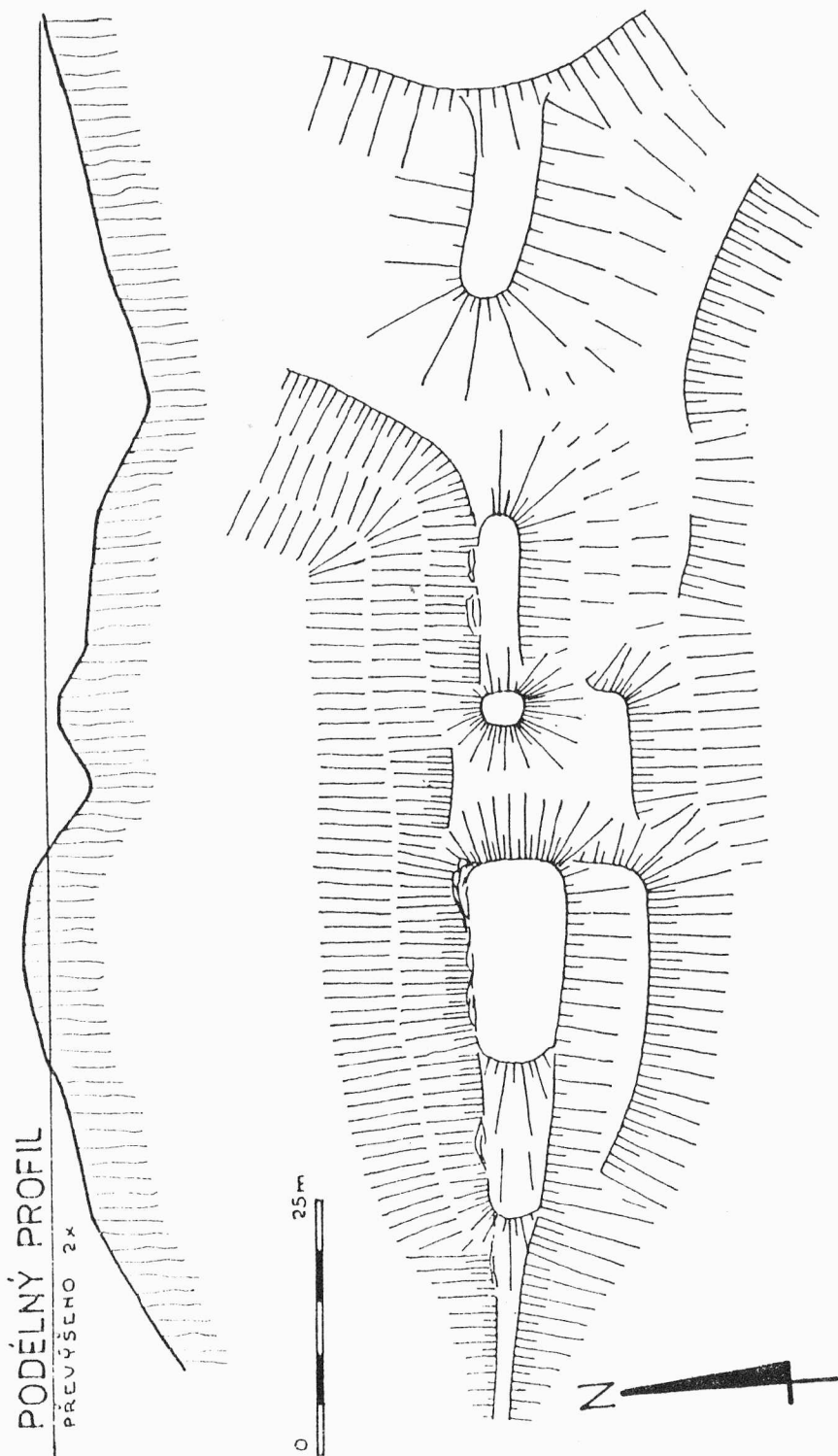
Obr. 31.

Kobeřice /okr. Vyškov/, "Zámčisko". Terénní náčrt a řez tvrzíštěm ZSO Mezilesice. - Terrainskizze und Schnitt durch die Feste der Ortswüstung Mezilesice. Plaček, Povrchový průzkum . . . ., str. 62.

Obr. 32.
Kobeřice /okr. Vyškov/, "Na valech". Situace a řez tvrzištěm. - Situation der Feste und Schnitt.
Plaček, Povrchový průzkum . . . . , str. 62.

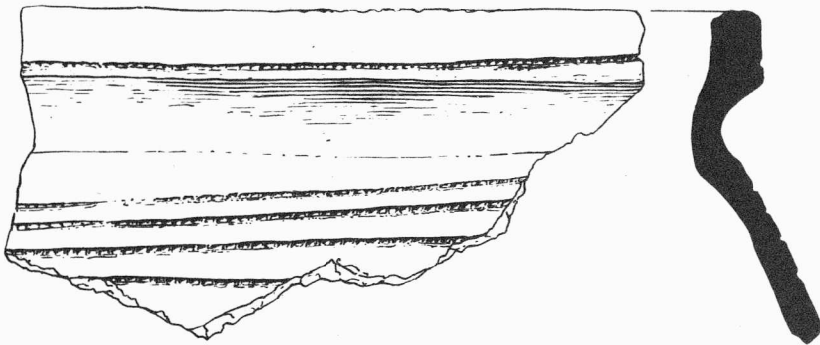

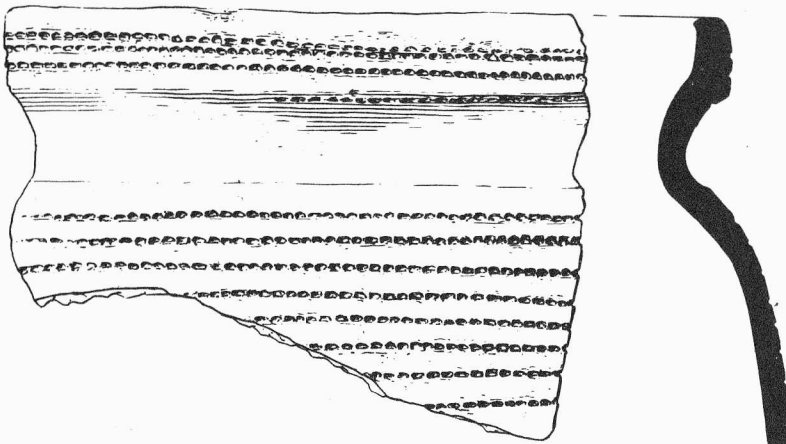
Obr. 33.

Dobřínsko /okr. Znojmo/. Terénní náčrt a profil fortifikace. - Terrainskizze und Profil der Fortifikation.

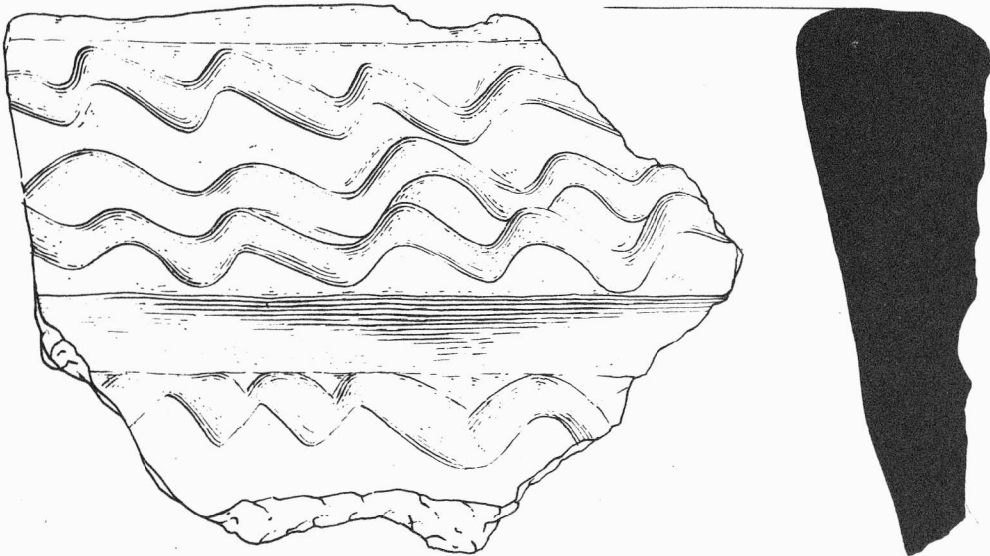
Plaček, Povrchový průzkum . . . . , str. 63.

1

2

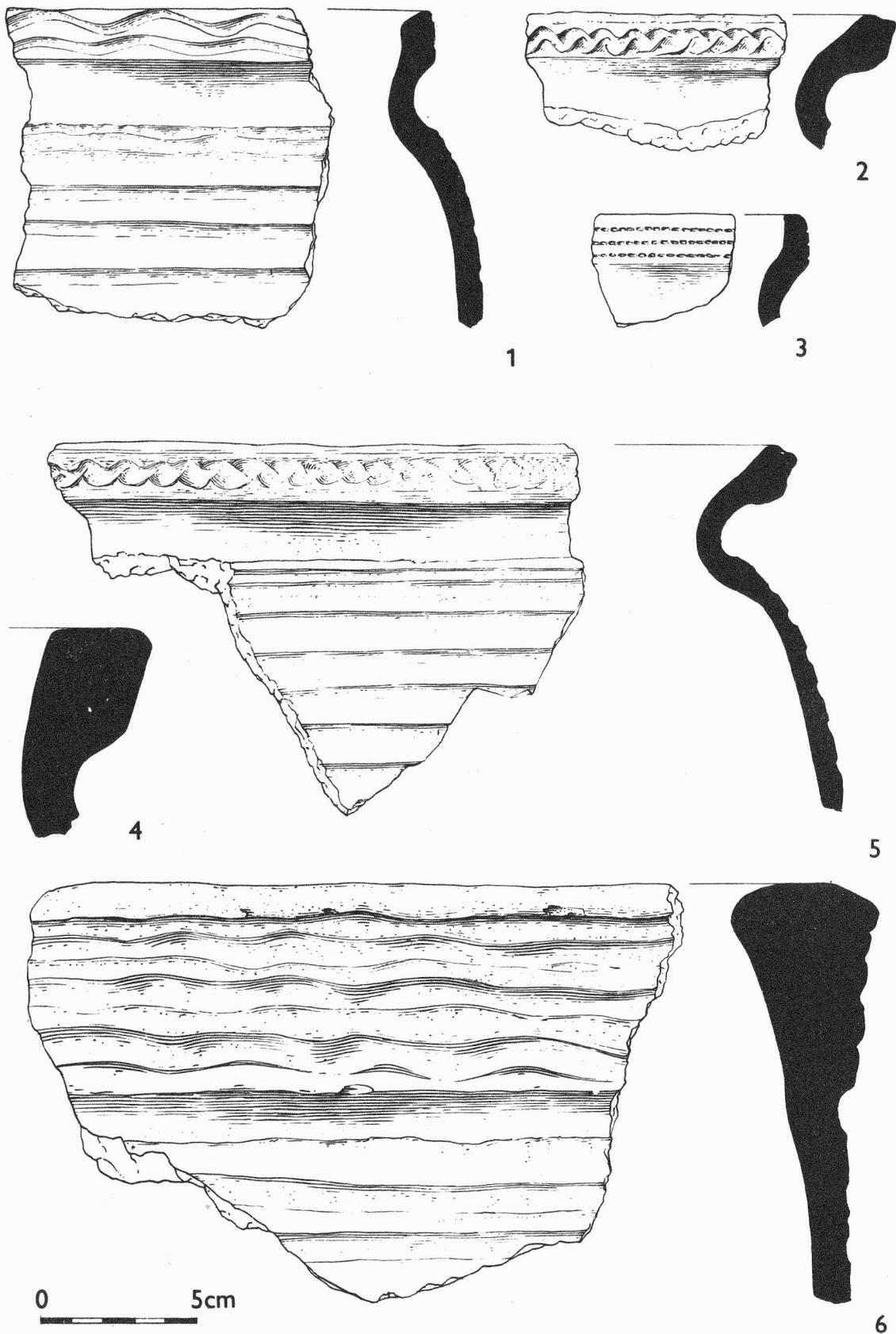

3

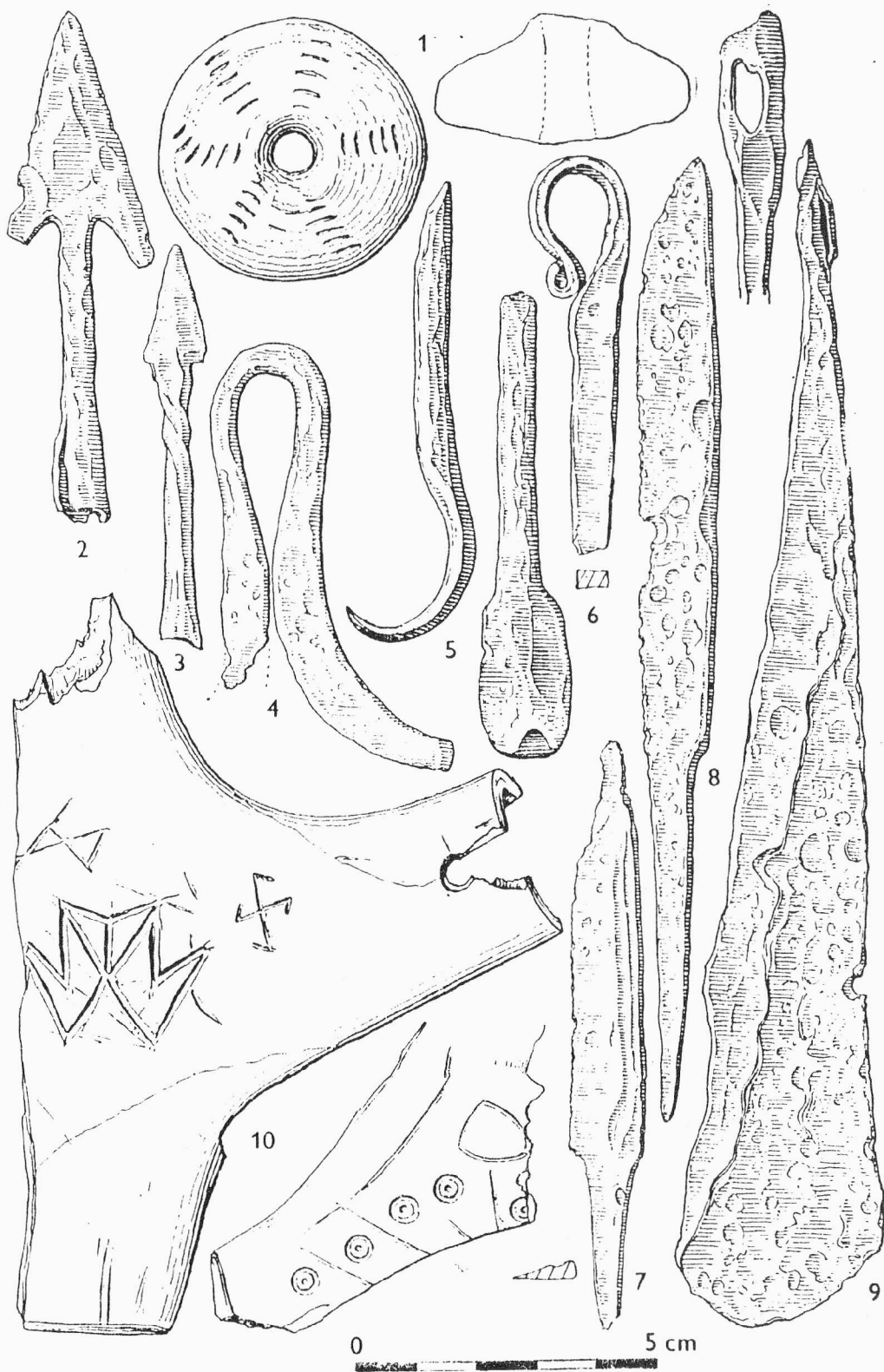
0 5cm

Obr. 34.

Brno /okr. Brno-město/, minoritský klášter. Obj. č. 24, keramika nejstaršího horizontu osídlení. - Minoritenkloster. Obj. Nr. 24, Keramik aus dem ältesten Siedlungshorizont. Procházka, Záchrané výzkumy . . . ., str. 66.

Obr. 35.
 Brno /okr. Brno-město/, minoritský klášter. Obj. č. 24, keramika nejstaršího horizontu osídlení. Minoritenkloster. Obj. Nr. 24, Keramik aus dem ältesten Siedlungshorizont.
 Procházka, Záchrané výzkumy . . . . , str. 66.

Obr. 36.

Brno - Líšeň /okr. Brno-město/, "Staré Zámky". Výběr nálezů z povrchových sběrů. 1 eneolit; 2-10 doba hradištní. - Materialauswahl an Lesefunden. Romanovský, Povrchové sběry....., str. 78.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1988
BRNO 1991

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, Koliště 17/19
Odpovědný redaktor : Dr. J. Tejral
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : L. Trávníčková
Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské základny pracovišť ČSAV
v Brně,
technický redaktor J. Keprt
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Náklad : 450 kusů - neprodejné
Vydáno jako rukopis

PD 1520

1988. (1991.)